

ПРИЛОЖЕНИЕ към Глава 7:

**Потенциални въздействия върху
компонентите и факторите на средата,
включително социалните аспекти**

Национален план за възстановяване и устойчивост

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

(версия 1.5 от 06.04.2022г.)

София, Септември 2022

СЪДЪРЖАНИЕ

7 ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ, НАСЕЛЕНИЕ, ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ, ФАУНА, ФЛОРА, ПОЧВИ, ВОДИ, ВЪЗДУХ, КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ, МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ, КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, ВКЛЮЧИТЕЛНО АРХИТЕКТУРНО И АРХЕОЛОГИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, ЛАНДШАФТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ; ТЕЗИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ТРЯБВА ДА ВКЛЮЧВАТ КРАТКОТРАЙНИ, СРЕДНОСРОЧНИ И ДЪЛГОТРАЙНИ, ПОСТОЯННИ И ВРЕМЕННИ, ПОЛОЖИТЕЛНИ И ОТРИЦАТЕЛНИ ПОТЕНЦИАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ	5
7.1 Екологична оценка на въздействията върху компонентите и факторите на средата, включително социалното въздействие	5
7.1.1 Методология за оценка на въздействията върху компонентите и факторите на средата	5
7.1.2 Подход за оценка на социалното въздействие	6
7.1.3 Потенциални въздействия от инвестиционните проекти от НПВУ	7
ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ	7
Инвестиция 1–СТЕМ центрове и иновации в образованието	7
Инвестиция 2– Модернизация на образователната инфраструктура	13
Инвестиция 3– Предоставяне на обучения за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни	16
Инвестиция 4– Младежки центрове	19
Инвестиция 5–Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации	24
Инвестиция 6–Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии	27
Инвестиция 7–Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални зони, паркове и сходни територии и привличане на инвестиции (ATTRACTINVESTBG)	32
Инвестиция 8–Програма за икономическа трансформация	38
ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ	44
Инвестиция 9–Енергийна ефективност в сграден фонд	44
Инвестиция 10– Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради	48
Инвестиция 11–Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление	51
Инвестиция 12–Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика	53
Инвестиция 13–Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз	59
Инвестиция 14–Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1.4 GW ВЕИ и батерии	63
Инвестиция 15–Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия	69
Инвестиция 16–Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ (RESTORE)	74
Инвестиция 17–Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата “Натура 2000”	79
Инвестиция 18–Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС 2030 и целите на Европейския зелен пакт	83
Инвестиция 19–Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство	88
Инвестиция 20–Дигитализация на процесите от фермата до трапезата	93
СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ	97
Инвестиция 21–Широкомасщабно разгръщане на цифрова инфраструктура	97
Инвестиция 22–Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа	101
Инвестиция 23–Дигитална трансформация на Български пощи и предоставяне на комплексни услуги	105
Инвестиция 24–Извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав	108
Инвестиция 25–Внедряване на Европейската система за управление на влаковете (ERTMS) на бордово оборудване на магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически моторни влакове, които оперират по конвенционалната жп мрежа на Р България	111
Инвестиция 26–Цифровизация по широкообхватната TEN-T мрежа чрез внедряване на ERTMS, ниво 2 в железопътен участък Русе – Каспичан	114
Инвестиция 27– Осигуряване на бърза и конкурентна транспортна връзка с пазарите за бизнеса в Северна България чрез изграждане на интермодален терминал за товарни превози в района на гр. Русе	117
Инвестиция 28–Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	122
Инвестиция 29–Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участък от Линия 3 на метрото в гр. София	124
Инвестиция 30–„Зелена мобилност“ – пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи	129
Инвестиция 31–Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.	133
Инвестиция 32–Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите	138
СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ	142

Инвестиция 33–Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата.....	142
Инвестиция 34–Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване.....	145
Инвестиция 35–Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена	147
Инвестиция 36–Подобряване на качеството и устойчивостта на услугите в сферата на сигурността.....	150
Инвестиция 37–Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация.....	152
Инвестиция 38–Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България.....	155
Инвестиция 39–Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството.....	158
Инвестиция 40–Надграждане на Центъра за аерокосмически наблюдения (ЦАН) - МВР с цел достигане на национално значение в космическата политика, изпълнение на европейските изисквания и ползите за хората.....	161
Инвестиция 41–Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни и е-удостоверяване от регистри.....	165
Инвестиция 42–Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението.....	168
Инвестиция 43–Осигуряване на адекватна информационна и административна среда за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост.....	172
Инвестиция 44– Модернизиране на дългосрочната грижа.....	176
Инвестиция 45–Предоставяне на помощни средства за лица с трайни увреждания.....	181
Инвестиция 46–Развитие на солидарна икономика.....	184
Инвестиция 47–Модернизиране на Агенция за социално подпомагане.....	188
Инвестиция 48–Модернизиране на Агенция по заетостта.....	191
Инвестиция 49–Развитие на културните и творчески сектори.....	194
Инвестиция 50–Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви.....	197
Инвестиция 51–Модернизиране на лечебни заведения за болнична помощ.....	200
Инвестиция 52–Центрове за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания.....	205
Инвестиция 53–Модернизация на психиатричната помощ.....	208
Инвестиция 54–Изграждане на система за спешна медицинска помощ по въздуха.....	211
Инвестиция 55–Национална дигитална платформа за медицинска диагностика.....	214
Инвестиция 56–Подобряване на националната система за спешни комуникации 112.....	218
Инвестиция 57– Развитие на извънболничната помощ.....	221
7.1.4 Матрица на въздействието.....	225
7.2 Обобщени оценки.....	233
7.2.1 По отношение на факторите/ компоненти на околната среда, включително социалните аспекти.....	233
7.2.2 По отношение на инвестиционните проекти в НПВУ.....	233
7.2.3 Агрегирана екологичната оценка по 12-те компонентите на НПВУ.....	241
7.2.4 Справедлив социален преход.....	241
7.2.4.1 Методика.....	241
7.2.4.2 Оценки.....	243
7.2.4.3 Заключение.....	243
7.2.5 Потенциал на икономическо въздействие на мерките в НПВУ.....	244
7.2.5.1 Методика.....	244
7.2.5.2 Оценки.....	244
7.2.5.3 Заключение.....	247

Списък Таблици

Таблица 7.1-1 – Критерии за оценка на потенциално въздействие в ЕО.....	5
Таблица 7.1-2 – Матрица на потенциалните въздействия от инвестиционни проекти в Плана за възстановяване и устойчивост.....	226
Таблица 7.2-1 – Обобщен потенциал по компоненти/ фактори на околната среда.....	234
Таблица 7.2-2 – Обобщен потенциал по инвестиционни проекти.....	235
Таблица 7.2-3 – Агрегирана оценка за НПВУ.....	241
Таблица 7.2-4 – Индикатори за оценка на аспектите на справедлив социален преход.....	242
Таблица 7.2-5 – Матрица за оценка на справедлив социален преход.....	243
Таблица 7.2-6 – Индикатори за оценка на аспектите на икономическата ефективност на мерки в НПВУ.....	244
Таблица 7.2-7 – Матрица за оценка на аспектите на икономическата ефективност на мерки в НПВУ.....	247

СРЕЩАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

СЪКРАЩЕНИЕ	НАИМЕНОВАНИЕ
АЗ	Агенцията по заетостта
АСП	Агенция за социално подпомагане
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БЛД	Българските лични документи
БНР	Българското национално радио
БНТ	Българската национална телевизия
БНФ	Българската национална филмотека
БТА	Българската телеграфна агенция.
ВАС	Върховен административен съд
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВИО	Външно изкуствено осветление
ВСС	Висш съдебен съвет
ГКПП	Гранично контролно-пропускателните пунктове
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДЕО	Доклада за екологична оценка
ДП НКЖИ	Държавно предприятие Национална компания железопътна инфраструктура
ДХЧО	Държавния хибриден частен облак
ЕЕС	Електроенергийната система
ЕИСС	Единната информационна система на съдилищата
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ИИС	Интегрирана информационна система
ИКТ	Информационно-комуникационните технологии
ИТ	Информационни технологии
ИСУН	Информационната система за управление и наблюдение
ИТС	Интелигентни Транспортни Системи
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МВР	Министерство на вътрешните работи
МСП	Малките и средни предприятия
НЗИС	Националната здравно информационна систем
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НИРД	Научноизследователска и развойна дейност
НИСС	Национална интелигентна система за сигурност
НКЖИ	ДП Национална компания железопътна инфраструктура
НПО	Неправителствени организации
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НФК	Националния фонд „Култура“
ПВУ	Плана за възстановяване и устойчивост
ПРБ	Прокуратура на Република България
СИМ	Строително информационното моделиране
ТПС	Тягови подстанции
ФПЧ	Фини прахови частици

7 ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ, НАСЕЛЕНИЕ, ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ, ФАУНА, ФЛОРА, ПОЧВИ, ВОДИ, ВЪЗДУХ, КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ, МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ, КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, ВКЛЮЧИТЕЛНО АРХИТЕКТУРНО И АРХЕОЛОГИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, ЛАНДШАФТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ; ТЕЗИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ТРЯБВА ДА ВКЛЮЧВАТ КРАТКОТРАЙНИ, СРЕДНОСРОЧНИ И ДЪЛГОТРАЙНИ, ПОСТОЯННИ И ВРЕМЕННИ, ПОЛОЖИТЕЛНИ И ОТРИЦАТЕЛНИ ПОТЕНЦИАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ

Зададените крайни цели и задачи за изпълнение в Плана са структурирани в четири стратегически стълба, всеки с по 3 компонента. Детайлната схема на Плана включва 47 реформи и 57 инвестиции по всички 12 компонента.

Въздействието върху компонентите и факторите на околната среда, човешкото здраве и биоразнообразието ще отчитат дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни потенциални последици.

7.1 ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА ВЪРХУ КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА СРЕДАТА, ВКЛЮЧИТЕЛНО СОЦИАЛНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

7.1.1 МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА ВЪРХУ КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА СРЕДАТА

Оценката на въздействието върху околната среда при прилагането на **Плана за възстановяване и устойчивост** се определя в съответствие с неговата "екологосъобразна реализация" - връзката между "характер на въздействието" и "потенциал на въздействието" по отношение както на **екологичните цели и изисквания**, така и върху **вероятните социални последици** от прилагането им. Потенциалните въздействия ще бъдат идентифицирани във връзка с осъществяването на инвестиционните проекти, заложи в **Плана за възстановяване и устойчивост** като резултат от анализ на състоянието на съответния компонент/фактор на околната среда и качествен анализ на изменението му след реализацията на даден проект.

Оценката за потенциала на въздействие е обобщена в **Таблица 7.1-1**.

ТАБЛИЦА 7.1-1 – КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ В ЕО.

Характер на въздействието	Потенциал на въздействието				
	Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
Положителен потенциал	+1	+2	+3	+4	+5
Няма пряко отношение към компонента (или не се очаква въздействие)	-				
Отрицателен потенциал	-1	-2	-3	-4	-5

Потенциалът на въздействието се дефинирана в следните степени на значимост:

- **Положителен характер на въздействие с потенциал:**

- а) **много висок** – забележимо и ясно изразено въздействие, свързва се с дългосрочен или постоянен положителен ефект в национален мащаб.
- б) **висок** – изразено въздействие с продължителен период на проява с ефект в национален мащаб.
- в) **среден** – въздействие, свързано с ограничена по площ проява с ефект в регионален мащаб.
- г) **нисък** – очаква се въздействие, проявяващо се в много малки количества с ефект в локален мащаб.
- д) **незначителен** – въздействие пренебрежимо дори в локален мащаб на проява.

- **Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие).**

- **Отрицателен характер на въздействие с потенциал:**

- а) **незначителен** – очаква се отрицателно въздействие, пренебрежимо или за много кратък период на действие с пълна обратимост. Не е необходимо прилагане на мерки.
- б) **нисък** – проявява се временно, краткосрочно, ограничено по време и по площ и лесно обратимо въздействие. Може да се избегне без прилагане на специални мерки, освен спазване на най-добрите практики по време на реализацията му.
- в) **среден** – необходимо е да се отчете в комбинация с други фактори, в резултат от средносрочни или дългосрочни, постоянни отрицателни въздействия, на голяма площ, вторични, кумулативни, синергични. Необходимо е въздействието да бъде намалено или смекчено посредством смекчаващи/компенсиращи мерки или чрез избор на алтернативи.
- г) **висок** – постоянно, необратимо въздействие с висока интензивност, на значителна площ, което засяга важни компоненти на околната среда.
- д) **много висок** – въздействието не може да бъде предотвратено/премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи/компенсиращи мерки.

В случаите на отрицателни въздействия, където е подходящо, ще се определи и рискът за околната среда, като зависимост от потенциала на въздействие и степента на неговата проява. Степента на риска е определена в три групи:

- а) значителен, неприемлив риск за околната среда;
- б) приемлив риск, за който е необходимо да се предвидят смекчаващи мерки и контрол на въздействията и
- в) нисък риск, за който не е необходимо предприемането на смекчаващи мерки.

7.1.2 Подход за оценка на социалното въздействие

При оценката на инвестициите, предложени в НПВУ по отношение на социалното въздействие се включва голям набор от **социално-икономически аспекти**

като инструменти и подходи за оценка, които може да се променя в зависимост от контекста, в който се прилагат¹. Използвани следните инструменти и подходи:

- Идентифициране на *заинтересованите страни*, които биха били засегнати от реализирането на съответната инвестиция;
- Прогнозиране на директни екологични, *социални и икономически ефекти*;
- *Мулти-критериен анализ* за създаване на различни сценарии и сравняването им;
- *Оценка на социалните рискове*;
- *Оценка на съотношението разход-социални ползи*.

Този подход поставя на преден план очакваните ефекти върху следните ключови общностни характеристики:

- *Начин на живот* – ежедневните дейности на хората, включващи работа, семеен живот, отдих и т.н.
- *Култура* – споделени вярвания, обичаи, ценности, език и т.н.
- *Общности* – социални кохезия, стабилност, услуги и т.н.
- *Гражданско участие в политическия живот* – степента, до която хората имат възможност да участват във вземането на политически решения, които оказват влияние върху живота им.
- *Здраве и благоденствие* – физическо, умствено, социално и духовно здраве, а не само липса на заболявания.²

Фокусът върху социалните измерения на конкретните мерки не изключва разглеждането на елементите на околната среда като качество на водата, от което зависи до голяма степен здравето и цялостното качество на живот в общността, както и икономически фактори.³ Ключови компоненти, които се взимат предвид при оценката на социалното въздействие са:

1. *Заетост*
2. *Доходи*
3. *Достъп до и качество на социалните услуги (здравеопазване, образование и др.)*
4. *Достъп до чиста вода, електричество, санитарна инфраструктура*
5. *Ниво на гражданска активност (общностни сдружения и групи)*
6. *Качество и количество на жилищния фонд*
7. *Качество на жизнената среда (замърсяване, шум, озеленяване)*

7.1.3 ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ ОТ НПВУ

ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ

Инвестиция 1–STEM центрове и иновации в образованието

Програмата цели изграждане на цялостна образователна STEM⁴ среда в българските училища, включваща обновяване, модернизиране и създаване на ново

¹ OECD, 2006. Applying Strategic Environmental Assessment GOOD PRACTICE GUIDANCE FOR DEVELOPMENT CO-OPERATION.

² Vanclay F. (2003). International principles for social impact assessment. Impact Assessment and Project Appraisal 21(1), 5–11.

³ International Institute for Sustainable Development, Social Impact Assessment (SIA).

⁴ STEM - Science, Technology, Engineering, and Mathematics.

пространство, което позволява качествено образование – лабораторен комплекс и среда за проектна компетентност и работа в екип извън класическата система на класната стая. Програмата надгражда постигнатото след успешния старт на Националната програма „Изграждане на училищна STEM среда“.

Целите ще се постигнат чрез:

- Изграждане на **Национален STEM център** (създаден на 21.07.2021 г.) с функции на централизирано звено на разработване и апробиране на интегрирано съдържание, модели, методики и инструментариум в подкрепа на STEM обучението, както за учители, така и за ученици и студенти; осигуряване на съвременна база, включително лабораторна среда за подготовка и обучение на олимпийските отбори на страната, както и създаването на стандарти за качество и повишаване и измерване на резултати от обучението.
- Създаване на **3 Регионални STEM** центъра (изградени върху съществуващи ученически бази) с функции на научно-изследователски пространства, осигуряващи равен достъп до съвременно обучение и STEM мислене на уязвими групи, както и ученици с различно ниво на интересни в творческите индустрии и приложните науки, включително занимания през учебните ваканции.
- Създаване на над **2240 училищни STEM** центъра в цялата страна, включващи лаборатории, зали за роботика, приложно програмиране и пространства за електронно съдържание, съвременни дигитални работилници и други обучителни пространства с условия за експериментална работа за прилагане на теоретичните знания в реална среда.
- В рамките на програмата ще бъде осигурен **достъп до качествено образование и обучение на широк кръг лица: ученици от 1 до 12 клас, младежи, както и хора участващи в учене през целия живот. Същевременно близо 39 000 учители ще получат обучение** за преподаване по STEM методиката в рамките на Програма „Образование“.

Програмата ще допринесе за насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. В резултат на проекта ще се достигне и до над 500 000 ученика.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите няма да доведат до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не водят до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ). **Не се очаква въздействие.**

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Дейностите ще имат незначителен, положителен ефект в частта си на STEM-обучението, тъй като идеята за фокусирано обучение по четирите направления – наука, технология, инженерство, математика – в интердисциплинарен и приложен подход са в основата на някои доброволчески кампании провеждани по отделните дескриптори съвместно с МОСВ, БДЧР, РИОС, Общини и местните училища (например повишаване на знанията по Дескриптор 1-Биоразнообразие и Дескриптор 10-Морски отпадъци). В допълнение дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда и в този смисъл потенциалът е с **незначителен положителен характер (+1)** към дескрипторите за оценка на морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Изграждане на образователна STEM среда и **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Дейностите, свързани с изграждане на цялостна образователна STEM среда в българските училища, включваща обновяване, модернизирание и създаване на ново пространство, ще имат **положително въздействие с нисък потенциал (+2)** върху фактор отпадъци. Това се потвърждава от факта, че идеята за фокусирано обучение по четирите направления – наука, технология, инженерство, математика – в интердисциплинарен и приложен подход е в основата на повишаване качеството на образование и допринася за развитието на науката, а от тук и на прилаганите техники и технологии в отделните производства. В редица случаи това е свързано и с намаляване образуването на различни по вид отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

С програмата ще бъдат въведени информационни технологии във всички области на обучението.

- Образованието в областта на техническите науки, физиката, комуникационните технологии, роботиката следват развитието в световен мащаб. Това значи, че за усъвършенстването на комуникациите, ще се обърне внимание на нови излъчватели за телекомуникация, нови технологични решения, бързото внедряване на 5G технологията с прилагане на честоти и над 26 GHz (милиметров обхват на дължини на вълните), както и приемници, подходящи за прилагане на тази технология. Част от обучението във висшите училища трябва да е свързано със създаването на кадри в тази област.

- В областта на образованието за целите на енергетиката е необходимо създаване на висши кадри (основно електроинженери) с познания в „зелените“ технологии за производство на енергия, които включват: вятърни генератори, водни електроцентрали, фотоволтаични системи за производство на електрическа енергия, прилагането на растителни култури и животински отпадъци в енергетиката. Не по-малко важна тук е атомната енергетика, който у нас е ясно, че ще се разширява в близкото бъдеще.
- Медицината е област, която се развива с изключително бързи темпове и това изисква теоретично и практическо обучение в областта на технологии, свързани с диагностика и лечение с йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения, с прилагане на ултразвук в диагностичната и терапевтична практика, прилагането на оптични лампи и лазерни системи в различни терапевтични процедури, нови хирургични методи с радиочестоти и лазери. Прилагането на телеметрията в обучението на новите технологични решения е също част от бъдещото развитие на обучението по медицина. Медицинското образование изисква практическото обучение на студентите в тези области на съвременната медицина.

Фактори, подлежащи на оценка: йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения, ултразвук.

Цитираните фактори са с **отрицателен характер на въздействие**, но в **незначителна степен**, тъй като те ще действат временно (по време на обучението на определени теми), краткосрочно, ограничено по време и площ. Това въздействие може да се избегне, ако се спазват стриктно изискванията на нормативната база по съответните фактори, както и добрите практики за превенция и защита на работещите, дори за кратко време, каквито са обучаващите се. Въздействията на йонизиращите лъчения трябва да се избегнат изцяло, докато тези на нейонизиращите лъчения (включително на ултразвука) не могат да бъдат избегнати напълно, но са обратими и не водят до непреодолими неблагоприятни ефекти.

Оценката на потенциала на въздействие факторите е **незначителна (-1)**

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията придвижва създаване на центрове за обучение, чрез преобразуване/обзавеждане на специализирани кабинети и пространства в съществуващи сгради в урбанизирани територии – училища, съществуващи обществени сгради в Хисаря, Ястребино и Ковачевци, Националният STEM център към Министерството на образованието и науката. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Деятелностите по настоящия план не предвиждат негативно влияние върху културно-историческото наследство, включващо градска среда, архитектурно и археологическо наследство.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение.**

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Дълготрайните материални и нематериални активи с екологично предназначение включват:

- *разходи за придобиване на материални и нематериални активи с екологично предназначение (ДМА и НДМА-ЕП);*
- *разходи за модернизация, поддържане и експлоатация на ДМА-ЕП, които съдържат разходите за извършване на мероприятия за опазване и възстановяване на околната среда (специализирани съоръженията /end-of-pipe/, които не участват в производствения процес) и интегрирани технологии (integrated technologies, в резултат на които се постига по-малко замърсяване на околната среда в сравнение с други подобни), както и разходите за административна дейност.*

Осъществяването на целите на програмата ще съдейства за укрепване на капацитета на Република България да прилага технологии и иновационни политики, ориентирани към зелени решения в областта на климата и енергията. Създаването на STEM центровете са материални и нематериални активи с екологично предназначение с **висок положителен потенциал (4).**

Население и човешко здраве

Деятелностите, свързани с изграждане на цялостна образователна STEM среда в българските училища, включваща обновяване, модернизиране и създаване на ново пространство, могат да доведат до **положителни въздействия със среден положителен потенциал (+3)** върху населението и човешкото здраве. Реализирането им ще доведе до подобряване на материалната база и нивото на образованието, което от една страна ще повлияе пряко чрез повишаване на здравната култура на бъдещите поколения, а от друга ще е в основата на бъдещото подобряване на социално-икономическите условия на средата и от тук ще окаже индиректен положителен потенциал върху влияещите на човешкото здраве фактори.

Социални аспекти

Инвестиция 1 ще създаде един централен център, 3 регионални и обхване 2245 училища. В рамките на програмата ще бъде осигурен достъп до качествено образование и обучение на широк кръг лица: ученици от 1 до 12 клас, младежи, както и хора участващи в учене през целия живот. Същевременно над 50 000 учители ще получат обучение за преподаване по STEM методиката. В резултат на проекта ще се достигне и до над 500 000 ученика. Хоризонтът на въздействие на Инвестиция 1 – дълъг. Очакван срок за значими резултати – дълъг (създаване на ново поколение учители и изследователи).

Очакван положителен социален ефект:

- Повишаване на конкурентоспособността на младежите, преминаващи от образование към пазар на труда, с повишени шансове за заетост и повишаване на доходите
- Подобряване на координацията между нуждите на бизнеса и образованието
- Създава възможност за социална интеграция на групи в риск от социално изключване (уязвимите групи и ромите). Включват се и възрастни, като възможност за учене през целия живот
- Създава условия за укрепване на демокрацията чрез развитието на критично и аналитично мислене и стимулиране на активното гражданство сред подрастващите. Подходът за работа в екип, взаимопомощ и колаборация създава възможност за подобряване на уменията на младежите да взаимодействат помежду си, както и с индивиди и общности с различен характер – укрепен социален капитал.
- Създаване на условия за подобряване на иновационния, технологичен и научен потенциал на страната чрез омрежаване на водещите научно-изследователски институции и ползването на техния капацитет в образованието и квалификацията на учениците в предучилищно до средно образование.
- Специалният фокус върху зелените технологии и устойчивото развитие създава условия за укрепване на нагласите за опазване на околната среда и устойчивото използване на природни ресурси сред младежите и в дългосрочен план – за подобряване на качеството на околната среда в страната и по-конкретно, в населените места, което води и до по-високо качество на живот.
- Програмата ще съдейства за формиране на дигитални умения, както и на социални компетентности за комуникация и за работа в екип, за работа от разстояние в електронна среда, както и на дигитална грамотност, свързана с начина на живот. Това ще окаже позитивно въздействие върху родителите, които също ще развият умения в тази връзка. Развитието на посочените умения ще повлияе положително по отношение на човешкия капитал в бизнеса като основополагащ фактор за устойчиво икономическо развитие.

Ограничения на потенциала

- За някои проекти (Инвестиция 1), кандидатстването на крайните бенефициенти ще е по тяхна инициатива, което крие риск от възпроизвеждането на съществуващи неравенства между различните образователни институции. Така например, по-малко инициативните ръководства на училища и други образователни институции, които поради липса на административен капацитет и/или ниска активност нямат възможност да въвеждат иновативни подходи и да подобряват образователната среда, с по-малка вероятност биха кандидатствали за проекти, от които всъщност имат по-голяма нужда. В този смисъл, ако изборът на крайните бенефициенти на инвестициите не са подбрани според обективните им нужди, социалните ползи от предвидените инвестиции не биха се разгърнали възможно най-широко.

Потенциал за въздействие – положителен среден (3).

Грансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 2– Модернизация на образователната инфраструктура

Програмата цели създаване на условия за равен достъп до образование чрез изграждане на благоприятна, включваща, иновативна, подкрепяща и мотивираща образователна среда. За осигуряване на цялостен обновен облик на образователните институции и създаване на по-привлекателни условия за учене, дейности по интереси, спорт и отдих на учащите ще бъдат осъществени дейности за ремонт, реконструкция, обновяване, изграждане на инсталации за използване на алтернативни източници на енергия, отопление, вентилация и охлаждане на сградния фонд, озеленяване и други. Приоритетно ще бъде финансирано и извършването на цялостни ремонти и изграждане на детски градини, училища и общежития и кампуси за осигуряване на благоприятни условия за живеене, за обучение, възпитание, социализация и развитие на учащите.

Програмата планира изграждане на цялостен обновен облик на минимум **140 детски градини и училища**, изграждане на не по-малко от **16 нови детски градини** и училища, , цялостно обновление на най-малко **23 общежития** и изграждане на минимум **3 студентски кампуси**. Също така включва цялостно обновяване на образователната среда и оборудване на поне **24 професионални училища**, за да ги превърне в интердисциплинарна и сложна учебна среда за осигуряване на обучение в приоритетни икономически сектори в региони с акцент върху дигитализацията и зелените технологии. Акцентът ще бъде поставен върху връзката с интелигентната специализация и надграждането на традиционните индустрии (транспорт, селско стопанство, производство и т.н.) за дигитална и зелена трансформация и подкрепа на нововъзникващите индустрии – напр. включване на „зелена енергия“, „роботика“, електрически превозни средства и др.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Програмата предвижда да изгради и изцяло ремонтира детски градини, училища и общежития, които имат готови инвестиционни проекти за извършване на ремонт /енергийна ефективност/ има слабо предвидимо положително въздействие по отношение на намаляване на парниковите емисии.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Дейностите по промяна на горивната база за отопление с по-екологични горива ще доведе до допълнително намаление на емисиите на вредните вещества във въздуха и до подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) през отоплителния сезон.

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Повърхностни води

Дейностите по разширяване на образователната инфраструктура с изграждане на не по-малко от **16 нови детски градини и училища** и обновяване на най-малко **23 общежития** и изграждане на минимум **три студентски кампуси** **три студентски кампуси** предполагат увеличаване на водопотреблението и формиране на допълнителни количества отпадъчни води със слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

При спазване на нормативната изисквания (наредби⁵ за проектиране и изграждане на ВиК системи) и отвеждане на отпадъчните води от новите сгради към градската канализационна мрежа, свързана с ПСОВ или към новоизградена локална пречиствателна инсталация **не се очаква въздействие (-)** в дългосрочен аспект върху количеството и качеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** а и **не се очаква въздействие** върху дескрипторите на морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

При изпълнение на предвиденото в програмата за изграждане на нови детски градини, училища, общежития и кампуси се очаква въздействие върху земите и почвите в градските райони на София, Пловдив, Варна и др.

Въздействието върху *урбогенните почви* в градска среда от предвидените строителни дейности и модернизация на съществуващите градини, училища и общежития е слабо, изразено основно в запечатване на почви с нарушени производствени и екологични функции.

Предвид това, че изграждането и ремонтирането на детските градини, училищата и общежитията ще се изпълнява на база готови инвестиционни проекти, одобрението на които е възможно при стриктно спазване на законовите разпоредби в т.ч. и тези, свързани с опазване на почвата, строителните дейности ще бъдат обвързани с необходимите мерки за опазване, съхраняване и оползотворяване на хумусната почва (в случаи на ненарушени земи в градска среда).

Въздействието върху земеползването и почвите се оценява на локално, временно с **незначителен отрицателен потенциал (-1)**. **Рискът** по отношение на земите и почвите **е нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Проектът е свързан със създаването на материална база която гарантира здравословни и качествени условия за обучение. Заложено е и изграждане на зелени класни стаи на открито и открити детски и спортни площадки и площадки по "безопасност на движението по пътищата". **Не се очаква негативно** въздействие върху ландшафта.

⁵ Наредба 2/200г. за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи; Наредба РД-02-20-8/2013г. за проектиране, изграждане и експлоатация на канализационни системи; Наредба №4/2004г. за условията и реда за присъединяване на потребителите и за ползване на водоснабдителни и канализационни системи.

Отпадъци

Модернизацията на образователната инфраструктура ще окаже **положително въздействие**, характеризиращо се с **нисък положителен потенциал (+2)**, върху фактор отпадъци, тъй като от една страна, чрез извършването на ремонт /енергийна ефективност/ и повишаване използването на по-екологични горива ще допринесе за намаляване образуването на типични за сектора на енергетиката отпадъци (включително и опасни), а от друга страна ще повиши нивото на образование, което е в основата на увеличаване процента рециклирани и повторно използвани отпадъци и развитие на производствата и прилагане на безотпадъчни такива.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Тук основните приоритети се отнасят до модернизиране на енергийните източници, с насоченост към алтернативни източници, което изисква обучение в областта на инженерните науки като електроника, електротехника, архитектура, инженерна екология, инженери по отопление и вентилация. Това ще доведе до необходимост от повишаване на изискванията за обучение в областта на хигиенните науки за немедицински специалисти, като медицинска санитарна физика, санитарно инженерство, санитарен контрол и други, свързани с контрола на тези дейности и модернизиране съоръжения.

Фактори, подлежащи на оценка: нейонизиращи лъчения (електрически и магнитни полета с промишлена честота), шум, вибрации.

Очаква се **незначителен потенциал на отрицателно въздействие** на нейонизиращите лъчения, тъй като въздействието е с много ниски интензитети, за кратък период и с пълна обратимост. При практическите обучения (на терен) при енергийните източници шумът и вибрациите ще бъдат с **отрицателно въздействие с нисък потенциал**, тъй като въздействието е временно, краткосрочно и ограничено по площ, също обратимо. Не е възможно пълното избягване на това въздействие, дори при спазване на добрите практики.

Обща оценка: нейонизиращи лъчения – **степен незначително (-1); шум и вибрации – нисък потенциал (-2) за шума и незначителен (-1) за вибрациите.**

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда ремонт, вътрешни реконструкции и инсталации на и в съществуващи учебни заведения и общежития, също така саниране, пристрояване и разширение на такива, изграждане на ограничен брой нови училища и детски градини.

Дейностите по инвестицията не засягат естествени екосистеми, като всички строителни и ремонтни работи ще бъдат осъществени във вече урбанизирани територии. Възможно е някои от тях да повлияят местообитания на синнатропни видове птици, най-вече пойни – домашни врабчета, селски и градски лястовици и пр., и прилепи. Въздействието би било **пренебрежимо малко, локално и за кратък период.**

Не се очакват въздействия върху природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР и/или в Червената книга на България (Бисерков и кол. 2011), както и върху консервационно значими видове от други групи (включително растения и безгръбначни). Не се очакват въздействия върху видове, включени в Приложение 2 на ЗБР, и/или в Червената книга на България (Големански и кол. 2011, Пеев и кол. 2011). Няма да се засегнат защитени зони по смисъла на ЗБР, или защитени територии по смисъла на ЗЗТ.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Оценката на въздействие е положително с **много висок потенциал (5)** върху културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът спомага за изпълняването на ос 4 от Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ – „енергийна ефективност“ за постигане на високо енергийно ефективен и декарбонизиран сграден фонд. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на материалните активи с екологично предназначение (МА-ЕП).

Население и човешко здраве

Дейностите ще доведат до положително въздействие, характеризиращо се със **среден положителен потенциал (+3)**, върху населението и човешкото здраве. От една страна те ще допринесат за повишаване нивото на образование сред младите поколения, като по този начин ще се повиши здравната култура и здравния статус на населението. От друга страна се очаква реализирането на инвестициите да доведе до положителни въздействия върху качеството на атмосферния въздух и климатичните промени, като по този начин ще се подобрят условията на средата за живот, което ще въздейства положително върху здравето на населението.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите по проекта ще е дългосрочно, но с ограничен обхват, имащо положителен ефект върху качеството на професионалното образование, възможностите за завършване на образованието на деца от групи в риск от социално изключване, насърчаване на подрастващите към здравословен начин на живот, повишена мобилност и разширени възможности за международни връзки и посещения/обмен. Предвидените строително-ремонтни дейности имат потенциал да осигурят заетост на голям брой хора.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 3– Предоставяне на обучения за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни

Проектът има за цел разширяване на достъпа и възможностите за качествено обучение на възрастни (лица над 16 г.), използвайки възможностите на цифровите технологии за онлайн обучения, от една страна, и повишаване на общите цифрови умения и компетенции на работната сила за повишаване пригодността за заетост и участие в онлайн обучения – от друга. Проектът ще се реализира в два компонента, включващи разработване и внедряване на национална виртуална платформа за онлайн обучение на възрастни и предоставяне на обучения на работната сила за придобиване на базово и на средно равнище на цифрови умения и компетенции.

Проектът предвижда:

- Модернизиране на формите, методите и средствата за обучение на възрастни чрез разработване и внедряване на виртуална платформа за електронно обучение в електронна среда и организиране на онлайн курсове за обучение на възрастни и електронни ресурси за самостоятелно учене.
- Повишаване на достъпа и качеството на обучението на възрастни, вкл. чрез изграждане на мрежа от дигитални клубове/„точки за достъп“ в цялата страна, оборудвани с подходяща техника и интернет свързаност, даващи възможност за безплатно ползване от лица, които не притежават персонално оборудване; подпомагане изграждането на дигитални умения на преподавателите в обучаващите институции за разработване на електронно съдържание на обучението и провеждане на онлайн курсове за обучение;
- Повишаване участието на населението (25-64г.) в учене през целия живот и социално приобщаване чрез осигуряване на възможности за обучение в електронна среда от разстояние.
- Развитие на дигиталните умения на лицата посредством участието им в онлайн курсове за обучение и ползване на електронни ресурси за учене.

В рамките на компонента се предвижда обучение на 500 000 регистрирани безработни и заети лица с ниско равнище или без цифрови умения за придобиване на базово и/или средно равнище на цифрови умения и компетенции, както и валидиране на базово и на средно равнище на цифрови умения и компетенции на поне **150 000** регистрирани безработни и заети лица, придобити в резултат на самостоятелно учене.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Програмата предвижда да изгради мрежа от дигитални клубове, като се използват нови техники и технологии с предпоставки за енергийна ефективност има слабо предвидимо положително въздействие по отношение на намаляване на парниковите емисии.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Дейностите не водят до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към КАВ.

Повърхностни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към компонента и не се очаква въздействие върху Дескрипторите на морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Разширяване на достъпа и възможностите за качествено обучение на възрастни ще окаже положително въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху фактор отпадъци, тъй като ще повиши нивото на образование, което е в основата на разделното събиране на отпадъци, увеличаващо процента рециклирани и повторно използвани отпадъци за сметка на депонираните такива.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Едновременно с обучението в областта на цифровата и компютърната техника за създаване на национална онлайн платформа, уменията на студентите във висшите училища трябва да се развиват и в областта на безжичните технологии, тяхното прилагане чрез 5G мрежи и по-нататъшното им развитие.

Фактори, подлежащи на оценка: нейонизиращи лъчения (микровълнови електромагнитни полета), електрически и магнитни полета, излъчвани от компютри и персонални устройства.

Характерът на въздействието е **отрицателно**, като потенциалът на това въздействие е **незначителен (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията придвижва единствено дигитални дейности, които нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите не водят до негативно влияние върху културно-историческото наследство.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Създаването на виртуална платформа и провеждането на обучения за дигитални компетентности **няма пряко отношение** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Повишаване нивото на образованост на възрастните хора е дейност, която има положително въздействие със **среден положителен потенциал (+3)** върху населението и човешкото здраве. Това ще допринесе за повишаване нивото на образование сред населението, като по този начин ще се повиши здравната му култура и съответно здравния му статус на населението.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите по проекта ще е дългосрочно, с широк обхват. Чрез обучения на безработни ще се постигне повишаване на заетостта, квалификацията и образованието на до 500 000 лица. Ще се постигне и напредък по отношение на преодоляване на социалната изолация и укрепване на автономността на възрастните, както и включеност на групи със затруднен достъп до точки на учене през целия живот.

Потенциал за въздействие – положителен, висок (4).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 4– Младежки центрове

Проектът ще подкрепя формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора чрез **изграждането на мултифункционални центрове**, които осигуряват както съвременна материалната база, така и прилагането на иновативни подходи в работата с тези възрастови групи. Ще бъде следван и надграден моделът за изграждане на младежки центрове в градовете Пловдив, Стара Загора, Добрич и Враца.

Ще бъдат разработени и следвани конкретни дейности и политики, насочени към младите хора в посока повишаване на цифровите умения, развитие на предприемаческата грамотност, на общата и финансовата грамотност, развиване на специфични меки умения, които подпомагат социалното включване и пригодността за заетост.

Проектът предвижда:

- Подкрепа на формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора, чрез изграждането на мултифункционални центрове, които осигуряват съвременна материална база и прилагат иновативни подходи (особено неформално образование) за развиване на компетенции и умения за успешна реализация на пазара на труда;
- Създаване на безопасна, включваща, мотивираща среда за учениците и младите хора, подпомагаща тяхното участие и стремеж към развитие;
- Разработване на конкретни дейности и политики, насочени към младите хора в посока повишаване на цифровите умения, развитие на предприемаческата грамотност, на общата и финансовата грамотност, развиване на специфични меки умения, които подпомагат социалното включване и пригодността за заетост;
- Поддържане на интереса на учениците и младите хора към образованието и придобиването на нови умения, участие в съвместни инициативи и споделяне на общи ценности с техни връстници, вкл. участие в национални и международни инициативи;
- Залагане на дългосрочен приоритет за развитие на партньорства между образованието и бизнеса, особено чрез включване на социалните партньори в този процес;
- Изготвяне и прилагане на дейности и подходи, които ще дадат възможност за приспособяване на учениците и младите хора към новите условия и възможните промени с цел повишаване на образователния ценз, намаляване на безработицата и повишаване производителността на труда;
- Обмени на добри практики и организиране на съвместни дейности на национално ниво с Националната мрежа на младежките центрове, обмени на добри практики на европейско ниво с подобни структури в различните страни-членки на ЕС.
- Създаване на партньорства с местния бизнес и подпомагане на успешната реализация на младите хора на пазара на труда чрез дейности като менторство, стажуване, обучения, предлагани и реализирани от местни предприемачи. Създадените партньорства ще бъдат без финансиране от страна на интервенцията по НПВУ за участващите предприятия/бизнес/предприемачи.

Проектът предвижда включването на поне 19 500 ученици и младежи в дейностите на центрове, както и поне 4 700 млади хора, преминали през специализирани обучения за повишаване на професионалната им компетентност, включително дигитална, финансова, за предприемачество. Допълнително тази програма би имала реален ефект върху създаването на нови работни места в общините, като за целия проект се предвиждат поне 155 на брой.

Поддържането на интереса на учениците и младите хора към образованието и придобиването на нови умения, участие в съвместни инициативи и споделяне на общи ценности с техни връстници, вкл. участие в национални и международни инициативи, ще спомогне не само за интеграцията и социализацията на младежи от уязвими групи, но ще позволи формирането на положителна нагласа сред младите хора за развитие и реализация в България.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Строителството и ремонтът на съответната инфраструктура на центровете ще отговарят на съвременните енергийни норми има слабо предвидимо положително въздействие по отношение на намаляване на парниковите емисии.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Деяностите по промяна на горивната база за отопление с по-екологични горива ще доведе до допълнително намаление на емисиите на вредните вещества във въздуха и до подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) през отоплителния сезон.

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Повърхностни води

Деяностите по водоснабдяване и отвеждане на отпадъчните води в канализационна мрежа или локални пречиствателни съоръжения при изграждането на **мултифункционални центрове** за младежи, свързани с незначителен разход на вода и съобразени с нормативните изисквания **не се очаква да имат въздействие (-)** върху количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** и не се очаква въздействие върху дескрипторите на морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Строителството и ремонтът на съответната инфраструктура, необходими за изграждането на мултифункционални центрове ще бъде свързано с пряко въздействие върху урбогенни почви в градска среда, които са с нарушени производствени и екосистемни функции.

Въздействието върху почвите се оценява на локално, временно с **незначителен отрицателен потенциал (-1)**. **Рискът** по отношение на земите и почвите **е нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Възможността за обмяната на информация, опит и добри практики за управление на земите и почвените ресурси, която се предоставя с изграждането на мултифункционалните центрове има косвено положително, дълготрайно въздействие върху земеползването, тъй като ще способства за повишаване на образователния ценз в областта на биологичното земеделие и агролесовъдството, намаляване на безработицата и повишаване производителността на труда на младите хора.

Въздействието върху земеползването се оценява на **дълготрайно и с висок положителен потенциал в национален мащаб (4)**.

Ландшафт

Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора чрез изграждането на мултифункционални центрове ще допринесе за повишаване нивото на образование, което ще окаже положително въздействие върху фактор отпадъци. Очакваните въздействия могат да се оценят с **нисък положителен потенциал (+2)**, тъй като предвидените дейности са в основата на увеличаване процента рециклирани и повторно използвани отпадъци и развитие на производствата и прилагане на безотпадъчни такива.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда изграждане на 10 броя Центрове за личностно развитие на ученици и младежи в областни градове, и още 10 броя в общини, които не са областни. Някои от тези центрове ще се разполагат във вече съществуващи институции, съответно сгради, с подобен характер. Липсва конкретика по отношение избора на територии за центровете в общините, в които няма подобни институции. Вероятно те ще се реализират във вече урбанизирана среда.

Дейностите по инвестицията не засягат естествени екосистеми, като всички строителни и ремонтни работи ще бъдат осъществени във вече урбанизирани територии. Възможно е някои от тях да повлияят местообитания на синнатропни видове птици, най-вече пойни – домашни врабчета, селски и градски лястовици и пр., и прилепи. При изсичане на дървесна и храстова растителност при разчистване на терените е възможно въздействие върху други синантропни видове – сойки, свраки, врани, синигери и др.

Възможно е да се засегнат и местообитания на видове земноводни, влечуги и наземни бозайници – напр. зелена крастава жаба, стенен и зелен гущер, таралеж. По-голямата част от видовете сред потенциално засегнатите групи са включени в Приложение 3 на ЗБР, но те са широко разпространени, с многочислени популации в страната. Въздействието би било **пренебрежимо малко, локално и за кратък период**. Не се очакват въздействия върху природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР и/или в Червената книга на България, както и върху консервационно значими видове от други групи (включително растения и безгръбначни). Не се очакват въздействия върху видове, включени в Приложение 2 на ЗБР, и/или в Червената книга

на България. Няма да се засегнат защитени зони по смисъла на ЗБР, или защитени територии по смисъла на ЗЗТ.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите нямат пряко отношение към опазване и социализиране на културно-историческото наследство.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Строителството и ремонтът на съответната инфраструктура на центровете ще отговарят на съвременните енергетични норми и на приоритетите, определени в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“. Въздействието е с **нисък положителен потенциал (2)** по отношение на материалните активи с екологично предназначение (МА-ЕП).

Население и човешко здраве

Дейностите се характеризират със **среден положителен потенциал (+3)** на очакваните от реализирането им въздействия върху населението и човешкото здраве. Те ще допринесат за повишаване нивото на образование сред младите поколения, като по този начин ще се повиши здравната култура и здравния статус на населението.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е с широк обхват но с ограничен срок, заради необходимостта след края на проектите, общините, на чиято територия са изградени центровете, да осигурят достатъчен финансов ресурс за продължаване на дейностите и поддръжка на сградите и оборудването. Очаква се да се повиши делът на успешно завършили средно образование, което да подобри заетостта и намали нивата на бедност сред всички социални групи, включително уязвимите такива. Може да се очаква дейностите да доведат до задържане на младите хора в населените им места и локалната им реализация на трудовия пазар, което да укрепи местните общности.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Проектите, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната и нямат експлицитно трансгранично измерение.

Инвестиция 5–Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации

Проектът предвижда създаване на механизъм за насърчаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез координация на държавните усилия и политики за оптимизиране и засилване трансфера на изследователски резултати и технологии.

Изпълнението на програмата предвижда:

- Изграждане на ефективна структура с цел създаване, внедряване на иновации и комерсиализация на научни и технически знания, чрез установяване на ефективни връзки между звената на висшето училище и партньорски организации за прилагане на неговата иновационна стратегия.
- Създаване на автоматизирана система за управление на университетските образователни, научни и иновативни дейности, включително продукти, услуги и др., като информацията следва да се интегрира в единната информационна система, предвидена за изграждане и внедряване в рамките на проекта.
- Подбор на висококвалифициран персонал, способен да разработва и внедрява нови научни разработки, както и да ги управлява. Създаването на активен механизъм за стимулиране на интелектуалната дейност и мотивиране към асоциирането на служителите от висшето училище и извършваните в него научни изследвания, което предполага промени във вътрешните правила на университета и други Правилници, свързани с кариерното развитие във висшето училище.
- Разработване на приложни проекти между ВУ и бизнеса и портфолио от патенти, лицензи, ноу-хау и други обекти на интелектуална собственост, което включва материална и техническа подкрепа, необходима за Научноизследователската и развойната дейност (НИРД) и изпълнението на образователния и иновационния процес.
- Производствена и технологична подкрепа, необходима за създаването на високотехнологични продукти и услуги, чрез отговаря за оперативно проучване на пазара и разработването на ефективни маркетингови стратегии. Количествените и качествени характеристики на този потенциал оказват значително влияние върху конкурентоспособността на изследователското висше училище като цяло.
- Прилагане на ефективни маркетингови инструменти за внедряване и популяризиране на революционно нови разработки (високотехнологичен маркетинг). Това ще бъде постигнато чрез: резултати от научни изследвания, разработване и адаптиране на стратегии и ефективна маркетингова кампания.
- Създаване на систематизирани организирани групи, които мотивират своите участници да правят иновации чрез постигане на научни резултати в съвместно дефинирани дългосрочни проекти и области, организирани в глобални, европейски, национални, регионални и местни иновационни мрежи.

Предвидените инвестиции са насочени към ускоряване на интернационализацията на българската научноизследователска и иновационна система с акцент върху създаването и развитието на мрежа от изследователски висши училища в подкрепа на индустрията и обществото. Не на последно място проектът цели да се осигури устойчивост и мултиплициране на иновативните резултати в пазарно-и бизнес-пригодни продукти и услуги.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите няма да доведат до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не водят до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** и не се очаква въздействие върху дескрипторите на морската околна среда

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Дейностите няма да доведат до въздействие върху качествата на почвите и начина на земеползване.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към почвите и земеползването.

Ландшафт

Инвестициите **нямат пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Проектът предвижда създаване на механизъм за насърчаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез координация на държавните усилия и политики за оптимизиране и засилване трансфера на изследователски резултати и технологии. Включените в него дейности неминуемо ще доведат до въздействия с **положителен характер с висок потенциал (+4)**, тъй като са в основата на разработването на нови технологии, явяващи се движещата сила за развитието на безотпадъчни технологии, както и увеличаване на процента рециклирани и повторно използвани отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Развитието на науката, иновациите и технологиите са свързани с прилагане на новости в областта на инженерните науки, телекомуникацията, здравеопазването, транспорта, селското стопанство – всички сфери на дейност на човека. Следователно тази инвестиция е свързана с развитието и практическото внедряване на иновации, които могат да емитират всички физически фактори, без да ги обсъждаме конкретно.

Фактори, подлежащи на оценка: йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения, шум, вибрации.

Характерът на въздействието е необходимо да се отчете в комбинация с други фактори. Може да се направи оценка, че въздействието е с дългосрочни прояви (иновациите ще се внедряват и ще се използват продължително време). Някои от внедряванията ще водят до постоянни отрицателни въздействия на голяма площ, включително с вторични, кумулативни, синергични ефекти при наличие на други вредни фактори на средата. Въздействието да бъде контролирано и намалено посредством прилагането на превантивни и компенсиращи мерки и чрез стриктно спазване на нормативните изисквания за контрол и превенция.

Оценката на тези фактори е, че въздействието на цитираните фактори е с **отрицателен характер** и с **нисък потенциал (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията не предвижда конкретни ИП, а само финансиране на научни, иновационни изследвания и повишаване на съответния капацитет, вкл. на международно ниво. Тези дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Създаване на научни разработки, които да повишат въздействието на културно-историческото наследство върху местните общности.

Оценката на въздействие е положително с **много висок потенциал (5)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонента.

Население и човешко здраве

Дейностите, които са включени в проекта, ще доведат до **положителни въздействия със среден потенциал (+3)**. Те неминуемо ще допринесат за подобряване на условията на жизнената среда, тъй като ще повишат процента на прилаганите безотпадъчни технологии, както и ще увеличат дела на рециклираните и повторно използвани отпадъци. Ще повлияят и директно върху социално-икономическите

условия, което ще въздейства косвено върху населението и в частност върху човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще дългосрочно, но с ограничен обхват. Инвестицията има потенциал да доведе до създаването на нови работни места с висока добавена стойност за икономиката, главно за висококвалифицирани кадри в областта на приоритетите дигитални и зелени технологии. Планираната мрежа на ВУ и изследователски институции има потенциал да мотивира задържането на „умове“ в България, чрез подобряване на качеството на работната среда. Предвиденото даване на шанс за повторен провал (насърчаване на иновациите чрез освобождаването на възможности за неуспех, в съответствие с реалността, че иновациите често са съпроводени с неуспехи), има шанс да доведе до промяна на иновационната култура в БГ.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са за реализация на територията на страната, но се предвижда систематизираните групи да промотират своите иновативни научни резултати в съвместно организирани в глобални, европейски, национални, регионални и местни иновационни мрежи.

Инвестиция 6–Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии

Основната цел на проектът е засилване на иновационния капацитет на БАН и активно участие в националната научноизследователска и иновационна екосистема с оглед на ускоряване на икономическата трансформация на страната.

За постигане на поставената цел е необходима реформа, включваща преквалифициране и пренасочване на голяма част от научния потенциал на БАН (научни колективи от звената на Академията) към провеждане на ефективни приложно ориентирани изследвания, отговарящи на нуждите на бизнеса.

Проектът предвижда:

- Създаване на **Единен център за иновации** - структура и инструмент за ефективна връзка между БАН и бизнеса с оглед ускорено прилагане на иновации в икономиката и трансформацията ѝ в икономика на знанието. Ефективното функциониране на центъра ще се основава и на възприемане на опита на европейски институции с доказани най-добри практики в комерсиализацията на научните резултати.
- Разгръщане на изследователския потенциал на БАН посредством повишаване на уменията и квалификацията в областта на иновациите и утвърждаване на интердисциплинарен, междусекторен и интернационален подход.

С оглед достигане на устойчив успех е необходимо изграждането на иновационните умения на учените да започне още в началото на научната им кариера, като се предвижда въвеждането на **нови докторантски курсове с**

предприемаческа насоченост в Центъра за обучение на БАН. Тези курсове ще бъдат насочени към докторантите, чиито изследователски теми са в областта на природо-математическите, техническите науки и информационно-комуникационните технологии (ИКТ), т.е. с пряко отношение към разработване и внедряване на зелени и цифрови технологии, свързани с икономическата трансформация на страната. Освен постоянни лектори, в курсовете ще бъдат включени и изявени иноватори от чужбина, както и представители на бизнеса. Тези курсове ще бъдат отворени и за младите учени от БАН.

- Засилване на иновационния капацитет на БАН чрез модернизиране на **инфраструктурата**, свързана с трансфер на зелени и цифрови технологии.

Предвижда се реконструкция на сграда (построена през 1962 г.) с предназначение за извършване на пилотни експерименти. Сградата ще бъде преустроена в модерна и функционална инфраструктура за извършване на НИРД от тематичните екипи и ще допълни съществуващите лабораторна и експериментална инфраструктура на участващите в проекта институти.

- Създаване на иновативни решения от научни колективи на БАН в отговор на конкретни теми, дефинирани от страна на бизнеса, свързани със зеления преход и цифровите технологии.
- Създаване на устойчиви дългосрочни **връзки с бизнеса** в областта на зелените и цифрови технологии посредством съвместни **докторантури**.
- Засилване на участието на страната в **конкурси**, свързани с НИРД, обявени от европейски и други институции.
- Защита на **интелектуалната собственост** на БАН в областта на зелените и цифровите технологии с оглед улесняване на комерсиализацията на научните резултати.
- Задълбочаване на **интернационализацията** на НИРД системата на БАН в областта на зелените и цифровите технологии.

Основаният тематичен фокус ще бъдат иновации, свързани със зелената сделка и цифровизацията в съответствие с Плана за възстановяване и устойчивост на Република България. Приоритетите са: нисковъглеродна енергия и кръгова икономика (водородна енергетика и мобилност, съхранение на енергия, горива с ниски емисии на CO₂, улавяне на CO₂, електромобилност, енергийно автономни обекти, функционални материали), други чисти технологии, рециклиране, както и съвременни цифрови технологии (подпомагащи пълноценно осъществяване на Зелената сделка при **5G** свързаност) и интелигентни системи за сигурност при обмена на данни и комуникациите.

Същевременно проектът е насочен и към консолидация на човешките ресурси и споделено използване на научната инфраструктура в БАН от страна на студенти и преподаватели от висшите училища.

С изпълнението на настоящия проект БАН ще допринесе за осъществяване на реформата в системата на НИРД, свързана с осъществяване нова обща политика за трансфера на знание и технологии към бизнеса в подкрепа на икономическото и общественото развитие на страната.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Реконструкцията на сграда с предназначение за извършване на пилотни иновативни научни експерименти, като се използват нови техники и технологии с

предпоставки за енергийна ефективност има слабо предвидимо положително въздействие по отношение на намаляване на парниковите емисии.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Дейностите не водят до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Формулирането на иновативни решения по въпросите на зеления преход и цифровите технологии от интердисциплинарни екипи от различни звена на БАН и в някои случаи съвместно с изследователските университети или други организации, ще разшири и подобри базата от знания за ефективното използване и опазване на повърхностните води и разбирането на бизнеса по важни за практиката теми.

Инвестицията има потенциал за положително въздействие предвид възможността за създаване на методична база и разработване на технологии за опазване на водите. Въздействието е с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Подземни води

Създаването на иновативни решения от научни колективи на БАН в отговор на конкретни теми, свързани със зеления преход и цифровите технологии в дългосрочен план има потенциал да спомогне за опазването и подобряване на състоянието на подземните води. Въздействието е положително, но ограничено в рамките на определени теми и решаването на конкретни проблеми и се очаква само в случаите когато темите и проблемите са свързани с опазването на подземните води.

Очаква се инвестицията да има **незначителен положителен потенциал (1)** за въздействие върху подземните води.

Морска околна среда

В частта си за **нови докторантски курсове** и повишаване на капацитета потенциалното въздействие е с положителен характер, както и в частта за надграждане на **инфраструктурата** въздействието е **положително със среден потенциал (3)**, като характерът е положителен, имайки предвид, че Институт по океанология към БАН е определен по чл.171, ал.2, т.3 от Закона за водите за изпълнение на мониторинговите изисквания на Рамковата Директива за водите и Рамковата Директива за морска стратегия и в изпълнение на ангажиментите на Р. България по прилагането на тези две директиви, инвестицията „**Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии**“ има пряко отношение към компонента.

Въздействието по отношение повишаване на капацитета в инфраструктурно и научно отношение в сферата на зелените и цифрови технологии е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (+3)**.

Земни недра

Дейностите не са свързани с преки въздействия върху геоложката основа. В дългосрочен план иновативните решения в отговор на конкретни теми, свързани със зеления преход и дефинирани от страна на бизнеса, може да окажат положително но локално въздействие върху този рецептор.

Реализацията на инвестицията се очаква да има **незначителен положителен потенциал (1)** по отношение на геоложката основа.

Сеизмичен риск

Няма пряко отношение към компонента сеизмичен риск (не се очаква въздействие).

Почви и земеползване

Прилагането на иновациите, свързани със зелената сделка за постигане на чисти технологии, рециклиране, ниски емисии на CO₂, улавяне на CO₂ ще допринесат за **намаляване на замърсяването на почвата** и подобряване на качеството им (Европейски зелен пакет, Брюксел, 2021).

Оценката на въздействие върху почвите и земеползването има **положителен характер с много висок потенциал в национален мащаб (5)**.

Ландшафт

Инвестициите **нямат пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Приоритетите на проекта са нисковъглеродна енергия и кръгова икономика, други чисти технологии, рециклиране, както и съвременни цифрови технологии и интелигентни системи за сигурност при обмена на данни и комуникациите. В частта, касаеща кръговата икономика, други чисти технологии и рециклирането дейностите биха могли да окажат положително въздействие предвид възможността за разработване на технологии спомагащи опазването на водите, въздуха, почвите и рециклиращи, повторно използващи или образуващи по-малко по вид и количество отпадъци. Въздействието може да се оцени със **среден положителен потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Проектът е тясно свързано с изследването и въвеждането на възобновяеми източници на енергия, с търсенето на алтернативни технологии, които могат да заместят тези замърсяващи околната среда, с въвеждането на нови методи в областта на индустрията, комуникациите, медицината, биологията и други сфери на човешката дейност. Всички те се основават на приложението физически енергии, както и на източници на различни физически фактори, които следва тук да бъдат оценени и контролирани. Като такива, те, както и предишната инвестиция, могат да създават условия за емисия на разнообразни физически фактори.

Фактори, подлежащи на оценка: йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения, шум, вибрации.

И тук, както в Инвестиция 5 се очаква въздействие на всички физически фактори с *отрицателен характер*, но тъй като се отнася до внедряванията на БАН, които са с по-ограничен характер, се очаква тези фактори да действат с **незначителен потенциал** –

ограничено по време и пространство, с възможност за превенция при прилагането на нормативната база и на практиките по превенция.

Крайната оценка за четирите групи физически фактори е **отрицателна с незначителен потенциал (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда предимно административни, обучителни и др. подобни дейности. Предвижда се преобразуване /обзавеждане само на 2 съществуващи сгради в урбанизирана територия, вътрешни ремонти с цел подобряване условията на труд. Тези дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Увеличаването на капацитета на БАН има положителен ефект върху горските екосистеми, без отрицателни елементи. Понеже ефектът е косвен и иска време, ефектът от реализацията на инвестицията се оценява с **незначителен потенциал (1)**.

Културно-историческо наследство

Повишаване нивото на цифровизация на списъците с паметници на културно-историческото наследство.

Оценката на въздействие е положително с **много висок потенциал (5)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Настоящият проект, пряко свързан с измерение „Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“ е отговор за ускоряване на внедряването на нови енергийни технологии. БАН предлага програма за засилване на трансфера на знания от науката към индустрията с цел реализиране на по-бърз преход към чисти и високоефективни енергийни технологии. Тематичната насоченост на проекта е *нематериален актив* с екологично предназначение. Въздействието **няма пряко отношение** по отношение на материалните активи.

Население и човешко здраве

В частта, касаеща кръговата икономика, други чисти технологии и рециклирането дейностите биха могли да окажат положително въздействие предвид възможността за разработване на технологии спомагащи опазването и подобряването на състоянието на средата на живот – опазване и подобряване качеството на водите, въздуха, почвите, както и намаляване на количествата образувани и депонирани отпадъци. Въздействието върху населението и човешкото здраве ще е пряко и може да се оцени със **среден положителен потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще бъде дългосрочно, но с тесен обхват, тъй като засягат главно БАН. Инвестицията има ограничен потенциал да допринесе за значимо повишаване на заетостта, доходите и качеството на живот като

цяло, тъй като не е изяснено чрез какви механизми научните и научно-приложните постижения на БАН, реализирани в следствие на дейностите по проекта ще се отразят на социалното благополучие на населението.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента са предвидени за реализация само на територията на страната, но въпреки това имат трансгранично измерение предвид насърчаването на интернационализацията на предприятията и на българската изследователска и иновационна екосистема

Инвестиция 7–Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални зони, паркове и сходни територии и привличане на инвестиции (AttractInvestBG)

Инвестицията предвижда структуриране на подкрепата за привличане на стратегически инвестиции, посредством публични инвестиции за изграждане на необходимата инфраструктура на индустриалните зони, паркове и сходни територии и създава условия за развитие на дейността на различни икономически субекти в парковете при равни условия. Инфраструктурата е необходима за създаване на центрове за обучение на служители в началните фази на квалификация, осъществяване на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и технологичен трансфер, лаборатории за изпитвания и тестове, свързани с дейността на предприятията, чието изграждане ще бъде предвидено само в случай, че предприятията в парка имат необходимост от нея.

В синхрон с принципите на NextGenerationEU, в настоящия проект предвиждаме зелен елемент, доколкото не се предвижда финансиране на такива елементи по други европейски проекти и програми. Той може да се изразява в различни аспекти в проектните предложения на индустриалните паркове и, зони, и инвеститори, например:

- Минимум 30% от използваната електроенергия да е от ВЕИ за новообособените паркове, както и минимум 30% от използваната електроенергия да е от ВЕИ за новоизграждащите се производства в съществуващите паркове;
- Поставяне на фотоволтаици за собствена консумация;
- Изграждане на свързаност между индустриалните производства, която им позволява да търгуват в реално време с излишна енергия от ВЕИ;
- Рециклиране на водата посредством съвременни методи за намаляване на замърсяването – 100% за новообособените и 100% за всички новоизграждащи се производства в съществуващите паркове;
- Създаване на зарядни станции за електромобили;
- Иновативна инфраструктура - помещения за осъществяване на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и технологичен трансфер, лаборатории за изпитвания и тестове, свързани с дейността на предприятията. Изграждането ѝ ще бъде предвидено само в случай, че предприятията в парка имат необходимост от нея.

В подкрепа на тези широки цели могат да бъдат включени и други форми на инвестиционна дейност, идентифицирани по време на процеса на пазарно тестване и договорени в Инвестиционната стратегия за механизма за финансиране.

Като резултат от горепосочените дейности се очаква да се повиши икономическият растеж, да се създадат нови работни места и да се увеличи експортният капацитет на страната. В допълнение, изпълнението на проекта ще даде възможност за намаляване на регионалните различия в страната. За идентифицирането на стратегически инвеститор ще бъде предложен пакет от административни и финансови мерки в зависимост от специфичните нужди на дадения инвеститор.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Инвестициите предвиждат 30% от използваната електроенергия да е от ВЕИ за новообособените паркове, както и минимум 30% от използваната електроенергия да е от ВЕИ за новоизграждащите се производства в съществуващите паркове. Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Не се очаква отрицателно въздействие от увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Инвестицията предвижда подкрепа на минимум **4 индустриални зони, паркове, сходни територии** (новоизградени или съществуващи) с необходим достъп до вода за питейни и промишлени нужди, което има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

Дейностите ще доведат до увеличаване на водопотреблението и формиране на допълнителни количества отпадъчни води. За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им следва на първо място да се спазват нормативните изисквания.

За водовземане и ползване на воден обект се издават разрешителни, съгласно изискванията на чл. 44 и чл. 46 от ЗВ. освен в случаите описани в чл. 58 от ЗВ и на Наредба за ползване на повърхностните води (2016), като на база водностопанско изследване следва да не се нарушават правата на съществуващите нагоре по течението на реката водоползватели. Начинът за използването на водите на язовирите по приложение № 1 на ЗВ се регулира с годишни и месечни режимни графици, утвърждавани от министъра на околната среда и водите и представляващи неразделна част от разрешителното за водовземане. Заустването на промишлени отпадъчни води в градската канализационна мрежа или в повърхностни водни обекти след новоизградена локална ПСОВ се осъществява след получаване на разрешително. А проектирането и изграждането на ВиК системи и обектите се осъществява в съответствие с действащите наредби.

Инвестиционни проекти, предвиждащи водовземане и/или ползване от повърхностни води и разположените в близост до водни обекти, зони за защита на водите и СОЗ подлежат на самостоятелна оценка за допустимост спрямо екологичните цели и планираните мерки за постигане добро състояние на водите определени в ПУРБ и спрямо целите на управлението на риска от наводнения и предвидените мерки в ПУРН.

Инвестицията предвижда зелен елемент в синхрон с принципите Next Generation EU, затова където е възможно се препоръчва рециклиране на водата посредством съвременни методи за намаляване на замърсяването – 100% за новообособените и 100%

за всички новоизграждащи се производства в съществуващите паркове. Заложено е при изпълнението на програмата да се стимулира зеленото и чисто производство, да се вземат под внимание насоките за опазване на националната акватория съгласно **Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.**, да се подкрепят проекти опазващи околната среда.

При спазване на тези принципи в дългосрочен аспект въздействието е със **среден положителен потенциал (3)** върху БЕК и химичните компоненти, съгласно последните ПУРБ-ове и съгласно Закона за водите.

Подземни води

Предвиденото в инвестицията рециклиране на водите, използвани в индустриалните паркове ще допринесе за опазване на количественото състояние на подземните води, в случаите, когато водоснабдяването е от подземни води.

Очакваното въздействие е с локален характер и се характеризира с **нисък положителен потенциал (2)**.

При спазване на нормативните изисквания не се очаква реализацията на инициативата да доведе до замърсяване на подземните води.

Морска околна среда

Инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда

Земни недра

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа.

Сеизмичен риск

Има пряко отношение – строителство на нови индустриални зони и паркове в зони с висока сеизмична опасност. При неспазване на изискванията за проектиране и строителство в сеизмично опасни зони се създават условия за увреждания и разрушаване на съответните съоръжения и инфраструктура по конкретните проекти разработвани в индустриалните зони и паркове. Заедно с това в Програмата се предвижда и развиване на значителна енергийна инфраструктура – газови връзки, електрически съоръжения с определени характеристика, подстанции, трансформатор (основен и резервен), входящи линии с определено напрежение и др., чието разработване изисква съобразяване с препоръките за проектиране и строителство в сеизмичните зони на територията на България.

Характер на въздействието - **незначителен** – очаква се отрицателно въздействие **(-1)**, пренебрежимо или за много кратък период на действие с пълна обратимост. Не е необходимо прилагане на допълнителни мерки.

Почви и земеползване

Съществуващите индустриални зони, паркове и сходни територии обикновено са изградени в покрайнините на населените места. Изграждането или рехабилитацията на довеждащата им инфраструктура е свързано с локално въздействие, върху *крайградски земи, принадлежащи на селскостопанския и/или горския фонд*, с което ще допринесе за нарастване на натиска върху тях и трайни загуби на производствени и екосистемни функции на земята.

С изграждането на необходимата довеждаща инфраструктура на съществуващи индустриални зони, паркове и сходни територии се създават условия за допълнително локално механично въздействие от запечатването на почвата с неблагоприятни последици (отрицателен влагозадържащ капацитет, бърз отток на водата с риск от наводнения, замърсяване на почвите в съседство и подземните води поради събирането на замърсени отточни води от промишлените обекти).

За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху засегнатите почви и влошаване на качеството им е необходимо да се спазват законите и наредбите, свързани с опазване на почвите

Въздействието върху земеползването и почвите при инвестиции за изграждане или рехабилитация на необходимата довеждаща инфраструктура на съществуващи предприятия е **локално, с нисък отрицателен потенциал (-2)**. Рискът по отношение на земите и почвите е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Не се очаква негативно влияние при развитие на индустриални зони, паркове и сходни територии върху ландшафтното разнообразие.

Отпадъци

Инвестициите предвиждат изграждане на инфраструктура в индустриални паркове, необходима за създаване на центрове за обучение на служители в началните фази на квалификация, осъществяване на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и технологичен трансфер, лаборатории за изпитвания и тестове, свързани с дейността на предприятията, чието изграждане ще бъде предвидено само в случай, че предприятията в парка имат необходимост от нея. От друга страна проекта предвижда и зелен елемент, като част от него, като например използването на минимум 30% енергия от възобновяеми енергийни източници. Може да се счита, че дейностите по проекта ще окажат **положително въздействие** върху фактор отпадъци, от една страна поради внедряването на иновации, водещо до развитието на безотпадъчни технологии, както и увеличаване на процента рециклирани и повторно оползотворени отпадъци, а от друга, в резултат от намаляване на количествата образувани отпадъци от производството на електроенергия от изкопаеми горива. Въздействията могат да се оценят като такива **със среден потенциал (+3)**.

Евентуалното разширяване на производствени мощности, както и привличането на нови производства, не се очаква да окаже каквото и да е въздействие върху фактора отпадъци в хода на нормална експлоатация на обектите и правилно третиране на образуваните отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Създаването на нови индустриални зони, паркове и сходни територии, изграждането на довеждаща инфраструктура, пътни и енергийни връзки по нов терен, вкл. за съществуващите зони, могат да доведат до урбанизиране на площи, заети с естествени или полуестествени екосистеми. В проекта не се указва броят, площта и местоположението на предвижданите инвестиционни намерения. При осъществяването им в нови терени, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от инвестиционните проекти);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от инвестиционните проекти;
- бариерен ефект за животински видове (предимно за земноводни, влечуги и наземни бозайници) от изграждането на нови пътни връзки и модернизирани вече съществуващи такива, съпроводено от интензифициране на трафика;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство, както и от преминаването на техника и интензифицирането на трафика;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии;
- навлизане на инвазивни чужди видове растения.
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно с висок потенциал (-4).**

За смекчаването му е необходимо да се вземат предвид следните мерки:

- Създаването на нови индустриални зони, паркове и сходни територии, да се извършва по възможност само в границите на съществуващите индустриални зони чрез тяхното реструктуриране, или в изоставени, запуснати такива.
- Конкретните инвестиционни предложения за нови индустриални зони, паркове и сходни територии на нов терен, или довеждаща инфраструктура за съществуващи такива по нов терен, да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.
- Да не се разполагат инвестиционни предложения за нови индустриални зони, паркове и сходни територии на нов терен, или довеждаща инфраструктура за съществуващи такива по нов терен, в границите на защитени зони и територии.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Горските екосистеми, особено важните за биологичното разнообразие, обикновено са отдалечени от населените места.

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Деятелностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Програмата способства за постигането на заложената в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ за ускорено разгръщане на инфраструктурата, насочена към смекчаване на изменението на климата. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на материалните активи с екологично предназначение (МА-ЕП).

Население и човешко здраве

Деятелностите по проекта неминуемо ще доведат до подобряване на социално-икономическите условия на средата на живот и така се очаква да окажат **положително въздействие** върху населението и човешкото здраве. Положителният характер на въздействието може да се оцени, като такова, със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Мярката е ориентирана към подкрепа за изграждане и развитие на индустриална инфраструктура, от която да се възползва промишления и едрият бизнес. Няма потенциал за негативни социални ефекти. Потенциален позитивен социален ефект може да се търси от евентуалното създаване на работни места в подпомогнатите от средствата и новата инфраструктура предприятия. Създаване на минимум 400 работни места (или по 100 на проект за индустриална зона) обаче не изглежда достатъчно амбициозно предвид общия финансов размер на мярката (над 400 млн. лева). Преодоляването на регионалните различия в страната е изтъкната възможност за позитивно социално въздействие в самия проект, но това би зависело от избраните места за развитие на промишлената инфраструктура. От друга страна, би било икономически неефикасно по изцяло административен път да се определя коя промишлена зона да се развива чрез публични инвестиции. Това е предвидено и от мярката и това, че подборът на проектите следва да се съобразява с интересите на бизнеса, както и наличието на пътни връзки, енергийна инфраструктура, на работна сила, учебни заведения, произвеждащи съответните кадри за бизнеса и т.н. Тези критерии, от друга страна, предполагат насочването на средствата към вече относително развити промишлени центрове на страната и в този смисъл не може да се разчита, че мярката ще доведе до сериозно намаляване на регионалните неравенства, а по-скоро до затвърждаването им. Предвидени са редица инструменти за гарантирането на това, че няма да има пряка дискриминация на основата на пол, етническа група, сексуална ориентация и други, чието наличие щеше да е и противозаконно. Отсъствието

на пряка дискриминация обаче не означава, че неравенствата и дискриминация, които вече съществуват практически, няма да бъдат възпроизведени. Всичко това показва, че предложената мярка не се характеризира с висока инклузивност и всеобхватност, и няма значителен потенциал за намаляване на неравенствата, бедността, за повишаване участието и като цяло за значително социално въздействие.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 8-Програма за икономическа трансформация

Основна цел на Програмата за икономическа трансформация е предоставяне на целева подкрепа под формата на безвъзмездни средства и финансови инструменти за бързо възстановяване и растеж на българските предприятия в основните проблемни области, които възпрепятстват тяхната конкурентоспособност и забавят трансформацията към дигитална, ниско въглеродна и ресурсно ефективна икономика. Водещите задачи са, от една страна, преодоляване на негативните последици от икономическата криза, породена от COVID-19 пандемията и предоставяне на навременна подкрепа на българските предприятия /основно малките и средни предприятия (МСП)/ за възстановяване на тяхната виталност при новите обстоятелства, но в не по-малка степен и разглеждането на кризата като възможност за преструктуриране на националната икономика с фокус върху висока добавена стойност, силен експортен потенциал, иновация и зелен преход на предприятията.

Проектът предвижда:

1. Осигуряване на подкрепа с цел възстановяване и растеж на предприятията, създаване на устойчивост в иновационната екосистема и ръст в секторите с висок иновационен и експортен потенциал.
2. Осигуряване на подкрепа за насърчаване на МСП за въвеждане на нови дигитални технологии и решения, специализиран хардуер и софтуер за повишаване на нивото на дигитализация в предприятията и технологична модернизация.
3. Подобряване на ресурсната ефективност, увеличаване използването на възобновяеми енергийни източници и подобряване на капацитета на МСП във връзка с прехода към кръгова и нисковъглеродна икономика, с особен фокус върху внедряване принципите на кръговата икономика, създаването на нови производствени вериги и намаляването на ресурсния отпечатък.

Програмата се състои от три фонда:

→ **Фонд 1 – Растеж и иновации**

- Направление 1 Възстановяване и растеж - технологична модернизация, схеми за ИКТ решения и киберсигурност в МСП.
- Направление 2 Иновации

→ **Фонд 2 – Зелен преход и кръгова икономика**

- Направление 1 Декарбонизация чрез инвестиции във възобновяема енергия и енергийна ефективност - подпомагане на комбинацията от нови ВЕИ за собствени нужди с местни съоръжения за съхранение на електрическа енергия в зависимост от подходящо технологично решение за съответните проекти.
 - Направление 2 Преход към кръгова икономика - подпомагане на предприятията за преход към кръгова икономика чрез въвеждане на кръгови модели на производство и потребление, стандартизиране в областта на околната среда и насърчаване на технологии, свързани с рециклиране и повторна употреба на отпадъци, ремонт и използване на продукти на биологична основа.
- **Фонд 3 – Инвестиции в климатичен неутралитет и цифрова трансформация** - инвестиране в активи, които пряко допринасят за климатичния неутралитет и ускоряване на зеления и цифров преход в приоритетни сектори в България, вкл. активи, оборудване и съоръжения на взаимосвързани системи, които се използват за предлагане на определени специфични стоки и услуги (например транспорт, енергия и водоснабдяване, цифрова инфраструктура, отпадъчни води и изхвърляне на отпадъци) на отделни икономически субекти или по-широката общественост, за да се даде възможност, поддържане или подобряване на социалните условия на живот.

Всеки един от компонентите съдържа различни направления с ясно определена цел.

В рамките на проекта ще се осигурява и достъп до финансови ресурси за големи предприятия в подкрепа на прехода към кръгова икономика чрез въвеждане на кръгови модели на производство и потребление, стандартизиране в областта на околната среда и насърчаване на технологии, свързани с рециклиране и повторна употреба на отпадъци, ремонт и използване на продукти на биологична основа.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта ще доведат до допълнително намаление парникови емисии, в резултат на комбинацията от нови ВЕИ за собствени нужди с местни съоръжения за съхранение на електрическа енергия в зависимост от подходящо технологично решение за съответните проекти, насърчаване на технологии, свързани с рециклиране и повторна употреба на отпадъци, ремонт и използване на продукти на биологична основа. Въздействието от проекта има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е и с директен **висок положителен потенциал (4)**.

Не се очаква отрицателно въздействие от увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Преходът към кръгова икономика, предвиден в проекта, е свързан с намаляване на използваните в производството суровини, в т.ч. вода, заместване на първични суровини с вторични, намаляване на опасни химични вещества и/или по-ефективно управление на отпадъците, генерирани при производството. Програмата има отношение и към повишаване на инвестициите в областта на зеления преход, като допринася за постепенната декарбонизация на икономиката. С реализацията на проекта

ще се намали материалната интензивност на икономиката на страната и ще се увеличи ефективността на използваните ресурси.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Подземни води

Внедряването на дейности, водещи до намаляване на използваните суровини има потенциал да окаже положителен ефект върху количественото състояние на подземни води в случаите, когато се предвижда тяхното използване като суровина. В допълнение ограничаването на отпадъчния отпечатък и използването на биологични продукти ще намали риска от замърсяване на подземните води.

Очакваното въздействие е локално, **потенциала на въздействие е нисък положителен (+2)**.

Морска околна среда

Дейностите по проекта ще доведат до намаление на замърсяване на крайбрежната ивица, респективно и морската околна среда с различни по категория отпадъци в резултат на ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки. Въздействието от проекта има пряко отношение към намаляване на отпадъците от различните категории отпадъци, съгласно РДМС и Дескриптор 10.

Въздействието е **положително и дълготрайно е и с директен висок положителен потенциал (+4)**.

Земни недра

Реализацията на инвестицията ще доведе до ограничаване и намаляване на отпадъчния отпечатък, чрез намаляване използването на пластмасовите опаковки и изделия за еднократна употреба, внедряване на нови технологии за преработка на отпадъци и използването на биологични, биоразградими и рециклируеми суровини и материали.

В дългосрочен план дейностите имат потенциал да намалят количествата генерирани отпадъци, предназначени за депониране и да променят характера им като подобрят разграждащите им характеристики. Това ще допринесе за намаляване на риска от замърсяване на геоложката основа, свързано с депонирането на отпадъци, които са използваните суровини и материали и замяната им с или биоразградими такива, както и до оползотворяване на по-голям процент отпадъци.

Очаква се реализацията на инвестицията да има **незначителен положителен потенциал [1]** за въздействие върху геоложката основа.

Сеизмичен риск

При самото проектиране и изграждане на съответните обекти и инфраструктура е необходим детайлен контрол за съответствието на проектите и тяхното изпълнение с изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.

Не се очаква отрицателно въздействие по отношение на сеизмичния риск в дългосрочен аспект.

Почви и земеползване

Дейностите по проекта ще доведат до минимизиране количеството на продуцираните отпадъци и необходимата площ за изграждане на депа за съхранението им, в резултат от насърчаване на технологии, свързани с рециклиране и повторна употреба на отпадъци, рекултивация на нарушените терени и използване на продукти на биологична основа. Въздействието от проекта има **косвено положително и дълготрайно** отношение към почвите и земеползването, посредством възможностите за провеждане на ефективни възстановителни дейности при рекултивацията на нарушените терени и е с директен **висок положителен потенциал (4)**.

Ландшафт

Въздействието от проекта има **косвено положително и дълготрайно** въздействие поради възможностите за провеждане на ефективни възстановителни дейности за намаляване негативния отпечатък върху природните ресурси. Въздействието е с **нисък положителен потенциал (2)**.

Отпадъци

Проектът предвижда подобряване на ресурсната ефективност, увеличаване използването на възобновяеми енергийни източници и подобряване на капацитета на МСП във връзка с прехода към кръгова и нисковъглеродна икономика, с особен фокус върху внедряване принципите на кръговата икономика, създаването на нови производствени вериги и намаляването на ресурсния отпечатък. Предвидените дейности по своята същност са директно свързани с намаляване на количествата и видовете образувани отпадъци, както и повишаване на процента рециклирани и повторно използвани такива. Предвид това може да се заключи, че реализирането на проекта ще има пряко **положително въздействие** върху фактор отпадъци, като същото може да се оцени с **висок потенциал (+4)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

В тази инвестиция се подкрепя прехода към климатична неутралност „чрез подобряване на енергийната ефективност и независимост на ниво предприятие.

Фактори, подлежащи на оценка: нейонизиращи лъчения, шум, вибрации.

По отношение на трите групи физически фактори характерът на въздействието е отрицателно, но в различна степен. Нейонизиращите лъчения (електрическите и магнитни полета с промишлена честота) ще въздействат ограничено по време и площ, както и с невъзможност за създаване на условия за неблагоприятно въздействие с кумулативен или синергичен ефект. Поради това тяхното въздействие може да се оцени като такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инициативата предвижда освен широка гама от финансови продукти, финансови инструменти, насочени към закупуване на ново технологично оборудване с акцент върху дигитализацията на производствените процеси, както и технологии за по-ефективно управление, намаляване и преработка на генерираните в производството отпадъци, така и подкрепа на проекти за фотоволтаици и съхранение на електрическата енергия.

Значително положително въздействие общо върху биологичното разнообразие, свързано с декарбонизацията на икономиката.

Очакваното въздействие е **положително с висок потенциал (+4)**.

В същото време изграждането на нови енергийни мощности, основаващи се на ВЕИ (фотоволтаици) за задоволяване на нуждите на конкретно предприятие, би могло да се осъществи в територии, заети от естествени екосистеми, поради което очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от инвестиционните проекти);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от инвестиционните проекти;
- бариерен ефект за животински видове (предимно за земноводни, влечуги и наземни бозайници) от заграждането на фотоволтаичните инсталации;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, при подготовката на терена;
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно със среден потенциал (-3)**.

За смекчаването му е необходимо да се вземат предвид следните мерки:

- Финансирането да бъде преимуществено за енергийни мощности, разположени върху съществуващ сграден и индустриален фонд, както и върху вече усвоени, урбанизирани/индустриални територии.
- Конкретните инвестиционни предложения за енергийни мощности и/или съпътстваща инфраструктура на нов терен, да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.
- Да не се разполагат инвестиционни предложения за енергийни мощности и/или съпътстваща инфраструктура на нов терен, в границите на защитени зони и територии.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**, или да се елиминира.

Горски екосистеми

Въвеждането на дигитални технологии и повишаването на ресурсната ефективност има косвено въздействие върху горските екосистеми, което на този етап не може да се оцени.

Не се очаква въздействие от реализацията на инвестицията.

Културно-историческо наследство

Дейностите могат да доведат до създаване на нови туристически маршрути.

Оценката на въздействие е положително с **висок потенциал (4)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Програмата способства за постигането на заложената в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ за разгръщане на енергийна инфраструктура, подкрепа за интегрирането в електроенергийните мрежи на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, както и от по-широкото използване на интелигентни системи за съхранение на енергия. Реализирането на такива мерки ще доведе до по-пълното използване на електрическата енергия. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на материалните активи с екологично предназначение (МА-ЕП).

Население и човешко здраве

От една страна дейностите по проекта са свързани с намаляване на количествата образувани и депонирани отпадъци, както и се очаква да окажат положително въздействие върху качеството на водите. От друга страна чрез проекта се предвижда осигуряване на средства за бързото възстановяване и растеж на българските предприятия в основните проблемни области, които възпрепятстват тяхната конкурентоспособност и забавят трансформацията към дигитална, ниско въглеродна и ресурсно ефективна икономика. В резултат от това реализирането на проекта ще има пряко въздействие върху подобряване на жизнените условия на средата със **среден положителен потенциал (+3)** върху населението и човешкото здраве в засегнатите райони.

Социални аспекти

Мярката е насочена към подпомагане на малките и средните предприятия в страната, допринасящи за над 75% от общата заетост. Ориентацията към МСП показва относително висока степен на всеобхватност и инклузивност. Проектите, които ще подкрепят развитието на кръговата икономика, намаляването на отпадъците, но и които ще имат позитивни екологични ефекти, ще окажат позитивно социално въздействие, предвид факта, че чистата околна среда има висока степен на обществена значимост. От друга страна, няма заявени критерии за недискриминация, за подбор на проекти, намаляващи етническите, половите, регионалните и други неравенства, както и за намаляване на бедността. Макар и целта да е подпомагане на малки и средни предприятия, все пак може да се допусне, че ще се възползват тези с най-висок

капацитет. Фокусът върху цифровизацията може да изключващ спрямо бизнеси, чийто предмет на дейност не подлежи на дигитализация.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Предвид спецификата на повечето направления за подкрепа по настоящата програма и доколкото те са насочени на ниво отделно предприятие и не предполагат партньорски инициативи с други държави членки, не се предвижда изпълнението им на наднационално ниво.

ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

Инвестиция 9–Енергийна ефективност в сграден фонд

Енергийната ефективност се разглежда като приоритет от първостепенно значение, предвид значението ѝ за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия, намаляване на разходите за енергия на бизнеса, домакинствата и администрацията, създаване на повече работни места, подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове и повишаване качеството на живот на гражданите. Спестяването на енергия е един от най-бързите и разходно-ефективни начини за постигане на стратегическите цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната сигурност и постигане на устойчиво икономическо и социално развитие.

Проектът цели подобряване енергийните характеристики на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради чрез прилагане на интегрирани енергоефективни мерки, намаляване на енергийната бедност, чрез намаляване на разходите за енергия, подобряване на условията и качеството за живот на населението в страната чрез технологично обновление и модернизиране на сградния фонд.

Реализацията на проектът ще се осъществи посредством предоставяне на финансова помощ за обновяване на многофамилни жилищни сгради в режим на етажна собственост, разделен в две групи с различни параметри на финансиране спрямо срока на кандидатстване на сдруженията на собствениците на сградите, както и допълнителна целева помощ, осигурена за социално уязвими собственици и лица от социално уязвими групи, което ще гарантира равенство по отношение на възможности за социална закрила.

Мярката предвижда изпълнението на три компонента за повишаване на енергийната ефективност. Задължително изискване след изпълнение на мерките по всички компоненти е да се постигнат икономии на първична енергия от 30% за всеки обект, като постигнатите енергийни параметри се оценяват въз основа на изготвен доклад за одит на енергийната ефективност.

В рамките на първия компонент се предвижда да бъдат финансирани мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд на страната. Обновяването на жилищните сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради с хоризонт до 2050 г., като ще се

финансират предвидените мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради.

Вторият и третият компонент предвиждат мерки за финансиране за енергийно обновяване на нежилни сгради, включително обществени сгради и сгради в областта на производството, търговията и услугите, както и сгради от сектор туризъм. Допустимите бенефициенти по третия компонент обхващат микро/малки, средни и големи предприятия на територията на цялата страна

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта ще доведат до допълнително намаление парникови емисии, в резултат от спестените количества енергоносители. Въздействието от проекта има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е и с директен **висок положителен потенциал (4)**.

Не се очаква отрицателно въздействие от увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Проектът е свързан с подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на жилищния и нежилния сграден фонд **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Дейностите по проекта, свързани с енергийна ефективност в сградния фонд, ще доведат до намаляване използването на енергия, което от своя страна е с косвено положително влияние, в резултат от намаляване образуването на отпадъци в сектор

енергетика, най-вече на тези от образуването на енергия от изкопаеми горива. Очаква се реализирането на проекта да има индиректно **положително въздействие с нисък потенциал (+2)** върху фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Косвено положително въздействие върху биоразнообразието, свързано с повишаване на енергийната ефективност и намаляване емисиите на парникови газове и други вредни емисии за околната среда.

Очакваното въздействие е **положително със среден потенциал (+3)**.

От друга страна, повишаването на енергийната ефективност на сградния фонд е свързано пряко с дейности, които могат да доведат до унищожаване на защитени синантропни видове прилепи и птици. С все по-нарастващия процес на урбанизация, съществен дял от орнитофауната и хироптерофауната успява да се приспособи за живот в сградния фонд, използвайки го като място за гнездене, място за размножаване или намирайки подходящи сезонни убежища. Подобряването на енергийните характеристики на националния сграден фонд чрез външно саниране или други дейности може да доведе до унищожаване на убежища на прилепи в цепнатини, подпокривни пространства и др. Възможно е и пряко унищожаване на индивиди, в случай че дейностите се проведат през периода на хибернация на прилепите и те останат без изход от убежището или чрез разрушаване на места за гнездене и подходи към тях през размножителния сезон на птиците. Не се очакват въздействия върху природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР и/или в Червената книга на България (Бисерков и кол. 2011), както и върху консервационно значими видове от други групи (включително растения и безгръбначни). Не се очакват въздействия върху видове, включени в Приложение 2 на ЗБР, и/или в Червената книга на България (Големански и кол. 2011, Пеев и кол. 2011). Няма да се засегнат защитени зони по смисъла на ЗБР, или защитени територии по смисъла на ЗЗТ.

Очакваното въздействие върху прилепите и птиците, като елемент на биологичното разнообразие е **отрицателно със среден потенциал (-3)**.

За смекчаването му е необходимо да се вземат предвид следните мерки:

- Доразработване на методическото ръководство за опазване на защитени видове от ЗБР при дейности, повишаващи енергийната ефективност на сградния фонд, инициирано от МРРБ.
- Конкретните строителни дейности да се извършват извън размножителния период на прилепите (май-юни), както и извън периода на хибернация (декември-март). При наложителни дейности в тези периоди, да се проведат консултации със специалисти при всеки конкретен проект, за наличие или отсъствие на видове птици и прилепи, и подходящи техни местообитания, в обектите, предмет на саниране.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Повишаването на енергийната ефективност на сградния фонд има трайно положително въздействие върху горските екосистеми, поради намаляване на потреблението на дърва за горене в малките населени места.

Поради мащаба на инвестицията ефектът от нея може да се оцени с **висок положителен потенциал (4)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Програмата способства за постигането на заложената в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ за постигане на енергийни спестявания в крайното потребление. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Мерките, които е предвидено да се реализират, ще окажат **пряко положително въздействие** върху населението, като доведат до намаляване на енергийната бедност на населението от една страна, а от друга до намаляване на емисиите, генерирани от производството на електроенергия от изкопаеми горива, което е в основата на подобряване КАВ в съответните райони. Очакваните **положителни въздействия** ще бъдат със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Мерките за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, публичните и бизнес сгради са ключов елемент в енергийния преход и декарбонизация с най-голям социален ефект. Поради високата енергоемкост на българската икономика – 3.5 пъти повече енергия за производство на единица продукция спрямо средните нива в ЕС, този компонент пряко ще се отрази на благосъстоянието на българското население при положение, че мерките се приложат последователно и широкомащабно. Така например 93% от сградния жилищен фонд в страната не отговаря на изискванията за енергийна ефективност. Необходимите инвестиции в тази насока са огромни и няма да могат да се покрият само чрез средства от ЕС. Усилията трябва да са насочени към дългосрочни мерки и програми, които да привличат и частен инвестиционен капитал. Основна пречка пред това са от административен характер. Цялостният процес на обновяване на сградния фонд се нуждае от улесняване по отношение на нормативна уредба, но и техническа помощ и стандартизация. Визираната реформа за въвеждане на критерии и дефиниция за „енергийна бедност“ е навременна и належаща. Положителен социален ефект има предвиденото приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията „енергийна бедност“ домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност.

Предвиденото съфинансиране по пакет 2 (ЕСКО компонент) и обвързването му с разсрочено плащане според разходите за отопление е с положителен социален ефект. Подобряването на температурния комфорт и създаването на по-здравословна среда на обновените жилищни сгради също са с положителен социален ефект. Предвиденият общ ресурс е значим, разпределението му отговаря на критериите за всеобхватност, устойчивост и инклузивност. Необходимо е да се извърши информационна кампания и добра подготовка с общините и електроразпределителните дружества, за да се постигне добър ефект при териториалното разпределение на отделения ресурс. Общините от по-бедните икономически региони на страната трябва да получават приоритетно третиране при кандидатстването за мярката. Необходимо е да се предвиди, че по правило тези общини са с по-нисък административен капацитет и ще се нуждаят от допълнителна техническа помощ.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 10– Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради

Програмата цели да повиши използването на енергия от възобновяеми източници при крайното потребление на енергия в сектор домакинства чрез финансиране закупуването на нови слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаични системи. Предвидено е финансирането на два вида мерки за използване на възобновяема енергия от домакинствата:

- Изграждане на слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване;
- Изграждане на фотоволтаични системи, вкл. с акумулиране на до 10 kW.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта ще доведат до допълнително намаление парникови емисии, в резултат от спестените количества енергоносители. Въздействието от проекта има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е и с директен **висок положителен потенциал (4)**.

Не се очаква отрицателно въздействие от увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Проектът **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на мярката ще доведе до намаляване използването на енергия от изкопаеми горива, като по този начин ще се намалят образуванияте отпадъци и ще доведе до **положително въздействие с нисък потенциал (+2)** върху фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Слънчевите системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаичните системи не са източник на физически фактори, освен магнитното поле с промишлена честота, излъчвано от средно и нисковолтовите линии и консуматори, към които се свързват тези системи и се пренася произведения електрически ток. Магнитното поле зависи основно от консумацията на електроенергия, но не достига базовите стойности за население (**Препоръка 1999/519/ЕО**).

Шумът, емитиран в големите соларни паркове от трафопостовите е с нива до 45 dB(A) на 2 m от тях.

Фактори, подлежащи на оценка: електрически и магнитни полета с промишлена честота от конверторите и електрозахранващата мрежа.

Очаква се **отрицателно** въздействие, пренебрежимо или за много кратък период на действие с пълна обратимост. Не е необходимо прилагане на мерки. При това оценката на потенциала по отношение на факторите, подлежащи на оценка, е **незначителен (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда финансиране на инсталации за подгръване на вода от слънцето и ФВЕЦ, които ще се разположат на съществуващи сгради.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Повишаването на използването на слънчева енергия има трайно положително въздействие върху горските екосистеми поради намаляване на потреблението на дърва за горене в малките населени места.

Поради ранния етап на инвестицията и местното значение на дървата за горене ефектът от нея за горските екосистеми може да се оцени със **среден положителен потенциал (3)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Програмата способства за постигането на заложената в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ за постигане на енергийни спестявания в крайното потребление. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Мерките, които е предвидено да се реализират, ще окажат **пряко положително въздействие** върху населението, като доведат до намаляване на енергийната бедност на населението от една страна, а от друга до намаляване на емисиите, генерирани от производството на електроенергия от изкопаеми горива, което е в основата на подобряване КАВ в съответните райони. Очакваните **положителни въздействия** ще бъдат със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Финансирането на единични мерки за инсталиране на слънчеви и фотоволтаични системи в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи ще е с положителен социален ефект, тъй като приоритетно ще се финансират домакинства, получаващи енергийни помощи. Чрез декларираното еднакво третиране и равни възможности инвестицията отговаря на критерия за инклузивност. Мярката е съобразена на база маркетингово проучване, което предполага, че определеното съфинансиране отговаря на социално-икономическите възможности на българското население. Допълнителен кумулативен ефект е, че ще се подкрепи местния инсталаторски бизнес и ще се създадат условия за нови работни места респ. запазването на съществуващите такива. Инвестицията ще има и положителен дълготраен ефект и устойчивост като способства и чрез добрия пример за допълнителни частни инвестиции на финансово по-обезпечените домакинства. Очакваният дял на енергийно бедни домакинства (15 145) спрямо общия брой включени (60 580) е справедлив.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 11–Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление

Проектът предвижда реконструкция и модернизация на общински системи за външно изкуствено осветление (ВИО) с цел повишаване на енергийната ефективност, за ВИО и подобряване условията на живот на населението в страната чрез технологично намаляване на разходите на енергия обновление и модернизиране на системите за външно изкуствено осветление в България.

Освен постигане на енергийни спестявания, важен аспект от изпълнението на проекта е възможността за използването на екологично чиста енергия, с което да се редуцират емисиите на парникови газове и други вредни емисии за околната среда, както ще допринесе директно за стимулиране на зеления и цифровия преход, което води до значителни спестявания на енергия и CO₂ и създава една модерна и екологична инфраструктура.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

По-малкото потребление на електроенергия от системите за външно изкуствено осветление ще доведе до намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е, с **висок положителен потенциал (4)**.

Не се очаква отрицателно въздействие от увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Проектът **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на мярката ще доведе до намаляване използването на енергия от изкопаеми горива, като по този начин ще окаже **положително въздействие със среден потенциал (+3)** върху фактор отпадъци, намалявайки количествата образувани отпадъци от процеса на енергийно производство от изкопаеми горива.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Инвестицията е свързана с демонтаж на съществуващи и монтаж на нови съоръжения, които да са енергоспестяващи, включително с възобновяеми източници на енергия. Дейността не е свързана с емисия на физически фактори, освен строителните работи, които емитират основно шум и вибрации.

Оценката на потенциалното въздействие след реализация на проекта е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Положително въздействие върху биоразнообразието е свързано с повишаване на енергийната ефективност и намаляване емисиите на парникови газове и други вредни емисии за околната среда.

Очакваното въздействие е **положително със среден потенциал (+3)**.

Проектът предвижда реконструкция и модернизация на общински системи за външно изкуствено осветление, като една от дейностите е демонтаж на съществуващи осветителни тела. Стари, неработещи, улични осветителни тела често стават убежище и подходящо гнездово местообитание за някои видове птици, като чавки, скорци, врабчета, синигери и други дребни дупкогнездещи синантропни видове. При демонтажа е възможна загуба на люпила и малки, за широко разпространени, обикновени видове птици. Не се очакват въздействия върху природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР и/или в Червената книга на България (Бисерков и кол. 2011), както и върху консервационно значими видове от други групи (включително растения и безгръбначни). Не се очакват въздействия върху видове, включени в Приложение 2 на ЗБР, и/или в Червената книга на България (Големански и кол. 2011, Пеев и кол. 2011). Няма да се засегнат защитени зони по смисъла на ЗБР, или защитени територии по смисъла на ЗЗТ.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Въздействието **може да се елиминира**, ако се вземат предвид демонтажните дейности да се извършват извън размножителния сезон на птиците, който е от 01.04. до 30.06.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите могат да доведат до атрактивно външно осветление на исторически сгради. Оценката на въздействие е положителна с **нисък потенциал (2)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Програмата способства за постигането на заложената в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ за постигане на енергийни спестявания в крайното потребление. Въздействието е с **нисък положителен потенциал (2)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Положително въздействие с незначителен потенциал (+1) върху населението и здравето на хората се очаква, в резултата на намаляване на емисиите, генерирани от производството на електроенергия от изкопаеми горива, което е в основата на подобряване КАВ в съответните райони.

Социални аспекти

Социалното въздействие на предвидената инвестиция е положителна. Обновяването на общинските енергийни системи за външно осветление не е само с екологичен ефект, а създава така нужния комфорт и сигурна среда на публичните места в населените места особено за хора в неравностойно положение (жените, майките с деца и т.н.). Инвестицията ще окаже положително въздействие и от гледна точка на икономическия растеж и създаването на нови работни места и съществен стимул за инвестиции, водещи до възстановяване на икономическата активност и растежа на българската икономика.

Допълнителен социален ефект ще се реализира по отношение повишаване на разбирането за ползите от енергийната ефективност и промяна на обществените нагласи в подкрепа на осигуряване на устойчиви модели на потребление.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 12–Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика

Целта на проекта е цялостно модернизиране на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на България чрез въвеждането на най-съвременни дигитални средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност и бързодействие при управлението на електроенергийната система (ЕЕС) в условията на нисковъглеродно производство. По-голямото включване на възобновяеми източници на енергия в електропреносната мрежа, поради нейната непостоянна генерация изисква повишаване адаптивността на оперативното

управление и осигуряване на пълна наблюдаемост на генериращите мощности, присъединени към ЕЕС.

В 171 подстанции 110kV/Ср.Н и 32 подстанции 400/220/110kV проектът предвижда реконструкция, доставка и внедряване на локална SCADA система, доставка и внедряване на нови локални контролери на присъединения и на съвременни цифрови релейни защиты и устройства за противоаварийна автоматика; модернизация на схемите вторична комутация в обектите с обновяване на командни и на командно-релейни шкафове, както и подмяна на съществуващи силови трансформатори и/или модернизация и рехабилитация на съществуващи силови трансформатори.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Обезпечаване на все по-голямото включване на възобновяеми източници на енергия в електропреносната мрежа ще доведе до намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е, с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът няма да доведе до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Инвестицията ще допринесе за повишаване гъвкавостта на енергийната система, като създаде технически условия за интегриране на нарастващото производство на електроенергия от възобновяеми източници (вкл. ВЕЦ). Това от своя страна ще увеличи точността на прогнозиране и повиши нивото на маневреност при управление на генериращите мощности, довеждайки до по-пълноценно използване на възобновяемите източници при покриване на товара и оползотворяване в максимална степен на енергията им. Инвестициите в дигитализация и модернизация на електропреносната мрежа с цел интегриране на значителен дял произвеждана от възобновяеми енергийни източници електроенергия, отговарят на принципите за екологична устойчивост и принципа за „ненанасяне на значителни вреди“ върху устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството и качеството на повърхностните води.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Имайки предвид, че ветрогенераторите са част от възобновяемите източници на енергия те могат да имат отношение спрямо **Дескриптор 1 Биоразнообразие** от РДМС в частта си за морските птици. Опасността за ятата птици, които мигрират в района на ветроенергийните паркове по пътя на „Via Pontica“, е значителна. Характерът на

въздействието на електрическите и магнитните полета с промишлена честота е отрицателно за мигриращите птици.

По отношение на останалите възобновяеми източници на енергия в електропреносната мрежа не се очаква влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Крайната оценка на въздействието, имайки предвид гореизложеното е отрицателна с **нисък отрицателен потенциал на въздействие (-2)**.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценка на въздействие - **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Проектът **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Обезпечаване на все по-голямото включване на възобновяеми източници на енергия в електропреносната мрежа ще доведе до намаляване количествата произведена от изкопаеми горива енергия, като така ще окаже **положително въздействие със среден потенциал (+3)** върху фактор отпадъци. То ще е в резултат на намаленото образуване на отпадъци от дейността на ТЕЦ-овете.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Проектът предвижда въвеждането на системи за управление, които са на телекомуникационен принцип, дигитализирани и управляеми през 4G и 5G мрежи. Управлението се отнася до цялата електроенергийна система, включваща производството, преноса, разпределението на електрическа енергия до провеждането ѝ до консуматорите. Включен е и мониторинга на източниците на електроенергия произведена от възобновяемите източници, ветрогенераторни паркове, фотоволтаични паркове, ВЕЦ, АЕЦ, геотермални централи.

Развитието на енергетиката с прилагането на „зелени технологии“ е свързано с използването на вятърната, слънчевата, водната енергия, както и тази от ядреното разпадане и синтез, водородната енергия, енергия от биогаз и други.

- Шум

1. Използването на **вятърната енергия** е свързана с емисии на шум, вибрации, както и нискочестотни електрически и магнитни полета. Те емитират и процеси, свързани със защитата на телекомуникациите, авиацията, както и на миграциите на птиците.

В зависимост от типа, мощността и скоростта на вятъра, ветрогенераторите излъчват **шум** (звукова мощност) с нива в границите 101-105 dBA, като шумовата емисия е на значителна височина над земната повърхност - между 40 и 120 m. Последното от една страна

отдалечава източника на шум, от друга страна създава условия за безпрепятственото разпространение на звука до наземни обекти.

Най-общо, нивата на шума бързо намаляват с отдалечаването от съоръжението. Турбината с голяма мощност (над 1 MW) типично създава шум с нива 90 -105 dB(A). На разстояние около един диаметър на ротора на нивото на земята шумът намалява до 55-60 dB(A), а на 350 m разстояние – до 35-45 dB(A). Граничните стойности на шумовото ниво в спални помещения на жилища са съгласно **Наредба № 6/2006**.

2. Шумът свързан с работата на **ВЕЦ** и особено на малките ВЕЦ е незначителен (до 55 dBA измерени на разстояние 10 м от сградите на централите). Това не е така, обаче, по отношение на обслужващия централите персонал. В близост до турбинните генератори, нивата на шума достигат до нива над 100 dB(A), което изисква спазването на нормативните документи по отношение на защитата на работещите в условия на шум.
3. В **соларните паркове** излъчваният от трафопостовите шум е с нива до 45 dBA на 2 м от тях, както беше споменато по-горе.

- **Вибрации**

- По отношение на ВЕИ технологиите **вибрации** могат да се установят в сградите на **ВЕЦ**-овете, но стойностите са в рамките на граничните стойности - **Наредба № 3/2005** за минимални изисквания за осигуряване на здравето и безопасността на работещите при рискове, свързани с експозиция на вибрации.
- Останалите технологии за възобновяеми енергийни източници не са свързани с емисия на вибрации.

- **Електромагнитни и магнитни полета (ЕМП)**

- Самите турбинни генератори на ВЕИ (**ветро и ВЕЦ**) са източници на **електромагнитни полета и магнитни полета** като стойностите на електрическото поле обикновено са много ниски – до не повече от 100 – 200 V/m – стойности, които се срещат често и в жилищните сгради и в домовете. Стойностите на магнитното поле зависят от консумацията на електроенергия и те не могат да бъдат определени точно чрез пресмятане. Въпреки това, данни от измервания в близост до турбинни генератори във ВЕЦ у нас показват, че магнитната индукция може да достигне до $B = 1 \text{ G}$, която стойност е предупредителна и рискова за лица с активни имплантанти, но не създава риск за хора с нормално здраве.

Освен електрически и магнитни полета с промишлена честота, турбините и генераторите създават и ЕМП с по-високи честоти: хармонични на основната (промишлена) честота, чак до $f = 1\text{-}2 \text{ kHz}$. Тези ЕМП са в спектъра на ниските честоти (НЧ) на ЕМП и у нас за тях има норматив само за работната среда. Измерванията около турбини при ВЕЦ в страната показват, че електричното поле е с интензитет $E = 10\text{-}50 \text{ V/m}$, а магнитното – $B = 10\text{-}100 \text{ mG}$. За работна среда, тези стойности са хигиенно значими, но по-ниски от граничните стойности на експозиция. Единствено в непосредствена близост до турбините (до 1 m), където не е възможно пребиваване на човек, магнитната индукция е с честота 50 Hz и може да създава проблем за лица с активни имплантанти (лица в специфичен риск).

- Други източници на ЕМП с промишлена честота **са закритите разпределителни устройства, трансформатори, електропроводи** с високо напрежение. ВЕИ генерират ток, който се разпределя по мрежа средно напрежение (20 kV). При подобни системи измерванията у нас показват, че електрическото поле не надвишава стойности $E = 100 \text{ V/m}$, а магнитната индукция не надвишава $B = 100 \text{ mG}$.

Цитираните стойности на електрическото и магнитното поле сравнени с най-защитаващите хигиенни нормативи в света са в границите на допустимите стойности за населени места. Поради тази причина у нас няма регламентирани и хигиенно-защитни зони около електропроводи и закрити разпределителни устройства за напрежение под 110 kV.

- **Нейонизиращи лъчения (НЙЛ)**

- Проблемите на **“светлинните ефекти” от вятърните електроцентрали** са едни от най-проблематичните аспекти на оценката на въздействието на НЙЛ върху зрителния анализатор на човека. Индивидуалното възприемане варира широко: турбините се възприемат като “динамични визуални скулптури” от едни или се виждат като “неприемливо видимо дразнене” от други.

Възприемането варира и в зависимост от времето. Поради това повечето ветроенергийни паркове в света се строят на места, където няма пряка видимост от страна на гражданите.

При това от голямо значение за неприятните визуални ефекти са мястото на монтаж, размерите на турбините, цвета на кулите. Наличието на пътища, сгради, допълнителни електрически преносни системи могат да имат съществено значение при прогнозирането на подобни ефекти върху зрението.

- Приемането на **качествен сигнал от радио, телевизионни предаватели или от микровълнови комуникационни системи може да бъде смутено** (нарушено) по няколко начина от действието на турбините:
 - Кулата може да смути, отрази или пречупи електромагнитните вълни по трасето на пренасяне на сигнали чрез комуникационни системи;
 - Въртящите се перки могат да създават подобни ефекти, по временно-зависим закон. Ако перките са от метал или имат метална среда, те се явяват антени в комуникационното трасе. Това може да създаде, например, смущения в локалното телевизионно приемане;
 - Генераторът сам по себе си създава електромагнитни смущения, въпреки че това се потиска чрез екраниране и добра поддръжка на турбините.

В общия случай, тези ефекти могат да бъдат относително ограничавани, тъй като кулите и перките са тънки елементи в трасето на разпространение на комуникационния сигнал и те могат само да смутят, но не и да го отразят или пречупят. При използване на поглъщащ електромагнитните вълни материал за перките, както повечето от тях се произвеждат, този ефект може да бъде минимизиран.

Въпреки това, мястото, размерът и конструкцията на турбините може да се окаже от голямо значение, в зависимост от разположението и вида на комуникационните съоръжения.

Поради това, че кулите са с голяма височина (> 70 m), а перките са с големи размери и са монтирани също на високо, **трябва да се избягва летене в района над ветроенергийния парк**. Необходимо е маркиране на кулите със съответни светлини, след консултации със съответните органи от авиацията по контрол на въздушното движение. При монтаж на подобни съоръжения е по-добре те да бъдат планирани сравнително далеч от летища.

Безопасността на ветроенергийните кули от **попадане на електрически заряд по време на бурни метеорологични процеси** се решава професионално чрез изпълнение на всички изисквания за гръмобезопасност за подобни съоръжения, и още по-защитаващи – за производство на електроенергия и електропренос. Защитата се осъществява чрез външно и вътрешно обезпечаване на безопасността на системата.

Опасността за **ятата птици**, които мигрират в района на ветроенергийните паркове, е значителна. Тя се решава обикновено с наблюдения на миграцията с микровълнови радары, чрез които се подава сигнал за спиране на въртенето на перките по време на преминаване на ата птици над парка.

При изпълнение на всички изисквания не може да се очаква опасност от въздействие на мощни електрически заряди върху съоръженията и околната среда.

В областта на здравното нормиране все още се забавя хармонизирането на европейските и световни норми и стандарти за различни нейонизиращи лъчения – ЕМП, оптични (УВ) лъчения и др.

Фактори, подлежащи на оценка: шум, вибрации, електрически и магнитни полета с промишлена честота, визуални проблеми и такива с комуникациите и авиационния транспорт.

Въздействието на факторите по тази инвестиция е описано тук подробно. Въздействието на шума от вятърните централи е с **незначителен потенциал на въздействие в отрицателна посока (-1)** на работните места на обслужващите ги оператори, както и в населените места в непосредствена близост до парковете.

Вибрациите могат да имат отрицателно въздействие само върху обслужващите оператори и оценката на потенциала на въздействие е **незначително отрицателно (-1)** в случай, че монтажът на съоръженията е направен с фундаменти, не позволяващи емисията на вибрации върху цялото тяло.

Въздействието на електрическите и магнитните полета с промишлена честота (част от спектъра на нейонизиращите лъчения) е **отрицателно** и може да бъде с потенциал **незначителен (-1)** за работещите в подстанциите за високо напрежение и поддържащи генераторите и разпределителните системи за ел. ток.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда предимно осъвременяване на информационните системи на ЕСО, но и 2315 km оптична мрежа.

Възможно е при изграждане на трасетата на допълнителните 2315 километра оптична мрежа да бъдат засегнати естествени местообитания, вкл. консервационно значими такива, както и временно засягане на местообитания на видове животни, вкл. консервационно значими такива. Възможно е и унищожаване на екземпляри от консервационно значими видове растения.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът ще допринесе конкретно за постигане на мерките за повишаване на гъвкавостта на енергийната система по отношение на производството на възобновяема енергия, в частност предвидените мерки за разработване на *интелигентни мрежи, групиране, оптимизация на потреблението, съхранение, разпределено производство, механизми за разпределение, преразпределение и съкращаване, ценови сигнали в реално време, включително модернизиране и автоматизиране на съществуващите електрически мрежи*. Въздействието е с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Като резултат от обезпечаване на все по-голямото включване на възобновяеми източници на енергия в електропреносната мрежа **положително въздействие с незначителен потенциал (+1)** върху населението и здравето на хората се очаква, в резултата на намаляване на емисиите, генерирани от производството на електроенергия от изкопаеми горива, което е в основата на подобряване КАВ в съответните райони.

Социални аспекти

Предвидената инвестиция има косвени социални ефекти. Чрез нейната реализация ще се способства все пак за засиленото участие на крайните потребители на енергийния пазар пряко или чрез агрегиране (например енергийни общности). Това ще даде възможност особено на потребители в географски отдалечени региони на страната да бъдат интегрирани в енергийната система и съответно пазар, така косвено ще допринесе за социално-икономическото развитие на тези региони.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 13–Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз

Основната цел на проекта е предоставяне на подкрепа за разработване на пилотни проекти, позволяващи въвеждането на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства, както и с цел бъдещото им използване в транспорта и за производство на електрическа и топлинна енергия.

Зеленият водород е енергиен носител, а не основният източник на енергия. С други думи, водородът е вещество, което може да съхранява енергия, която след това може да се освободи по контролиран начин другаде. Водородът е и един от водещите варианти за съхранение на енергия от възобновяеми източници. По-широкото използване на енергията от възобновяеми източници, в т.ч. и на биогаза оказват директно въздействие върху намалението на емисиите на парникови газове

Зеленият водород се получава чрез електролизиране на вода, използвайки електричество от възобновяеми енергийни източници. Той е най-скъп, но тъй като цената на възобновяемата енергия и електролизерите намалява, се очаква цената му да намалява постепенно. Друг вид зелен водород се произвежда от биогаз, като се използват животински, селскостопански и / или битови отпадъци.

Заместването на изкопаеми горива със зелен водород и биогаз ще допринесе за постигане на целите на ЕС за стратегическа автономност чрез намаляване на зависимостта на Съюза от външни енергийни доставчици. Развитието на водородната икономика в България ще подпомогне развитието на европейския пазар на водород и ще допринесе за засилване на ролята на еврото в международната търговия с устойчиви горива и енергия.

По схемата ще се предоставят инвестиционни помощи за нови инсталации за производство на водород и за нови инсталации за производство на биогаз (произведен от продукти и отпадъци от биологичен произход от селското и горското стопанство, както и от биоразградими фракции от отпадъци от промишлеността и битови отпадъци от биологичен произход).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Производството на зелен водород и биогаз ще доведе до значително намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е, с **много висок положителен потенциал (5)**.

Приложението на зелен водород и биогаз в индустриални производства, както и използване им в транспорта ще доведе до значително намаление на:

- замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества,
- населението, живеещо при наднормени нива на замърсяване с FP_{10} .

Очаква се и значително подобрение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Въздействието е положително и дълготрайно, с **много висок положителен потенциал (5)**.

Повърхностни води

В много от реките, съгласно ПУРБ-овете на четирите БД, има завишени концентрации на органичните вещества (дали от некачествено пречистени води или от селското стопанство и т.н.) и подобен тип инвестиции биха намалили значително съдържанието на органични замърсители във водите.

Въздействието е положително и дълготрайно, с **нисък положителен потенциал (2)**.

Подземни води

В случай, че за производството на зелен водород се използват подземни води, инвестицията има потенциал за негативно влияние върху количественото състояние на подземните водни тела и създаване на дефицит на водопотреблението им. Въздействието е отрицателно и зависи в голяма степен от местоположението на съответните инсталации, количественото състояние на подземното водно тяло или тела и необходимите водни количества. За смекчаване на въздействията върху подземните води в **точка 8/Том 2** е предложена смекчаваща мярка, която предвижда в схемата за инвестиционни помощи да бъдат включени само тези проекти, за които предварително е доказано, че наличният експлоатационен ресурс на подземните води е достатъчен и използването им за целите на новата инициатива няма да предизвика изтощаване на подземното водно тяло или дефицит във потреблението на подземни води в района.

Като цяло реализацията на инвестицията ще доведе до намаляване и преустановяване използването на изкопаеми горива в резултат на което ще се намали натискът върху подземните води от минно-добивни дейности, включително натискът от тези дейности върху зоните за защита на подземните води (зони за питейно битово водоснабдяване, и зоните, поддържащи защитени екосистеми). Въздействието е положително, непряко и с дългосрочна перспектива и потенциалът му е оценен като **незначителен положителен (1)**.

Морска околна среда

Въвеждането на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства и селскостопанският сектор би имало положителен характер, тъй като биогазът се произвежда от анаеробната ферментация на отпадъците в животновъдството (оборски тор, други торове и неизползвана храна), отпадни продукти в хранително-вкусовата промишленост (остатъчни продукти от преработката на плодове и зеленчуци, месо, риба и млечни изделия, пивоварната промишленост, хранителни отпадъци и много други) и промишлените отточни води от пречиствателните станции за отпадъчни води, като това ще доведе до намаляване на процесите на евтрофикация в морската ни околна среда, като би довело до достигане на ДСМОС по Дескриптор 1 – Биоразнообразие, Фитопланктон и Дескриптор 5 – Евтрофикация.

Оценката на въздействие е **положителна с висок потенциал на въздействието към морската околна среда (+4)**.

Земни недра

Реализацията на инвестицията ще доведе до намаляване използването на изкопаеми горива, респективно ще се намали нарушаването на геоложката основа и замърсяването, свързано с минно-добивните дейности. По този начин инвестицията ще допринесе и за съхраняване на запасите от полезни изкопаеми горива в страната. Ефектът е положителен и локален.

Очаква се реализацията на инвестицията да има **нисък положителен потенциал [2]** за въздействие върху земните недра

Сеизмичен риск

Не може да се очаква пряко въздействие върху компонента **сеизмичен риск** при изпълнение на схемата за преминаването към нисковъглеродни технологии за производство на енергия чрез заместването на изкопаеми горива със зелен водород и

биогаз. При самото проектиране и изграждане на съответната инфраструктура в топлоцентралите и техните периферни взаимовръзки все пак е необходимо отчитане на изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България

Не се очаква въздействие по отношение на сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Заместването на изкопаеми горива със зелен водород и биогаз ще допринесе косвено за възстановяването на нарушените от въгледобива терени посредством оползотворяване на съхраняваната на депа хумусна почва и прилагането на най-добрите практики за рекултивация.

Въздействието върху почвите е положително и дълготрайно, **с много висок положителен потенциал (5)**.

Въздействието на проекта има директно отношение към възстановяване начина на ползване на земите в района, положително и дълготрайно е, **с много висок положителен потенциал (5)**.

Ландшафт

Пилотните проекти за производство на зелен водород и биогаз и **нямат пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Производството на зелен водород и биогаз и тяхното въвеждане с приложение в индустриални производства, както и с цел бъдещото им използване в транспорта и за производство на електрическа и топлинна енергия в дългосрочен план ще има **пряко положително въздействие** върху фактор отпадъци, което ще е в резултат от намаленото използване на енергия от изкопаеми горива и в частност намаляване на количествата образувани от това производство отпадъци. Очакваното въздействие може да се оцени със **среден потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инициативата предвижда средства за закупуване на машини, съоръжения и оборудване за нови инсталации за производство на водород от възобновяема енергия и за нови инсталации за производство на биогаз в съществуващи предприятия.

Не се очаква специфично въздействие върху отделните компоненти на биологичното разнообразие. Отчитайки пилотния характер на проекта, въздействието е положително с **незначителен потенциал (+1)** цялостно върху биоразнообразието вследствие на намаляване на парникови газове и декарбонизация на икономиката.

Горски екосистеми

Производството на зелен водород като начин за преодоляване периодичността на възобновяемите енергоизточници, в това число на биогаза, има значителен ефект за разтоварване на околната среда. Предвид ранния етап на производството на зелен водород Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Деятелностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Пилотните проекти за производството на зелен водород са възможност за голям принос за постигането на целите за декарбонизация чрез използване на възобновяемите енергийни източници. Съоръженията по проекта са с **висок положителен потенциал (4)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на дейностите по мярката ще окаже положително въздействие с до много висок потенциал върху основните компоненти на околната среда, в т. ч. въздух, води, почви, като по този начин ще подобри в значителна степен жизнените условия на средата. В резултат на това се очаква реализирането на разглежданата инвестиция да доведе до пряко **положително въздействие** върху населението и човешкото здраве, отличаващо се със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Изграждането на пилотни проекти за производство на зелен водород имат изцяло косвени социални ефекти – като създаване на нови работни места в перспективен, иновативен икономически отрасъл, както и насърчаването на НИРД и споделянето на знанието.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 14-Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1.4 GW ВЕИ и батерии

Целта на инвестицията е интегрирането на по-висок процент ВЕИ с минимум 1.4GW в мрежата в комбинация с минималния изискуем капацитет за съхранение. Изпълнението е част от амбициозната цел за въвеждане в експлоатация на минимум 3.5 GW нови мощности за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници.

Изискването е да се изгради 285 ВЕИ електроцентрали с допълнително решение за съхранение (батерия), което да може да изглади производството от ВЕИ енергия.

Батерията трябва да има продължителност най-малко 4 часа и мощност от най-малко 30% от общия инсталиран капацитет на централата, т.е. минималното изискване за съоръжение за генериране на 100MW би било литиево-йонна батерия 30MW / 120MWh.

Генерирането на енергия от ВЕИ при наличие на батерия позволява бързо внедряване на нов възобновяем капацитет и адресира проблемите с претоварването на мрежата, балансирането и изкривяването на пазара. Инвестиционните разходи на батерии, въпреки че са с намаляващ тренд, все още не са рентабилни на пазарна основа. За да се постигне ефективното внедряване на ВЕИ в системата и достигането на заложените цели около дела на ВЕИ в енергийния микс на страната, инвестициите в батерии са от изключителна важност.

Това е ключов елемент от предложения проект, тъй като инвестициите в съоръжения за съхранение в подкрепа на ВЕИ електроцентралите са жизненоважни за цялата система. Те способстват за балансирането на произведената енергия, тъй като един от недостатъците на енергията от възобновяемите енергийни източници е, че не може да бъде постоянна.

Преминаването към нисковъглеродни технологии за производство на енергия и разширяването на инфраструктурата на ВЕИ позволява енергийният микс да става все по-чист. При преминаването към индустрията доминирана от ниски и безвъглеродни ресурси, съхранението на енергия помага на целия процес да се развива по-лесно и надеждно.

Като допълнителен принос за развитието на пазара в България, има потенциал и за промишлено производство на батерии на местно ниво, особено ако има наличен пазар. Вече съществуват проекти за производство на батерии в България.

Преимуществено такъв проект:

- отключва огромен потенциал за частните инвеститори да разработват иновационни бизнес модели и да продават продукти/услуги в ЕС и в световен мащаб - балансиране, софтуерни решения, дизайн и технически консултации, системна интеграция и др.,
- избягва значителните вреди от неустойчивото използване на водни и морски ресурси, тъй като финансирането на обектите от ВЕИ се разглежда за проекти с разрешителни за ползване, които се издават от местните власти само ако не вредят на нито една от околните води резервоари.
- води до почти нулеви отпадъци, което изключва значителни вреди на кръговата икономика, включително рециклиране на отпадъци,
- не причинява значителни вреди на защитата и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите, тъй като обектите където ще се положи съответната инфраструктура са специално определени зони, които са с разрешение за ползване, което е изискването за проекта,
- проектът предоставя равни възможности на всички и достъп до търговете ще имат всички групи в обществото,
- осигуряване на сигурност и стабилност на електроенергийната система.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Възможността за разширяване на инфраструктурата за генериране на енергия от ВЕИ при наличие на батерия ще доведе до значително намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е, с **много висок положителен потенциал (5)**.

Намалението на дела на генериране на енергия от изкопаеми горива ще доведе до значително намаление на:

- замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества,
- населението, живеещо при наднормени нива на замърсяване с ФПЧ₁₀.

Очаква се и значително подобрение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Въздействието е положително и дълготрайно, с **много висок положителен потенциал (5)**.

Повърхностни води

До търговете ще се допускат всички ВЕИ технологии, вкл. ВЕЦ. Финансиране на ВЕИ централи с инфраструктура за съхранение ще спомага за балансиране на енергийната система, като я прави по-надеждна и по-безопасна, но има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

Възобновяемите източници имат потенциал да осигурят значителен процент в енергийния микс като частична алтернатива на ТЕЦ, поради което са важна част от прехода в сектора, но строителството на нови ВЕЦ е свързано с натиск от замърсяване и хидроморфологичен натиск върху повърхностните води и има негативно въздействие върху водите и водните екосистеми.

За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху повърхностните води е необходимо да се спазват техническите насоки „Не нанасяйте значителна вреда“ предвидени в проекта. При реализацията на проекта не биха могли да бъдат причинени значителни вреди от неустойчивото използване на водни ресурси, тъй като финансирането на обектите от ВЕИ се разглежда за проекти с разрешителни за ползване, които се издават от местните власти само ако не навредят на нито една от околните води резервоари. Националните водни ресурси са защитени от българското законодателство и всяко използване на такива подлежи на одобрение с решение по ОВОС.

При спазват всички законодателни и нормативни актове **не се очаква отрицателно въздействие** по отношение на повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията като цяло ще доведе до ограничаване използването на изкопаеми горива и свързания с тях минен добив. В резултат ще се намали натискът върху подземните води от минно-добивни дейности, използвани за производство на електроенергия, включително натискът от тези дейности върху зоните за защита на подземните води (зони за питейно битово водоснабдяване и зоните, поддържащи защитени екосистеми). Въздействието е положително и дългосрочно, с локален или регионален обхват.

Потенциалът на въздействие е оценен като **положителен, среден (3)**.

Морска околна среда

Дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда, тъй като се гарантира, че ще бъдат избегнати значителните вреди от неустойчивото използване на водни и морски ресурси. Отделно тези дейности ще доведат до почти нулеви отпадъци, което изключва

значителни вреди на кръговата икономика, включително рециклиране на отпадъци, а от там и косвеното замърсяване на морската околна среда с отпадъци, което кореспондира с Дескриптор 10 от РДМС. Всички дейности трябва да бъдат така прецизирани, че да не причиняват вреди на биологичното разнообразие и екосистемите, което има връзка с всички дескриптори от РДМС.

Характерът въздействието е **положително, като потенциалът на въздействието е висок (+4).**

Земни недра

Инвестицията предлага алтернатива за производство на електроенергия от ВЕИ със значителен капацитет – минимум 1.4 GW в комбинация с минималния изискуем капацитет за съхранение.. Реализацията ѝ ще спомогне за намаляване на добива на горива (най-вече въглища), използвани за електропроизводство, както и за децентрализация на производството и намаляване на преноса на електроенергия. Ограничаването на добива на въглища ще намали обема на минно-добивните дейности и обема на генерирания отпадък, включително от производството на електроенергия от въглища. Това ще доведе до ограничаване на нарушаването на геоложката среда от минно-добивните дейности и ще намали риска от замърсяването ѝ вследствие на депонирането на минни отпадъци. Инвестицията ще допринесе и за опазване на запасите на въглища в страната.

Възможността за съхраняване на получената електроенергия чрез батерии повишава надеждността на проекта, а краткия период на реализация - до 2026 г. определя неговата висока значимост. Очаква се реализацията на инвестицията да има **висок положителен потенциал [4]** за въздействие върху геоложката основа.

Сеизмичен риск

Не може да се очаква пряко въздействие върху компонента сеизмичен риск при изпълнение на схемата за преминаването към нисковъглеродни технологии за производство на енергия и разширяването на инфраструктурата на ВЕИ. При самото проектиране и изграждане на съответната инфраструктура все пак е необходимо отчитане на изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.

Не се очаква въздействие по отношение на сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Възможността за разширяване на инфраструктурата за генериране на енергия от ВЕИ при наличие на батерия ще доведе до почти нулеви отпадъци, което изключва значителни вреди на кръговата икономика, включително необходимостта от депониране (свързано с нарушаване на земи и почви) и последващо рециклиране на отпадъци, не причинява значителни вреди на почвите и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите, тъй като обектите където ще се изгради съответната инфраструктура са специално определени зони, които са с разрешение за ползване, което е изискването за проекта.

Въздействието върху компонентите е положително и дълготрайно, с **много висок положителен потенциал (5).**

Ландшафт

Възможно е определено въздействие и фрагментиране в структурата на ландшафтното разнообразие. Оценката е **с много нисък отрицателен потенциал (-1)**.

Отпадъци

Чрез реализирането на мярката ще се достигне до намалението на дела на генериране на енергия от изкопаеми горива, което от своя страна ще доведе до намаление на образуваните от съответното производство отпадъци. По този начин предвидените за реализиране дейности ще окажат **положително въздействие** върху фактор отпадъци със **среден потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Изграждане на капацитети за съхранение на електрическа енергия е свързано с емисията на постоянни електрически и магнитни полета в близост до местата за съхранение.

Фактори, подлежащи на оценка: постоянни електрически и магнитни полета.

Оценката на въздействието на постоянните полета (част от нейонизиращите лъчения) е **отрицателно**, а потенциалът на въздействие е **нисък (-2)**, тъй като то е краткотрайно в определен район (площ) на въздействие, също и лесно обратимо.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инициативата има цялостно положително високо въздействие върху общото биологично разнообразие чрез намаляване на парниковите газове и декарбонизация на икономиката – **степен (+4)**.

От друга страна, тя предвижда значително разширяване на мрежата от електроцентрали, използващи ВЕИ от различен тип, както и на съответната инфраструктура. Предвижда се обектите на инфраструктурата да бъдат разположени в „специално определени зони, поради което не причиняват значителни вреди на защитата и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите.” Тези зони не са определени в проекта, поради което степента въздействие върху загубата на площи от местообитания, убежища и местообитания на видовете не може да бъде определена. Въпреки това, разширяването на ветроенергийните паркове и процеса на тяхната експлоатация са свързани със значителни въздействия върху птиците и прилепите, независимо от първоначалния избор на местоположението им. През територията на страната и по Българското черноморско крайбрежие и прилежащите му територии преминават големи миграционни пътища на птиците в Европа - *Via Pontica*, *Via Aristotelis* и др. През време на миграция в тези райони преминават значително количество птици ята. Сроковете и динамиката на миграция, височината на полета и местата за нощувка и почивка на птиците са от основно значение за оценката на риска при изграждането на ветроенергийните турбини и разположението на фотоволтаичните паркове. Популациите на защитените от ЗБР растения са неравномерно разположени на територията на цялата страна, при което е възможно някои от тях да бъдат отрицателно повлияни. Строителството на нови ветроенергийни паркове може да доведе до допълнителен кумулативен ефект към този от сега действащите такива, а именно:

- смъртност на индивиди (птици и прилепи) в резултат на действието на вятърната турбина;
- нарушаване на миграционни коридори на прилепи и птици;

- унищожаване на отделни индивиди от защитени от ЗБР растения и/ или фрагментация на популациите им;
- създаване на условия за навлизане на инвазивни чужди видове растения.

Инициативата предвижда финансирането на ВЕИ инсталациите да става само при наличие на необходимите разрешения за ползване и ПУП, което означава, че те трябва да са одобрени по реда на екологичното законодателство на страната. При спазване на последното, реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (- 1)**.

За гарантиране на незначителното въздействие, е необходимо да се вземат предвид в оценките на въздействието (ОВОС, ЕО, ОС) да се включи провеждане на специализирани наблюдения (мониторинг) върху биоразнообразието в районите, предвидени за реализация на такива проекти, особено върху птиците и прилепите около площадките за изграждане на вятърни паркове, с акцент върху мигриращите и гнездящи птици и други уязвими видове.

Горски екосистеми

Изграждането на ВЕИ електроцентрали с батерия за съхранение е ключов елемент за внедряването на възобновяемите енергоизточници.

Предвид пилотния характер на инвестицията тя **няма пряко отношение** към състоянието на горите.

Културно-историческо наследство

Деятелностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Инвестициите във ВЕИ с капацитет за съхранение на електроенергия са важна част от енергийната ефективност на енергийната система и са ключови в Интегрирания национален план за Енергетика и климат. Съоръженията по проекта са с **много висок положителен потенциал (5)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на дейностите по мярката ще окаже положително въздействие върху качеството на атмосферния въздух чрез намаляване на генерираните емисии от производството на електроенергия от изкопаеми горива, като по този начин ще подобри в значителна степен жизнените условия на средата. В резултат на това се очаква реализирането на разглежданата инвестиция да доведе до пряко **положително въздействие** върху населението и човешкото здраве, отличаващо се със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Изграждането на минимум 1.4GW ВЕИ и батерии в България имат изцяло косвени социални ефекти – като създаване на нови работни места в перспективен, иновативен икономически отрасъл, както и насърчаването на НИРД и споделянето на знанието. Предвиждането на гарантирано участие на 25% за малки ВЕИ проекти има

положителен социален ефект и съблюдава принципа за инклузивност и всеобхватност на предложената инвестиция.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 15–Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия

Проектът се състои в актуализиране на информацията за геотермалния потенциал в страната и изготвяне на проектно решение за пилотна система за използване на геотермална енергия за комбинирано производство на 10MW електричество и 30MW топлина.

С цел обучение на специалисти и разпространение на знания за съвременни икономически ефективни и екологични технологии за производство и използване на чиста енергия, проектът предвижда и изграждането на специализирана лаборатория в университет за изследвания и обучение на тема комбинирани системи за геотермална енергия. С изграждане на лаборатория за съвременна научноизследователска, развойна и приложна дейност, интегрирана и като учебна лаборатория по геотермална енергия в ТУ-София, ще се постигне развитие на експертния капацитет, разширяване на обхвата за научни изследвания и предоставяне на база за придобиване на качествени знания, умения и компетентности от студенти, научни работници и професионалисти в областта на съвременните технологии за производство на електричество, топлина и студ от геотермална енергия и от слънчева енергия

Актуализирането на информацията за енергийния потенциал на геотермалната енергия включва идентификация на достъпните за усвояване количества, както и съответните качества на геотермалните води налични в страната, и 3D сеизмично картиране на дълбоки геотермални резервоари осигуряващи условия за производство и на електричество.

Предварителните проучвания и научни изследвания предвиждат максимална мощност на централата за производство на електричество до 30 MW електрическа и до 65 MW топлинна енергия. Предвижданото проектно решение ще бъде съобразено със съвременните технологични решения и реалните икономически и социални потребности на района, в който пилотната система ще бъде осъществена.

Пилотния проект на централа за комбинирано производство на електричество и топлина ще бъде разработен на основата на анализ на условията в следните потенциални локации в България според резултатите от проучванията:

- А. Поречието на река Струма
- Б. Софийско поле и гр. Сапарева Баня,
- В. гр. Пазарджик и гр. Пловдив
- Г. Поречието на р. Ерма
- Д. Регионите около гр. Враца и гр. Ловеч

Е. Региона около гр. Варна,

Във връзка с предходни научни проучвания на геотермалните находища (полета) в България, най-подходяща се оценява бинарната технологична концепция, която е и най-новата прилагана технология в световен мащаб. Самата геотермална централа представлява схема за извличане на топлина, състояща се от два сондажа – експлоатационен (засмукващ) и нагнетателен (ре-инжекционен), които се наричат дублетна схема (дублет). Обикновено такава схема работи с един и същ дебит за двата сондажа.

Пред-проектно проучване включва 6 сондажа в определените локации на дълбочина 6000 m.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Реализацията на проект за комбинирано производство на топлина и електричество от геотермални източници ще доведе до намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът ще доведе до намаление на замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества като се очаква и подобрене на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района.

Въздействието е положително и дълготрайно, с **висок положителен потенциал (4)**.

Повърхностни води

Програмата предвижда изграждане на централа за комбинирано производство на електричество и топлина от геотермална енергия, което има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

За да се минимизира неблагоприятното въздействие трябва да се използва технология тип затворен цикъл, тъй като геотермалните води са високо минерализирани и ще влияят на БЕК-Риби, Зообентос, Фитобентос. Затова при проектирането трябва да се гарантира, че няма да има директно изпускане на геотермални води в повърхностни води.

В дългосрочен аспект **не се очаква въздействие** по отношение на повърхностните води.

Подземни води

Пилотната система за използване на геотермална енергия за комбинирано производство на електрическа (до 30 MW) и топлинна енергия (до 65 MW) предвижда топлообменна инсталация, включваща флуид с ниска температура на кипене и 2 бр. сондажи (експлоатационен и ре-инжекционен) със значителна дълбочина – 6000 m, в които ще циркулира геотермален топлоносител – вода. При топлообмена не допуска смесване на топлоносителя и топлообменния флуид.

Работата на съоръжението е свързана с водочерпене на водни количества от експлоатационния сондаж и ре-инжектирането им обратно в подземното водно тяло. Тази дублетна схема работи обикновено с еднакъв дебит и за двата сондажа, т.е. обемите на изчерпаната и ре-инжектираната вода са еднакви.

Характерно за циркулиращата в сондажите вода е повишено съдържание на някои химични елементи или вещества, които се излужват от вместващите скали. Вида и количеството им зависи от минералния състав на вместващите скали, дълбочината и температурата на хидротермалното поле и използваното оборудване – фактори, които са специфични за всяко избрано местоположение на хидротермалното поле. При ре-инжектирането отработените геотермални води се връщат обратно във водното тяло като връщат в него вече разтворените елементи и вещества. За да не се допуска промяна в количественото и химично състояние на подземните води в **точка 8/Том 2** е предвидена мярка, която предвижда водочерпенето и ре-инжектирането да се осъществяват в едно и също подземно водно тяло.

Освен дублетната схема пилотната система ще включва и други съоръжения, например оборудване за производство на топлоенергия, охладителна система и др., които биха могли да използват подземни води. При спазване на изискванията на действащото законодателство работата на тези съоръжения няма да е свързана с въздействия върху подземните води и източниците на питейно-битово водоснабдяване, не се очаква и създаване на дефицит във водоползването от подземните водни тела в района.

При нормална експлоатация на пилотната система **не се очаква въздействие** върху количественото и химично състояние на подземните води източниците на питейно-битово водоснабдяване и водоползването от подземни водни тела в района.

Осъществяването на инициативата е свързано с наличие на определен риск за потенциално отрицателно въздействие върху подземните води в случай на аварии при изпълнение на сондажните дейности и експлоатацията на оборудването, както следва:

- замърсяване при течове на тръбопроводите за геотермални води;
- замърсяване при загуба на сондажна течност;
- интрузия на геотермални води в подземни водни тела.

Очакваните отрицателни въздействия са обратими, с локален характер и с ниска степен на вероятност – само в случай на **нерутинни събития/аварии**. При прилагане на адекватни смекчаващи мерки, описани в **точка 8/Том 2, рискът**, свързан с тях е оценен като **приемлив**.

Морска околна среда

Дейностите по проучвателните дейности за разработване на пилотен проект за комбинирано производство на топлина и електричество от геотермални източници в цитираните общини няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда

Земни недра

Инвестицията предвижда използване на геотермалния потенциал на земната основа за производство на електроенергия. Реализацията е свързана с изграждане и експлоатация на 2 дълбоки сондажа (нагнетателен и ре-инжекционен), в които циркулира вода.

Въздействията върху геоложката основа зависят в голяма степен от геоложкия строеж и тектонските структури на района, в който ще се реализира проекта. Потенциалните отрицателни въздействия се изразяват в:

- локално нарушаване целостта на геоложките формации до дълбочина 6000 m в местата на сондажите при изграждане на тестови и експлоатационни сондажи.
- излужване на скали, образуване на кухини и обрушвания в резултат на сондажните дейности и водочерпенето.

Възможни са и слягания и увеличаване на честотата на микросейсмични събития в резултат на повторното инжектиране на геотермални флуиди (при индукция на флуид под високо налягане), но при инжектиране на дълбочина 6000 m не е вероятно те да бъдат почувствани на повърхността.

За избягване и смекчаване на очакваните въздействия в **точка 8/Том 2** са предложени мерки, които включват:

- избор на местоположение извън райони с развити геодинамични процеси и явления, активни разломи и висок сейсмичен риск;
- изолиране на слаби скални разновидности и подземни водни тела в сондажите
- оценка на риска от аварии и разработване на адекватни смекчаващи мерки.

При прилагане на смекчаващи мерки, описани в **точка 8/Том 2**, реализацията на инвестицията ще има **незначителен отрицателен потенциал [-1]** за въздействие върху геоложката основа. **Рискът** е оценен като **нисък**, за който не е необходимо предприемането на смекчаващи мерки.

Сеизмичен риск

Има пряко отношение към компонента **сеизмичен риск** - При проекти свързани с производството на топлина и електричество от геотермални източници може да възникне пряко отношение към фактора сеизмичен риск. - Геотермалните източници обикновено са разположени в зони с висока сеизмичност и се асоциират с висока геодинамична активност на голяма дълбочина, където се създават условия за натрупване на значими напрежения в земната кора – основа на бъдещи земетресения. В проекта е предвидено Изготвяне на 3D сеизмична карта; Също така се предвижда Извършване на предварителна екологична оценка и изготвяне на доклади по ОВОС По такъв начин очакваното въздействие по компонента сеизмичен риск може да се оцени като ниско с отчитане на съответните препоръки и изисквания. При самото проектиране и изграждане на съответните обекти и инфраструктура е необходим детайлен контрол за съответствието на проектите и тяхното изпълнение с изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.

Реализацията на инвестицията ще има **незначителен отрицателен потенциал [-1]** за въздействие върху сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Реализацията на проект за комбинирано производство на топлина и електричество от геотермални източници в потенциални локации на територията на Северна България Южна България, Западна и Югозападна България, както и Източна България с геотермален потенциал на дълбочина до 6000 m ще бъде свързано с локално пряко нарушаване на земеделските земи и почвите в землищата на потенциалните обекти: Черноземи (Chernozems - CH), Сиви горски почви (Luvisols - LV), Смолници (Vertisols), Канелени горски почви (Luvisols - LV), Алувиални почви (Fluvisols).

За смекчаване въздействието върху почвите е **необходимо реализацията на проекта да се изпълни по възможност на нископродуктивни земи**. При всички случаи проектирането, а по-късно и строителството ще се изпълняват при стриктно спазване на законовите разпоредби в т.ч. и тези, свързани с опазване на почвата, т.е. проучвателните и строителните дейности ще бъдат обвързани с необходимите мерки за опазване, съхраняване и оползотворяване на отстранения хумусен почвен слой.

Въздействието върху почвите се оценява на временно, краткосрочно, ограничено по време и по площ с **нисък отрицателен потенциал (-2)**.

Въздействието върху земеползването се оценява на временно, краткосрочно, ограничено по време и по площ с **нисък отрицателен потенциал (-2)**.

Рискът по отношение на земите и почвите е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Възможно е определено въздействие и фрагментиране в структурата на ландшафтното разнообразие. Оценката е с **много нисък отрицателен потенциал (-1)**.

Отпадъци

Чрез реализирането на мярката ще се достигне до намалението на дела на генериране на енергия от изкопаеми горива, което от своя страна ще доведе до намаление на образуванияте от съответното производство отпадъци. По този начин предвидените за реализиране дейности ще окажат **положително въздействие** върху фактор отпадъци със **среден потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Осъществяването на пилотните проекти предвижда използването на геотермална енергия за комбинирано производство до 10 MW електричество и 30 MW топлина.

Фактори, подлежащи на оценка: шум, електрически и магнитни полета с промишлена честота.

Оценката тук се отнася за работещите, въздействието е с **отрицателен ефект**, потенциалът е **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията включва разработване на пилотен проект за оползотворяване на геотермална енергия за комбинирано производство на електричество и топлина. Конкретните дейности включват проучвателно и експлоатационно сондиране в обхвата на избраните локации, подготовка на площадката на електроцентралата, вкл. пътища за достъп, строителство и присъединяване.

Инвестицията изрично изисква разработване на ОВОС, така че, при спазване на екологичното законодателство, реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Геотермалната енергия е един от най-чистите видове енергетика, за който у нас има неизползвани възможности, макар и ограничени в сравнение с други страни. Използването на геотермалната енергия разтоварва гората от енергийната ѝ функция и има положителен ефект.

Предвид пилотния характер на инвестицията и ограничените възможности на страната инвестицията има **нисък положителен ефект (2)** по отношение на състоянието на горите.

Културно-историческо наследство

Деятелностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализирането на проекта ще доведе до по-пълното използване на електричество, произведено от възобновяеми източници, благодарение на по-лесното му интегриране в електроенергийната система. Съоръженията по проекта са с **много висок положителен потенциал (5)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на дейностите по мярката ще окаже положително въздействие върху качеството на атмосферния въздух чрез намаляване на генерираните емисии от производството на електроенергия от изкопаеми горива, като по този начин ще подобри в значителна степен жизнените условия на средата. В резултат на това се очаква реализирането на разглежданата инвестиция да доведе до пряко **положително въздействие** върху населението и човешкото здраве, отличаващо се със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Изграждането на геотермални мощности в България има изцяло косвени социални ефекти – като създаване на нови работни места в перспективен, иновативен икономически отрасъл, както и насърчаването на НИРД и споделянето на знанието. Проектите ще има положителен социален ефект в съответните региони. Тъй като става въпрос за пилотна инвестиция нейните косвени ефекти ще са по-големи, ако полученото *ноу-хау* и технологии се приложат и в други региони на страната.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 16–Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от БЕИ (RESTORE)

Възобновяемите енергийни източници понастоящем не са в състояние да участват пълноценно в балансирането на електроенергийната система, покриването на върховите товари и предоставянето на пазарен принцип на услуги за гъвкавост и допълнителни услуги. Целта на проекта RESTORE е да допринесе значително за

решаването на тези проблеми чрез закупуване, инсталиране и въвеждане в експлоатация на национална инфраструктура от съоръжения за съхранение на електрическа енергия с общ заряден енергиен капацитет от 6000 MWh.

Съоръженията (състоящи се от акумулатори, инвертори, трансформатори, силова електроника/интелигентни електронни устройства и управляваща автоматика) ще бъдат стратегически разпределени равномерно на територията на Р България, разположени в близост до инсталираните и предстоящите да бъдат разгърнати възобновяеми генериращи мощности.. По този начин ще осигури значителен принос за максималното оползотворяване на произвежданата от налични и бъдещи ВЕИ електроенергия и нейното пренасяне до основните центрове на потребление с минимални загуби и според действителния товар в реално време, включително на децентрализирано равнище. Нещо повече, чрез тези съоръжения проектът ще способства значително за комплексната реализация на концепцията за интелигентни мрежи, осигурявайки висока степен на наблюдаемост, точност на оперативното планиране, маневреност и бързодействие на ЕЕС, включително за предотвратяване и/или овладяване на аварийни събития.

Наред със значителните екологични и икономически ползи, изразяващи се в увеличаване дела и използваемостта на ВЕИ и съкращаване на въглеродните емисии, проектът ще допринесе за повишаване на експлоатационната сигурност, наблюдаемост и адаптивност на електроенергийната система на страната, както и на нивото на предсказуемост и готовност на производителите на възобновяема енергия да участват в максимална степен в покриването на товарите и балансирането на системата, включително предлагайки на пазара услуги за гъвкавост и допълнителни услуги

С оглед важността на тази национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия е необходимо да се гарантира наличието на условия за бързото отстраняване на аварии и други проблеми, възникващи в процеса на опериране в т.ч. поддръжка и утилизация на батериите. За целта ще е необходимо да може да се гарантира бърз достъп (в рамките на 2 часа) до точката на авария, както и бърза възможност за смяна на авариралите части (в рамките на 24 часа).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Реализацията на проекта за изграждане на инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ ще доведе до намаляване на емисиите парникови газове. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е с **много положителен потенциал (5)**.

Проектът ще доведе до намаление на замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества като се очаква и подобрение на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района.

Въздействието е положително и дълготрайно, с **много висок положителен потенциал (5)**.

Повърхностни води

Наред със значителните екологични и икономически ползи, свързани с увеличаване дела и използваемостта на ВЕИ и съкращаване на въглеродните емисии, проектът ще допринесе за повишаване на експлоатационната сигурност, наблюдаемост и адаптивност на електроенергийната система на страната, както и на нивото на предсказуемост и готовност на производителите на възобновяема енергия да участват

в максимална степен в покриването на товарите и балансирането на системата, включително предлагайки на пазара услуги за гъвкавост и допълнителни услуги.

Този значителен принос ще бъде особено осезаем на фона на факта, че понастоящем балансирането на националната електроенергийна система се базира почти изцяло на ПАВЕЦ, които в средносрочен и дългосрочен план се очертават като крайно недостатъчни за мащабното и по-интензивно разгръщане на ВЕИ при същевременно ограничаване и/или отпадане на производството от въглищни и конвенционални електроцентрали. Изграждането на ПАВЕЦ подлежи на преценка необходимостта от оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС) по ЗООС.

С повишаване на ресурсната, в случая на енергийната производителност, при спазване на принципите на кръговата икономика и внедряването на щадящи ресурсите и безотпадни нисковъглеродни технологии и ненарушаване на нормативите и екологични цели на ПУРБ въздействието по отношение на повърхностните води ще има положителен характер с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Дейностите по Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ (RESTORE) няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение**.

Земни недра

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра.

Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Реализацията на проекта за изграждане на инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ ще доведе до намаляване на емисиите парникови газове и замърсяването на въздуха, което по косвен път влияе положително върху състоянието на земите и почвите. Въздействието на проекта има директно отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е с **много положителен потенциал (5)**.

Ландшафт

Инвестицията има определено косвено въздействие върху компонента ландшафт. Инфраструктурата за съхранение на електрическа енергия от ВИ може да доведе до частично фрагментиране в определени ландшафтни системи. Оценката е с **много нисък отрицателен потенциал (-1)**.

Отпадъци

Реализацията на проекта за изграждане на инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ ще доведе до увеличаване на дела на използваната енергия от възобновяеми енергийни източници, като ще намали дела на енергията то ископаеми горива. Така ще окаже положително въздействие върху фактор отпадъци, в резултат от намаляване на образуванияте от енергийното производство отпадъци. **Положителното въздействие ще е със среден потенциал (+3).**

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Увеличаването на дела на възобновяемите енергийни източници (особено на вятърните електроцентрали) ще води до въздействие на шум, вибрации и нейонизиращи лъчения, описани в инвестициите с тази технология.

Тъй като в тази инвестиция се предвижда основно създаване на условия за съхранение на произведената енергия, а не разширяването на ветропарковете, то основния физически фактор, който трябва да имаме предвид при оценката на въздействието е постоянното и променливо магнитно поле. То е с **незначителен потенциал (-1).**

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда инсталиране и въвеждане в експлоатация на съоръжения за съхранение на електрическа енергия, състоящи се от акумулатори, инвертори, трансформатори, силова електроника/интелигентни електронни устройства и управляваща автоматика, стратегически разпределени равномерно на територията на Р България, в близост до инсталираните и предстоящите да бъдат разгърнати възобновяеми генериращи мощности.

Създаването им, както и изграждането на довеждаща инфраструктура (пътни и енергийни връзки), могат да доведат до урбанизиране на площи, заети с естествени или полуестествени екосистеми. В проекта не се указва броят, площта и местоположението на предвижданите инвестиционни намерения. При осъществяването им в нови терени, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от инвестиционните проекти);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от инвестиционните проекти;
- бариерен ефект за животински видове (предимно за земноводни, влечуги и наземни бозайници) от изграждането на нови пътни връзки;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката

на терена преди същинското строителство, както и от преминаването на техника, токов удар или сблъсък с въздушни ел. проводници (за птици);

- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии;
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно с висок потенциал (-4)**.

За смекчаването му е необходимо да се вземат предвид следните мерки:

- Конкретните инвестиционни предложения за съоръжения за съхранение на електрическа енергия, вкл. довеждаща инфраструктура, да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.
- Да не се разполагат инвестиционни предложения за съоръжения за съхранение на електрическа енергия на нов терен в границите на защитени зони и територии.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Ако за инсталиране на съоръженията се използват горски територии, възможното въздействие на инвестицията е **отрицателно**. За компенсирането му трябва да се предвидят средства за преработване на горскостопанските планове и компенсаторно залесяване.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът включва инвестиции в областта на зеления и цифровия преход, по-специално в областта на чистото и ефективно производство и използване на енергията и ресурсите, екологичната инфраструктура, като допринася за постепенната декарбонизация на икономиката. Реализирането на проекта ще доведе до по-пълното използване на електричество, произведено от възобновяеми източници, благодарение на по-лесното му интегриране в електроенергийната система. Съоръженията по проекта са с **много висок положителен потенциал (5)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на дейностите по мярката ще окаже положително въздействие върху качеството на атмосферния въздух чрез намаляване на генерираните емисии от производството на електроенергия от изкопаеми горива, като по този начин ще подобри в значителна степен жизнените условия на средата. В резултат на това се очаква реализирането на разглежданата инвестиция да доведе до пряко **положително**

въздействие върху населението и човешкото здраве, отличаващо се със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Изграждането на национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия в България има изцяло косвени социални ефекти – като създаване на нови работни места в перспективен, иновативен икономически отрасъл, както и насърчаването на НИРД и споделянето на знанието. Проектите ще има положителен социален ефект в съответните региони.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 17–Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата “Натура 2000”

Основната цел на настоящия проект е осигуряване на качествено и модерно управление на биоразнообразието и Натура 2000 в България, които се постигат чрез:

- Завършване на процеса на определяне на специфични цели и мерки на защитените зони от мрежата Натура 2000 (разработване на специфични цели и мерки за 255 защитени зони, и мерки за опазване за 86 защитени зони, с което ще завърши процеса по определяне на специфични за защитените зони цели и мерки за опазване);
- Завършване на процеса на картиране и оценка на екологичния статус на екосистемите и техните услуги, и на зелената инфраструктура на територията на мрежата Натура 2000. Монетарна оценка за екосистемите и техните услуги (картиране и оценка на състоянието на 10 екосистеми за територията на Натура 2000, монетарна оценка на екосистемните услуги от 10^{те} екосистеми) и визуализиране на цифровите бази данни в съществуваща информационна среда;
- Разработени и включени в управлението на Натура 2000 решения за възстановяване на екосистемите, базирани на природата, смекчаващи влиянието на климатичните промени, осигуряващи свързаност на мрежата и допринасящи за нови работни места, и зелен растеж (пакети от решения, базирани на природата, обвързани с 10^{те} типа екосистеми).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Реализирането на проекта ще доведат до намаление на парникови емисии в национален мащаб, вследствие на увеличение на нетните поглътители на парникови газове, което ще доведе до намаляване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително и дълготрайно **с висок положителен потенциал (4)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

В резултат от изпълнението на дейностите по проекта се очаква възстановяване на ключови за климата екосистеми, като влажни зони, сладководни и речни екосистеми, блата и торфища.

Чрез изпълнението на проекта ще е възможно устойчиво управление и стопанисване на водите, ще се намали негативното влияние на земеползването, промените в земеползването в и извън мрежата Натура 2000.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Инвестицията ще определи целите и начините за опазване на защитените екосистеми, включително на екосистемите свързани с подземните води и свързаните с тях зони за защита на подземните води. Разработените мерки и предложените дейности ще бъдат съобразени с цел подобряване и опазване на количественото и химично състояние на подземните води, поддържащи защитени екосистеми.

При изпълнение на инвестицията има **висок положителен потенциал (+4)** за въздействие върху подземните води.

Морска околна среда

В Черноморския район за басейново управление се срещат редки видове от растителния и животински свят, както и местообитания с висока консервационна стойност. Освен че са среда за местообитания на много видове, сладководните екосистеми на територията на Черноморски район за басейново управление осигуряват широк спектър от ползи, които са от съществено значение за благосъстоянието на човека, включително материални стоки като питейна вода и вода за напояване, храна, както и ценни услуги като регулиране на наводненията, отдих и водни спортове, и естетически ползи. Поради това, влажните зони се считат за едни от най-продуктивните екосистеми в света, тъй като те са естествени местообитания за риби и мигриращи птици, осигуряват храна на местните общности, контролират замърсяването и не на последно място - регулират водните потоци, като по този начин спомагат за контрола на наводненията. Влажните зони изпълняват екологични функции на регулатор на водния режим и са местообитания на характерни растителни и животински екосистеми. На територията на ЧРБУ влажните зони биват естествени водни обекти (най-известните са Дуранкулашко езеро, Шабленско езеро, Поморийско езеро, Атанасовско езеро, Бургаско езеро, езерото Алепу) с постоянни води или морски крайбрежия.

Дейностите по възстановяване на влажните зони и свързаността с реките (реки, влажни зони, заливни равнини, торфища и блата) са в пряко отношение с крайбрежните черноморски водни тела съгласно ПУРБ и програмите по мониторинг към РДВ, тъй като

в списъка на Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарските места), България е представена с 11 влажни зони, с обща площ 49 912.43 ha, представляващи 0.45 % от територията на страната. От тези 11 места седем са по българското черноморско крайбрежие. Увеличаването на защитени територии, в съответствие със Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. също ще допринесе за изпълнение на регламентите и достигането на ДСМОС в крайбрежните и шелфови морски райони за оценка съгласно РДМС. Дейностите имат пряко отношение по **Дескриптор 1 Биологично разнообразие** и индиректно към **Дескриптори 2, 3, 4, 6, 8 и 9** особено в крайбрежните морски райони за оценка. В този смисъл въздействието по отношение на запазването и увеличаването на зоните за защита и запазване на биологичното разнообразие в морската околна среда е положително.

По отношение на интегрирането на консервационни и образователни мерки за опазване на местни защитени видове и устойчиво развитие на зоологическите градини дейностите нямат пряко въздействие спрямо морската околна среда.

Оценката на въздействие **е положително с висок потенциал на въздействие (+4)** към морската околна среда.

Земни недра

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Сеизмичен риск

Няма пряко отношение към компонента сеизмичен риск (не се очаква въздействие).

Почви и земеползване

Поставената цел за възстановяване потенциала на екосистемите да поглъщат въглерод и да генерират повече екосистемни стоки и услуги посредством възстановяване на традиционните ландшафти и създаване на екологични коридори с оползотворяване на потенциала на горските генетични ресурси ще доведе до косвен дълготраен положителен ефект върху почвите и пряк дълготраен положителен ефект върху земеползването.

Осигуряването на устойчиви продоволствени системи без ползване на пестициди ще намали риска от замърсяване на почвите и ще създаде нови икономически възможности в селските райони чрез по-устойчиво ползване на земите.

С изпълнението на Инвестицията ще бъдат:

- поставени ясни специфични цели и мерки за защитените зони, които ще бъдат припознати от други секторни политики, имащи отношение към състоянието на почвите и земеползването, като земеделие, горско стопанство и туризъм;
- осигурени екосистемни ползи от земите и почвите.

Въздействието по отношение на земите и почвите е **положително и дълготрайно, с много висок положителен потенциал (5)**.

Ландшафт

Проектът има пряко положително въздействие - дълготрайно с **много висок положителен потенциал (5)**.

Отпадъци

В основната си част реализирането на мярката **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда определяне на специфични цели и мерки за защитените зони, картиране и оценка на екосистемите и техните услуги, и на елементите на зелената инфраструктура.

Завършването на процеса по определяне на специфични за защитените зони цели и мерки ще има положително въздействие върху всички целеви видове и местообитания, предмет на опазване в националната мрежа на Натура 2000. Ще се осигури ефективно управление на всички защитени зони, като се определят ясни природозащитни цели и мерки и се извършва подходящ мониторинг. Изпълнението на демонстрационния проект ще има положително въздействие върху биологичното разнообразие. Ще се запази и подобри състоянието на приоритетни хабитати.

Инвестицията ще има **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху биоразнообразието.

Горски екосистеми

Основните дейности по инвестицията са (1) е изработването на цели и мерки за зоните по Натура 2000, (2) изработването на система за монетарна оценка на екосистемните услуги и (3) модернизирането на информационната система на горите на базата на релационна база данни. На тази възможност ще станат възможни редица конкретни дейности.

Инвестицията има **много висок положителен потенциал (5)** по отношение на състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Дейностите **нямат пряко отношение** към на МА-ЕП, понеже са свързани с нематериални активи с екологично предназначение.

Население и човешко здраве

Реализирането на мярката **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще бъде широкообхватно и дългосрочно. Дейностите, свързани с изграждане на публично достъпна информационна система за горския фонд и управлението му би спомогнала за укрепване на общественото доверие към структурите контролиращи дейностите в горските масиви. Мерките за възстановяването на традиционните горски ландшафти потенциално би довело до подобряване на съответния микроклимат, намаляване на запрашаването и преноса на замърсен въздух и така индиректно би довело до повишаване на качеството на живот на местните жители. Намаляването на риска от пожари води индиректно до намаляване на риска от щети върху земеделски стопанства и други имоти и опазва местния поминък. Въвличането на младите и подрастващите чрез горска педагогика, освен че потенциално може да изгради по-отговорни модели на про-екологично поведение, създава възможност на младите да се ориентират кариерно към професиите, свързани с опазването на горите, както и създават условия за развиване на социалния капитал на децата чрез участие в обучения с различни социални групи.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Трансграничният характер на компонента включва укрепване на партньорства с всички идентифицирани заинтересовани страни, които са пряко ангажирани с процесите по управление на „Натура 2000“, опазване и възстановяване на екосистемите и биоразнообразието, изграждане на зелена инфраструктура и осигуряване на трансгранични „зелени“ коридори. Трансграничните специфики на мрежата „Натура 2000“ ще бъдат основно анализирани и включени в определянето на специфични цели и мерки за опазване на защитените зони от „Натура 2000“.

Инвестиция 18–Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС 2030 и целите на Европейския зелен пакт

Целта на проекта е да допринесе за Зеления преход на България и изпълнение на Стратегията за биоразнообразие на ЕС до 2030 г. чрез възстановяване на потенциала на екосистемите за поглъщане на въглерод и способността им да произвеждат по-добри услуги и продукти.

Компонентите на проекта включват следните подцели:

1. Да осигурим свързаност на мрежата Натура 2000, възстановим традиционни ландшафти и създадем екологични коридори;
2. Да възстановим ключови за климата екосистеми като влажни зони, сладководни и речни екосистеми, блата и торфища;
3. Внедряване на консервационни и образователни мерки за опазване на местни защитени видове и устойчиво развитие на зоологическите градини.

В резултат от изпълнението на дейностите по проекта се очаква:

1. Осигурена свързаност на 100 ха местообитания от мрежата Натура 2000, възстановени 80 ха традиционни ландшафти и създадени екологични коридори;
2. 30 000 ха гори с повишена устойчивост към климатичните промени;
3. Възстановени 6 влажни зони, сладководни и речни екосистеми, блата и торфища;
4. Възстановени 400 km реки като свободни от прегради;
5. 200 ха земи със сменено предназначение като влажни зони;
6. Нови 85 ха земи под защита;
7. 6 програми за размножаване и повторно въвеждане в природата на защитени и застрашени видове и обучения въведени в зоопарковете;
8. Над 54 000 деца включени в обучителни дейности.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите са подготовка и разработване на екосистемен подход за прилагане на решения при опазването на защитените зони от мрежата “Натура 2000” и няма да доведат до допълнителни парникови емисии, в резултат от реализирането им.

Въздействието на тези дейности има косвено отношение в смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е с директен **среден положителен потенциал (3)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Проектът е пряко свързан с **постигане на целите на Европейския зелен пакт** за възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването.

В резултат от изпълнението на дейностите по проекта се очаква:

1. Възстановяване на 6 влажни зони, сладководни и речни екосистеми, блата и торфища. Възстановяването на екосистемите, свързвайки икономическата политика с научните изследвания и иновациите, ще доведе до подобряване на режима на оттока и качеството на водите, намаляване риска от наводнения и опустиняване и възможности за рекреация;
2. Закупуване на 200 ха земеделски земи, чието стопанисване понастоящем е в конфликт с целите на управление на прилежащите влажни зони и изготвяне на регистър и официален слой на влажните зони за подпомагане на бъдещи възстановителни и мониторингови дейности. Дейността ще доведе до избягване на нуждите от изпомпване на вода от влажните зони;
3. Изграждане на изкуствена влажна зона, която ще допринесе за подобряване качество на водите и възстановяване на екосистемата и биоразнообразието;
4. Подобряване на речната свързаност в участъци с дължина 400 km чрез изграждането на 10 рибни прохода и премахване на 10 бариери, загубили

предназначението си. Това ще подобри екологичното състояние на речните екосистеми и възможностите за рекреационни дейности край реките;

5. Възстановяване на 10 ха крайречни гори за укрепване срещу брегова ерозия (подбиване на бреговете);
6. Повишена устойчивост за 30 000 ха гори към климатичните промени и в частност към водите.

Изпълнението на проекта ще е от значение за устойчиво управление водите, като намали негативното влияние на земеползването и промените в него в и извън мрежата Натура 2000.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Възстановяването на влажните зони и възстановяването на речни корита има потенциал за локално положително въздействие върху динамиката на подземните водни тела и зоните за защита на подземните води (за питейно-битово водоснабдяване или поддържащи защитени екосистеми), попадащи в обхвата на дейности й. Очакваните ефекти включват подобряване на подхранването и дренирането на подземните води и възстановяване на нивата им в местата на изпълнение на предвидените дейности.

Реализацията на инвестицията **има потенциал за ниско положително въздействие (+2)** върху подземните води.

Морска околна среда

Дейностите по интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата "Натура 2000" и конкретните дейности 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 и 1.6 от **Работен пакет 1 – Осигуряване на свързаност на мрежата Натура 2000** на проектния фиш нямат пряко отношение с морските райони за оценка и няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Не се очаква въздействие върху морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Изпълнението на някои от планираните мероприятия по „Дейност 1.4“, свързани с трансформация на 30 000 ха иглолистни култури в естествени широколистни гори от местни видове и възстановяване на 80 ха защитни горски пояси в защитени зони от мрежата „Натура 2000“ ще има косвено положително дълготрайно въздействие върху почвите поради създаването на условия за акумулация на влага и органично вещество и като резултат води до повишаване на почвеното плодородие.

Изпълнението на дейностите по дейност 1.5 ще спомогне за предотвратяване негативното влияние на пожарите върху почвите – развитие на ерозионни процеси, опазване на почвеното органично вещество и почвения микробиоценоз.

Като цяло изпълнението на предвидените дейности не променя статута на земите и начина на земеползването им.

Въздействието върху земеползването е дългосрочно, с много висок положителен характер в национален мащаб (5).

При “реконструкцията” и залесяването с дървесни видове (защитни горски пояси) е необходимо да не се прилага тежка механизация, която би довела до нарушаване целостта на почвения профил (формиране на коловози), уплътняване и риск от ерозия.

Оценката на въздействие по отношение на почвите е положително, дълготрайно с много висок **положителен потенциал (5)**.

Ландшафт

Проектът има пряко положително въздействие - дълготрайно с **много висок положителен потенциал (5)**.

Отпадъци

Реализирането на мярката **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда събиране на репродуктивен материал от дървесни и храстови видове, картиране на стари гори, трансформирани на част от иглолистните култури, възстановяване на ценни горски хабитати, вкл. крайречни гори и част от защитните горски пояси, възстановяване на влажни зони, премахване на прегради по реките и изграждане на рибни проходи.

Предвидените конкретни дейности за подобряване на състоянието на горските екосистеми и свързаността на мрежата на Натура 2000 имат пряко отношение към подобряване на природозащитното състояние на целевите видове, предмет на опазване в защитените зони, като **въздействието е положително с висок потенциал (+4)** и за биоразнообразието като цяло.

В същото време инвестицията предвижда изграждане на 30 автоматични наблюдателни станции от Националната система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари, в т.ч. осигуряване на достъп до избраните точки. При недалновидно ситуиране на тези кули, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от пътищата за достъп);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от пътищата за достъп;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителство;
- може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно с нисък потенциал (-2)**.

Горски екосистеми

Ефектът от изпълнение на инвестицията е траен и се проявява в национален мащаб което позволява да се оцени с **висок потенциал (4)** по отношение на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Дейностите **нямат пряко отношение** към на МА-ЕП, понеже са свързани с нематериални активи с екологично предназначение.

Население и човешко здраве

Реализирането на мярката **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е широкообхватно и дългосрочно.

Завършването на процеса на картиране и оценка на екологичния статус на екосистемите и техните услуги, и на зелената инфраструктура на територията на мрежата Натура 2000, както и монетарна оценка за екосистемите и техните услуги (картиране и оценка на състоянието на 10 екосистеми за територията на Натура 2000, монетарна оценка на екосистемните услуги от 10 екосистеми) и визуализиране на цифровите бази данни в съществуваща информационна среда би подпомогнало и секторите земеделие и туризъм, би повишило информираността на бизнеса в тези сектори за по-устойчиви практики и е възможно да доведе до по-високо доверие в тях

от гледна точка на потребителите и съответно – по-голямо търсене, повишаване на доходите в тези сектори.

Предвиденото разработване и включване в управлението на Натура 2000 решения за възстановяване на екосистемите, базирани на природата, смекчаващи влиянието на климатичните промени, осигуряващи свързаност на мрежата и допринасящи за нови работни места, и зелен растеж ще доведе до подобро качество на живот.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 19–Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство

Основната цел на Фонда е преодоляване на проблемите, които възпрепятстват конкурентоспособността и устойчивостта на аграрния сектор и ускоряване на неговата адаптация към климатичните промени, екологизацията на производството и цифровата трансформация.

Фондът предвижда предоставяне на подкрепа на земеделските стопани за реализация на целеви инвестиции, за закупуване на материални и нематериални активи за прилагане на дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда и смекчаване на последиците от климатичните промени, въвеждащи иновативни производствени и цифрови технологии, технологии за производство и организация в селското стопанство, за автоматизиране на работните процеси, за скъсяване на веригите на доставка и опазване на генетичните ресурси. Фокусът е поставен изцяло върху реализацията на зелени и цифрови инвестиции, които ще позволят адаптиране на стопанствата към климатичните промени, екологизация на производствените практики, по-ефективно използване на ресурсите.

Фондът ще насърчава инвестиции в 4 направления:

- Инвестиции в технологична и екологична модернизация,
- Инвестиции в центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци,
- Инвестиции за изграждане/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и преценка на мъжки разплодни животни, в т. ч. добив на биологичен материал от тях,
- Инвестиции, свързани с ефективно управление на води в земеделските стопанства.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектното предложение има незначително предвидимо въздействие върху парниковите емисии като се вземат предвид както преките, така и първичните непреки въздействия през целия жизнен цикъл.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е слабо положително, дълготрайно с **нисък потенциал (2)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

При изпълнението на проекта се очаква да бъдат подкрепени минимум 150 инвестиционни проекти, свързани с ефективно използване на води в земеделските стопанства. Инвестиционните проекти на крайните получатели ще бъдат съобразени с принципа за „ненанасяне на значителна вреда“, свързан с устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси. Списъкът на възможните инвестиции включва:

- поливни системи, включително инсталации за дъждуване, системи за капково напояване и други системи за ефективно използване на водния ресурс в процеса на напояване;
- инсталации за пречистване и рециклиране на отпадни и входящи води, и за повторно използване на води;
- оборудване/съоръжения за прилагане на иновативни технологии за пестене на вода;
- съоръжения за съхраняване на вода - резервоари, цистерни и др.;
- системи за автоматизирано напояване, включващи цифрови и роботизирани решения;
- други инвестиции, свързани с ефективното използване на водите при осъществяване на земеделска дейност.

Проектът ще доведе до по-ефективно използване на водните ресурси в земеделските стопанства, на базата на внедряване на водоспестяващи технологии, използване на пречистени отпадъчни води, автоматизиране на процесите на управление на водите, намаляване на загубите на вода и пр. Навлизането в земеделската практика на дигиталните иновации ще позволи производство на устойчиви продукти с по-малко ресурси и адаптиране на селското стопанство към климатичните промени.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Селскостопанските дейности и обекти са основен източник на замърсяване на подземните води с нитрати, фосфати, амониеви йони и органични замърсители (пестициди). Реформите в селското стопанство имат потенциал да окажат положително въздействие върху подземните води.

Отношение към подземните води имат следните индикативни инвестиции, свързани с ефективното управление на водите в земеделските стопанства и предвидени за безвъзмездно финансиране от Фонда:

- оборудване/съоръжения за съхраняване на препарати за растителна защита, минерални торове, животински и растителен тор отпадък;
- оборудване/съоръжения за оптимизация на производствените процеси в животновъдството (почистване, поене, управление на тора) и растениевъдството (напр. торене, напояване);
- изграждане/модернизация на животновъдни обекти;
- ефективни поливни системи и съоръжения за съхраняване на вода;
- инсталации за пречистване и рециклиране на входящи и отпадъчни води;
- иновативни технологии за пестене на вода и ефективно управление на водите.

Предвидените дейности и мерки са свързани с премахване на съществуващи източници на дифузно и точково замърсяване от интензивното земеделие и животновъдство, намаляване на загубите подземни води и подобряване на управлението на водните ресурси, използвани в селското стопанство.

Замърсяването на подземните водни тела с нитрати, фосфати, сулфати, амониеви йони от селско-стопански дейности и обекти е идентифицирано като основен проблем, свързан с качеството на подземните води и тяхното използване. Изпълнението на проектите, предвидени в инвестицията ще спомогне за решаване на този проблем.

В краткосрочен план, изпълнението на инвестицията ще доведе до подобряване на химичното състояние на подземните водни тела и на подземните води в зоните за защита (за питейно битово водоснабдяване, нитратно уязвими зони и зоните поддържащи екосистеми) както и за по-ефективно управление на количествата подземни води, използвани в селското стопанство. В дългосрочен план предвидените дейности ще спомогнат за постигане на целите на РДВ и опазване на подземните водни ресурси в бъдеще.

Осъществяването на тази инициатива има определен като **много висок положителен потенциал (5)** за въздействие върху подземните води.

Морска околна среда

Въздействието по отношение на екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени е индиректно спрямо дескрипторите по РДМС е положително. Останалите компоненти няма пряко отношение към състоянието на морските райони за оценка.

Дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Оценката на въздействието е **положително с незначителен потенциал на въздействие (+1)**.

Земни недра

Дейностите, свързани с инвестицията ще доведат до намаляване на риска от замърсяване на геоложката основа със замърсители, типични за селското стопанство - нитрати, нитрити, амониеви йони, фосфор и органични замърсители, които чрез инфилтрация на подземни води достигат до водонаситените геоложки формации и ги замърсяват. Положителният ефект от инвестицията няма да се прояви веднага, а след

известен период от време предвид пътя на въздействие и спецификите на замърсителите и самата геоложка основа.

Очаква се реализацията на инвестицията да има **среден положителен потенциал [3]** за въздействие върху геоложката основа.

Сеизмичен риск

Няма пряко отношение към компонента сеизмичен риск (не се очаква въздействие).

Почви и земеползване

Възможностите за онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със съвременни технологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси ще има **дългосрочен косвен положителен ефект** върху състоянието на почвите и устойчивия начин на ползване на земите.

Въздействието по отношение на почвите и земеползването е **дългосрочно положително със среден потенциал (3)**.

Ландшафт

Не се очаква отрицателно въздействие по отношение на елементите на ландшафта при ефективното управление на водите.

Отпадъци

Проектното предложение **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда безвъзмездни помощи за съоръжения, вкл. на нов терен, свързани със селското стопанство, вкл. изграждане на нови животновъдни обекти.

При осъществяването им в нови терени, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от инвестиционните проекти);

- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от инвестиционните проекти;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителството;
- навлизане на инвазивни чужди видове растения.
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно с нисък потенциал (-2)**.

То може да се смекчи, ако се вземат предвид конкретните инвестиционни предложения, или техните елементи, на нови терени да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Създаването на дигитална информационна система на селското стопанство има косвен ефект и върху горите, част от които са в селскостопанските земи.

Ефектът на инвестицията върху състоянието на горите е с **нисък положителен потенциал (2)**, поради малката площ на тези гори.

Културно-историческо наследство

Има косвено отношение към компонента със **среден положителен потенциал (3)**, като ограничава дълбоката оран, която разрушава археологическите нива под повърхността.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Активите, свързани с опазване на околната среда, климата и природните ресурси имат слабо положително, дълготрайно въздействие с **незначителен потенциал (1)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на основната цел на фонда, свързана с преодоляване на проблемите, които възпрепятстват конкурентоспособността и устойчивостта на аграрния сектор и ускоряване на неговата адаптация към климатичните промени, екологизацията на производството и цифровата трансформация ще окаже въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве. Това ще е в резултат от развитието на аграрния сектор и подобряване на социално-икономическите условия на средата.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и със средносрочен хоризонт.

В обобщение, положителният ефект ще се усети най-силно сред вече развитите административен капацитет и имащи финансов ресурс да съфинансират проектите стопанства. Очаква се слабо въздействие върху местните общности в селските райони, но подобро качество на околната среда, което би довело до известно повишаване в качеството на живот.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 20–Дигитализация на процесите от фермата до трапезата

Проектът предвижда изграждане на цялостна Електронна информационна система в земеделието с отделни модули, чрез която да се постигне:

- Електронизация на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност;
- Електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от вида селскостопанска дейност;
- Интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани. Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи.

Земеделските стопани ще представляват важен участник в Единната информационна система, като предоставят онлайн данни за прилаганите в стопанството продукти за растителна защита, торове и ветеринарномедицински препарати. Това ще създаде възможност за осъществяване на непрекъснат ефективен официален контрол при използването на тези продукти и своевременно изготвяне от публичните власти на предписания за ограничаване прекомерната им употреба, ако такава бъде установена. Потокът от информация, който ще постъпва в Единната система от земеделските стопанства ще позволи непрекъснато да се следи напредъка по изпълнението на националните ангажменти в областта на селското стопанство, свързани със Зелената сделка.

Същевременно, във основа на информацията от дейността на съответното стопанство, фермерите ще могат да получават съвети, адекватна информация и консултации за подобряване на прилаганите от тях земеделски практики.

Инвестицията в дигитализация на селското стопанство ще има дълготраен положителен ефект върху развитието на производствения капацитет и запазването на заетостта в сектора, като основа за неговата икономическа и социална устойчивост. Ускорената модернизация и цифровата трансформация на селскостопанския сектор ще позволи производството на устойчиви продукти с висока добавена стойност, гарантиращи стабилен и справедлив доход.

Въвеждането на цифрови технологии и изграждането на нови бизнес модели в селското стопанство ще благоприятстват привличането на младите поколения, като по този начин се забавят негативните процеси на влошаване на демографската структура на ангажираните със земеделски дейности и тенденциите на обезлюдяване на селските райони.

Ускорената цифровизация на селското стопанство ще доведе до увеличаване на продуктивността, добавяне на стойност, подобряване на качеството и безопасността на произведената продукция, което ще подобри икономическата устойчивост на земеделските стопанства и на отрасъла като цяло. Ресурсите ще бъдат използвани по един по-екологичен и ефективен начин, което ще минимизира негативното въздействие на земеделските дейности върху околната среда, биоразнообразието и ландшафта.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектното предложение ще осигурява на фермерите данни за почвена влага, температура на въздуха и почвата и количество на валежите, които ще им помогнат да вземат най-адекватните решения за по-успешната адаптация на тяхното производство към климатичните условия, което има незначително предвидимо въздействие върху адаптиране към изменението на климата, като се вземат предвид както преките, така и първичните непреки въздействия през целия жизнен цикъл.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е слабо положително, дълготрайно с **незначителен потенциал (1)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Навлизането на цифровите технологии в селското стопанство има потенциала да увеличи прилагането на екологосъобразни практики и значително да намали негативното въздействие на земеделската дейност върху повърхностните води, като те ще бъдат използвани по един по-екологичен и ефективен начин.

В резултат от изпълнението на дейностите по проекта се очаква значително намаляване употребата на минерални торове и химични пестицидни средства, които са основен източник на замърсяване на повърхностните води.

Проектът предвижда изграждане на мрежа за комуникация от полеви сензори и сензори за дъжд и разработване на модул, който да осигурява информация за почвена влага и количество на валежите, което ще доведе до намаляване на загубите на вода при напояване.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията ще спомогне за оптимизация на използването на минерални торове и водоползването в селското стопанство, които от своя страна имат потенциала за положителен ефект върху подземните води, използвани в бранша. Въздействието е вторично и зависи от резултатите от оптимизацията. Потенциалът за промени върху подземните води е определен като **нисък положителен (+2)**.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Възможностите за използване на онлайн данни и получаването на съвети, информация и консултации за прилаганите в селското стопанство продукти за растителна защита, торове и препарати, както и ефективният им контрол, ще има **косвен много висок положителен ефект** върху състоянието на почвите и начина на ползване на земите чрез подобряване на прилаганите земеделски практики.

Въздействието по отношение на земите и почвите е **положително и дълготрайно, с много висок положителен потенциал (5)**.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Дигитализацията на процесите от фермата до трапезата ще допринесе за това ресурсите да бъдат използвани по един по-екологичен и ефективен начин, което ще минимизира негативното въздействие на земеделските дейности върху околната среда, биоразнообразието и ландшафта, довеждайки и до образуването на по-малко количество отпадъци. Ето защо може да се очаква, че реализирането на инвестицията ще окаже въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Тази инвестиция ще бъде основа да бъде изградена цялостна електронна информационна система в земеделието.

Фактори, подлежащи на оценка: радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Потенциалът на въздействието е **незначително (-1)** и се отнася до прилагането на безжични технологии за телекомуникация, за обмен на информация. Въздействието се отнася до цялото население, времето на въздействие е непрекъснато, в големи области и площи, свързано е с влиянието на други източници на нейонизиращи лъчения в околната среда, но въздействието е обратимо и не може да се очакват необратими промени в организма.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда изграждане на цялостна Електронна информационна система в земеделието /ЕИСЗ/ с отделни модули, и други дигитални дейности. Те нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Изграждането на цялостна електронна система в земеделието има дългосрочни последици за производствения капацитет и заетостта в селското стопанство. Значението ѝ за горските екосистеми е косвено и ограничено. Ефектът на инвестицията върху тях може да се оцени с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Дейностите **нямат пряко отношение** към на МА-ЕП, понеже са свързани с нематериални активи с екологично предназначение.

Население и човешко здраве

Инвестицията в дигитализация на селското стопанство ще има дълготраен положителен ефект върху развитието на производствения капацитет и запазването на заетостта в сектора, като основа за неговата икономическа и социална устойчивост. Ускорената модернизация и цифровата трансформация на селскостопанския сектор ще позволи производството на устойчиви продукти с висока добавена стойност, гарантиращи стабилен и справедлив доход. Това от своя страна ще подобри социално-икономическите условия на средата и ще окаже **положително въздействие с нисък потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно.

Дейностите, свързани с намаляването на употребата на антибиотици в животновъдството биха допринесли за ограничаването на риска от антибиотична резистентност, което би имало положителен ефект върху животинското и човешко здраве. Използването на модул за проследяване на селскостопанската продукция от фермата до трапезата ще допринесе и за засилване на доверието на крайните потребителите в производствените практики и техните продукти, което е предпоставка за засилване на тяхната устойчивост и пазарно присъствие на български стоки, осигуряващо добри доходи на заетите в селскостопанския сектор. Модул за онлайн обучение и консултации на ЗС ще подпомогне развитието на земеделските компетенции на ЗС, предприемаческите им умения и би имал положителен ефект върху реализацията им на пазара и подобряването на позициите им в агро-хранителната верига.

Заявената цел „Демографски подем - чрез създаване на благоприятни условия за развитие на аграрен бизнес от образовани млади хора“, по-скоро е трудно осъществима, тъй като въвличането на млади хора в сектора не е пряко свързано с увеличаването на броя на населението.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ

Инвестиция 21–Широкомашабно разгръщане на цифрова инфраструктура

Проектът има две основни цели:

- Разширяване на географското покритие на **Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ)** на държавната администрация до всички общински центрове, резервиране на оптичните рингове, увеличаване на капацитета и осигуряване на висока надеждност, сигурност и киберустойчивост на мрежата за нуждите на държавното управление и националната сигурност:
 - При проектирането на разширението на оптичната кабелна мрежа ще бъдат отчетени всички възможности за използване на вече изградени тръбни трасета и/или готови оптични кабелни трасета, собственост на други организации, както и трасета и оптични кабели изградени от мрежови оператори и оператори на електронни съобщителни мрежи, с оглед да се избегне дублиране на трасета, освен ако това не би довело до по-висока резервираност. Фокусът ще бъде насочен към нуждата от изграждане на нови оптични кабелни линии по трасета, по които не съществуват никакви **мрежи с много голям капацитет (ММГК)**, за да се постигне затваряне на оптични пръстени и по-висока степен на резервираност на оптичната мрежа на ЕЕСМ.
 - Всички нови трасета ще се изграждат с оглед на възможностите за използването им от публичния и частния сектор (в „бели зони“), като тръбните и оптичните капацитети ще бъдат съобразени с населените места и индустриалните обекти по съответните трасета, както и с нуждите и бъдещия потенциал за развитие на районите, през които преминават, така че след преценка по целесъобразност, да могат да бъдат отклонявани оптични влакна в междинни точки на трасетата.
- Подпомагане на разгръщането на **мрежи с много голям капацитет (ММГК)**:
 - ММГК свързващи общински центрове с по-слабонаселени и отдалечени райони, в които вече има изградени мрежи за достъп и/или обхващане на изградени кули на мобилни оператори с оптична свързаност, която би осигурила необходимия капацитет за мобилна “обратна връзка” за 5G мобилна свързаност, ако това е по-ефективен начин за осигуряване на покритие до крайния абонат.

- Създаване на условия за разгръщане на ММГК в населени места, в които има идентифициран „пазарен провал“, и в които комерсиалните оператори не биха инвестирали самостоятелно, поради липса на икономически интерес.
- Ефективно използване на инфраструктурата, изградена при развитието на ЕЕСМ, така че да се постигне допълняемост и изградените ММГК (независимо от използваната технология) в „бели зони“ да имат възможност за свързване към държавната ЕЕСМ в точките за достъп в най-близките общински центрове, с възможност за ползване на преносни услуги със симетрични скорости между 10/25Gbps и 40/100Gbps, или достъп на едро до пасивна инфраструктура.

От целевите 1 200 точки за достъп за доставчиците на услуги от общ интерес, които трябва да бъдат свързани с модернизираната широколентова мрежа, структурата на крайните потребители ще бъде, както следва:

- 55% административни органи, включително общини (официални документи, свързани със статута на гражданите и тяхното имущество);
- 25% институции в сферата на сигурността и обществената безопасност (полиция, съдилища, граничен контрол);
- 6% образователни институции (училища, университети, академични среди, читалищни и културни центрове);
- 6% институции за социално подпомагане (бюра по труда, социално подпомагане);
- 4% здравни институции (болници, екипи за спешна помощ, здравно осигуряване);
- 4% институции за гражданска защита (вкл. противопожарни отдели, помощ при бедствия).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура има незначително предвидимо положително въздействие по отношение на парникови емисии и не води до осезаемо намаляване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е слабо положително, дълготрайно с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Инвестицията за широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие по отношение на компонентите - **няма пряко отношение**.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията за широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Тази инвестиция е свързана с широко разпространение на източници на радиочестотно излъчване с малки мощности, но навсякъде с цел мобилна свързаност и покритие в транспортната мрежа. Ясно е, че тук също електромагнитните лъчения от радиочестотния обхват ще облъчват голяма част от населението в населените места и по транспортните коридори.

Фактори, подлежащи на оценка: радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

И тук въздействието е с **отрицателен характер** и се отнася до въвеждането на безжични технологии навсякъде в страната за достигане на мобилна свързаност и телекомуникационно управление на процесите. Потенциалът на въздействието е **незначителен (-1)** и се отнася до прилагането на безжични технологии за телекомуникация, за обмен на информация. Въздействието се отнася до цялото население, времето на въздействие е непрекъснато, в големи области и площи, свързано е с влиянието на други източници на нейонизиращи лъчения в околната среда, но въздействието е обратимо и не може да се очакват необратими промени в организма.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Основната цел на инвестицията е изграждане на симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна с акцент върху части на страната с недостатъчно обслужване и създаване на условия за свързване с мрежи на европейско ниво. Съществуващата инфраструктура по магистралите и главните пътища ще бъде модернизирана и преизползвана като ще бъдат разположени нови обекти, за да се осигури непрекъснатата

5G свързаност. Предвижда се изграждане на опорна оптична мрежа в районите, където в близко бъдеще не се предвижда изграждането на оптични възли, като се използва в максимална степен наличната инфраструктура. Ще бъде финансирано и изграждането на съоръжения за разполагане на мобилна свързаност в райони с недостатъчно обслужване.

Неутралната опорна инфраструктура ще следва най-вече съществуващите пътни инфраструктури. По този начин няма да има въздействие върху биологичното разнообразие или екосистемите.

Съгласно българското законодателство, разполагането на широколентова инфраструктура е предмет на разрешително за строеж, което от своя страна изисква оценка на въздействието върху околната среда. При спазване на екологичното законодателство, реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Активите, свързани с опазване на околната среда, климата и природните ресурси имат слабо положително, дълготрайно въздействие с **незначителен потенциал (1)**.

Население и човешко здраве

Инвестицията за широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Изграждането на 5G около основни пътни артерии няма пряко позитивно социално въздействие върху гражданите, защото съществуващите мобилни мрежи покриват основните изисквания на пътуващите (навигация, комуникация и други). Подобряването на мрежите в по-слабо развитите региони в страната, от друга страна, би имало ограничен позитивен ефект. Той е ограничен поради това, че, както се отбелязва и в аргументацията на проекта, значима част от българското общество изостава спрямо европейските нива по достъпа до базов качествен стационарен интернет, който също може да задоволи потребностите от онлайн образование, електронни услуги и други. Изграждането на инфраструктура за свръх-високоскоростен интернет няма да разреши този проблем, но, от друга страна, може да спомогне за изнасянето на работни места (включително и чрез работа от вкъщи) за определени позиции, които го позволяват. Като цяло в проекта има прекомерно завишени очаквания към позитивните преки социални ефекти за намаляването на неравенствата, макар, както се твърди в аргументацията, развитието на цифровата инфраструктура в по-малките населени

места може да има известни позитивни ефекти за намаляването на географските неравенства.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 22–Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата TETRA система и радиорелейна мрежа

Изграждането на национална **безжична комуникационна мрежа за мобилни устройства /TETRA на МВР/** е от важно значение за реагиращите звена, грижещи се за сигурността на гражданите, превенция на престъпността и защита при природни бедствия и аварии. Системата притежава гъвкави технически механизми за управление на комуникационните групи на реагиращите органи, както по хоризонтала, така и по вертикала в процеса на управление и бързо прегрупиране в зависимост от конкретното събитие.

TETRA системата на МВР ще се използва, като единна радиокомуникационна система за осигуряване на комуникационна среда за управление, взаимодействие и координация в МВР както и другите държавни структури, имащи ангажменти по предотвратяване на кризи, аварии, бедствия и въпроси, свързани с националната сигурност.

Към момента достъп до услугите на TETRA системата на МВР имат държавни органи като „Министерство на правосъдието“, „Министерство на икономиката и енергетиката – Атомна електроцентрала (АЕЦ) „Козлодуй“, Държавно предприятие (ДП) „Радиоактивни отпадъци“, Министерство на здравеопазването (МЗ), Прокуратура на Република България, Държавна агенция национална сигурност (ДАНС), Държавна агенция технически операции (ДАТО), Българска академия на науките (БАН), Национална служба за сигурност (НСО) както и Столична община.

Потенциалните ползватели на системата могат да бъдат всички държавни институции, както и структури имащи ангажменти по предотвратяване на кризи, аварии, бедствия и въпроси, свързани с националната сигурност.

Изграждането на национална безжична комуникационна мрежа за мобилни устройства TETRA ще доведе до ефективно оперативно взаимодействие на национално и регионално ниво.

С доизграждането на TETRA системата на територията на цялата страна и покриването на Общо Европейските транспортни коридори Системата прераства в **Единна платформа за координация и комуникация** между различните реагиращи звена с възможност за централизираното управление на силите и средствата участващи активно при реакции от кризи, бедствия, защита на населението и извършване на аварийно възстановителни дейности. Това са Национална система (НС) 112, Национална система за ранно предупреждение и оповестяване (НСРПО), Единната спасителна система (ЕСС), Министерство на здравеопазването (МЗ), Министерство на транспорта и съобщенията (МТС), Общини, Доброволните формирования, полиция, пожарна и Български червен кръст (БЧК), Планинско спасителна служба, Морска администрация, Български държавни железници (БДЖ) и други структури в държавата.

За комуникация и координация на реагиращите структури при извънредни ситуации, бедствия и кризи в страните от Европейския съюз (ЕС) се използват радиокомуникационни системи изградени по стандарт TETRA. По TETRA стандарта на европейско и регионално ниво се планира и осъществява транс-гранично взаимодействие.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

По отношение на намаляване на парниковите емисии доизграждането на TETRA системата на територията на страната има индиректно предвидимо положително въздействие, поради повишената ефективност при реакция за предотвратяване на кризи, аварии и бедствия, като намалява неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително, дълготрайно с **висок потенциал (4)**.

Системата ще доведат до намаляване на емисиите на вредните емисиите във въздуха, поради съкращаване на времето за реакция от различните структури (в т.ч. и общини) при ограничаване на замърсяването от залпови емисии при аварии и пожари. Въздействието е с **висок потенциал (4)** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие по отношение на компонентите - **няма пряко отношение**.

Ландшафт

Дейностите за повишаване на ефективността при предотвратяване на кризи, аварии и бедствия, като намалява неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат имат индиректно положително въздействие по отношение на

природните ландшафти. Въздействието положително, дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Отпадъци

Доизграждането на ТЕТРА системата на територията на страната има индиректно предвидимо **положително въздействие** върху фактор отпадъци, поради повишената ефективност при реакция за предотвратяване на кризи, аварии, бедствия и води до намаляване на неблагоприятното въздействие върху компонентите на околната среда и образуването на по-малко количество отпадъци. Въздействието се очаква да е със **среден потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

ТЕТРА системата изисква разработването и изграждането на радиокомуникационни съоръжения в цялата страна, излъчващи радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

Оценката на въздействието на компонента нейонизиращи лъчения е отрицателно, но то ще бъде с **незначителен потенциал (-1)** при стриктно спазване на изискванията за монтаж на съоръженията и контрол от страна на държавата при прилагането на системите.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията е възможно да има косвено положително въздействие, като допринесе за ранното установяване на съществуващи проблеми, нарушения и извънредни ситуации (пожари и др.). Въздействието може да бъде оценено като **положително, с нисък потенциал (+2)**.

В същото време е възможно, при изграждане на нови базови станции на нов терен, вкл. изграждането на довеждаща инфраструктура, а се засегнат естествени или полуестествени екосистеми. В такъв случай, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им от инвестиционните проекти);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им от инвестиционните проекти;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителството;

→ при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно с нисък потенциал (-2)**.

За смекчаването му могат да се вземат предвид следните мерки:

→ При необходимост от нови базови станции на нов терен, вкл. изграждането на нова довеждаща инфраструктура, те да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.

Горски екосистеми

Системата ще доведат до намаляване на времето за реакция от различните структури (в т.ч. и общини) при пожари в горите, което ограничава и замърсяването на екосистемите като цяло от залпови емисии. Въздействието е с **нисък потенциал (2)** по отношение на **горските екосистеми**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Активите, свързани със системата ТЕТРА са пряко свързани с опазване на околната среда, климата и природните ресурси и имат положително, дълготрайно въздействие с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Изграждането на национална безжична комуникационна мрежа за мобилни устройства /TETRA на МВР/ е от важно значение за реагиращите звена, грижещи се за сигурността на гражданите, превенция на престъпността и защита при природни бедствия и аварии. Ето защо се очаква реализирането на инвестицията да окаже **положително въздействие с висок потенциал (+4)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Проектът представлява инвестиция в разширението на радиопокритието на ТЕТРА мрежата, управлявана от МВР, до 95 % на територията на България от сегашните 75 %. Мярката има висока степен на устойчивост предвид това, че представлява инвестиция в дълготрайни активи. Развитието на съществуващата единна радиокомуникационна система на МВР няма значителна инклузивност или всеобхватност. Съдържат се заявки за недискриминация на полов, етнически, религиозен и т.н. принцип, но от това не следва, че проектът би намалил половите, етническите и други форми на неравенства и дискриминация. Потенциален позитивен социален ефект е това, че индиректно би могло да се допринесе за подобрене на националната сигурност, включително и при бедствия и аварии. Отсъстват други преки позитивни социални ефекти, но няма да окаже и негативни.

Инвестицията **няма пряко социално въздействие**.

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 23–Дигитална трансформация на Български пощи и предоставяне на комплексни услуги

Проектът има за цел обновяване на избрани пощенски станции в отдалечени райони, модернизация и дигитална трансформация на Български пощи, за предоставяне на допълнителни услуги от общ икономически интерес, като:

- посредник на държавната администрация при предоставяне на административни и електронни административни в отдалечените селски райони, където администрацията няма присъствие;
- посредник на Министерство на вътрешните работи по отношение заснемането на биометрични данни за издаване на лични документи, включително във връзка с Регламент 2019/1157 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година *относно повишаване на сигурността на личните карти на гражданите на Съюза и на документите за пребиваване, издавани на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства, които упражняват правото си на свободно движение* и който влиза в сила от 02.08.2022 г. за нашата страна;
- доставчик на базови телемедицински услуги по диагностика в отдалечени населени места, в които липсва здравно обслужване;
- пилотно разгръщане на зарядни станции за електромобили за зареждане в „крайна точка“ в до 100 избрани населени места в селските райони, разположени по маршрути с туристическа стойност.

Основни те цели на инвестициите са:

1. Подобряване на енергийната ефективност на избрани пощенски станции и монтиране на енергийно ефективни климатични системи (696 броя хиперинверторни климатични системи), които да заменят замърсяващите отоплителни системи.(печки на газьол, дизел, твърдо гориво),
2. Осигуряване на модерна и сигурна физическа среда, подходяща за предоставяне на комплексно административно обслужване и базови телемедицински услуги;
3. Осигуряване на достъп за хора с увреждания;
4. Подобряване на имиджа на Български пощи.

Изпълнението на проекта ще постигне:

- Диверсификация на портфолиото от предлагани услуги и превръщането на Български пощи в доставчик на често-потребявани обществени услуги, като в комбинация с широкото национално покритие на пощенската мрежа, ще бъде осигурен достъп до възможно най-широк кръг потребители на обществени услуги. По този начин ще се подобри равнопоставеността на гражданите и бизнеса в малките и отдалечени населени места, и достъпа до информация, административно и здравно обслужване;
- В комбинация с предоставянето на широк набор от услуги на „едно гише“ ще се осигури не само удобство за гражданите и бизнеса, но и ще бъде намалена съществено административната тежест, ще бъдат спестени време и преки

разходи на гражданите и бизнеса за пътуване до населени места, в които администрацията осигурява такива услуги директно.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Инсталирането на 696 броя хиперинверторни климатични системи има съвсем слабо предвидимо положително въздействие по отношение на смекчаване на изменението на климата и по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ) – оценката и по двата компонента е с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Повърхностни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие по отношение на компонентите - **няма пряко отношение**.

Ландшафт

Инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Инвестицията **няма пряко отношение** към физическите фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено ремонтни дейности, доставка и инсталиране на оборудване, вкл. хардуер и софтуер, в съществуващи пощенски станции в страната. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Инсталирането на 696 броя хиперинверторни климатични системи има съвсем слабо въздействие в опазване на околната среда, климата и природните ресурси и има **незначителен положителен потенциал (1)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Инвестицията предвижда дигитална трансформация на Български пощи и предоставяне на комплексни услуги. Една от основните цели на проекта е Български пощи да станат доставчик на базови телемедицински услуги по диагностика в отдалечени населени места, в които липсва здравно обслужване, в резултат на което може да се оцени, че реализирането на предвидените дейности ще окаже въздействие с **висок положителен потенциал (+4)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Инвестицията предлага обновяване и модернизация на пощенски станции, както и закупуване на нова компютърна техника за целите на мрежата на Български пощи. От тази гледна точка проектът има висока степен на устойчивост. Български пощи предлага широк от социални услуги, особено в по-малките населени места. В проекта се предлага и разширение на набора от услуги, имащи и социален характер и предоставяни от Български пощи, като например доставяне на лични карти и паспорти до пощенска станция или "до вратата" на гражданите. В този смисъл инвестицията има сериозен потенциал за позитивни социални ефекти, намаляване на географските и възрастовите неравенства (предвид това, че услугите на Български пощи се използват и в малки населени места с предимно застаряващо население). Наред с това в България няма друга организация, разполагаща с толкова широка мрежа от клонове, способна на практика да достига до цялото население на страната. Част от инвестицията е пилотен проект за изграждане на инфраструктура за телемедицинска диагностика в 450 отдалечени населени места (чрез телемедицински терминали, инсталирани в пощенски станции, за измерване на пулс, температура, кръвно налягане и т.н.). Изграждането на терминали за меренето на кръвно налягане и други може да има известни позитивни социални ефекти за жителите на малки населени места, но е важно да се отчете, че т.нар. "телемедицина" не може да замени необходимостта от наличието на действителни здравни заведения. Наред с това е под въпрос до каква степен ще има позитивни социални ефекти въвеждането на несвойствени услуги от Български пощи (като медицински или изграждането на станции за зареждане на електроавтомобили, каквото също се предлага в проекта), когато компанията все още изпитва трудности да предостави ефективно базовите услуги, които предлага.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 24–Извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав

Мярката цели подобряване качеството на услугите на железопътния транспорт чрез:

- Въвеждане на редовно влаково обслужване (тип S-bahn⁶) в крайградските райони на София, Пловдив и други агломерации чрез закупуване на **35 едноетажни и 7 двуетажни** оперативно съвместими електрически моторни влакове с максимална скорост 160 km/h, оборудвани с ERTMS⁷;
- Подобряване на обслужването на пътници с бързи влакове (InterCity⁸) по основните направления в страната чрез закупуване на **20 едноетажни оперативно съвместими електрически push-pull влакове**⁹ (локомотив, вагони и команден вагон) с максимална скорост 200 km/h, оборудвани с ERTMS;
- закупуване на **18 електрически акумулаторни маневрени локомотиви**;

Чрез изпълнението на проектите ще се постигне съществено подобряване на мобилността на населението посредством:

- прехвърляне на пътуванията от индивидуален транспорт към обществен електрически железопътен транспорт;
- намаляване на въглеродния отпечатък на транспорта върху околната среда;
- ускоряване на пътуването с железопътен транспорт;
- увеличаване честотата на обслужване на населението;
- експлоатация по направленията на основната TEN-T¹⁰ мрежа;
- осигуряване на комуникационна съвместимост между модернизирания инфраструктурата и ново закупения железопътен подвижен състав за пътнически превози чрез инсталиране на бордово оборудване ETCS¹¹ (по този начин пълноценно използване на системата ERTMS).

Инвестицията включена в проекта има за цел подобряване на техническото и експлоатационно състояние на подвижния железопътен състав, което от своя страна създава условия за пренасочването на пътническите и товарни превози към железопътния транспорт, който е една модерна транспортна услуга, по новоизградена железопътна инфраструктура.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

⁶ S-bahn (Schnell Bahn) – бърз влак (от немски)

⁷ ERTMS (European Rail Traffic Management System) - Европейската система за управление на железопътния трафик.

⁸ InterCity - пътнически влакове на дълги разстояния и за разлика от регионалните, местните или градските влакове спират само на големи гари.

⁹ Влакова композиция, която може да се управлява от двата края, независимо дали има локомотив във всеки край или не.

¹⁰ TEN-T (Trans-European Network – Transport) - Трансевропейска транспортна мрежа.

¹¹ ETCS (European Train Control System) - Европейска система за управление на влакове.

Новият подвижен състав ще бъде оборудван със съвременни, енергийно - ефективни електрически двигатели, с което се насърчава електрификацията в транспорта. Електромотрисните влакове са с до 30% по-малко потребление на електроенергия, спрямо използваните в момента електрически локомотиви и вагони и в тази връзка не очакваме да има пряко, отрицателно въздействие върху изменението на климата.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително, дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Не се очаква реализирането на проекта да доведе до увеличение на емисиите на замърсители във въздуха.

Въздействието е със **среден потенциал (3)** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Чрез изпълнение прехвърляне на пътуванията от индивидуален транспорт към обществен електрически железопътен транспорт ще се постигне намаляване на въглеродния отпечатък на транспорта върху околната среда и в частност косвено положително въздействие върху почвите.

Оценката на въздействие по отношение на земеползването - **няма пряко отношение**.

Въздействието върху почвите е дълготрайно, положително със **среден потенциал (3)**.

Ландшафт

Инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Инвестицията има пряко отношение към въздействието на физически фактори върху работещите, обслужващи подвижния състав и върху населението. Основните фактори, които могат да имат отрицателно въздействие върху работещите и населението са шума, вибрациите и електрическите и магнитни полета с промишлена честота.

Въздействието е дълготрайно за работещите, краткотрайно за населението, отрицателно за трите групи физически фактори, а потенциалът е **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ЖП състав. Дейността няма потенциал да окаже въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Чрез инвестицията в нов подвижен състав и модернизацията на съществуващия се очаква постигането на целите за предоставяне на цялостна, модерна транспортна услуга, по новоизградена железопътна инфраструктура. Материалните активи, свързани с проекта са пряко свързани с опазване на околната среда, климата и природните ресурси и имат положително, дълготрайно въздействие с **висок потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на инвестицията се очаква да окаже въздействие с **незначителен положителен потенциал (+1)** върху населението и човешкото здраве, дължащо се основно на намаляване на емисиите в атмосферата и подобряване КАВ, в резултат от намаляване използването на индивидуален транспорт и увеличаване използването на железопътен транспорт.

Социални аспекти

Проектът предвижда закупуване на 42 мотрисни пътнически влака за ползване в населени места около София (Елин Пелин, Драгоман, Лакатник, Банкя, Перник, Радомир), както и в населени места около Пловдив (Карлово, Пазарджик, Димитровград, Белозем и Асеновград). Наред с това се предвижда закупуване на бързи влакове, обслужващи големите градове в страната (София, Пловдив, Бургас, Варна, Русе и Стара Загора. Предвижда се и закупуване на 16 електрически локомотива. Като цяло проектът предлага съществено подобряване на мобилността на населението чрез прехвърляне на индивидуалния към обществения електрически железопътен транспорт, както и

повишение на скоростта и качеството на последния. Проектът предлага не само закупуването на нови влакове, а и подобряването на организацията на движението им като например чрез осигуряване на прекачване на общи станции с градското метро в София. Усилването на употребата на обществения транспорт в и около големите градове може да доведе до значителни спестявания за населението от гориво, както и като цяло позитивни социални ефекти (чрез намаляване на автомобилния трафик). Инвестицията в дълготрайни активи е устойчива, а развитието на обществения железопътен транспорт има сериозни позитивни социални ефекти, включително и по отношение на намаляването на неравенствата. От друга страна, фокусирането върху инвестициите в и около големите градски центрове (Пловдив и София) няма да спомогне за преодоляване на най-големите географски неравенства в страната.

Потенциал за въздействие – положителен, висок (4).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 25–Внедряване на Европейската система за управление на влаковете (ERTMS) на бордово оборудване на магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове, които оперират по конвенционалната жп мрежа на Р България

Европейската система за управление на железопътния трафик (ERTMS) е единна дигитална европейска система за сигнализация и контрол на скоростта, която осигурява оперативна съвместимост на националните железопътни системи, като намалява разходите за закупуване и поддръжка на системите за сигнализация, както и увеличава скоростта на влаковете, капацитета на инфраструктурата и нивото на безопасност в железопътния транспорт.

Основната цел на проекта е оборудване на бордовата част на налични магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове с Европейската система за управление на железопътното движение (ERTMS).

По железопътната мрежа на Република България оперират 15 броя железопътни превозвачи, които са получили правото да извършват пътнически и товарни превози. От тях допустим брой, който подлежи на оборудване със система за бордово оборудване ERTMS, с което ще се постигне оперативна съвместимост с пътното оборудване са **173 броя магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове.**

До момента в Р България система за бордово оборудване ERTMS има само на **2 броя локомотива.**

За реализиране на проекта се очаква оборудване със система за бордово оборудване ERTMS, с което ще се постигне оперативна съвместимост с пътното оборудване са **минимум 108 броя магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове.**

При изпълнението на проекта ще бъде оборудван само съществуващ наличен, нулевоемисионен, електрически подвижен състав с остатъчен ресурс от минимум 10 години. При възникване на обоснована причина за невъзможност за експлоатиране на дадена единица минимум 10 години, то бенефициентите се задължават да прехвърлят бордовото оборудване на друг нулевоемисионен подвижен състав за собствена сметка, който да бъде експлоатиран минимум за останалото време до края на 10-те години.

Ако се реализира икономия по проекта има възможност за допълнително оборудване над прогнозния брой от 108, тъй като ще има налични още 65 единици с налична възможност за оборудване (общо 173 бр.).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Чрез инвестицията в ERTMS оборудване за подвижен състав се очаква постигането на целите за предоставяне на цялостна, модерна и безопасна транспортна услуга, по съществуваща новоизградена железопътна инфраструктура с по-добра устойчивост към изменението на климата.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително, дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Не се очаква реализирането на проекта да доведе до увеличение на емисиите на замърсители във въздуха, тъй като то се монтира на електрически нулевоемисионен подвижен състав. Проектът дори цели като косвен ефект от това, че с въвеждането на ERTMS бордово оборудване се увеличава капацитета на съществуващата железопътна инфраструктура в участъците, където има такава инфраструктура, да привлече товари и пътници към железопътния транспорт, които към момента са се превозвали от автомобилния транспорт. Железопътният транспорт е с най-нисък процент на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух в сравнение с останалите видове транспорт.

Въздействието е със **среден потенциал (3)** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Чрез инвестицията в ERTMS оборудване се очаква косвен положителен дълготраен ефект върху състоянието на почвите в близост до съществуващата

новоизградена железопътна инфраструктура, тъй като емисиите на вредни вещества от ж.п. транспорта са минимални в сравнение с тези от автомобилния транспорт.

Въздействието върху почвите е положително със **среден потенциал (3)**.

Оценката на въздействие по отношение на земеползването - **няма пряко отношение**.

Ландшафт

Инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори - шум, вибрации, вредни лъчения

Инвестицията е с отрицателно въздействие по отношение на шум, вибрациите и нейонизиращите лъчения (електрическите и магнитни полета с промишлена честота).

Тук потенциалът на въздействие може да бъде оценен като отрицателен с **незначително въздействие** по отношение на шума и вибрациите **(-1)** (тази инвестиция няма да промени действащите шум и вибрации от основните подвижни състави), но с оценка на **нисък потенциал** по отношение на магнитните полета **(-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено доставка и инсталиране на бордово оборудване за електрически локомотиви и мотрисни влакове. Няма да има въздействие върху компонентите на биоразнообразието.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Подвижният състав, който ще е оборудван по проекта, ще се движи по налична инфраструктура, както и в участъци с изцяло обновена железопътна инфраструктура с ERTMS, при изграждането на която са проведени всички изискващи се процедури по околна среда в съответствие с директивите на ЕС, поради което въздействието по отношение на МА-ЕП има положително, дълготрайно въздействие с **висок потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Инвестицията ще доведе до положително въздействие със среден потенциал по отношение КАВ и състоянието на почвите, като цели повишаване използването на железопътния транспорт и намаляване използването на индивидуалния такъв. Очаква се реализирането на проектните дейности да доведе до въздействие с **незначителен положителен потенциал (+1)** върху населението и човешкото здраве, поради подобрените условия на средата.

Социални аспекти

Основната цел на проекта е да се оборудва бордовата част на налични магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически влакове с Европейската система за управление на железопътното движение (ERTMS). От проекта ще се възползва както обществения превозвач, така и частни превозвачи, лицензирани да извършват дейност. Предвид това, че значителна част от магистралните локомотиви и мотрисни влакове, опериращи на територията на страната, не са оборудвани с ERTMS, проектът може да спомогне за подобрене на услугата и в този смисъл съдържа потенциал за индиректно позитивно социално въздействие. Инвестицията има добра степен на устойчивост. От друга страна, поради това, че е неясно в каква степен частни товарни превози, предоставящи услуги за бизнеса, ще се възползват от публичната инвестиция (спрямо обслужването на пътническия превоз от обществени доставчици на услугата), има определени дефицити спрямо инклузивността и всеобхватността на мярката.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 26–Цифровизация по широкообхватната TEN-T мрежа чрез внедряване на ERTMS, ниво 2 в железопътен участък Русе – Каспичан

Предвидено е внедряване на ERTMS ниво 2 (ETCS и GSM-R¹²), диспечерска централизация с включено проектиране, доставка, строителство и въвеждане в експлоатация на:

- Пътно оборудване
 - ERTMS - част ETCS;
 - ERTMS – част GSM-R - по-новото поколение цифрова радио система за железопътни приложения с резервирано ниво на покритие;
- Изграждане на диспечерска централизация с автоматично управление движението на влаковете и влаковата работа и радио-блок център, ситуирани в единен диспечерски център в г. Горна Оряховица;
- маршрутно-компютърни централизации на 10 броя гари с осигурен интерфейс към диспечерската централизация и радио-блок;
- автоблокировка с броячи на оси;

¹² GSM-R (Global System for Mobile Communications – Railway) - Глобална система за мобилни комуникации – Железопътен транспорт.

- подмяна на прелези с ръчно управление или автоматични с технически амортизирана апаратура с нова апаратура с броячи на оси на 20 броя прелези;
- изграждане на модерна цифрова телекомуникационна система, базирана на оптична кабелна мрежа в участъка на 9-та железопътна линия Русе – Каспичан, която да бъде основа за работата на всички останали системи;
- пътнически информационни системи (оповестителна високоговореща система), електронни табла, часовникови системи);
- изграждане на видеонаблюдение на гари, гарови райони и прелези.

Предложеният проект допринася за развитието на приоритетите на ТЕН-Т чрез изграждането на оперативно съвместима железопътна инфраструктура по ТЕН-Т мрежата, гарантираща безпроблемно транспортиране на пътници и товари в дългосрочен план.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

По отношение на намаляване на парниковите емисии предвидените инвестиции ще имат индиректно предвидимо положително въздействие и водят до намаляване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е с **нисък потенциал (2)**.

Системата ще доведат до намаляване на емисиите на вредните емисиите във въздуха, поради по-високата сигурност на железопътния транспорт и да привлече товари и пътници, които към момента са се превозвали от автомобилния транспорт.

Въздействието е с **нисък потенциал (2)** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Деятностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие(-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Инвестицията **няма пряко отношение** към земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие по отношение на компонентите - **няма пряко отношение**.

Ландшафт

Инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Очаква се отрицателно въздействие с **незначителен потенциал (-1)** по отношение на електрическите и магнитни полета с промишлена честота.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда дейности в урбанизирани територии и/или в сервитутите на съществуващи жп линии. Тези дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Активите, свързани внедряване на ERTMS система са свързани с опазване на околната среда, климата и природните ресурси и имат дълготрайно въздействие с **незначителен потенциал (1)**.

Население и човешко здраве

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Основна задача на проекта е да допринесе за повишаване на безопасността чрез подобрене на качеството на управлението на движението на влаковете, което към момента не е развито в задоволителна степен. Поради това към началото на 2022 г. разстоянието от 142 км се изминава за 2 и 39 минути. Проектът има капацитет да повиши средната скорост и съответно да подобри услугата и привлекателността ѝ за ползващите услугите на пътнически превози между Руси и Каспичан. Инвестицията е с висока устойчивост, като наред с това има добър капацитет за позитивни социални ефекти. Тя има и добри характеристики относно инклузивността, всеобхватността и намаляването на географските неравенства, предвид това, че е насочена към регион, който попада извън най-развитите градски центрове в страната. Заявките за спазването на равенството между половете и за антидискриминация като цяло изглеждат по-скоро формални. Това, че не се предвижда пряко нарушение на законовата рамка не означава

принос по отношение на намаляването на съществуващите форми на дискриминация на полов, етнически и т.н. принцип, както е и при други проекти.

Потенциал за въздействие – положителен, висок (4).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 27– Осигуряване на бърза и конкурентна транспортна връзка с пазарите за бизнеса в Северна България чрез изграждане на интермодален терминал за товарни превози в района на гр. Русе

Проектът „Изграждане на интермодален терминал в Северен централен район на планиране в България-Русе“ /ИМТ/ е насочен към строителство на нов интермодален терминал с необходимата инфраструктура за обработка на контейнери на територията на приемо-отправен парк на разпределителна гара Русе-изток в района на гр. Русе. В обхвата на проекта е включено изграждането на базовата и довеждащата инфраструктура.

В обхвата на проекта е включено:

1. Коловозно развитие:
 - три приемо-отправни коловоза с минимална полезна дължина на поне един от тях - 750 m;
 - два товарни коловоза (с възможност за реализация на още два в перспектива), с дължина на работния фронт 530 m за обработка на 26 контейнерни вагона;
 - изтеглителен коловоз с минимална дължина 560 m.
2. Товаро-разтоварна площадка - заложи са два товаро-разтоварни фронта, с разстояние между прилежащите коловози 68 m, което ще дава възможност за работа на 2 ричстакера и разполагане на зона за складиране на контейнери;
 - Пътна връзка –участък с дължина около 450 m.
 - Паркинги:
 - външен паркинг за автоконтейнерни влекачи с 16-18 паркоместа;
 - вътрешен паркинг за автоконтейнерни влекачи с 10-12 паркоместа;
 - външен паркинг за автомобили с 30 паркоместа;
 - вътрешен паркинг за автомобили е 20 паркоместа.
 - Сгради:
 - Контролно-пропускателен пункт (КПП);
 - Административна сграда;
 - Сграда към митнически пункт.
 - Складова:
 - склад за контейнери TEU¹³ от различен тип и сменяеми каросерии;

¹³ TEU (Twenty-Foot Equivalent Unit) - еквивалентната единица за товарен капацитет на интермодален контейнер с дължина 20 фута (6.1 m), който се използва за превозване на товари с различни видове транспорт - кораби, влакове и камиони.

- склад за специални контейнери.
 - Пункт за текущо поддържане на контейнери и сменяеми каросерии.
3. Площадка за ремонт, поддържане, екипиране и почистване на механичните обслужващи средства.

Допълнителна информация

Изграждането на „Интермодален терминал в Северен централен район на планиране в България – Русе“ е преминал през процедура по ОВОС, която е завършила с Решение № РУ-63-ПР/2015г. „да не се извършва ОВОС“, с мотиви:

- I. Характеристики на предлаганото строителство, дейности и технологии: обем, производителност, мащабност, взаимовръзка и кумулиране с други предложения, ползване на природни ресурси, генерирани отпадъци, замърсяване и дискомфорт на околната среда, както и риск от инциденти:**
1. Избраната площадка за изграждането на Интермодалния терминал е разположена на територията на приемо-отправен парк на Разпределителна гара Русе-изток;
 2. ИМТ ще излъчва шум в околната среда чрез свързания с него трафик (влакови композиции и товарни автомобили), източници на шум, намиращи се на контейнерната площадка, както и в зоната за административни и обслужващи дейности. Терминалът е разработен да поема за 24 часа: 4 броя 750-метрови влакови композиции (за 2030 г.) и 6 броя (за 2045 г.). Предвид това, че на терминала влаковете се движат с бавна скорост (до 25 km/h), очакваното еквивалентно ниво на шума, създавано от тях е : за 2030 г. - около 49 dBA, а за 2045 - около 51 dBA. По отношение на автомобилното движение, за 24 часа се предвиждат: 192 броя товарни автомобили за 2030 г. и 288 броя - за 2045 г. Очакваното еквивалентно ниво на шума, създавано от тях е: около 48 до 50 dBA. Основното съоръжение, с което ще се осъществява товаро-разтоварна дейност е ричстакер, с ниво на излъчвания шум 65-70 dBA, поради което същото е определящо за шумовия режим на основната площадка на терминала;
 3. При експлоатацията на обекта не се предвижда добив или преработка на природни ресурси. ИП не засяга санитарно-охранителни зони (СОЗ) около водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване. Най-близко отстоящата СОЗ (която е в процес на определяне) отстои на около 50 m от североизточния край на приемо-отправните коловози на площадка С;
 4. Предвиденото строителство не създава значителен риск от аварийно замърсяване или увреждане на околната среда. Превенцията на аварията ще бъде застъпена при разработването на техническия и работен проект, при изпълнението на проекта, както и при поддръжката на съоръженията през експлоатационния период на ИМТ.
- II. Местоположение, в това число чувствителност на средата, съществуващото ползване на земята, относителното наличие на подходящи територии, качеството и регенеративната способност на природните ресурси в района:**
1. Имотите, в който ще се реализира ИП са разположени в Устройствена зона Т2 - терени с конкретно предназначение - за мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура. Теренът е собственост на ДП „НКЖИ“, поради което не се налага отчуждаване и/или промяна предназначението на други имоти за осъществяването му;
 2. Местоположението на площадката дава достъп до всички жп направления на възел Русе, като по същество не се предвиждат промени в съществуващата железопътна и пътна инфраструктура в регионален мащаб;
 3. Локалният ландшафт е транспортен и комуникационен тип и няма да бъде изменен.
 4. С избраното местоположение не се натоварва допълнително пътния трафик в границите на гр. Русе.

III. Способност за асимилация на екосистемата в естествената околна среда:

Преценката за вероятната степен на отрицателно въздействие на ИП върху най-близко разположената защитена зона BG0000529 „Мартен-Ряхово“, е, че ИП няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху предмета на опазване в зоната, поради следните мотиви:

- реализацията на ИП е в границите на урбанизирана територия и няма да засегне пряко типове природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитената зона;
- няма вероятност от прекъсване на биокоридорни връзки за видове животни, обект на опазване в защитена зона BG0000529, „Мартен-Ряхово“
- не се очаква косвено влияние върху видове, предмет на опазване в зоната, както и безпокойство на същите, включително промени в числеността и структурата на популациите им.

IV. Характеристики на потенциалните въздействия - териториален обхват, засегнато население, включително трансгранични въздействия, същност, големина, комплексност, вероятност, продължителност, честота и обратимост:

1. Съгласно становище на РЗИ - Русе с изх. № 2572/28.07.2015 г., реализацията на инвестиционното предложение не създава здравен риск за населението и обектите, подлежащи на здравна защита и при трите разгледани варианта за ситуиране на ИМТ;
2. Потенциалните въздействия, в резултат от реализацията на инвестиционното предложение, може да се окачествят като: преки, дълготрайни и постоянни по отношение на компоненти атмосферен въздух, геоложка основа и почви;
3. По отношение на въздействията върху атмосферния въздух, избраната площадка е с предимство, поради отдалечеността от жилищната зона на гр. Русе. Площадката отстои на около 5.8 km от жилищните сгради на гр. Мартен;
4. Осъществяването на ИП не предполага въздействия в трансграничен контекст.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Модернизирането на железопътните линии и съпътстващите ги инфраструктурни съоръжения създават по-добри условия за предлагане на транспортни услуги по жп инфраструктура, като така допринасят за пренасочване на товарните и пътническите превози от автомобилния транспорт. Това от своя страна допринася за намаляване на емисиите на парникови газове.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е дълготрайно с **незначителен потенциал (1)**.

Дейностите по проекта имат за цел подобряване на техническото и експлоатационно състояние на железопътната линия и съпътстващата я инфраструктура и изграждане на нови съоръжения, чрез които се създават условия за пренасочването на пътническите и товарни превози към железопътния транспорт, който е с най-нисък процент на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух и на парникови газове в сравнение с останалите видове транспорт. Въпреки това, концентрацията на около 300 товарни камиона за 24 часа, понякога може да изчакват със запален двигател процедурите по предаване/приемане на контейнерите, което води до вредни емисии.

Въздействието от проекта в дългосрочен аспект е отрицателно с **незначителен потенциал (-1)** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ). **Рискът е нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие(-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Осъществяването на инициативата **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Осъществяването на инициативата не е свързано с добив или преработка на природни ресурси и **няма потенциал за въздействие** върху земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Проектът „Изграждане на интермодален терминал в Северен централен район на планиране в България - Русе" /ИМТ/ е насочен към строителство на нов интермодален терминал с необходимата инфраструктура за обработка на контейнери в района на гр. Русе. Реализацията на проекта ще е в границите на урбанизирана територия. Имотите, в който ще се реализира проекта са разположени в Устройствена зона Т2 - терени с конкретно предназначение - за мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура. Теренът е собственост на ДП „НКЖИ”, поради което не се налага отчуждаване и/или промяна предназначението на други имоти за осъществяването му.

Въздействието върху земеползването и почвите в дълготрайно, отрицателно с **незначителен потенциал (-1). Рискът** по отношение на земите и почвите **е нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Локалният ландшафт е от транспортен и комуникационен тип и няма да бъде изменен. **Не се очаква въздействие** върху ландшафта.

Отпадъци

Осъществяването на инициативата **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Инвестицията е свързана с увеличаване на емисиите на шум и вибрации, както и разширяване на условията на облъчване на обслужващите жп работници с електрически и магнитни полета с промишлена честота.

Оценката на въздействието е отрицателна, но с **незначителен потенциал (-1)** по трите фактори – шум, вибрации и нейонизиращи лъчения.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Изграждането на „Интермодален терминал в Северен централен район на планиране в България – Русе“ е преминал през процедура по ОВОС, завършила с Решение № РУ-63-ПР/2015 г. Избраната площадка за изграждането на ИМТ е в обхвата на гара Русе Изток разпределителна - в границите на урбанизирана територия, и няма да засегне типове природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони. Възможно е да се повлияят местообитания на синнатропни видове. Въздействието би било **пренебрежимо малко, локално и за кратък период**.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Инвестицията се в границите на урбанизирана територия, и няма да засегне типове природни горски екосистеми - **няма пряко отношение** към състоянието на горите.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Активите, свързани с изграждане на нов интермодален терминал с необходимата инфраструктура за обработка на контейнери са непряко свързани с климата и природните ресурси и имат дълготрайно слабо въздействие с **незначителен потенциал (1)**.

Население и човешко здраве

Осигуряване на бърза и конкурентна транспортна връзка с пазарите за бизнеса в Северна България ще доведе до по-конкурентна среда за развитие на производства и по-този начин ще подобри социално-икономическите условия на средата и така ще окаже въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Изграждането на интермодален терминал в Русе има значимо стратегическо и стопанско значение не само в регионален, а и в национален и международен аспект. Основна цел на проекта е да подпомогне прогнозираното в проекта увеличение на влаковия транспорт между Русе и Турция, Централна и Западна Европа, Гърция, както и до столицата на България. Като цяло модернизирването на железопътния транспорт има шанс да пренасочи част от автомобилния транспорт към жп такъв, което би имало значими позитивни социални въздействия. Инвестицията в интермодалния терминал е устойчива. Дотолкова доколкото проектът е ориентиран предимно към товарния превоз (включително и към международния такъв) няма висока инклузивност,

всеобхватност или значими преки ефекти за намаляването на дискриминацията или неравенствата в България.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2)

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 28–Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност

Специфичната цел на проекта е ограничаване риска от настъпване на пътнотранспортни произшествия и намаляване на травматизма чрез целенасочено въздействие върху ключови процеси от управлението на пътната безопасност. Ще бъдат предприети мерки за оптимизиране на дейностите по управление на безопасността на републиканските и общинските пътища.

Предвидено е:

- Разработване и интегриране на софтуерни приложения за управление и приоритизация на дейностите по пътищата за осигуряване на пътната безопасност, както и за изграждане на национална електронна система за подаване и обработване сигнали, свързани с безопасността на пътната инфраструктура,
- Набавяне на оборудване, обезпечаващо нуждите по текущ ремонт и поддържане на републиканските пътища. Ще бъде осигурено специализирано оборудване за оценка на състоянието на пътната безопасност при обследване на пътища, включително близки до пътя обекти с оглед установяване на конкретни проектни характеристики, експлоатационни показатели на пътната повърхност и тяхното функционално състояние.
- Подобряване на условията на движение в районите на гранично контролно-пропускателните пунктове (ГКПП) посредством въвеждане на система за управление на преминаването на трансграничния тежкотоварен трафик чрез специализирано мобилно приложение, предназначено за ползвателите на пътя.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Подобряване на условията на движение в районите на гранично контролно-пропускателните пунктове посредством въвеждане на система за управление на преминаването на трансграничния тежкотоварен трафик има незначително предвидимо положително въздействие по отношение на парникови емисии и не води до осезаемо намаляване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е слабо положително, дълготрайно с **незначителен потенциал (1)**.

Въздействието за намаляване на емисиите на вредните вещества във въздуха не води до осезаемо подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района на

ГКПП-тата и е положително и дълготрайно с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията ще подобри безопасността на движение по пътищата в страната. Инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията не е свързан със строителство, ремонт и реконструкция на пътната мрежа. Няма да има въздействие върху компонентите на биоразнообразието.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Набавяне на специализирано оборудване за обследване на републиканските пътища, обезпечаващо нуждите по текущ ремонт и поддържане, както и за оценка на състоянието на пътната безопасност са насочени към ограничаване на риска от инциденти и опазване на околната среда имат слабо положително, дълготрайно въздействие с **незначителен потенциал (1)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на инвестицията ще окаже въздействие с **висок положителен потенциал (+4)** върху населението и човешкото здраве, тъй като ще допринесе за създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност, защитавайки здравето и живота на хората.

Социални аспекти

Целта е да се намалят транспортните произшествия чрез оптимизацията на управлението на пътната безопасност. За тази цел ще се приложат софтуерни приложения за управление, включително и единна система за подаване и обработване на сигнали за състоянието на пътната мрежа. Разходите ще отидат в закупуване на необходимата компютърна технология и софтуер за Държавна агенция Безопасност на движението по пътищата.

Предложената инвестиция няма никакви негативни социални въздействия. В степената, в която намаляването на пътнотранспортните произшествия има много висока обществена значимост, проектът може да се счита притежаващ висока инклузивност и всеобхватност. Той е и устойчив, защото предвидените разходи в капитали (и съответните изменения на управлението на пътната мрежа) са свързани с дългосрочни реформи. Има отношение и към гражданското участие, защото възможностите за подаване на сигнали имат капацитета да ангажират и отделните граждани. Инвестицията, от друга страна, няма отношение към намаляването на неравенствата, бедността или дискриминацията срещу маргинализирани в обществото групи.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 29–Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участък от Линия 3 на метрото в гр. София

Проектът предвижда изграждане на Етап 3 от Линия 3 на метрото в София – участък от 3 km и предвидени 3 метростанции, между МС „Хаджи Димитър“ – жк „Левски-Г“. При високи екологични стандарти предвиденият участък от проекта ще осигурява бързо и ефективно обслужване на голям брой пътници с интермодални връзки с националната ЖП мрежа, с летището, а чрез буферни метростанции с паркинги на основните входно-изходни артерии на града – с основния автомобилен трафик към столицата.

Ползите от реализацията на проекта са:

- Увеличение на броя на превозените пътници с метрото със 7.6 млн. пътника годишно към 2026 г. и с 12.7 млн. пътника към 2030 г.;
- Намаление на вредните газове (вкл. парникови) и на фините прахови частици в града и региона;
- Намаление на броя на автомобилите в града с 6 470 автомобила дневно (с около 12.3 %);
- гарантирана скорост на пътуванията от 80 km/h, която не се влияе от наземния трафик (задръствания в пиковите часове) и атмосферните условия при несравними комфорт и удобства;
- при значително по-високата скорост на придвижване с метрото в сравнение с останалия транспорт, жителите на града ще спестят допълнително 6 290 човекочаса дневно. Този ефект ще нарасне значително при отчитане влиянието на намаления брой автомобили.

Проектът чрез неговите големи обществени, транспортни, екологични и социални ползи допринася за подобряване на условията на живот в града, а оттам за подобряване на околната среда и повишаване на производителността на труда. По-бързото и удобно транспортно обслужване на големи групи пътници спомага за по-малко време за придвижване с обществения транспорт, а оттам за освобождаване на време на жителите на града, което може да се използва за лични нужди- почивка, образование или ефективна производствена дейност. Като се изхожда от факта, че в града се формира над 25% от БВП на страната, което има значителни икономически измерения.

Ще бъде изградена качествена инфраструктурата от гледна точка на нейната безопасност, сигурност, ефикасност, устойчивост на климатични условия, както и качеството на услугите и непрекъснатостта на транспортните потоци. Въвеждането, разгръщането и насърчаване разработването на иновативни технологии ще имат пряко въздействие върху устойчивото икономическо развитие чрез използване на доставки на материали и оборудване за обекта от различни райони на страната

Също така, ще бъдат създадени нови работни места в процеса на изпълнението и при бъдещата експлоатация на проекта. В контекста на този показател проектът има изключително важно социално значение във връзка с откриване на над **1400** работни места от строителните фирми и доставчиците от различни производители в страната по време на строителството. В допълнение към това за подготовката и бъдеща експлоатация на участъците ще е необходимо откриването и на около **100** постоянни работни места.

Предвидените дейности няма да имат отрицателно въздействие върху компонентите и факторите на околната среда, нито ще предизвикат увреждане на местообитания на видове в защитените зони от европейската мрежа Натура 2000. Не се

очакват емисии на парникови газове в атмосферния въздух, тъй като дейностите не са свързани с генерирането на такива.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта няма да доведат до допълнителни парникови емисии, в резултат от реализирането им. Въздействието от проекта има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно е и с директен **висок положителен потенциал (4)**.

Дневното намаляване на броят на автомобилите в движение в града (прогнозно с над 17 хиляди автомобила) ще води до намаляване на емисиите на вредните във въздуха от транспорта и ще допринесе за значително подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) на територията на град София.

Въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Повърхностни води

Осъществяването на Етап 3 от Линия 3 на метрото в София ще подобри транспортната свързаност и се очаква да окаже положително въздействие върху качеството на атмосферния въздух в района на столицата.

Оценката е за **незначителен положителен потенциал (1)** върху повърхностните води вследствие на намаляването на замърсителите от въздуха, отлагани върху повърхността и вероятно достигане до повърхностен воден обект.

Подземни води

Реализацията на инвестицията ще подобри транспортната свързаност на територията на гр. София и се очаква да окаже положително въздействие върху качеството на атмосферния въздух в района на столицата. Възможно е непряко положително въздействие върху подземните води вследствие на намаляването на замърсителите от въздуха, които се отлагат върху земната повърхност и в почвата и чрез инфилтрация достигат до подземните води.

При експлоатацията на подземната инфраструктура може да е необходимо понижаване на нивото на подземните води по трасето и метростанциите. Предвид локалния характер на водопонижението (линеен участък с дължина 3 km) **потенциалът на очакваното отрицателно въздействие върху подземните води е нисък (-2)**. Рискът от въздействието се оценява на като **нисък**.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра

Изграждането на метрото по подземен начин е свързано с необратимо нарушаване на целостта на земната основа по трасето на инфраструктурата и значителен риск от замърсяване на геоложката среда и/или активизиране на локални инженерно-геоложки процеси, например обрушвания, слягания и пропадане на

повърхността, втечняване на строителни почви и др. За намаляване на очакваните въздействия в **точка 8/Том 2** са предложени смекчаващи мерки, чието изпълнение значително ще ограничи и намали очакваните отрицателни въздействия, с изключение на нарушаването на земната основа, което не може да бъде избегнато.

Реализацията на инвестицията е свързана с **нисък потенциал за отрицателно въздействие [-2]** върху геоложката основа предвид локалния характер на въздействието (участък с дължина 3 km). **Рискът** от въздействието се оценява на като **нисък**.

Сеизмичен риск

При самото проектиране и изграждане на метро инфраструктурата е необходим детайлен контрол за съответствието на проектите и тяхното изпълнение с изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.

Не се очаква отрицателно въздействие по отношение на сеизмичния риск в дългосрочен аспект.

Почви и земеползване

С изграждането на предвидените по проекта 3 метростанции ще бъдат засегнати земи и почви в градска среда, които в голямата си част са силно антропогенно повлияни (запечатани) или са част от зелената система на града. В случаи, че метростанциите и предвидените паркинг зони към тях попадат в съществуващи зелени площи, е необходимо да се приложат всички законови изисквания за опазване на хумусната почва, с което ще се минимизира локалното отрицателно въздействие върху почвите в засегнатите участъци.

Предвид включеното възстановяване на терена и околното пространство около метростанциите, въздействието по отношение на земите и почвите ще е слабо, временно с **незначителен отрицателен потенциал (-1)**. **Рискът** по отношение на земите и почвите е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Градска среда в голямата си част е силно антропогенно повлияна – **не се очаква въздействие** върху ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на предвидената инвестиция **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

При високи екологични стандарти предвидените участъци от проекта с обща дължина 9 km ще осигуряват бързо и ефективно обслужване на голям брой пътници с интермодални връзки с националната ж.п. мрежа, с летището, а чрез буферни метростанции с паркинги на основните входно-изходни артерии на града – с основния автомобилен трафик към столицата.

Влаковете на метрото позволяват значителното намаляване на другите транспортни средства в столицата, въпреки че от друга страна са източник на шум, вибрации с високи нива.

Фактори, подлежащи на оценка: шум, вибрации, електрически и магнитни полета с промишлена честота.

Въздействието по отношение на физически фактори върху работещите и населението е с **отрицателен характер**.

Потенциалът на въздействие е **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Трасето е изцяло подземно и преминава през урбанизирана територия - гр. София. Няма да има въздействие върху компонентите на биоразнообразието.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите са концентрирани извън района на античния град и нямат пряко отношение към компонента, но може да доведат до откриване на нови артефакти – оценява се с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът, поради пряко изразения си екологичен характер, способства за намаление трафика и броя на автомобилите в движение, а оттам на замърсяването на въздуха над града. Всичко това ще има пряко въздействие и принос към зеления преход на Европа и се оценява с **много висок положителен потенциал (5)** по отношение на МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Проектът предвижда изграждане на Етап 3 от Линия 3 на метрото в София – участък от 3 km и предвидени 3 метростанции, между МС „Хаджи Димитър“ – жк „Левски-Г“ може да се очаква да окаже въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве, тъй като ще допринесе за намаляване използването на индивидуални превозни средства и ще увеличи пътничко-потока, използващ електротранспорт. Това ще доведе до намаляване на генерираните емисии от МПС и ще подобри КАВ в засегнатия район.

Социални аспекти

Инвестицията е най-значимата от финансова гледна точка в „Транспортна свързаност“. Предвижда се изграждане на участък от линия 3 на метрото в столицата. Метрото в София високо позитивно социално въздействие за намаляване на автомобилния транспорт и задръстванията, води до повишаване на качеството на

въздуха. Като цяло развитието на обществения транспорт има големи социални позитиви. Изграждането на нови части от линията и нови метростанции има много високо ниво на устойчивост. От друга страна, не са толкова позитивите от гледна точка на инклузивността и всеобхватността, София е не само най-големият град, но и съсредоточава най-много инвестиции. В този смисъл изглежда необосновано най-много средства от „Транспортна свързаност“ да отиват именно в метрото. Създава се впечатление за използване на Плана, както и при някои други инвестиционни проекти, за дофинансиране на вече налични планове и проекти, а не за действителни иновативни инвестиции в зелен и социално справедлив преход. Инвестицията няма да намали социалните неравенства и да намали негативните процеси на депопулацията на голяма част от страната. Проектът няма да има позитивно социално въздействие и по отношение на политическото участие или за намаляването на бедността и дискриминацията срещу маргинализирани групи. Географските неравенства не са проблем единствено на национално ниво, а съществуват и в София. Настоящият проект предлага развитие на вече относително свързани в инфраструктурно отношение части на столицата (например изграждане на метростанции (напр. станция Арена Армеец/Тех парк).

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Грансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 30–„Зелена мобилност“ – пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи

Целта на проекта е да допринесе за пълноценно разгръщане на концептуални политики, които да подпомогнат растежа на градовете и тяхната устойчивост, чрез изпълнение на интегрирани мерки за устойчива градска мобилност. Предвижда се проектът да се осъществи под формата на пилотна схема в подкрепа на реформата за устойчива градска мобилност, която въвежда изискване за съответствие на мерките за развитие на градския транспорт (включително междуселищния) в общините с планове за устойчива градска мобилност, разработени като част от плановете за интегрирано развитие на общините. Пилотната схема има за цел да насърчи сформирането на партньорства за изпълнение на мерки в изпълнение на плановете за устойчива градска мобилност, като по този начин ще улесни подготовката и изпълнението на сходни проекти.

Инвестицията предвижда доставка на 68 бр. превозни средства (автобуси и/или тролейбуси) за градския и междуселищния обществен транспорт с нулеви емисии превозни средства на обществения транспорт (градски и междуселищен) в транспортната система на градовете, изграждане на 27 броя зарядни станции за превозни средства на обществения транспорт, разработването на интелигентни трафик системи и интегрирани цифрови решения за подобряване на ефикасността на обществения транспорт в 10 общини, изпълнение на инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност, насочени към уязвимите участници в движението – пешеходци и велосипедисти – изграждане на 5 броя пешеходни надлези; изпълнение на осветеност на пешеходни пътеки – 170 бр. съоръжения; изграждане на велосипедна

инфраструктура – 110 km; изпълнение на мерки за успокояване на движението на входовете на населените места – намаляване на скоростта чрез маркировка, настилка с различен цвят текстура, осветени и дублирани пътни знаци, стеснение на платното за движение, изграждане на разделителен остров и комбинация от тях в 15 общини, както и разработване/актуализиране на генерални планове за организация на движението. Реализацията на мярката ще допринесе за свързаност и връзки между градските и селските райони и развитието на функционални зони, като същевременно ще има принос за изпълнение на националните цели за декарбонизация и енергийна ефективност, както и за развитието на сектор туризъм.

Изпълнението на предвидените инвестиции ще се осъществи чрез пилотна схема за подкрепа на интегрирани проектни предложения (5 бр. в 5 общини), които ще послужат като стимул към другите общините да разработят/актуализират своите планове за устойчива градска мобилност и ще подпомогне замяната на остарелите транспортни средства с нов, по-удобен и екологичен подвижен състав, който ще стимулира повече хора да използват публичен транспорт вместо личен автомобил и ще намали емисиите на CO₂ и замърсяването с ФПЧ, причинено от пътническия автомобилен транспорт.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Замяната на остарелите транспортни средства на операторите на обществения транспорт с нов екологичен и иновативен подвижен състав и съпътстващите интегрирани мерки за чиста инфраструктура за зареждане ще допринесат за намаляване на емисиите от CO₂ и намаляване на последствията от човешката дейност върху изменението на климата. Въздействието от проекта има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно, но в малък мащаб – оценката е **среден положителен потенциал (3)**.

Дневното намаляване на броя на автомобилите в движение в града (прогнозно с над 17 хиляди автомобила) ще води до намаляване на емисиите на вредните във въздуха от транспорта и ще допринесе за значително подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) на територията на град София.

Въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно, но с малък мащаб – оценката е **среден положителен потенциал (3)**.

Повърхностни води

Замяната на остарелите транспортни средства в обществения транспорт с нов екологичен и иновативен подвижен състав и съпътстващите интегрирани мерки за чиста инфраструктура за зареждане ще допринесат за намаляване на емисиите от CO₂ и сухото "отлагане от въздуха", което ще ограничи дифузното замърсяване на повърхностните води.

Инвестицията има **незначителен положителен потенциал (1)** за въздействие върху повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията ще подобри качеството на атмосферния въздух, респективно ще намали замърсителите от въздуха, които се отлагат върху земната повърхност и в почвата и чрез инфилтрация могат да достигнат до подземните води.

Инвестицията има **незначителен положителен потенциал (1)** за въздействие върху подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Интегрирането на нулевоемисионни превозни средства на обществения междуградски транспорт ще доведе до намаляване на замърсяването на почвите покрай пътищата и подобряване качеството на земите.

Оценката на въздействие е **положително, свързано с ограничена по площ проява с ефект в регионален мащаб (3)**.

Ландшафт

Не се очаква отрицателно изменение на елементите на ландшафта при изграждане на пешеходни пътеки и на велосипедна инфраструктура .

Отпадъци

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Допустимите дейности включват интегриране на нулево емисионни превозни средства на обществения транспорт (градски и междуселищен) в транспортната система на градовете, изграждане на зарядни станции за превозни средства на обществения транспорт, разработването на ИТС и интегрирани цифрови решения за подобряване на ефикасността и ефективността на обществения транспорт, изпълнение на инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност, насочени към уязвимите участници в движението – пешеходци и велосипедисти, както и разработване/ актуализиране на генерални планове за организация на движението. Реализацията на мярката ще допринесе за свързаност и връзки между градските и селските райони и развитието на функционални зони, като същевременно ще има принос за изпълнение на националните цели за декарбонизация и енергийна ефективност, както и за развитието на сектор туризъм.

Развитието в тази посока ще допринесе за намаляване на емисиите от транспортни средства с бензин и газ, но едновременно с това ще увеличи дяла на автомобилите, използващи електрическа енергия за движение. Това изисква по-голяма консумация на електроенергия за зареждане на акумулаторите, а самите превозни средства са сериозен източник на магнитно поле.

Фактори, подлежащи на оценка: електрически и магнитни полета с промишлена честота.

Магнитните полета (постоянни и променливи) са основните фактори, които ще въздействат с **отрицателен характер** при прилагането на тази инвестиция.

Потенциалът на въздействие е **незначителен (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда доставка на превозни средства (автобуси и/или тролейбуси) за градския и междуселищния обществен транспорт с нулеви емисии, зарядни станции за превозните средства на обществения транспорт, развитие на пешеходната и велосипедната инфраструктура в урбанизирана среда, и планове за организация на движението.

Дейностите предвиждат намаляване на трафика, пътно-транспортните произшествия и замърсяването на околната среда от автомобилния транспорт. Проектът е насочен към подобряване на околната градска среда и в частност атмосферния въздух.

Очакваното въздействие е **положително с нисък потенциал (+2)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Предложената схема е в съответствие с екологичните изисквания - нов екологосъобразен подвижен състав и зарядна инфраструктура, но в ограничен мащаб. Оценката на въздействие е **нисък положителен потенциал (2)**.

Население и човешко здраве

Реализацията на мярката се очаква да окаже въздействие с **нисък положителен потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве, тъй като ще допринесе за намаляване емисиите от използвани моторни превозни средства. От друга страна инвестицията ще има принос за изпълнение на националните цели за енергийна ефективност, както и за развитието на сектор туризъм и ще доведе до подобряване на социално-икономическите условия на средата, което потвърждава очакваното положително въздействие върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Инвестицията цели повишаването на градската мобилност чрез закупуване на автобуси/тролейбуси с нулеви емисии за градския и междуградския транспорт, пешеходни пътеки, велосипедна инфраструктура, пешеходни надлези и други елементи от инфраструктура за подобряване на градската мобилност. Това дава висока устойчивост на проекта. Проектът дава възможност за кандидатстване на 40 градски

общини от всички 6 региона за планиране и в този смисъл може да се твърди, че има висока всеобхватност и инклузивност. От друга страна, няма критерии за насочване на инвестициите според потребностите на регионите. Проектът няма потенциал за намаляване на бедността, социалното изключване, половото и социалното неравенство или дискриминацията на маргинализирани групи.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Грансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 31–Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.

Проектът предвижда дейности за изграждане, реконструкция и модернизация на канализационни и водоснабдителни системи, пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води в 13 агломерации на територията на области Бургас, Варна, Добрич, Кърджали, Пловдив, Силистра, Сливен, Стара Загора, Ямбол и Смолян а, именно: Девня, Генерал Тошево, Павел баня, Дулово, Ахтопол, Крумовград, Девин, Гълъбово, Стралджа, Долни чифлик, Съединение, Котел, и Рогош-Скуtare с големина между 5 000 и 10 000 е.ж.

В обхвата на проекта са включени само агломерации, които са на територията на консолидиран ВиК оператор и за които има вече изготвени регионални прединвестиционни проучвания. Окончателният списък от агломерации е изготвен в съответствие с целите по чл. 4 от Рамковата директива за водите 2000/60 на ЕС (чл. 156а от Закона за водите): постигане на добро екологично състояние и добро химично състояние на повърхностните води във водните тела чрез намаляване на заустващите товари от отпадъчните води; достигане на добро състояние на подземните води (т.е. добро химично и добро количествено състояние на подземните водни тела) чрез намаляване на замърсяването в повърхностните водни тела, които са хидравлично свързани с подземните водни тела; предотвратяване влошаването състоянието на повърхностните и подземните води след Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ); прекратяване на заустванията на непречистени отпадъчни води. С реализирането на програмата ще бъде постигнато: съответствие с европейското и национално законодателство по води; ефективно и устойчиво използване на водите за постигане на целите за опазване на

Предвиденото изграждане на Водоснабдяване и канализация (ВиК) инфраструктура ще осигури по-добра инфраструктура и качество на живот за цялото на население в съответните населени места, в които се предвижда интервенция по проекта, в т.ч. по-добро качество на питейната вода и отвеждане и пречистване на отпадъчните води.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта може да се окачествят като съществено допринасящи за смекчаване на изменението на климата като в проектните решения е предвидено съобразяването с критериите за намаляване на консумацията на енергия до 0.5 kWh за един кубичен метър добивана вода, както и с намаляване на загубите на вода и

достигане до инфраструктурен индекс на течовете от 1.5 или по-малко. За тази цел се предвижда използване на енергоефективни помпи, подмяна на тръбите с по-малки, където е отчетено намалено потребление, измервателни уреди, зони за управление на налягането и др. По този начин този проект ще подпомогне и ще повлияе положително на смекчаването на изменението на климата, като се стреми да отстрани причините и да сведе до минимум отрицателните въздействия. Потенциалната оценка на проекта е с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът няма да доведе до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха **Не се очаква въздействие** и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Предвидените по програмата инвестиции могат да се разделят главно на две – свързани с изграждане и/или реконструкция на водоснабдителна инфраструктура, в т.ч. водоизточници, довеждаща и разпределителна мрежа, съоръжения за пречистване на питейни води, помпени станции и др. и изграждане и/или реконструкция на канализационна инфраструктура, в т.ч. системи за отвеждане на отпадъчни води, пречиствателни съоръжения за отпадъчни води, помпени станции и др.

Реконструкцията на съществуваща и изграждането на нова водоснабдителна мрежа в 13 населени места с дължина 250 km ще доведе до подобряване на енергийната ефективност, управление на налягането, измерване и анализ на водните количества, качеството на питейната вода, намаляване на загубите на вода (средно с 10 % при реконструкция) и по-ефективно използване и опазване на водния ресурс.

Събирането, отвеждането и пречистването на отпадъчни води (13 броя новоизградени/реконструирани/модернизирани пречиствателни станции за отпадъчни води - ПСОВ) ще допринесат за постигане на съответствие с екологичното законодателство, повишаване на количеството отпадъчни води, събирани и отвеждани чрез централна канализация, подходящо пречистване с оглед подобряване на състоянието на водоприемниците и опазването на околната среда, внедряване на енергоефективни съоръжения, адекватно управление и оползотворяване на утайките от отпадъчните води. Допълнителен принос ще имат и внедрените системи за автоматичен и дистанционен контрол и мониторинг на отпадъчните води и осигурена съвместимост с действащите информационни системи в областта на водите.

С тези дейности се осигурява устойчиво използване и защита на водните и морските ресурси, предотвратява се замърсяването и се осигурява контрол на качеството на пречистените отпадъчни води, осигурява се и защита на екосистеми и недопускане на влошаване на състоянието им от въздействието на непречистени отпадъчни води или изтощаване на водни ресурси.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Осъществяването на програмата за изграждане/доизграждане и реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи имат потенциал да окажат положително въздействие върху количеството и качеството на подземните води и свързаните с тях зони за защита (за питейно битово водоснабдяване, нитратно уязвими зони и зоните поддържащи екосистеми)..

Предвидените в тези елементи дейности и мерки са свързани с премахване на съществуващи източници на дифузно и точково замърсяване от липсата на канализация в урбанизирани територии и подобряване на управлението на водните ресурси - намаляване на загубите на питейни води при транспортирането им и опазване на ресурсите на подземните води.

Замърсяването на подземните водни тела с нитрати, фосфати, сулфати, амониеви йони от населени места без канализация е идентифицирано като основен проблем, свързан с качеството на подземните водни тела и свързаните с тях защитени зони. Изпълнението на инициативата ще доведе до премахване на натиска върху подземните води и свързаните с тях зони за защита от населени места без канализация и ще подобри химичното състояние на подземните води в съответните райони. Ефективното управление на водите ще спомогне за опазване на количественото състояние на подземните водни ресурси.

Потенциалът на въздействие е определен като **висок положителен потенциал (4)**.

Морска околна среда

Дейностите по проекта имат пряко отношение по РДВ и РДМС – Дескриптори 5, 8, 9 и 10. Въздействието на тези дейности е положително. Имайки предвид, че един от основните източници на замърсяване по българското черноморското крайбрежие са неефективно пречистените отпадъчни води по време туристическият сезон, които водят до засилване на процесите на еутрофикация предвидените дейности ще доведат до намаляване на тези процеси.

Дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Оценката на въздействие е **положителна с висок потенциал на въздействие (+4)**.

Земни недра

Дейностите, свързани с инвестицията ще доведат до намаляване на риска от замърсяване на геоложката основа чрез инфилтриране на замърсители, типични за води от битовата канализация на урбанизираните територии – фосфор, азот и др., които чрез инфилтрация на подземните води достигат до водонаситените геоложки формации и ги замърсяват.

Положителният ефект от инвестицията се очаква да бъде локален, в района на избраните 13 агломерации и няма да се прояви веднага, а след известен период от време, предвид пътя на въздействие и спецификите на замърсителите и самата геоложка основа.

Очаква се реализацията на инвестицията да има **нисък положителен потенциал [2]** за въздействие върху геоложката основа.

Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Изпълнението на дейностите по реконструкция на ВиК инфраструктурата и изграждане, реконструкция и модернизация на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води в 13 агломерации ще има **косвен положителен в дългосрочен план ефект върху състоянието на почвите**, дължащо се на възможностите за предотвратяване замърсяването на почвите от разливи на замърсени води.

Изграждането на пречиствателни станции ще засегне основно земи от крайградските зони (селскостопански и/или от горския фонд), което ще допринесе за нарастване на натиска върху тях и трайни загуби на производствени и екосистемни функции на земята, поради нейното запечатване и уплътняване в района на строителните дейности. Необходимо е изграждането на пречиствателните станции да се извърши върху ниско плодородни земи при спазване на законовите изисквания за опазване на хумусната почва, с което ще се минимизира локалното отрицателно въздействие върху почвите в засегнатите участъци.

Въздействието върху почвите се оценява на **средно с положителен характер (3)** върху ограничена площ с проява на ефект в регионален мащаб.

Въздействието върху земеползването е **с отрицателен характер с незначителен потенциал (-1)**. **Рискът** по отношение на земеползването е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Очаква се положително отражение върху компонента ландшафт, особено по отношение на изграждането на пречиствателни станции за отпадъчни води. Оценката е **с ниско положително въздействие (2)**.

Отпадъци

Програмата за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж., ще доведе до увеличаване на образуваните количества отпадъци от утайки от пречиствателни станции за битово-фекални отпадъчни води. Предвид това може да се заключи, че реализирането на дейностите по мярката ще окаже **отрицателно въздействие** върху фактор отпадъци, увеличавайки количествата образувани такива. Третирането на образуваните утайки съгласно действащото в страната законодателство ще направи **потенциала на очакваното въздействие нисък (-2)**, като същото може да бъде избегнато без прилагането на специални мерки, а само при спазване на най-добрите практики в третирането на образуваните отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Като цяло проектът е насочен към подобряване качеството на водите, тяхното пречистване и отвеждане, което би имало благоприятен ефект върху

биоразнообразието и главно водните организми. Проектът предвижда изграждане, реконструкция и модернизация на канализационни и водоснабдителни системи и ПСОВ. Намаляването на еутрофикацията и подобряване състоянието на водните екосистеми ще се отрази благоприятно и върху водолюбивите видове птици. **Очакваното въздействие е положително с висок потенциал (+4).**

В същото време при изграждане на инфраструктурата могат да се очакват отрицателни въздействия за биоразнообразието. Те биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане (временно при изграждане на водопроводи и канализация);
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителството;
- навлизане на инвазивни чужди видове растения.
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно със среден потенциал (-3).**

За смекчаването му е необходимо да се вземе предвид конкретните инвестиционни предложения, засягащи нов терен, или довеждаща инфраструктура за съществуващи такива по нов терен, да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1).**

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите се концентрират върху малка площ с малка вероятност да засегнат археологически обекти. Провежда се наблюдение от археолози и при нужда се водят спасителни разкопки – оценяват се с **незначителен положителен потенциал (1).**

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Предвидените инвестиции могат да се разделят главно на две – свързани с изграждане и/или реконструкция на водоснабдителна инфраструктура, в т.ч. водоизточници, довеждаща и разпределителна мрежа, съоръжения за пречистване на питейни води, помпени станции и др. и изграждане и/или реконструкция на канализационна инфраструктура, в т.ч. системи за отвеждане на отпадъчни води,

пречиствателни съоръжения за отпадъчни води, помпени станции и др. Мерките свързани с водоснабдяването са насочени към подобряване на енергийната ефективност, управление на налягането, измерване и анализ на водните количества, подобряване на качеството на питейната вода, намаляване на загубите, ефективното оползотворяване и опазване на водния ресурс. Оценката по отношение на МА-ЕП е с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Предвиденото изграждане на Водоснабдяване и канализация (ВиК) инфраструктура ще осигури по-добра инфраструктура и качество на живот за цялото на население в съответните населени места, в които се предвижда интервенция по проекта, в т.ч. по-добро качество на питейната вода и отвеждане и пречистване на отпадъчните води. Предвид това може да се заключи, че реализирането на инвестицията ще има **положително** въздействие с **много висок потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите по проекта ще е с ограничен обхват и дългосрочно. Инвестицията предвижда дейности в полза на 13 агломерации с между 5000 и 10000 е.ж. (между 65000 и 130 000 души). Жителите и гостите на тези населени места ще получат достъп до подобро водоснабдяване и канализация, което подобрява качеството на околната среда, намалява общите разходи чрез намаляване на загубите.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Осигуряване на събиране и пречистване на отпадъчните води от населените места ще подобри състоянието на повърхностните и подземните води и ще окаже положително въздействие върху опазването на трансграничните водни басейни, вкл. Дунавския водосборен басейн и Черноморския водосборен басейн.

Инвестиция 32-Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите

Проектът цели подобряване на управлението на количеството на водите чрез цифровизация на процеса и подобряване на контрола на използването на водите за осигуряване на минимално допустимия отток и подобряване на информацията за водните ресурси.

За постигането на тази цел системата трябва да събира данни в реално време и от допълнителната инфраструктура (измервателни уреди и системи), планирани за изграждане в настоящия проект, за следене и мониторинг на нивата на водите, разход на вода, притоци, екологични отоци. Тя трябва да позволява включване (чрез отделен модул) и на информация от системите на Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ) за актуалната хидрометеорологична обстановка, както и прогноза за очакваните притоци във водоемите за минимум 10 дни напред. Модулът трябва да бъде отворен за допълнителна интеграция с други официални източници по отношение на метеорологията и управлението на водите и чрез набор на метеорологични и хидрометрични данни ще прави оценка на водните ресурси в реално време.

Системата трябва да обезпечи агрегиране на информацията от различните източници в реално време, съхранение, автоматизирана обработка, анализ и архивиране на данните, както и да разполага с индикативен потребителски интерфейс, който да визуализира събраните данни в аналитичен вид – чрез динамични и странични графики и таблици, с възможност за създаване на отделни “работни плотове” (dashboards), в които може лесно и индикативно да се добавят графики и таблици по различни критерии и типове данни. Системата, също така, трябва да позволява бърз и лесен достъп до пълната база данни, с опция за експорт във външна за системата електронна таблица. Системата трябва да разполага с необходимото високо ниво на кибер защита и допълнителна резервираност.

Предвижда се и проучване и подбор на подходящи места за монтиране на измервателни и мониторингови устройства, обезпечаване на свързаност на устройствата със системата, с цел предаване на данни в реално време, определяне на вида и спецификите на устройствата който следва да се монтират, спрямо приложението им (например за напорни / безнапорни тръбопроводи, повърхностни водохващания, сондажни кладенци, метеорологични радиолокатори и др.), подготовка на спецификация на оборудването, проучване на телекомуникационни връзки и оценка на необходимостта.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Засилване на контрола на използване на водите ще намали загубите на вода и подобри контрола и ефективността на използването на водите, което ще допринесе и за подобряване на водната ефективност, а също и на енергийната ефективност чрез намаляване на консумацията на електроенергия за изземване и преработка на големи количества вода от необходимите, което не е свързано с емисии на парникови газове по отношение на преките въздействия, но по отношение на жизнения цикъл имат непреки въздействия към смекчаване на изменението на климата, които са свързани с ефективно управление на водните ресурси и могат да се оценят като положителни и дълготрайни със **среден положителен потенциал (3)**.

Деятелностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Проектът предвижда създаване на интегрирана система за управление на количеството на водите (ИСУКВ), в която ще постъпват данни от съоръжения във ВиК сектора, съоръжения за напояване, стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД, съоръжения за производство на електроенергия, стопанисвани от НЕК и други съоръжения за водовземане от повърхностни и подземни води по информация от МОСВ. Това ще доведе до подобряване управлението на количеството на водите чрез цифровизация на процеса и подобряване на контрола на използването на водите, осигуряване на минимално допустимия отток и подобряване на информацията за водните ресурси чрез автоматизиране на измерванията. Като допълнителна цел, заложена в проекта, е предвидено популяризиране на добри практики за използване на технологии за спестяване на вода и повторното ѝ използване във всички сектори и намаляване на загубите на вода с цел подобряване на адаптацията към климатичните промени.

Ползването на данни от ИСУКВ няма да е свързано със заплащане на такси и други плащания. Всички събрани чрез реализацията на системата данни (освен тези, които са определени и като класифицирана информация) ще бъдат публично достъпни и ще позволят и на други водоползватели и институции да подобрят процеса на управление на водностопанските системи, да взимат информирани решения и извършват научни изследвания.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **много висок положителен потенциал (+5)**.

Подземни води

Внедряването на Интегрирана система за управление на количеството на водите имат потенциал за положително въздействие върху количественото състояние на водите, включително на подземните води.

Проектите за инсталиране на нови и рехабилитация на съществуващи мониторингови пунктове и устройства, включени в инвестицията ще спомогнат за решаването на идентифицираните проблеми, а именно:

- недостатъчно на брой и неравномерно разпределени пунктове за мониторинг;
- неадекватно и остаряло оборудване на мониторинговите устройства;
- липса на информация за връзката на подземни и повърхностни води; и
- недостатъчна достоверност на оценките на подземните водни ресурси.

В краткосрочен план, изпълнението им ще доведе до подобряване на количествено състояние на подземните води, а в дългосрочен план - до постигане на целите на РДВ и опазване на подземните водни ресурси в бъдеще.

Потенциалът на въздействие е определен като **много висок положителен потенциал (5)**.

Морска околна среда

Дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морската околна среда.

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Системата за събира в реално време на данни изисква системи за безжична връзка, която трябва да осъществява нормалната работа на автоматизираната система. Тя може да се изгради на основата на възможностите на съществуващите мобилни оператори, но най-вероятно тя ще приложи съвременни безжични технологии, като 4G и 5G.

Фактори, подлежащи на оценка: радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

Въздействието на безжичните технологии е с **отрицателен характер**, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Извършване на предвидените строително-ремонтни дейности, доставката, монтажа и въвеждането в експлоатация на разходомерни, нивомерни и други устройства, изграждане на автоматизирани модулни контролно-измервателни системи и системи за наблюдение на изтегитите водни количества на съоръжения извън съоръженията за ВиК, както и изграждането на пунктове за разположение на мобилните метео-радары и на постаменти, мерителни съоръжения и метеорологични мачти за автоматичните хидроложки и метеорологични станции в пунктовете за измерване, могат да доведат до:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителство;
- навлизане на инвазивни чужди видове растения.

Тъй като инвестицията предвижда, при извършване на СМР, процедури по екологичното законодателство, при спазването му възможното въздействие ще е **отрицателно, но с незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

В Интегрирана система за управление на количеството на водите (ИСУКВ) е предвидено популяризиране на добри практики за намаляване на загубите на вода с цел подобряване на адаптацията към климатичните промени, което има косвено отношение към състоянието на горските екосистеми с **незначителен потенциал (1)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът е в съответствие с Интегрирания национален план „Енергетика и климат“. Засилване на контрола на използване на водите ще намали загубите на вода и подобри контрола и ефективността на използването на водите, което ще допринесе и за подобряване на водната ефективност, а също и на енергийната ефективност чрез намаляване на консумацията на електроенергия за изземване и преработка на големи количества вода от необходимите. Оценката на въздействие по отношение на МА-ЕП е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Внедряването на Интегрирана система за управление на количеството на водите имат потенциал за положително въздействие върху количественото състояние на водите. Това от своя страна ще намали риска от загуба на питейна вода и поставяйки под воден режим на населението в дадени райони. Предвид изложеното по-горе може да се заключи, че реализирането на дейностите от посочената инвестиция ще имат въздействие с **положителен характер с нисък потенциал (+1)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно. Той ще е в полза основно за държавните институции, но предвижда и масово осведомяване на населението за важността и начините на намаляване на разходите на вода в домакинствата, което може да доведе до намаляването на разходите за вода, а в дългосрочен план и в по-добро качество и количества води. Не е уточнено в каква степен се очаква проектът да доведе до икономии на разходи за вода в домакинствата.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ

Инвестиция 33–Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата

Проектът цели разширяване на функционалностите на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), която е ключов инструмент за реализацията на реформаторските усилия за въвеждане на електронно правосъдие. Системата обединява всички електронни дела и осигурява тяхното управление, включително разпределението на делата на случаен принцип, отчитане на товареността

на съдилищата и събиране и обработване на статистическа информация за дейността на съдилищата. Проектът предвижда създаване на модул в ЕИСС за централизирано разпределение и електронна обработка на заповедните дела, както и на модул за администриране на провежданите медиации по делата (вж. инвестиция 6 и реформа 3); надграждане на съществуващите функционалности и създаване на нови с оглед развитието на нормативната база; изменения във вътрешната административно-управленска структура на съдилищата, интеграция с нови системи, нови електронни услуги и др.; осигуряване на необходимата компютърна техника; надграждане на центровете за данни във ВСС. Чрез създаването на модул за заповедните дела в ЕИСС ще се постигне цялостна реформа в заповедното производство и ще бъдат създадени предпоставки за адресиране на неравномерната натовареност на районните съдилища в страната, с преки ефекти и върху ефективността на съдебната система.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Разширяване на функционалностите на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС) няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности и закупуване на компютри. Предвидените дейности нямат потенциал да оказат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Целта е да се развие допълнително Единния портал за електронно правосъдие (и респективно на Информационната система на съдилищата за вътрешна комуникация между съдилищата). Над 98% от разходите са предвидени за закупуване на хардуер и софтуер, а инвестициите в човешки капитал (обучения в новите функционалности) са едва 1.09%.

Самото развитие на електронното правосъдие предоставя много възможности за позитивно социално въздействие, макар и в проекта да е аргументирано като строго в интерес на бизнеса. Инвестициите в активи, които ще бъдат използвани за целите на развитието на съществуващите платформи за електронно правосъдие, може да се разглежда като устойчиво, защото подsigурява материалните условия за възможност на този аспект от съдебната реформа. То обаче не е инклузивно или всеобхватно, защото строго цели подsigуряването на необходими условия за електронизацията на правосъдието, но тези условия не са достатъчни. Проектът няма пряко отношение към

преодоляването на социалното изключване или бедността, но потенциалното ефективно електронно правосъдие може да има малки позитивни социални ефекти. Следователно не могат да се очакват значимо позитивно социално въздействие, но няма негативно такова.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 34-Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване

Основни предвидени по проекта дейности: изработване и внедряване на информационна система за цифровизация на преписките по административните дела и обмяна на информация между отделните административни съдилища, както и между тях и ВАС, с модули за осъществяване на електронно призоваване на страните по административните дела, за провеждане на дистанционни закрити съдебни заседания на съдебните състави, за провеждане на дистанционни открити съдебни заседания. Реализацията на проекта ще позволи по-бързо и прозрачно правораздаване.

В проекта се предвиждат две основни направления – осигуряване на необходимата периферия в 28-те административни съдилища в страната за провеждането на дистанционни съдебни заседания от една страна и изграждането на уеб базиран интерфейс за провеждането на дистанционни заседания на съдебните състави. За да бъде осъществена тази дейност ще се инициира и законодателна промяна, позволяваща осъществяването на подобен тип съдебни заседания.

Изпълнението на дейностите предвидени в настоящия проект ще допринесе за продължаване на съдебната реформа чрез модернизирането на системата на административното правораздаване посредством придобиване и повишаване на умения и внедряване на по-ефективни и рационални работни процеси, съобразени със съвременните тенденции в сектора. Дейностите ще бъдат насочени към по-бързо и прозрачно правораздаване.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности и закупуване на хардуер. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Основните дейности са свързани с разработването и внедряването на електронна система за обмен на преписките по административните дела и за вътрешна комуникация между отделните административни съдилища и между ВАС. Основно значителна част от средствата за насочени към закупуването на активи, които да позволят въвеждането на тези функционалности на системата.

Оптимизирането на работата на магистратите, както и при останалите проекти, свързани с цифровизацията на съдебната система, може да улесни достъпа на гражданите и бизнеса до правосъдие. Инвестициите в дълготрайни активи могат да се считат за устойчиви. Няма никакво негативно социално въздействие.

От друга страна, проектът не цели пряко позитивно социално въздействие, а подсигуриране на капиталовата база на съдебната система. Няма да има пряко позитивно въздействие за преодоляване на бедността или гражданското участие. Предвид факта, че инвестицията е ориентирана към подсигуриране на активи за административните съдилища, не може да се счита за всеобхватна или инклузивна.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 35–Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена

Мярката предвижда надграждане на информационната и комуникационна инфраструктура на Прокуратурата на Република България за адресиране по адекватен начин на специфичните ѝ нужди в контекста на COVID-19 пандемията и предизвикателствата, свързани с киберсигурността. Специфичните цели на проекта са за постигане на висока отказоустойчивост, защита и резервираност на вътрешния електронен обмен на документи между звената в Прокуратурата, техническо осъществяване на политиките за защитата на лични и чувствителни данни в електронните ѝ масиви и електронна идентификация на потребителите на електронните системи в Прокуратурата и нивото на пряка комуникация с оперативни органи и инспектори в министерствата.

Проектът ще опосредства автоматичен електронен обмен на информация между Прокуратурата и другите антикорупционни органи в страната, като данните от съответните бази данни ще бъдат достъпни и предоставени автоматизирано по сигурни електронни канали, без опасност от изтичане на информацията и компрометиране на системите.

Изграждането и управлението на нова отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена информационна и комуникационна инфраструктура ще осигури ефективността на съдебната система и в частност на Прокуратура на Република България (ПРБ), както и ще укрепи върховенството на закона в Република България, които от своя страна са ключови елементи от общата стратегия за гъвкаво провеждане на реформи и инвестиции, включително от частния сектор, ще се повиши нивото на използваемост и информационна сигурност на информационните масиви и приложения, както и ще се подобри обмена на информация между държава, бизнес и общество.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонент „почви“.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията не е свързана със строителство или други дейности, които могат да окажат въздействие върху природни местообитания, растителни или животински видове. Няма да има въздействие върху компонентите на биоразнообразието.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Целта е да се надгради съществуващата информационна инфраструктура на Прокуратурата. Както и при останалите проекти, свързани със съдебната реформа, разходите са основно насочени към придобиването на дългосрочни активи (компютри, софтуер и т.н.), а инвестициите в човешки капитал са под един процент.

Подсигуряването на материалната база за Прокуратурата може да се счита за устойчиво. Проектът няма да има негативно социално въздействие. Борбата с корупцията е значима обществена задача, но наличието на компютри не е пряко свързано със социални ефекти. Инвестициите са ориентирани само към Прокуратурата (включително и тези в човешки капитал) и в този смисъл инвестицията не е всеобхватна или инклузивна. Няма да има никакво социално въздействие и по отношение на борбата с неравенствата, бедността и социалното изключване, както и няма да повлияе на гражданското участие.

Инвестицията **няма** пряко социално въздействие.

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 36-Подобряване на качеството и устойчивостта на услугите в сферата на сигурността

Проектът цели подобряване на бизнес средата чрез създаване на предпоставки за повишаване на обществената сигурност и противодействие на корупцията. Предвидени са дейности за изграждане на Национална интелигентна система за сигурност (НИСС) с цел превенция и анализ на информация в сферата на обществената безопасност и надграждане на системата за превенция и противодействие на корупцията сред служителите на МВР и повишаване на прозрачността при обслужване на гражданите. Проектът предвижда замяна на 9% от полицейските превозни средства в страната, най-старите и вредни за околната среда, с хибридни електрически автомобили с цел намаляване на замърсяването, причинено от тях.

НИСС ще консолидира големи обеми от данни с цел проактивна превенция, последващ задълбочен анализ и оценка на риска от възникване на дадено събитие. Изграждането на системата се явява ключово с оглед възможността за вторична обработка на натрупаните големи бази данни и извличането на важна информация, която би могла да бъде обменяна и с други държави членки и техните полицейски служби при необходимост. При получаване на информация от внедрените при изграждането на пътната инфраструктура Интелигентни Транспортни Системи (ИТС), ще се засили аналитичният процес по прилагане на Закона за движение по пътищата и превантивната дейност, свързана с намаляване на пътния травматизъм. Ще бъде създадена възможност за обмен на информация със системи за анализ на екологични и метео-данни.

В допълнение, ще се реализират възможности за известяване и анализ на събития в реално време както и криминалистично разследване. За целта ще бъде надградена и технологичната възможност за създаване и модифициране на правила и автоматизирани процеси при обработка и корелация на приети събития между различните системи. При известяване за дадено събитие системата ще регистрира и приоритизира инцидента в дневник на събитията, което ще улесни работата на оператори и служители в съответните центрове на МВР.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дейностите по проекта няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонента.

Замяната само на 9% от полицейските превозни средства в страната с хибридни електрически автомобили има незначително предвидимо въздействие за намаляване на емисиите на вредните вещества във въздуха и не води до осезаемо подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно с **незначителен положителен потенциал (1)**.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности и закупуване на камери, автомобили и пр. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Инвестицията има значение за корупцията в МВР и оттук косвено има значение за корупцията на длъжностните лица в горското стопанство.

Поради това потенциалът на инвестицията за опазване на горските екосистеми може да се оцени като **положителен среден (3)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите могат да доведат до по-ефективна борба с иманярството и незаконната търговия с антики и се оценяват с **много висок положителен потенциал (5)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Замяната само на 9% от полицейските превозни средства в страната с хибридни електрически автомобили има незначително предвидимо въздействие за намаляване на емисиите на вредните вещества във въздуха, не води до осезаемо подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) и осезаемо увеличение на МА-ЕП.

Не се очаква въздействие (-) по отношение към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на мярката може да доведе до **положително въздействие с нисък потенциал (+2)** върху населението и човешкото здраве, правейки средата на живот по-сигурна и подобрявайки условията на живот на гражданите.

Социални аспекти

Проектът предвижда замяна на 9% от наличния автопарк на МВР с нови автомобили, както и закупуването на камери за наблюдение. Безспорно е, че полицията има потребност от качествени автомобили, но е неясно как това е свързано с екологичния преход, макар и да е заявено, че новите коли ще са са „plug-in хибриди“ и “environmental friendly”, както е записано в проекта. Наличието на нови автомобили и камери за МВР няма отношение и към борбата с корупцията. Инвестицията няма да има негативно социално въздействие, но не може да се предположи, че има и някакъв потенциал за позитивно такова. Закупуването на автомобили и камери не може да се счита за инклузивно или включващо, няма и отношение към преодоляване на неравенствата, бедността или гражданското участие.

Инвестицията **няма** пряко социално въздействие.

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 37–Въвеждане на способности за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация

Основната цел на мярката е въвеждане на задължителна съдебна медиация в производствата по граждански и търговски дела като средство за насърчаване на използването на алтернативни способности за разрешаване на спорове, намаляване на товареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване. Реализацията на проекта е предвидена в две фази: (i) Въвеждане на задължителна съдебна медиация в пилотни съдилища, в които вече има функциониращи центрове за съдебна медиация (в градовете София, Варна, Пазарджик и Перник) и (ii) Създаване на 15 нови центъра по медиация към

окръжните съдилища, в които няма такива, и разширяване на вече съществуващите 9 центъра, извън пилотните съдилища. Въвеждане на задължителната медиация във всички окръжни съдебни райони в България

Проектът ще подпомогне реформата в съдебната система, като способства за едновременно намаляване на натовареността на съдилищата и повишаване на качеството на правораздаването, както и за повишаване на доверието чрез обществено участие и отговорността на гражданите и изграждането на правната култура.

Стабилността на съдебната система е сигурен проводник на устойчиво икономическо развитие. В случая въвеждането на инструментите на алтернативното решаване на спорове чрез създаване на съдебни центрове по медиация ще увеличи възможностите пред страните в съдебните производства за решаване на споровете, ще даде пряка възможност за спестяване на време и ресурси, както за гражданите и юридическите лица, така и за съдебната система, което е директен източник на положителен икономически ефект.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда ремонтване и дооборудване на помещения във всички съдебни центрове и поделенията към тях за центровете по медиация, които се намират в съдебните сгради. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Целта е подпомагане на усилията по въвеждането на съдебна медиация в гражданските и търговските производства. Това допълнително може да облекчи претовареността на магистратите и да повиши ефикасността на съдебната система. Освен капиталови разходи (ремонт и изграждане на съществуващи помещения за съдебна медиация) са предвидени и повече средства за развитие на човешкия капитал.

Потребността от съдебна медиация е аргументирана като значима за подобряването на инвестиционния климат в страната, но, макар и да не е заявено, може да има позитивни ефекти за цялото общество. Може да спести значително време и усилия на страните и да предотврати сериозни негативни следствия от допълнително влошаване на отношенията между тях, и да спомогне за повишаване на културата на

споразумението. Тя се ползва не само при разрешаването на търговски спорове. В този смисъл тук може да се говори за висока степен на инклузивност и всеобхватност, за позитивно социално въздействие. Няма пряко отношение към гражданското участие. В рамките на проекта алтернативното разрешаване на спорове (и въвеждането на задължителна медиация в дадени случаи) е мислено по-скоро по отношение на граждански и търговски конфликти, но не толкова по наказателноправни въпроси, макар и да са споменати препоръки към България за развитие на съществуващите форми на т.нар. възстановително правосъдие. Развитието на последната би имала значително по-големи позитивни социални ефекти по отношение на намаляването на неравенствата и бедността.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 38–Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България

Въвеждане на Строително информационното моделиране (СИМ) в строителния сектор следва да обхване целия жизнен цикъл на строежите: планиране/инвестиционни проучвания, проектиране, създаване на цифрови бази данни за характеристиките на строителните продукти, на 3D модели на строежите, изграждане, електронни паспорти на сградите и съоръженията и съответните бази данни за тях, управление на експлоатационните разходи на строежите, техните ремонти, обновявания и разрушаване. Тя ще оптимизира процеса на проектиране, ще намали разходите за строителни продукти, ще повиши привлекателността и конкурентоспособността на сектора и ще създаде условия за привличане на чуждестранни инвестиции.

Реформата на строителния сектор ще доведе и до повишаване на квалификацията на администрацията, одобряваща инвестиционните проекти, цифровизацията и ефективността на държавното управление и качеството на публичните услуги в сферата на строителството.

Цифровизацията на строителния сектор е един от основните лостове, чрез които следва да се осигури прилагането на принципите на кръговата икономика, устойчивото строителство, енергийната ефективност, намаляване на въглеродните емисии. Тя ще допринесе за балансирането на енергийната система чрез по-бързото внедряване на възобновяеми енергийни източници и умни мрежи за управление на консумацията на енергия в сградите и съоръженията, за намаляване на парниковите газове и представлява важен фактор за постигане целите на „Европейската зелена сделка“, в т.ч. повишаване на енергийната ефективност при производство на строителните продукти, подобряване информацията за характеристиките на продуктите чрез въвеждане на електронни паспорти за продукти и сгради.

В рамките на проекта ще бъде изграден капацитет на СИМ общността в страната за осигуряване на знания и опит, свързани с прилагането на СИМ и ще бъде изградена национална цифрова платформа за строителството. Предвидените дейности включват

провеждане на специализирани обучения, техническо обезпечаване за експерти от общинската, областна и държавна администрация, както и предоставяне на логистична подкрепа на МСП за прилагане на СИМ. В допълнение ще бъдат разработени проекти на нормативни и методически документи, необходими за провеждане на цифровата реформа в строителния сектор, както и 2 бр. учебни програми, свързани със СИМ, които ще бъдат предложени за включване в университетските програми.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Осъществяването на цифровата реформа на строителния сектор ще доведе до повишаване на качеството и ефективността на процесите по проектиране и изпълнение на строежите, до създаване на възможности за тяхната по-добра поддръжка, удължаване на живота им и по-добро управление на енергийния ресурс има косвено положително въздействие с **нисък положителен потенциал (2)** по отношение на настоящия и бъдещия климат.

Въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ) в строителния сектор няма да доведе до увеличаване на вредните емисиите във въздуха **Не се очаква въздействие** по отношение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

Въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ) като основа за цифрова трансформация на строителния сектор ще допринесе за ефективно използване на водите чрез интегриран подход при планирането, изграждането и експлоатацията на строежите, в частност сградите. Проектът ще допринесе за необходимата нормативна реформа във водния сектор чрез изменения на нормативните актове по отношение на водите в съответствие с европейската регулаторна рамка, и въвеждане и съставяне на необходимите стандарти и ръководства. Това ще има благоприятно въздействие върху устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси в страната.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и със **среден положителен потенциал (+3)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Цифровизацията на строителния сектор е един от основните лостове, чрез които следва да се осигури прилагането на принципите на кръговата икономика, в резултат на което реализирането на дейностите по мярката ще доведе до **положително въздействие с висок потенциал (+4)** върху фактор отпадъци, увеличавайки количествата повторно използвани, вкл. и рециклирани строителни отпадъци. Въздействието ще е пряко и продължителен период на проява.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено обучения, дигитални дейности и закупуване на хардуер. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към състоянието на горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Информационното моделиране на сгради (BIM) в строителния сектор е нематериален актив и **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на мярката ще допринесе за прилагането на принципите на кръговата икономика, устойчивото строителство, енергийната ефективност, намаляване на въглеродните емисии; ще подпомогне балансирането на енергийната система чрез по-бързото внедряване на възобновяеми енергийни източници и умни мрежи за управление на консумацията на енергия в сградите и съоръженията, за намаляване на парниковите газове; от важно значение е и за постигане целите на „Европейската зелена сделка“, в т.ч. повишаване на енергийната ефективност при производство на строителните продукти, подобряване информацията за характеристиките на продуктите чрез въвеждане на електронни паспорти за продукти и сгради. Всичко изложено до тук ще подобри в значителна степен условията на

жизнената среда, в резултат на което може да се заключи, че дейностите по предвидената инвестиция могат да доведат до **положително въздействие със среден потенциал (+3)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно. Проектът има за цел да въведе СИМ и възможността администрацията в областните структури и държавната администрация да работят с актуален строителен и моделиращ софтуер, и да приемат онлайн документи за одобрения/съгласуване и т.н. По отношение на стимулиране на заетостта, ефектът ще е незначителен - ще бъдат обучени 200 експерта и 300 специалиста в СИМ и ще бъдат открити 100 нови работни места. Основен потенциален принос на проекта е повишаването на удовлетвореността от административните услуги в сферата на строителството, което ще допринесе и за повишено доверие към държавната/областна/общинска администрация.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 39–Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството

Целта на проекта е създаване на единна информационна система като платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството. Предвидени са и дейности за подготовка на необходимите нормативни промени, които да позволят ефективното функциониране на системата. Проектът ще облекчи административната тежест върху гражданите и бизнеса, като значително ще съкрати технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране и въвеждането в експлоатация на завършените строежи, като ще се създадат възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги.

В резултат ще се осигури бърз достъп до данни и по-добри услуги, както и по-голяма защита на личните данни на отделните физически и юридически лица. Цифровизацията следва да осигури на гражданите и юридическите лица упражняване на техните законни права в електронна форма, като извършване на удостоверителни услуги от административните органи; обмен на електронни данни и документи между различните органи, както и между тях и лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги.

Приносът на системата се състои в облекчаване на административната тежест върху гражданите и бизнеса чрез значително съкращаване на технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране и строителството и създаване на възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги. В резултат ще се подобри и позицията на страната по отношение на условията за извършване на инвестиции и ще се подобри бизнес средата

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Внедряване на единна информационна система по устройство на територията няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Внедряване на единна информационна система по устройство на територията **няма пряко отношение** към количеството и качеството на повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Внедряване на единна информационна система по устройство на територията косвено има положителен ефект върху ландшафта при устройственото планиране на ландшафтните структури – оценката на въздействие е със **среден положителен потенциал (3)**.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Деятностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности и обучения. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Инвестицията има висок потенциал за подобряване на реда в строителството и инвестиционното проектиране. Понеже процесите на застрояване са един от факторите за влошаване на състоянието на горските екосистеми, тя ще окаже косвено положително въздействие и върху тях.

Поради това потенциалът на инвестицията за опазване на горските екосистеми може да се оцени като **положителен среден (3)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите могат да доведат до по-добро очертаване на границите на културно-историческите и археологически резервати и археологически обекти и се оценяват с **висок положителен потенциал (4)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Внедряване на единна информационна система по устройство на територията е нематериален актив и **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

В резултат на прилагането на мярката ще се подобри и позицията на страната по отношение на условията за извършване на инвестиции и ще се подобри бизнес средата, което от своя страна ще подобри социално-икономическите фактори на средата и ще окаже **положително въздействие** върху населението и човешкото здраве. Очакваното въздействие ще е със **среден потенциал (+3)**.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно. Целта на проекта е създаване на единна информационна система като платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството. По този начин ще се облекчи административната тежест върху гражданите и бизнеса като значително ще се съкрати технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране и въвеждането в експлоатация на завършените строежи и ще се създадат възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги. В резултат ще се подобри и позицията на страната по отношение на условията за извършване на инвестиции и ще се подобри бизнес средата. Това може да доведе до по-висока заетост и повишено качество на работните места.

Дейностите на проекта ще направят възможно осигуряването на равен достъп до услуги и информация, по-добро съвместяване на професионалния и личния живот на родителите с малки деца и предоставяне на заетост на безработни лица.

Най-значимият резултат, който може да се предвиди е повишено доверие в институциите и администрацията по ЗУТ. (заради предвиденото 50% спестено време и 25% спестени разходи и стандартизирани изисквания за документацията и прозрачност при разглеждането ѝ).

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 40–Надграждане на Центъра за аерокосмически наблюдения (ЦАН) - МВР с цел достигане на национално значение в космическата политика, изпълнение на европейските изисквания и ползите за хората

Проектът предвижда **надграждане** на действащия Център за аерокосмически наблюдения (ЦАН), който се намира в сградата на МВР, жк „Дианабад“ в София.

ЦАН е създаден и до момента изпълнява дейности, свързани с получаване, обработка, анализ, интерпретация, разпространение на сателитните данни на национално ниво чрез ежедневен информационен бюлетин и Геопортал. Информацията (обработени сателитни изображения и картографски продукти; прогнози, предупреждения за опасни явления във вид на документи; регистрирани топлинни аномалии с характеристики на пожар), която се генерира в ЦАН подпомага превенцията, вземането на решения за реакция при бедствия и извънредни ситуации и дейности, свързани с щети и възстановяване след бедствието.

МВР към настоящия момент оперира и поддържа Центъра за аерокосмически наблюдения, който обслужва редица институции и органи на държавната власт. Дейността на центъра е тясно свързана с Националната система за ранно предупреждение и оповестяване (НСРПО) в процеса: „наблюдавам-анализирам-оповестявам-реагирам“. ЦАН подпомага изпълнението на регламентираните в действащата нормативна уредба задължения на МВР.

Основната цел при надграждане на ЦАН-МВР е развитието му като модерен национален център с мрежа за мониторинг, контрол и управление за събиране, обработка и последващо предоставяне на първичната информация, получена от сензори, разположени в Космоса, въздушното пространство и на земната повърхност. ЦАН включва централизирани и децентрализирани по области на компетенции и отговорности структури (административни структури, научно-изследователски екипи, бизнес структури, неправителствени организации и др.), които ще обработват първичната информация, ще извършват последващ мониторинг, анализи и прогнози, ще са отговорни за предоставянето на обработената информация на заинтересованите страни (граждани, бизнес и администрация), и ще позволяват вземането на своевременни и адекватни управленски решения в случаи на извънредни ситуации.

Технологичното обновяване на изградените системи в центъра ще подобри сътрудничеството между целия Европейски съюз и кооперираните държави; ще подобри сътрудничеството между оперативните звена, занимаващи се с мониторинг на опасните явления в ЕС и коопериращите държави; ще подобри обмена на информация между заинтересованите страни в областта на гражданската защита във връзка с

операции в рамките на цикъла на управление на риска от бедствия (превенция, готовността, наблюдение, отговор).

Обновяването на съществуващите системи за наблюдение на Земята от Космоса в ЦАН ще осигури прилагането на следващо поколение новаторски решения, нови концепции и проекти, и оперативно съвместими стандарти. Това ще бъде осъществено чрез разработване на иновативни технологии и решения, с които да се отстраняват пропуски по отношение на сигурността и които да водят до намаляване на риска от заплахи за сигурността.

Центърът ще предлага общодостъпни инструменти за тяхната допълнителна обработка или ще предоставя краен обработен продукт под формата на данни и изображения. Той ще бъде единна точка за осъществяване на сътрудничество, координация и комуникация между централна и местна администрация, доставчици на услуги от общественения сектор, академия, бизнес, НПО (неправителствени организации) и ИТ компании, разработващи решения, модели или обработващи информация, в областта на аерокосмическата информация.

Реализацията на настоящия проект ще има хоризонтален принос в редица сектори от социално-икономическия живот – регионално развитие, земеделие, екология, иновации, дигитализация, национална сигурност, гражданска защита и др., както и пряко ще допринесе за ефективното и ефикасното управление и справяне с извънредни ситуации, за чиято цел е предвидено изграждането и развитието на центъра за аерокосмически наблюдения (хъб¹⁴) за управление на риска при бедствия, аварии и катастрофи за осигуряване сигурността на гражданите.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

ЦАН и мрежа за мониторинг, контрол и управление няма да доведе до допълнителни парникови емисии, но индиректно ще допринесе за разширяване на вариантите за адаптиране на секторите към въздействията на изменението на климата и разработване на финансови, социални и политически насоки за управление на риска.

Потенциалът на въздействие **е висок положителен (4)** по отношение на изменението на климата.

Реализацията на проекта не води до увеличаване на вредните емисиите във въздуха. **Не се очаква въздействие** по отношение на влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Повърхностни води

ЦАН и мрежа за мониторинг, контрол и управление (НКЦММКУ) ще осигурява постоянен интегриран мониторинг от Космоса и въздуха на територията и акваторията на страната, обработка, анализ, и предоставяне на данни на други държавни институции, неправителствени организации, и частни компании. Това ще помогне за пълна информираност на обществото и ще доведе до висок икономически и социален ефект. Особено важен е въведеният принцип на „алтруизъм по отношение на данните“, който ще позволява използването на данни от НКЦММКУ без да се търси възнаграждение, за цели от общ интерес, като научноизследователски цели или подобряване на обществените услуги.

¹⁴ Опростени предавателни устройства, които не управляват трафика, който минава през тях, а само го предават на всички портове, като нямат информация какъв е източникът и кой е получателът на пакетите, които минават през тях.

В НКЦММКУ ще се приема информация от три сегмента – космически, авиационен (основно БЛА) и наземен (метеорологични и климатични станции, които са собственост и се поддържат от различни ведомства като ВВС и НИМХ).

Основни дейности на НКЦММКУ по отношение на повърхностни води:

Дейност 5: Създаване и внедряване на модели или приложения, оценки, методики и алгоритми за работа:

Модели за изследване на води; Модели за изследване на рискове от наводнения; Модели за развитие на територия след наводнения; Модели за мониторинг на сняг; Модели за мониторинг на мокър сняг и лед; Модели за мониторинг на морска среда; Модели за прогнозиране на вълнения и течения; Модели за мониторинг на селското стопанство (оценка на реколта, оценка на нуждите от напояване); Мониторинг на морски граници; Мониторинг на възобновяеми източници на енергия.

Предоставяните видове услуги от НКЦММКУ по отношение на повърхностни води ще бъдат:

- Предвижда се създаването на Национална мрежа за мониторинг, контрол и управление на земната и морската повърхност, която ще предоставя географска информация за управлението на речни и морски води;
- Ще се изгради система за ранно предупреждение и оповестяване на населението при бедствия и извънредни ситуации като се интегрира с вече съществуващата система. Резултатите от съвместяването ще послужат за верифициране на много различни модели на данни от спътници и параметри за нуждите на граждани, бизнес и администрация като: наводнения, риск от наводнения, земеделски нужди, екологичен мониторинг;
- Ще осигури опазването на повърхностните води и възстановяването след наводнения в България;
- Ще се осигури свободен достъп на гражданите до публични данни и услуги, и до използването на добри практики и решения с цел научни изследвания и устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси в страната.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху научните изследвания в областта на водите, устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси в страната и ще позволят вземането на своевременни и адекватни управленски решения.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Дейностите по надграждане на ЦАН и мрежа за мониторинг, контрол и управление няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морските райони за оценка.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите по проекта може да се извърши само с прилагането на технологии, които излъчват и приемат електромагнитни вълни от различни честотни обхвати – радиочестоти, микровълни, лазерни технологии, сателитни мрежи, включително безжичните технологии 4G и 5G.

Фактори, подлежащи на оценка: радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

Характер: **отрицателно въздействие**, Потенциал: **незначителен (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията е възможно да има косвено положително въздействие, като допринесе за ефективното управление на природните ресурси, вкл. и в защитени територии, чрез установяване на съществуващи проблеми, нарушения и извънредни ситуации (пожари и др.). Въздействието може да бъде оценено като **положително, с нисък потенциал (+2)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Оборудването, с което се планира да бъде надграден ЦАН, ще отговаря на международните стандарти и има **висок положителен потенциал (4)** по отношение на МА_ЕП.

Население и човешко здраве

При реализирането на ЦАН отговорни структури ще обработват първичната информация, ще извършват последващ мониторинг, анализи и прогнози, ще са отговорни за предоставянето на обработената информация на заинтересованите страни и ще позволяват вземането на своевременни и адекватни управленски решения в случаи на извънредни ситуации. В резултат от това ще се допринесе до положителни последици в редица сектори, като регионално развитие, земеделие, екология, иновации, дигитализация, национална сигурност, гражданска защита и др., както и пряко ще се повлияе върху ефективното и ефикасното управление и справяне с извънредни ситуации, за чиято цел е предвидено изграждането и развитието на центъра за аерокосмически наблюдения (хъб¹⁵) за управление на риска при бедствия, аварии и катастрофи за осигуряване сигурността на гражданите. Предвид това може да се заключи, че реализирането на дейностите по мярката ще имат **положително въздействие със среден (+3) потенциал** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Надграждането на ЦАН до Национален център за обработка на електронни данни е основна стъпка от цифровата трансформация на българското общество с потенциал за повишаване на неговото благосъстояние и просперитет. Заложената инвестиция е с несъмнен положителен социален ефект по отношение на всеобхватност, инклузивност и устойчивост на мярката. Цифровите данни са двигател за икономическо развитие и иновации в съвременните общества и способстват за преодоляването на неравенствата и бедността.

Потенциал за въздействие – положителен, висок (4).

Трансгранично въздействие

Трансграничният характер на данните, които ще се събират в Националният комплексен център и мрежа за мониторинг, контрол и управление обуславя необходимостта от развитие в сферата на глобалното сътрудничество и съответно, платформата ще предостави възможност за доверен обмен на данни с водещи партньори на базата на двустранни или многостранни партньорски споразумения.

Инвестиция 41–Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри

Проектът цели създаване на предпоставки за широкото предоставяне на електронни и вътрешни електронни административни услуги, както и на комплексни административни услуги, проактивни услуги и услуги тип „епизоди от живота“. Това ще бъде постигнато като голяма част от процесите по удостоверяване бъдат стандартизирани и автоматизирани. Удостоверяването ще е възможно при наличие на дигитализирани информационни масиви. Проектът предвижда дигитализация на информационни масиви, съдържащи регистри данни на ключови администрации – Агенцията по вписванията и Агенцията по геодезия, картография и кадастър, както и дигитализация на актовете за гражданско състояние, съхранявани от общинските администрации. За изпълнение целите на проекта, както и за бъдещи сходни инициативи на дигитализиране на по-малко значими регистри, ще бъде внедрена

¹⁵ Опростени предавателни устройства, които не управляват трафика, който минава през тях, а само го предават на всички портове, като нямат информация какъв е източникът и кой е получателът на пакетите, които минават през тях.

платформа за автоматизиране на процесите по дигитализация и последваща обработка, съхранение и управление на дигитализирана информация. Реализацията на проекта е ключова за осъществяваната регистрова реформа.

Проектът пряко допринася за прилагането на принципа за еднократно събиране и многократно използване на данни, което гарантира, че информацията, съдържаща се в обхванатите от проекта основни регистри е оперативно съвместима и ще може да бъде достъпвана и преизползвана от административните органи за целите на предоставянето на услуги, включително трансгранични услуги. Дейностите в проекта ще позволят гражданите и бизнесът да предоставят еднократно на администрациите една и съща информация, след което съответните администрации, както и звената в рамките на една администрация вътрешно да използват повторно тези данни и информация, като надлежно се спазват правилата за защита на личните данни.

Дигитализацията на определените в проекта регистри ще осигури предоставянето на административни услуги на гражданите и бизнеса изцяло по електронен път. Това е предпоставка за равни възможности на всеки заявител да получи в кратък срок съответната услуга без да се налага пряк контакт с администрацията. При заявяването на дадена административна услуга се следва определена процедура, която поставя на равна основа всеки един заявител, без разлика по полов признак и без да е необходимо потребителите да дават информация за половата си принадлежност.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Дигитализирането на информационни от регистровите масиви няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Реализацията на дейностите по инвестицията нямат пряко отношение към биологичното разнообразие. Дигитализирането на информационните масиви в администрацията могат да се отнасят до административни единици, имащи като предмет на дейност управление на природни ресурси, вкл. гори и защитени територии. В такива случаи се очаква да се повиши ефективността на дейността на тези административни единици, вкл. и управлението на посочените територии.

Този характер на въздействие може да бъде оценен като **положителен, с незначителен потенциал (+1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Дейностите **нямат пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Дигитализирането на информационните масиви на администрацията е от първостепенно значение за повишаване на качеството на предоставяните административни услуги. Чрез прилагането на принципа за еднократно събиране и многократно използване на данните ще създаде предпоставки за равни възможности на

всеки заявител на ел. услуги. Принципите за инклузивност и всеобхватност на инвестицията са заложени. Устойчивостта на мярката трябва да се гарантира и след приключването на проектните дейности като дигитализацията на данните от общини и регистри се превърне в необратим процес, а не се запазва и „старата“ хартиена система.

Потенциал за въздействие – положителен, висок (4).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 42–Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението

Проектът цели създаване на предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и ще допълва реализацията на реформаторските намерения. За целта ще бъде надградена информационната система „Мониторстат“ на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. Освен че ще обхване всички действащи стратегически документи, инструментът ще проследява и свързаността им с целите за устойчиво развитие.

Проектът допринася за реформите в публичното управление и публичната администрация чрез осигуряване на технологичен инструмент за по-добро формиране на политики и управление на изпълнението им. Той спомага за стандартизирането на стратегическото планиране въз основа на ясни и проследими индикатори. Проектът ще допринесе за осигуряване на данни, необходими за мониторинга и оценката на политиките и в резултат на това - за основано на данни формиране на политики.

Надграждане на „Мониторстат“ включва следните функционалности:

- Включване и интегриране на всички действащи стратегически документи на централно ниво,
- Класификация на документите по области на политики
- Привеждане на съдържанието на стратегиите в съответствие с целите за устойчиво развитие,
- Стандартизиране на документите за планиране и отчитане
- Профили на институциите, осигуряващи прозрачност и отчетност на целите и на отговорностите на институциите и техните звена, отговарящи за изпълнението,
- Публична част с визуализации, осигуряваща по-добра отчетност на изпълнението,
- Административна (непублична част), достъпна само за съответните администрации,
- Създаване на „склад“ за динамични данни (Data Warehouse).

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Надграждането на системата „Мониторстат“ с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържание в съответствие с Целите за устойчиво развитие и

създаване на „склад“ за динамични данни, като цяло ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – стратегическо планиране по отношение на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат и управление на качеството на атмосферния въздух.

Оценката на въздействие по отношение на компонентите е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Повърхностни води

Проектът има за цел да надгради информационната система „Мониторстат“, поддържана от НСИ до инструмент за стратегическо планиране, за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централно ниво.

Надграждането на системата с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, като цяло ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – стратегическо планиране по отношение на водите като национален ресурс и използването на водната енергия. Това ще има благоприятно въздействие върху устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси в страната.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Подземни води

Надграждането на системата „Мониторстат“ с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, като цяло ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – опазване на подземните водни тела.

Оценката на въздействие по отношение на подземните води е с положителен характер и с **висок положителен потенциал (+4)**.

Морска околна среда

Основната цел на инвестиционното предложение е да създаде предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и да допълни реализацията на реформаторските намерения, надграждайки информационната система „Мониторстат“ на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. В допълнение ще допринесе за осигуряване на данни, необходими за мониторинга и оценката на политиките и в резултат на това - за основано на данни формиране на политики.

Надграждането на системата с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, косвено ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – стратегическо планиране по отношение на морската околна среда.

Оценката на въздействие по отношение на морската околна среда е с положителен характер и с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Надграждането на системата „Мониторстат“ с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, като цяло ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – оптимизиране на земеползването и опазване на замърсяването на почвите.

Оценката на въздействие по отношение на компонентите е с положителен характер и с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Ландшафт

Надграждането на системата „Мониторстат“ с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, като цяло ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – опазване на елементите на природните ландшафти.

Оценката на въздействие по отношение на ландшафта е с положителен характер и с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Отпадъци

Основната цел на инвестиционното предложение е да създаде предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и да допълни реализацията на реформаторските намерения, надграждайки информационната система „Мониторстат“ на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. В допълнение ще допринесе за осигуряване на данни, необходими за мониторинга и оценката на политиките и в резултат на това - за основано на данни формиране на политики.

Надграждането на системата с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържанието в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, косвено ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – стратегическо планиране по отношение на отпадъците.

Оценката на въздействие е с положителен характер и със **среден положителен потенциал (+3)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Надграждането на системата „Мониторстат“ с отчитане и класификация на действащите стратегически документи по области на политики на централно ниво и привеждане на тяхното съдържание в съответствие с Целите за устойчиво развитие и създаване на „склад“ за динамични данни, косвено ще подобри мониторинга на изпълнението и отчетността на тези документи и в частност – стратегическо планиране по отношение на вредните физични фактори - шум в околната среда и нейонизиращи лъчения.

Оценката на въздействие е с положителен характер и със **среден положителен потенциал (+3)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Инвестицията има висок потенциал за подобряване на реда в изработване и провеждане на държавната горска политика. Поради дългосрочността на решенията в горското стопанство и противоречията между обществения и частния интерес, инвестицията ще окаже положително въздействие и върху горските екосистеми.

Поради това потенциалът на инвестицията за опазване на горските екосистеми може да се оцени като **положителен висок (+4)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Тематичната насоченост на проекта е *нематериален актив* с екологично предназначение. Въздействието **няма пряко отношение** по отношение на материалните активи.

Население и човешко здраве

Основната цел на инвестиционното предложение е да създаде предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и да допълни реализацията на реформаторските намерения, надграждайки информационната система „Мониторстат“ на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. В допълнение ще допринесе за осигуряване на данни, необходими за мониторинга и оценката на политиките и в резултат на това - за основано на данни формиране на политики в областта на здравеопазването.

Оценката на въздействие по отношение здравеопазването е с положителен характер и с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Социални аспекти

Инвестицията **няма пряко отношение** към социалните аспекти.

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 43–Осигуряване на адекватна информационна и административна среда за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост

Проектът има за цел да осигури адекватна информационна и административна среда за бързо, навременно и законосъобразно изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост. Чрез настоящия проект ще се осигурят необходимите инструменти за подобряване на средата за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) в България, като се обезпечат дейностите, свързани с управлението, контрола и одита на Националния план за възстановяване и устойчивост на Р. България. Чрез проекта ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното му изпълнение. Дейностите на проекта ще допринесат за безпрепятственото прилагане на Плана и подобряването на бизнес средата и предоставените от администрацията услуги и са концентрирани в следните направления:

1. Информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане;
2. Административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки;
3. Одит и контрол.

За прилагането на финансовата помощ по линия на НПВУ се изисква използването на информационна система за електронен обмен на данни, която функционира ефективно при управлението на проекти. В тази връзка, предвид кратката времева рамка за изпълнение на НПВУ и значителния обем на средства, който следва да бъде договорен и реализиран в България, се взе решение ангажираните структури да използват съществуващата към момента система Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН) към Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), като се надгради допълнително, за да се подобрят, ускорят и автоматизират индивидуалните процеси.

Адаптирането на системата за целите на НПВУ посредством нейното надграждане ще даде възможност да бъдат използвани всички предимства на една работеща и акредитирана информационна система. Извършеният преглед на изискванията към информационната система ясно показва, че съществуващите функционалности на ИСУН ще осигурят базовите инструменти, необходими за стартирането, изпълнение и управление на ПВУ. Въпреки това добавянето на управлението и изпълнението на ПВУ към съществуващата система създава необходимостта от надграждане и обезпечаване функционирането на системата от ресурсна гледна точка (софтуер, хардуер, човешки и информационни/помощни ресурси), поради очакваните допълнителни потребители, изисквания към процесите и проекти (документи), които ще бъдат администрирани в системата, както и с оглед

идентифицираните нужди от своевременно и бързо изпълнение на предвидените мерки за възстановяване и устойчивост на българската икономика.

Настоящият проект допринася за свеждане до минимум на административната тежест за предприятията чрез подобряване на ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление, като се надгради ИСУН за целите на НПВУ и по този начин се намали административната тежест при неговото реализиране, а от друга страна да рационализират и да ускорят процедурите за предоставяне на ефективна подкрепа за малките и средните предприятия и самостоятелно заетите лица.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Надграждането на ИСУН за целите на НПВУ косвено ще подобри процесите и проекти (документи), които ще бъдат администрирани в системата, както с оглед идентифицираните нужди от своевременно и бързо изпълнение на предвидените мерки за устойчивост към промените в климата и подобряване на КАВ.

Оценката на въздействие по отношение на компонентите е с положителен характер с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Повърхностни води

Чрез проекта ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ във връзка с предвидените дейности за подобряване състоянието на водите. Настоящият проект ще допринесе за своевременното и бързо изпълнение на предвидените мерки за възстановяване и устойчивост на водните екосистеми. Това ще има благоприятно въздействие върху устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси в страната, както и подобряване на тяхното екологично състояние (по БЕК, съгласно РДВ и Закона за водите).

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер със **среден положителен потенциал (+3)**.

Подземни води

Надграждането на ИСУН за целите на НПВУ косвено ще подобри процесите и проекти (документи), които ще бъдат администрирани в системата, както с оглед идентифицираните нужди от своевременно и бързо изпълнение на предвидените мерки за опазване на подземните води. Чрез надграждане на съществуващият капацитет по отношение на информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане; административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки и одит и контрол тази инвестиция би оказала косвено благоприятно въздействие.

Оценката на въздействие по отношение на подземните води е с положителен характер със **среден положителен потенциал (+3)**.

Морска околна среда

Ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ във връзка с предвидените дейности за подобряване състоянието на водите. Настоящият проект би допринесъл за своевременното и бързо изпълнение

на предвидените мерки за възстановяване и устойчивост на морската околна среда. Чрез надграждане на съществуващият капацитет по отношение на информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане; административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки и одит и контрол тази инвестиция би оказала косвено благоприятно въздействие върху морската околна среда.

Оценката на въздействие по отношение на морската околна среда е с положителен характер с **незначителен положителен потенциал (+1)**.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Надграждането на ИСУН ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ във връзка с предвидените дейности за опазване на почвите и начина на земеползване.

Оценката на въздействие по отношение на почвите и земеползването е с положителен характер с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Ландшафт

Надграждането на ИСУН ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ във връзка с предвидените дейности за опазване на елементите на ландшафта. Чрез надграждане на съществуващият капацитет по отношение на информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане; административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки и одит и контрол тази инвестиция би оказала косвено благоприятно въздействие.

Оценката на въздействие по отношение природния ландшафт с положителен характер с **незначителен положителен потенциал (+1)**.

Отпадъци

Чрез надграждане на съществуващият капацитет по отношение на информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане; административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки и одит и контрол тази инвестиция би оказала косвено благоприятно въздействие.

Оценката на въздействие по отношение на морската околна среда е с положителен характер с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности, закупуване на хардуер и обучения. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ в косвена връзка ще допринесе за своевременното и бързо изпълнение на мерки за възстановяване и устойчивост на горските екосистеми. Това ще има благоприятно въздействие върху устойчивото използване и опазване на горските ресурси в страната, както и подобряване на тяхното екологично състояние.

Оценката на въздействие по отношение на горските екосистеми е с положителен характер със **среден положителен потенциал (+3)**.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Тематичната насоченост на проекта е *нематериален актив* с екологично предназначение. Въздействието **няма пряко отношение** по отношение на материалните активи.

Население и човешко здраве

Ще бъдат създадени необходимите условия за ефикасното и ефективното изпълнение на НПВУ във връзка с предвидените дейности за подобряване състоянието на водите. Настоящият проект би допринесъл за своевременното и бързо изпълнение на предвидените мерки за възстановяване и устойчивост на морската околна среда. Чрез надграждане на съществуващият капацитет по отношение на информационна система за мониторинг и обучения на финалните бенефициенти и ползватели на инструмента за отчитане; административен капацитет на крайните получатели/Структури за наблюдение и докладване в т.ч. на възложителите на обществените поръчки и одит и контрол тази инвестиция би оказала косвено благоприятно въздействие върху здравеопазването.

Оценката на въздействие е с положителен характер с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Социални аспекти

Инвестицията **няма пряко отношение** към социалните аспекти.

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 44– Модернизиране на дългосрочната грижа

Проектът подкрепя продължаването на реформата на системата на социалните услуги, в т.ч. за дългосрочна грижа. Предвидено е изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както и реформиране на съществуващите домове за стари хора.

Проектът предвижда:

1. Изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания.
→ общо **250** сгради, в които ще се разкрият **125** социални услуги за **резидентна грижа** (за **7500** потребителя) и **125** съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за **лица с увреждания** (за **7500** потребителя). Всички нови сгради, които ще се изграждат ще отговарят на изискванията за енергийна ефективност на сгради и ще съответства най-малко на клас „В“ на енергопотребление.
2. Извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите домове за стари хора:
→ реформиране на с **82 съществуващи социални услуги** за възрастни хора в надтрудоспособна възраст (съществуващата към момента социална услуга „Дом за стари хора“) с капацитет за **5 598** потребители резидентни услуги. Всички съществуващи сгради, които ще се реформират ще отговарят на изискванията за енергийна ефективност на сгради и ще съответства най-малко на клас „В“ или „С“ на енергопотребление.
3. да се реализират дейности в приблизително 1200 съществуващи социални услуги за около 25 000 потребители,
4. да се извърши проектиране, като се изготвят инвестиционни проекти за всеки обект на интервенция, които да са в пълно съответствие с изискванията за енергийна ефективност на сгради и ще се закупи и достави оборудване и обзавеждане, отговарящо на съвременните изисквания за енергийна ефективност и адекватно на потребностите на целевите групи и спецификата на социалните услуги, които се предоставят.

Инвестиционните проекти ще включват и изпълнение на противоепидемични мерки, в т.ч. адаптиране на физическата среда с оглед създаване на възможност за физическо дистанциране на потребители на услугите в случай на епидемична ситуация, мерки за разделяне/ограничаване на пътничопотока в услугите, доставка и монтаж на бактерицидни лампи от затворен тип с възможност за работа в присъствието на хора и др.

В резултат на изпълнението на мерките по Плана е планирано и се очаква като резултат изграждане на 100 нови социални услуги за 2 140 потребители, в това число 32 нови консултативни социални услуги в общността за минимум 1 120 потребители в 22 общини и 68 социални услуги за резидентна грижа за 1 020 потребители в 29 общини.

В Плана е заложено и от съществуващите 79 специализирани институции за пълнолетни лица с увреждания да се закрият 9 дома за пълнолетни лица с психични разстройства и с умствена изостаналост, а на един дом да се намали капацитета.

Изпълнението на процесът на деинституционализация на лицата с увреждания и възрастните хора води до превес на подкрепата и грижата в домашна среда и в общността.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Продължаването на реформата на системата на социалните услуги има незначително предвидимо положително въздействие по отношение на парникови емисии и не води до осезаемо намаляване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително, дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Дейностите няма да доведат до допълнителни емисии на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е - **няма пряко отношение** към компонента.

Повърхностни води

Програмата предвижда изграждане на 1 нова сграда за резидентна грижа и на 1 нова сграда за грижа за лица с увреждания, което има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

Дейностите ще доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им е необходимо да се спазват наредбите при проектиране на ВиК системи и обектите да се заустват към градската канализационна мрежа или да се изгради за тях локална ПСОВ.

При спазване на законодателната уредба за водоснабдяване или заустване **не се очаква въздействие (-)** в дългосрочен аспект върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Дейностите няма да доведат до влошаване на ДСМОС или по някакъв начин да повлияят негативно върху морските райони за оценка.

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

С изграждането на нова сграда за резидентна грижа и на нова сграда за грижа за лица с увреждания ще бъдат засегнати основно *почвите от крайградските земи* (селскостопански и/или от горския фонд), което ще допринесе за нарастване на натиска върху тях и трайни загуби на производствени и екосистемни функции на земята, поради нейното покритие (запечатване) с водоустойчиво покритие.

При спазване на законодателството, свързано с опазване на почвите и почвеното органично вещество (хумус)¹⁶ въздействието ще е с **незначителен отрицателен потенциал (-1)**.

Рискът по отношение на земите и почвите е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Не се очаква отрицателно въздействие по отношение на елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на проекта **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда изграждане на нови сгради за резидентна грижа и нови сгради за лица с увреждания. Липсва конкретика по отношение избора на територии за тези сгради. Вероятно те ще се реализират във вече урбанизирана среда.

При осъществяването им в нови терени, очакваните въздействия върху елементите на биологичното разнообразие биха могли да се изразят в:

- пряко унищожаване на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при наличието им) в мястото на изграждане;
- фрагментация на естествени местообитания (в т. ч. и на консервационно значими такива, при засягането им);
- пряко унищожаване на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, в мястото на изграждане;

¹⁶ Закон за опазване на околната среда; Закон за почвите; Закон за опазване на земеделските земи; Правилник за прилагане на закона за земеделските земи.

- фрагментация на местообитания на животински видове, вкл. такива за размножаване, при засягането им;
- бариерен ефект за животински видове (предимно за земноводни, влечуги и наземни бозайници);
- пряко унищожаване на индивиди – консервационно значими растения, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, при подготовката на терена преди същинското строителство;
- безпокойство за по-чувствителни видове – птици, бозайници, в съседни територии, по време на строителството;
- навлизане на инвазивни чужди видове растения.
- при недалновидно ситуиране на инвестиционните предложения, или техните елементи, на нови терени, може да се повлияе териториалната цялост и/или предмета на опазване на защитени зони и територии.

Възможното въздействие е **отрицателно със среден потенциал (-3)**.

За смекчаването му е необходимо да се вземат предвид следните мерки:

- - Изграждането на нови сгради за резидентна грижа и за лица с увреждания, да се извършва по възможност само в границите на урбанизирани територии.
- - Конкретните инвестиционни предложения за нови сгради за резидентна грижа и за лица с увреждания на нов терен, да бъдат подлагани на процедура по ОВОС.
- - Да не се разполагат инвестиционни предложения за на нови сгради за резидентна грижа и за лица с увреждания на нов терен, в границите на защитени зони и територии.

При спазването на тези мерки, очакваното въздействие може да се намали до такова с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Инвестициите по отношение на МА-ЕП водят до енергийно ефективна социална инфраструктура, като въздействието е с **висок потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Проекта предвижда изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както и реформиране на съществуващите домове за стари хора. Отчитайки този факт може да се заключи, че реализирането на дейностите, свързани с дадената инвестиция, ще доведат до **положително въздействие с висок потенциал (+4)** върху населението и здравето на хората от засегнатите от прилагането на мярката групи.

Социални аспекти

Социалната значимост на процеса на деинституционализация на грижите за възрастни хора е безспорна. Регламентираното предимство в Закона за социалните услуги на социалната подкрепа в домашна среда и в общността за сметка на резидентните услуги за възрастни хора е добра предпоставка за промяна на парадигмата по отношение на дългосрочната грижа. Заложената цел е да се преодолее социалното изключване на възрастните хора и съответно да се подобри качеството им на живот. Всичко това като декларация от страна на държавната администрация е позитивно само дотолкова, доколкото наистина ще се изгради нова система и подход към възрастните хора и техните семейства. Фактите са, че дългосрочната грижа в България се предоставя най-вече от семейството, най-близките роднини и приятелите (над 90%). Според последните данни над 400 000 възрастни хора в България се нуждаят от адекватна дългосрочна грижа и подкрепа. Делът на възрастните хора е над 1.5 млн. души. Демографските тенденции показват, че този брой непрекъснато ще се увеличава. Заложената в инвестицията програма за енергийна ефективност с краен бенефициент единствено общините е в разрез с принципа на инклузивност и равнопоставеност. В съществуващата система за държавно делегирана дейност легитимни кандидати и доставчици са също така неправителствените организации, работещи в обществена полза, както и частни доставчици, доколкото тази дейност не регламентира икономическа дейност по смисъла на закона, а е изцяло в полза на общността и крайните бенефициенти. **Това е пряко нарушение на принципите за равнопоставеност и недискриминация** и продължава държавната политика през годините, с което общините са привилегированите доставчици на социални услуги, които едновременно и следят за качеството на социалните услуги – един вид предоставящият се контролира сам. **Подобна политика води до „изкривяване“ в социалния сектор** и със сигурност има негативни социални последици особено в пандемичната обстановка, при която възрастните хора бяха подложени на безпрецедентна социална изолация. Особено фрапантна беше ситуацията в резидентните общински услуги, при които в продължение на месеци възрастните хора бяха държани под ключ, с ограничаване на базисните им човешки права. Този пример демонстрира належащата необходимост от коренната промяна на социалните услуги в България.

Предложената инвестиционна програма за съжаление **не обосновава по никакъв начин така постулираното в ЗСУ предимство на домашната грижа и грижите в общността**, напротив чрез изграждането на 250 нови сгради за резидентни услуги отново ще се даде предимство на този тип услуга за сметка на останалите. Реално планираното закриване на институции, описано в проектния фиш напълно ще се компенсира с изграждането на нови такива. **Реформирането на съществуващите домове за стари хора също не е в унисон с промяната заложена в новия ЗСУ**. По компонент 2 от фиша на проекта – също половината от услугите (625) са отново резидентни услуги. Със сигурност повишаването на енергийната ефективност на сградния фонд на общините е екологично съобразно и съответства на целите на Зелената сделка, но отново европейско финансиране ще се насочва към не реформиран тип социални услуги и ще се продължи досегашната политика на изоставяне на възрастните хора в домове, макар и реновирани, без инвестициите в социалната сфера да са обвързани с конкретни ангажменти от страна на общините и местните общности за създаване на качествено нов тип социални услуги, при които основен акцент е грижата в домашна среда и съответно почасови услуги в общността. Резидентните услуги (24-часово обгрижване) са най-скъпите и най-трудоемките услуги в цял свят.

Предоставянето на резидентни услуги трябва да се обвърже с реформа на индивидуалните оценки и оценката на потребностите, както и с въвеждането на ясни критерии за качество и стандарти за работа в социалната сфера. Без тези реформи да бъдат осъществени на практика инвестициите в сграден фонд ще повторят грешките от деинституционализацията на грижата за децата, при която част от детските домове бяха обособени като отделни услуги с различни „входове“ и продължаваха да функционират в същата „институционална“ атмосфера. От друга страна, построените малки „домове“ продължиха да работят в резидентен модус и макар за по-малък брой ползватели пренесоха всички „негативни“ страни на големите домове, като дори част от персонала от едните бяха преместени в другите без необходимата преквалификация и обучение от страна на общините.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 45–Предоставяне на помощни средства за лица с трайни увреждания

Общата цел на проекта е насочена към насърчаване на дейностите по осигуряване на лична мобилност и достъпност за хора с трайни увреждания за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности.

Общата цел ще бъде постигната чрез изпълнение на основните дейности по проекта, които включват:

1. Предоставяне и финансиране на висококачествени и високотехнологични помощни технически средства за хора с трайни увреждания, в т.ч. компютърна конфигурация и/или преносим компютър с лицензиран софтуер; специализирани софтуерни програми; електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, технически и медицински устройства, и други подобни спомагателни техники и технологии, съобразно специфичните нужди.
2. Предоставяне и финансиране на помощни средства за хора с трайни увреждания за създаване на достъпна среда (например: приспособление и съоръжения за адаптиране на моторно превозно средство, електростимулатори и други), свързана с мобилността и свободното им придвижване.
3. Осигуряване на обучение на хора с увреждания, в т.ч.:
 - осигуряване на обучение на хора с увреждания за ползване на спомагателни технологии;
 - мотивационни обучения на хора с увреждания, ползватели на помощните технически средства и спомагателни технологии.
4. Организация и управление на проекта.

Лицата, които ще получат подкрепа в изпълнение на дейностите по проекта ще бъдат селектирани, съобразно следните критерии:

- допустимите целеви групи ще са хора с трайни увреждания, които не са получили финансова подкрепа за задоволяване на необходимата потребност от ведомство/институция, опериращи с публични средства и
- идентифицирана е потребността от оказване на съответната подкрепа за тях в унисон с насочеността за активното им социално включване и осигуряване на по-добри възможности на водене на независим начин на живот.

Проектът допринася за подобряване на социално-икономическия статус на хората с увреждания, което положително рефлектира и на здравето им.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на проекта **няма пряко отношение (-)** към факто отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията не е свързана със строителство или други дейности, които могат да окажат въздействие върху природни местообитания, растителни или животински видове. Няма да има въздействие върху компонентите на биоразнообразието.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Предоставянето на помощни средства за лица с трайни увреждания ще окаже **директно положително въздействие** върху здравето на засегнатите от прилагането на мярката групи хора, като ще допринесе за подобряване на условията им на живот и ще доведе до по-висока продължителност на живот на засегнатото население. Ето защо очакваното въздействие може да се оцени като такова с **висок потенциал (+4)**.

Социални аспекти

Подобряването качеството на живот на хората с увреждания, достъпността на средата и личната им мобилност са водещи критерии, когато говорим за социална интеграция на хората с увреждания. Доколко закупуването на компютърни конфигурации и преносими компютри ще подобри възможността на тези хора да се интегрират на пазара на труда е нещо, което трябва да се заложи като индикатори в инвестиционната програма и да подлежи на последващ контрол. Въпросът е, доколко самите бенефициенти ще имат възможността сами да определят необходимостта от помощни технически средства и правят избор за съответните производители, тъй щото тяхната употреба да подобри реално ежедневните им дейности.

Ако представената сметка показва, че около 6000 лв. на бенефициент ще са разходите от европейското финансиране е резонно да се запита, дали тази сума реално ще постигне търсеното социално включване и интегриране на хората с увреждания. Безбройни са примерите от практиката за получаване на помощни средства, които не отговарят на реалните потребности на хората с увреждания, а същевременно

семействата им стартират дарителски кампании и са принудени да търсят финансиране и подкрепа за придобиване на реално подпомагащи технически пособия.

Обвързването на предоставянето на такъв ресурс с реални реформи в системата за социална подкрепа чрез например въвеждането на индивидуализиран подход и ясна и еднозначна система за оценка на потребностите и нуждите на хората с увреждания още по-добре ще обоснове социалните ефекти от подобна, неминуемо важна инвестиция.

На този етап предложената програма **не дава основание за гарантиране на високи положителни социални ефекти**, освен ако не се променят индикаторите и заложат критерии за овластяване на хората с увреждания в процеса на взимане на решения по отношение на техните потребности и нужди от техническа помощ.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Грансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 46–Развитие на солидарна икономика

Проектът предвижда разширяване и модернизиране на възможностите за подкрепа на субектите на социалната и солидарна икономика чрез реформиране на политиката и прилагане на индивидуализиран подход спрямо потребностите на всеки отделен субект на социалната и солидарна икономика чрез създаване на фокус-точки с териториално покритие в шестте региона на страната. Акцент на оказваната подкрепа ще бъде трансформацията на субектите на социалната и солидарна икономика в контекста на двойния (зелен и цифров) преход.

Проектът предвижда:

1. обследване на поне 200 социални предприятия за възможност за дигитализиране на работните им процеси и подпомагане на осъществяването на изведените препоръки в поне 100 от тях, както и провеждане на обучения за работниците в тях във връзка с въведените цифрови решения,
2. насърчаване създаването на мрежи и провеждане на обучения, инициативи и партньорства за приобщаване на социалните предприемачи към социалния и граждански диалог с държавните институции, местната власт и местните общности.

Реализацията на проекта ще се постигне чрез създаването на мрежа от фокус-точки с териториално покритие в шестте региона на страната (с възможност за създаване на такива и в областните центрове) и изграждането на изричен експертен капацитет за преодоляване дефицитите от специализирани, включително дигитални умения, знания и капацитет, както и използване на предимствата на дигитални и цифрови инструменти за процесите им на работа. Чрез създаване на фокус-точките в шестте региона (NUTS¹⁷ 2) на страната се постига национално покритие. Към експертния състав ще бъдат привлечени представители на местните академични среди,

17 NUTS – от френски (Nomenclature des Unités territoriales statistiques) – териториалните единици за статистически цели, в 3 нива на йерархия за България: NUTS 1- 2 статистически зони, NUTS 2 – 6 райони за планиране, NUTS 3 – 28 области.

местния бизнес, местните медии, местната власт и други местни организации и институции, с необходимата експертиза за осъществяване на конкретни дейности - консултантски, посреднически и др.

Устойчивостта на резултатите от проекта ще се осигури посредством предвидената след приключването му трансформация на фокус точките в местни инкубатори, реализирани под формата на публично-частно партньорство, основаващо се на запазване тяхното функциониране и чрез апортиране на наличните активи.

Проектът предвижда и изграждане на дигитална платформа (мрежа) на субектите на провежданата политика в областта на социалната и солидарна икономика. Тя представлява иновативен инструмент за модернизирание и дигитализиране на пазарните процеси и тяхното управление. С въвеждането на новия иновативен инструмент ще се окаже пряко въздействие върху видимостта на предприятията, което от своя страна ще повиши тяхната конкурентоспособност и производителност, което ще доведе до разширяване капацитета на предприятията както в производството, така и в броя на заетите лица от уязвимите групи. Това е насърчителна мярка, чрез която субектите на социалната и солидарна икономика ще могат да се включат в единния пазар, ще създават мрежи и партньорства, ще получат достъп до дигитални инструменти, до дигитален маркетинг и облекчения при разпространението на своите стоки и услуги. По този начин за лицата от уязвимите групи, които в повечето случаи са единствената целева група заети лица в социалното предприятие, ще се създадат благоприятни условия за заетост, което е предпоставка те да участват в постигането на социално приобщаващ икономически растеж и не на последно място, по този начин ще се изгради култура на социално отговорно поведение и потребление.

Ще бъде изградена и технология за събиране и анализ на данни или т. нар. адаптивно-аналитичен софтуер, с възможност за самообучение, обработка и анализ на данни (изкуствен интелект) с потенциал (въз основа на различните операции, кооперации, сътрудничества и партньорства) да генерира и обработи данни, които да позволят отчетливо и обективно оценяване както на секторните дефицити, така и на провежданата политика. Набираната информация може да бъде широко използвана за целите на политиката от страна на заинтересовани страни. Чрез тази технология ще може да се събират данни за потребителите на платформата, като по този начин ще могат да се проследяват тенденциите в развитието на сектора на социалната икономика в страната и по обективен начин ще се извършва остойностяване на рентабилността и социалната добавена стойност на социалните предприятия. Набираните данни ще бъдат отправна точка за провежданата национална политика в областта на социалната и солидарна икономика, като същевременно ще могат да се наблюдават и тенденциите в сектора и на територията на ЕС.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на проекта **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда предимно закупуване на помещения и оборудването им като т.н. „фокус точки“, вкл. с хардуер и софтуер, и обучения. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Развитието на солидарната и социална икономика, при което социалните предприемачи интегрират своите социални каузи в бизнес моделите са важен етап в постигането на по-голяма социална справедливост и намаляване на неравенствата в българското общество. Със сигурност посочените слаби звена в настоящия етап от развитието на социалните предприятия в България по отношение на регионалната им фрагментираност и техническа изостаналост са добре обосновани в проектния фиш. Изводът, който се прави, че трябва да се развие регионален административен капацитет чрез създаване на държавни регионални структури, т.нар. **фокус-точки**, за които е отделен близо половината от предвидения бюджет (около 11 млн. лв.) **абсолютно не съответстват на проблемния анализ**.

Спорно е доколко една държавна структура има компетенциите да консултира по процесите на дигитализация и подпомага въвеждането на индивидуализирани дигитални решения. Със сигурност дадените за пример дигитални иновационни хъбове не са държавни структури, а обикновено са или частни инициативи със съответната публична подкрепа или публично-частни партньорства. По отношение на компонент 2 от проектния фиш предвидената дигитална платформа, която да функционира на принципа на колективно пазаруване отново **е спорна** по отношение на икономическата ѝ целесъобразност.

В предвидената инвестиция от над 2.3 млн. лв. (създаването ѝ и пазарното ѝ интегриране), която ще обслужва както се посочва „социалните предприятия към МТСП към 31 декември 2020 г. са вписани 26 социални предприятия, а в Регистъра на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания към Агенцията за хората с увреждания има 222 вписани предприятия.

Освен това **е спорно**, доколко тази дигитална платформа реално ще проработи и допринесе за прокламирания „излаз до пазар и дистрибуция в по-широк териториален мащаб“. Едва ли е в компетенцията на МТСП да управлява подобно пазарно решение и следователно се подразбира, че това под една или друга форма ще се предостави на частен оператор, което ще е **в разрез с принципа на инклузивност и недискриминация**.

Като цяло предвидената инвестиция с краен бенефициент МТСП с изключение на частта с обследването на нуждите от дигитализация и обучителните мероприятия не допринася за повишаване капацитета на предприятията от социалната и солидарна икономика.

Създаването на грантови схеми и по-тясното въвличане на бизнес средите по отношение на дигитализацията и бизнес компетенциите на социалните предприемачи **биха били много по-устойчив и икономически съобразен подход**.

Не е в компетенциите и прерогативите на МТСП да управлява подобни процеси, а по-скоро **да създава необходимите предпоставки и регулативни условия** самите заинтересовани страни да осъществяват прехода към цифрова и зелена икономика.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 47–Модернизиране на Агенция за социално подпомагане

Проектът е насочен към повишаване ефективността и качеството на предоставяните административни услуги в системата на социално подпомагане и закрила на децата, създаване на безопасна среда, защита на данните на гражданите, както и усъвършенстване на достъпа до услуги за лица с различни увреждания, реновиране на част от сградния фонд и минимизиране на разходите за издръжка и управление на териториални структури на Агенция за социално подпомагане (АСП).

Проектът предвижда:

- Да се реновират част от сградите, в които се помещават териториалните звена на Агенцията, чрез изпълнение на различни по обем строително-ремонтни дейности според необходимостта от намеса и да се повиши нивото на енергийна ефективност;
- Да се прекрати използването на скъпоструващи енергийни източници с висок въглероден отпечатък като се замени с подходяща отоплителна техника – климатици с висок клас на енергийна ефективност. Голяма част от териториалните поделения се отопляват на твърдо гориво с печки, а в останалите се използват за отопление стари електрически уреди с високо потребление на енергия;
- Да се осигурят съоръжения за преодоляване на препятствия за лицата с физически увреждания, когато административната сграда е многоетажна, и се осигури свободен достъп за всички граждани без значение от различията им до услугите, които предоставя Агенцията на различни нормативни основания;
- Да се изгради допълнителна резервирана инфраструктура - резервен център за данни на изградената Интегрирана информационна система (ИИС), за да се елиминира в бъдеще риска от загуба на събраните от организацията в хода на обичайната ѝ работа данни на гражданите, както и да се създадат условия тези данни за лица и семейства да бъдат използвани при предоставяне на планираните интегрирани индивидуални услуги, както и да се комбинират с други електронни инструменти за социална или административна подкрепа;
- Да се внедри Система за централизирано управление на информацията, предоставяна от АСП и териториалните поделения, управлявана от централен сървър с инсталирани интерактивни монитори за мултимедийно съдържание, адаптирани за хората със зрителни увреждания.

Посочените по-горе видове дейности са установени изисквания към организациите, предоставящи публични услуги, но са трудно решими за ведомството. Извършването на основен ремонт или обновяване на сградите или част от тях, както и осигуряването на съоръжения за достъп и високотехнологична информационна техника изискват значителни финансови ресурси, каквито Агенцията за социално подпомагане и Министерството на труда и социалната политика не могат да осигурят.

В тази връзка, реализацията на проекта ще осигури качествени услуги за населението на територията на цялата страна, предоставяни в достъпна и безопасна среда, както и ще достигне цялостна оптимизация на разходите на Агенцията. Също така, изпълнението на проекта ще укрепи устойчивостта на социалната система, както и ще увеличи достъпа на повече хора, нуждаещи се от подкрепа, независимо от техните специфични различия, причинени от физически или сензорни увреждания. Укрепената информационна инфраструктура на Агенцията ще даде техническа възможност без риск от загуба на данни да се планират и изпълнят бъдещи съвместни инициативи за предоставяне на интегрирани услуги и услуги по заетост.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Модернизиране на материалната база, като се повиши нивото на енергийна ефективност и се прекрати използването на скъпоструващи енергийни източници има слабо предвидимо положително въздействие по отношение на намаляване на парниковите емисии.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна социална инфраструктура е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**

Дейностите по промяна на горивната база за отопление на териториалните поделения на АСП с по-екологични горива ще доведе до допълнително намаление на емисиите на вредните вещества във въздуха и до подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) през отоплителния сезон.

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Не се очаква въздействие по отношение на елементите на ландшафта.

Отпадъци

Подобряване енергийната ефективност на сградите ще допринесе за използването на по-малко енергия за отопление, което от своя страна ще доведе до образуването на по-малко количества отпадъци от сектор енергетика. Може да се заключи, че дейностите по инвестицията ще окажат въздействие с **незначителен положителен потенциал (+1)** върху фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда извършване на ремонтни дейности, осигуряващи енергийна ефективност, осигуряване на достъпна среда и подмяна на отоплителни уреди, доставка на хардуер и софтуер. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Инвестициите по отношение на МА-ЕП водят повишаване на нивото на енергийна ефективност, като въздействието е с **нисък потенциал (2)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на проекта ще доведе до повишаване ефективността и качеството на предоставяните административни услуги в системата на социално подпомагане и закрила на децата, създаване на безопасна среда, защита на данните на гражданите, както и усъвършенстване на достъпа до услуги за лица с различни увреждания. Всичко това ще доведе до **положителни въздействия със среден потенциал (+3)** върху населението и човешкото здраве, изразяващи се основно в подобряване на жизнената среда на хората с увреждания.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно. Дейностите по проекта предвиждат строително-ремонтни дейности за реновация и освежаване на сградния фонд на териториалните поделения на АСП, както и осигуряване на енергийно ефективно отоплителни уреди. Ще бъде подобрена и достъпността на средата за ползване на услугите на АСП, ще се повиши надеждността и функционалността на информационната система на Агенцията. Тези промени ще са положителни основно за работещите в АСП и териториалните й структури, като ефектът за ползвателите й ще са незначителни, тъй като по същество естеството на услугите остава същото.

Потенциал за въздействие – положителен, незначителен (1).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 48–Модернизиране на Агенция по заетостта

Проектът е насочен към повишаване ефективността и качеството на предоставяните от Агенцията по заетостта (АЗ) услуги на клиентите – търсещи работа и работодатели, създаване на безопасна среда, защита на данните на гражданите, както и улесняване на достъпа до услуги за лица с различни характеристики и потребности, в т.ч., лица с увреждания, роми и др. уязвими групи на пазара на труда, неактивни лица, както и лица и семейства, обект на социална подкрепа и търсещи нова или допълнителна работа (заети или пенсионери с ниски доходи, учащи).

Вниманието ще се насочи и към повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги на работодателите за осигуряване на търсената от тях работна сила, както и да се осигури ефективно взаимодействие с всички заинтересовани страни, приоритетно от социалната сфера.

Настоящото проектно предложение има за цел осигуряване на условия за постигане на:

1. Цифрова трансформация на взаимодействието на АЗ с участниците на националния и европейски трудов пазар чрез изграждане на интегрирана дигитална среда, включваща информационните системи и платформи на АЗ с осигурен достъп в реално време и готовност за интеграция с външни информационни системи, дигитални платформи, софтуерни пакети и др.;

2. Възстановяване и развитие на потенциала на бизнеса чрез осигуряване на подходяща работна сила, облекчено и достъпно администриране и финансова подкрепа за наемане на работа и обучения на безработни и заети лица;
3. Подобряване качеството и приложимостта на пазара на труда, особено за ромите, групите в неравностойно положение, неактивните лица;
4. Достигане на услугите до повече хора и работодатели, вкл. чрез „къса писта“ и намалена административна тежест;
5. Ниска безработица (приоритетно на уязвимите групи на пазара на труда, в т.ч. от етнически обособени малцинства, трайно безработни лица, хора с увреждания, младежи и други групи с по-ниска конкурентоспособност на пазара на труда).

Реализирането на проекта ще бъде сериозно предизвикателство пред Агенция по заетостта, въпреки натрупания значителен опит и създадения административен капацитет през първия и втория програмни периоди от членството на Република България в ЕС. Поради големия им обем и спецификата на предлаганите дейности, ще се създаде екип, включващ и експерти извън щата на АЗ, притежаващи необходимите знания и умения в сферата на информационните технологии и подготовката на обществените поръчки.

За осигуряване на публичност и визуализация по проекта ще се разработи комуникационен план, съдържащ подходящи за съответната дейност информационни материали, както и времето и каналите за тяхното разпространение.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Повишаването на ефективността и качеството на предоставяните от Агенцията по заетостта (АЗ) услуги на клиентите няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на дейностите по проекта **нямат пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда извършване на ремонтни дейности, подмяна на оборудване, доставка на хардуер и софтуер, дигитални дейности. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализирането на проекта ще е в основата на улесняване на достъпа до услуги за лица с различни характеристики и потребности, в т.ч., лица с увреждания, роми и др. уязвими групи на пазара на труда, неактивни лица, както и лица и семейства, обект на социална подкрепа и търсещи нова или допълнителна работа (заети или пенсионери с ниски доходи, учаци). Това от своя страна ще допринесе за подобряване на икономическите условия на живот на засегнатите групи от населението и индиректно ще **повлияе положително** върху здравето на същите. Въздействието може да се оцени като такова с **нисък потенциал (+2)**.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно. Проектът има добър потенциал да подобри социалния статус на безработни, ниско квалифицирани хора, включително от групите в риск от социално изключване заради предвидените дейности за оптимизация на дигиталните процеси за откриване на добре съвместими към дадено работно място хора. Разработването и внедряването на уеб-базираното приложение „Професионален компас“ ще допринесе за индивидуалното и институционално предвиждане на очакваните търсения на пазара на труда и ще подпомогне адекватната подготовка на нужните на бизнеса кадри в бъдеще. Дейностите по техническо модернизиране и цифровизация на структурите на АЗ и работещите с тях са с нисък потенциал за положително социално въздействие. Сами по себе си, дейностите по проекта не могат да допринесат за повишаване на търсенето на работници, а се очаква по-успешно свързване между търсещи и предлагащи работа. В случаи на безработица в малки и/или отдалечени населени места, проектът не предвижда създаване на такива в тези населени места, а откриването на работа от техните жители в други локации, което предполага мобилност и обезлюдяване на по-малките и отдалечени селища.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 49–Развитие на културните и творчески сектори

Проектът цели мобилизиране на пълния потенциал на сектора на културата за преодоляване на социалните последици на кризата от COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите. Мисията на проекта е и да изгради не само мерки за възстановяване на сектора, но има амбицията да съдейства за стратегическо бъдещо развитие на културните и творческите индустрии (КТИ).

За целта проектът предлага реформиране на публичните разходи за култура, чрез законодателна и административна реформа в Национален фонд „Култура“ към Министерството на културата, децентрализация на културните политики, чрез обособяване на 3 разходни програми „Подкрепа за европейско културно сътрудничество“, „Подкрепа за развитие и достъп на публиката“ и „Ново поколение местни политики за култура“, финансиращи на конкурентен принцип културен продукт и съдържание.

Чрез стартирането и изпълнението на три програми в рамката на проекта ще се стимулира растежа и конкурентостта на български културните и творческите индустрии (КТИ) да работят за европейско сътрудничество, трансгранични и мултинационални културни проекти. Тази промяна в политиката ще постави по-силен от всякога акцент върху основания на проектен подход, който стимулира конкуренцията, иновациите и алтернативните инструменти за финансиране, върху разширяването на пазара на КТИ както в национален, така и в европейски мащаб, и върху децентрализацията на културните дейности.

Проектът предвижда:

1. Мобилизиране на пълния потенциал на КТИ за преодоляване на социалните последици на кризата от COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите.
2. Повишаване на качеството, ефикасността и прозрачността на публичните разходи за култура, чрез подобряване на законодателните процедури и повишаване на административния капацитет, чрез реформата, свързана със статута и функционирането на Националния фонд „Култура“ (НФК).
3. Повишаване на присъствието и конкурентоспособността на българските КТИ на европейския пазар, чрез отваряне на нови международни възможности с трансгранични и мултинационални проекти, пазари и публика.
4. Подобряване на възможностите за заетост в КТИ, особено за младите хора, чрез предлагане на програми за изграждане на капацитет и чрез инвестиции в проекти на КТИ, които работят предимно с млади хора. Насърчаване на цифровия и екологичен подход в програмите на проекта, чрез откриване и насърчаване на жизнеспособните малки и средни предприятия (МСП) в КТИ, които прилагат новите технологии и екологичните политики.
5. Стимулиране на търсенето, чрез развиване на публиката и осигуряване на равен достъп до качествена съвременна културна продукция от България и ЕС. Разнообразяване на каналите за достъп, чрез процес на адаптиране към цифровите алтернативи за предоставяне, управление и маркетинг на съдържание.
6. Създаване на условия за съществуването на жизнен бизнес и финансов модел за развитие на КТИ в публични-частни партньорства, чрез изграждането на мултифункционалните центрове за съвременно изкуство.

Предвидена е и нарочна дейност за повишаване на административния капацитет на служителите в администрацията и повишаване на уменията и компетенциите в контекста на цифровия преход за представителите на културата и творческите индустрии.

Преодоляването на социалните последиците на кризата от COVID-19 в сектора на културата представлява възможност за преосмисляне на бъдещето на културата и създаването на по-устойчива и конкурентноспособна културна екосистема.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията включва финансови и административни дейности, в т.ч. институционални реформи, обучения, изграждане на административен капацитет, цифровизация и др. под. Предвидените дейности нямат потенциал да оказат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Достъпът до качествена съвременна културна продукция **има пряко отношение** към културно-историческото наследство. Оценката на въздействие е с дълготраен **среден потенциал (+3)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е широкообхватно и дългосрочно. Две от дейностите са насочени или навътре (към законодателни и цифрови реформи в органите на управление и НФК), или към „износ“ на продукции към ЕС. Схемите за подпомагане на подобрен достъп до публиката и подкрепата на местните политики за култура на общините, от друга страна, имат потенциал да подобрят достъпа на българските граждани, особено от малките населени места, до културни събития и по този начин да задоволят нуждата от културен живот на общността. Тези дейности позволяват изграждане на по-тесни връзки между културите и развиването на чувство за обща принадлежност въз основа на нашето културно многообразие и общо наследство. Това може да доведе до укрепване на „социалните ценности на идентичността“, демокрацията и участието на общността. Културата има голям потенциал да засили европейското чувство за принадлежност, където многообразието представлява предимство. Това е от особено значение, за да се даде възможност за социален достъп, сближаване на обществото, борба с радикализацията и равенство между половете, както и за справяне с политическата несигурност и необходимостта от единство в Европа.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 50–Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви

Основна цел на проектното предложение е да се проведе цялостно реформиране на политиките на държавата по дигитализиране, опазване, съхранение и популяризиране на културното наследство, и да се осигури свободен достъп на всички заинтересовани страни до културното богатство на страната, на равни начала и без ограничение.

Проектът има и следните специфични цели:

- Да се въведат Единни стандарти за дигитализиране на фондовете на музеите, библиотеките, Българската национална филмотека (БНФ), Българската национална телевизия (БНТ), Българското национално радио (БНР) и Българската телеграфна агенция (БТА). За документите от Националния архивен фонд на хартиен носител ще се използва утвърдената от председателя на Държавна агенция „Архиви“ методика за дигитализация;

- Да се създаде единна методология за осъществяване на процеса по дигитализация на национално ниво, с която да се въведе единен координиран подход с централизиран контрол;
- Да се създаде единна електронна платформа, която да съхранява в дигитална форма културното наследство на страната и която да бъде инсталирана върху Държавния хибриден частен облак (ДХЧО);
- Да насърчи работата на заинтересовани страни в дигитална среда за засилване на уменията. Да подобри достъпа до работа и образователни материали от разстояние на заетите лица в сферата на културата, образованието, журналистиката, научни работници, изследователи, учаци, както и достъпа до информация и образование на хора в неравностойно положение и хора от уязвими групи.

С изпълнението на настоящия проект ще се насърчи цялостният процес по съхранение на различен тип културни ценности и архиви, и тяхното популяризиране в национален и световен мащаб. Това е и един от основните дългосрочни приоритети на Министерството на културата.

Предвижда се също и създаването на единни стандарти за дигитализиране на материалното и нематериално културно наследство и единна методология, посредством която ще се извършва процеса по неговата дигитализация. Създадените по проекта стандарти впоследствие ще бъдат отразени в нормативната рамка в тази област и ще имат задължителен характер за всички заинтересовани страни, свързани с процеса на дигитализиране на културното наследство на страната.

Настъпилата пандемия от COVID-19 подчерта голямото значение на цифровите технологии за развитието на икономиката на страната и необходимостта от предприемане на спешни мерки по ускоряване на процеса по цифровизация във всички икономически и социални сектори, включително и този на културата. Усилията на централно ниво за оползотворяване на потенциала на цифровите технологии са не само необходими, но и задължителни.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът по дигитализацията на материалното и нематериално културно наследство няма да доведе до допълнителни парникови емисии и до увеличаване на неблагоприятното въздействие върху настоящия и бъдещия климат, не води и до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към компонентите.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията включва технологични дейности в урбанизирана среда и различни дейности (обучения, административни дейности) за повишаване на експертния капацитет. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите водят до повишаване на цифровизацията на културно-историческото наследство в национален план и се оценяват с **много висок положителен потенциал (5)**.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към МА-ЕП.

Население и човешко здраве

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и дългосрочно.

Дейностите по насърчаване на работата на заинтересовани страни в дигитална среда за засилване на уменията и предвиденото подобрене на достъпа до работа и образователни материали от разстояние на заетите лица в сферата на културата, образованието, журналистиката, научни работници, изследователи, учащи, както и достъпа до информация и образование на хора в неравностойно положение и хора от уязвими групи могат да допринесат за подобряването на условията на труд на работещите в сферата на изкуството и културата, но това не може да се свърже с осезаем позитивен социален ефект за обществото.

Проектът заявява, че ще има принос за образованието и ще ограничи отпадането от него чрез осигуряване на свободен и равен достъп на всички до културното наследство на страната, но не е ясно как точно ще стане това, тъй като за да се ползва под формата на свободно достъпни образователни материали, дигитализираната информация изисква специфични знания и умения за идентифициране и ползване.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 51–Модернизиране на лечебни заведения за болнична помощ

Проектно предложение предвижда инвестиции в няколко различни посоки, обединени в общата цел за повишаване на достъпността и капацитета на здравната система и подобряване на показателите за здраве на населението на страната. Заложените за изпълнение цели са съобразени от една страна с националните приоритети, а от друга ще бъдат взети предвид и подкрепени и регионалните приоритети на отделните райони на планиране по NUTS2, обединяващи нуждите на отделните области по NUTS 3 от здравни грижи, съобразно съществуващите към момента апаратурна и кадрова обезпеченост, както и с оглед на потенциалните възможности за бъдещо развитие и разширяване на дейностите. Осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура за диагностика и лечение ще допринесе за удовлетвореността на медицинския персонал от работата му, което е ключов фактор за намаляване на процесите по напускането на лекарите и медицинските сестри от страната.

Три са основните насоки за инвестиции в проектното предложение, които са обединени в общата цел за увеличаване на достъпността и капацитета на здравната система и подобряване на здравните показатели на населението на страната:

1. Модернизиране на системата за педиатрични грижи в страната - изграждане и оборудване на Национална детска многопрофилна университетска

болница. Събрани в една болница всички специалисти ще повиши значително ефективността на лечението, ще подобри качеството на обслужването и ще предостави комплексност на обслужването на малките пациенти, каквато в момента е невъзможна. При функциониране на национална детска болница обучението на студенти и специализанти също ще бъде много по-ефективно. Големият оборот на болни с разнообразна патология от една страна, а от друга възможността за обсъждания на по-специфични случаи да включват специалисти от различни профили ще издигне нивото и пълнотата на познанията на обучаващите се. При изграждането на детската болница ще се цели постигане на III ниво на компетентност на структурите, което ще позволи прием на най-тежките случаи от цялата страна. В допълнение това ще позволи в болницата да бъдат изградени нови структури с национално значение, които да оказват съдействие на различни педиатрични и неонатални звена в цяла България

2. Създаване на Национален център за лъчелечение с протонна терапия, с фокус върху лечението на деца - ще се използва цялостен подход за проектиране и изграждане на центъра, оборудването му с цялата необходима апаратура. По време на изграждането му и след пускането му в действие, ще бъде организирано обучение на висококвалифициран медицински и технически персонал (лекари, медицински физици, лаборанти и медицински сестри) за работа с медицинската апаратура, за да предоставят подходяща и ефективна услуга за прилагане на протонна терапия.
3. Модернизиране на системата за диагностика и лечение на онкологични заболявания в страната – ще се закупи високотехнологична медицинска апаратура за диагностика и/или лечение на онкологични заболявания. Крайни получатели по този компонент ще са конкретни лечебни заведения за болнична помощ (с национално, регионално и местно значение), които извършват дейности по диагностика и/или лечение на онкологични заболявания.

Управлението и изпълнението на проекта ще се осъществява от Министерство на здравеопазването, чрез осигуряване на необходимите високо квалифицирани експерти, както в рамките на ведомството, така и чрез наемане на външни експерти при идентифицирана необходимост. Също така ще се осигури и адекватна одитна следа за всички извършени дейности и мерки по изпълнението на проекта, включително за подходящо архивиране и съхранение на документооборота за оперативно наблюдение и последващ контрол на изпълнението на проектните дейности и постигнатите индикатори. За осигуряване на осведомеността на гражданите относно управлението и изпълнението на проекта ще се реализират поредица от мерки за информация и публичност, в т.ч. пресконференции, прессъобщения, информационни брошури, публикации в национални и регионални медии (електронни и печатни), на интернет страници и др.

С реализирането на дейностите по проекта ще се постигне цялостно оптимизиране на разходите на лечебните заведения за болнична помощ, ще се предоставят нови високоспециализирани медицински услуги за населението на територията на цялата страна, както и ще се подпомогне процесът по реформа на болничната помощ.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът е изцяло насочен към реализиране на редица дейности, целящи повишаване на енергийната ефективност и осигуряването на най-съвременна

медицинска апаратура. В резултат на изпълнение на проекта ще се намали консумацията на ел. енергия и вредните емисии от дейността на лечебните заведения. По този начин ще се подпомогне изпълнението на целите и приоритетите за намаляване на началното и крайното енергийно потребление.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът няма да доведе до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към КАВ.

Повърхностни води

Програмата предвижда изграждане и оборудване на Национална детска многопрофилна университетска болница, което има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

Дейностите ще доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им е необходимо да се спазват наредбите¹⁸ при проектиране на ВиК системи и обектите да се заустват към градската канализационна мрежа или да се изгради за тях локална ПСОВ.

При спазване на законодателната уредба за водоснабдяване или заустване **не се очаква въздействие (-)** в дългосрочен аспект върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Очаквано е изграждането на Национална детска многофункционална болница и Национален център за лъчелечение с протонна терапия да бъде свързано с пряко локално отрицателно въздействие върху земите и почвите.

¹⁸ Наредба №2 за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи; Наредба №РД-02-20-8 за проектиране, изграждане и експлоатация на канализационни системи; Наредба №4 за условията и реда за присъединяване на потребителите и за ползване на водоснабдителни и канализационни системи

При спазване на законодателството, свързано с опазване на почвите и почвеното органично вещество (хумус) въздействието ще е с **незначителен отрицателен потенциал (-1)**.

Рискът по отношение на земите и почвите е **нисък** без необходимост от предприемане на смекчаващи дейности.

Ландшафт

Не се очаква въздействие по отношение на елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на проектните дейности **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Съвременните медицински технологии са свързани с прилагане на най-различни физически енергии. Голяма част са такива, използващи рентгенови и гама лъчи, радионуклиди, електромагнитни вълни от нискочестотния, радиочестотния и микровълновия обхват, оптични лъчения – УВ, видима светлина, ИЧ лъчение, лазерни източници. Диагностичните методи включват едновременно използване на йонизиращи и нейонизиращи лъчения, ултразвукови вълни. Хирургични процедури се извършват с лазери, микровълнови устройства, понякога и в среда с високо атмосферно налягане.

Едновременно с това, съвременните технологии изискват да се прилагат телеметрични методи (с радиочестоти) в медицината, чрез които да се извършват хирургични намеси дистанционно, да се наблюдават показателите на пациентите и други.

Всичко това изисква сериозно внимание върху безопасността на медицинския персонал и пациентите, подложени на въздействие на тези физически фактори.

Фактори, подлежащи на оценка: ултразвук, йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения – постоянни магнитни полета, радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета, оптични, лазерни лъчения.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на физическите фактори върху медицинския персонал съществува и потенциалът за всички цитирани фактори може да оцени като **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията включва освен закупуване на медицинската апаратура, и изграждане на Национален център за лъчелечение с протонна терапия в гр. София.

Възможно е при строителните дейности да се засегнат евентуално местообитания на някои синантропни видове птици, които са широко разпространени, с многочислени популации в страната. Въздействието би било **пренебрежимо малко, локално и за кратък период**. Не се очакват въздействия върху природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР и/или в Червената книга на България (Бисерков и кол. 2011), както и върху консервационно значими видове от други групи (включително растения и безгръбначни). Не се очакват въздействия върху видове,

включени в Приложение 2 на ЗБР, и/или в Червената книга на България (Големански и кол. 2011, Пеев и кол. 2011). Няма да се засегнат защитени зони по смисъла на ЗБР, или защитени територии по смисъла на ЗЗТ.

Реализацията на инициативата е възможно да окаже **отрицателно въздействие** върху биоразнообразието, но с **незначителен потенциал (-1)**.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Инвестициите на проекта са насочени към реконструиране и модернизиране на съществуващата здравна инфраструктура на болниците, както и към въвеждане на нови технологии в болниците с оглед осигуряване на висококачествена, ефективна и ефикасна здравна помощ на населението на територията на цялата страна. С въвеждането на нови технологии ще се повишат възможностите за диагностика и лечение, както и видовете здравни услуги, които болниците предлагат.

Така описаната връзка между реализирането на предвидените инвестиции и очакваните резултати от тях ще гарантират постигането на устойчиво икономическо развитие.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Проектното предложение предвижда инвестиции, обединени в общата цел за повишаване на достъпността и капацитета на здравната система и подобряване на показателите за здраве на населението на страната. Реализирането му ще доведе до въздействие с **много висок положителен потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Проектът цели увеличаване на достъпа, качеството и капацитета на здравната система в България чрез инвестиция в необходимо медицинско оборудване и в този смисъл има много висока устойчивост. Има силен фокус върху детското здраве и лечението на онкологични заболявания. Проектът адресира високо значими социални проблеми и има много нива на всеобхватност и инклузивност, защото ще повиши достъпността до качествени услуги. Проектът има потенциал за намаляване на неравенствата България, защото те са свързани и с лошия здравен статус на населението.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 52 – Центрове за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания

Настоящото проектно предложение има за цел подобряване на условията за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания и създаване на условия за следдипломно обучение на специалисти в областта на ендоваскуларното лечение на мозъчно-съдовите заболявания в България чрез създаването на национална мрежа от високотехнологични мозъчно-съдови центрове за диагностика и лечение („stroke“ центрове) на територията на страната. Изпълнението на тази цел ще доведе до намаляване на смъртността и инвалидизацията на пациентите с настъпил инсулт. Тази проблематика придоби допълнителна тежест и с възникването на пандемията от COVID-19, като заболяването стана популярно като една „съдова“ пандемия – полиорганно засягане на организма, а са налице и научни публикации за увеличаване на инсултите, вследствие на COVID-19.

Съобразно кадровата обезпеченост, разкритите клиники и отделения, притежаващи съответните нива на компетентност се предвижда създаването на 10 мозъчно-съдовите центрове за диагностика и лечение („stroke“ центрове, разположени на територията на 6-те района за планиране по NUTS 2, както следва:

- за югозападен район на планиране – в 3 софийски университетски болници: УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД, УМБАЛ „Царица Йоанна - ИСУЛ“ ЕАД, и УМБАЛ „Св. Анна“ ЕАД;
- за южен централен район на планиране – в 2 университетски болници: УМБАЛ „Св. Георги“ ЕАД (гр. Пловдив) и „УМБАЛ Проф. Д-р Ст. Киркович“ АД (гр. Стара Загора);
- за югоизточен район на планиране – в 1 университетска болница в Бургас - УМБАЛ „Бургас“ АД;
- за североизточен район на планиране – в 1 университетска болница във Варна - УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД;
- за северен централен район на планиране – в 1 университетска болница в гр. Русе: УМБАЛ „Канев“ АД и 1 областна болница в гр. В. Търново - МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов“;
- за северозападен район на планиране – в 1 университетска болница в гр. Плевен - УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ ЕАД.

За изграждането им ще се закупи високотехнологично медицинско оборудване, както и ще се изградят специални за целта помещения, отговарящи на всички съвременни стандарти и добри практики.

За постигане на очакваните резултати, във всеки един от 10-те мозъчно-съдови центрове за диагностика и лечение ще е възможно да бъдат провеждани практически и теоретични обучения на медицинските специалисти в областта на ендоваскуларното лечение на мозъчно-съдовите заболявания – третиране на мозъчни аневризми, мозъчни артерио-венозни малформации, артерио-венозни фистули, както и терапията при остър мозъчен инсулт. В центровете ще може да се обучават лекари, включително със

специалност (образна диагностика, неврология, неврохирургия) за извършване на ендоваскуларна терапия при острият мозъчен инфаркт.

Проектът е съобразен с принципите на равните възможности и недискриминацията въз основа на какъвто и да е признак – расов, полов, социален, икономически, политически, религиозен, здравен и др., насочен е към цялото население и нуждаещите се, на които ще предостави равнопоставен и своевременен достъп до модерна болнична медицинска помощ с подобрени възможности за диагностика и лечение. Принципът на равни възможности се спазва и чрез осигуряване на идентично качество на услугата по диагностика и лечение на населението и обучение на медицински специалисти.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектите са изцяло насочен към реализиране на дейности, целящи осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура, в резултат на което ще се намали до минимум консумацията на ел. енергия на центъра. С реализирането на инвестиционните мерките, ще се подпомогне изпълнението на целите и приоритетите, по отношение на осигуряване на висока енергийната ефективност на центровете.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът няма да доведе до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към КАВ.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Не се очаква въздействие по отношение на елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на проекта **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Голяма част от диагностичните методи за наблюдение на съдовите малформации, фистули, аневризми и други, се основават на прилагане на съоръжения с ЯМР, компютърни скенери, прилагането на радионуклиди за съдова диагностика и други, прилагащи йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Фактори, подлежащи на оценка: ултразвук, йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения – постоянни магнитни полета, радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета, оптични, лазерни лъчения.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на физическите фактори върху медицинския персонал съществува и потенциалът за всички цитирани фактори може да оцени като **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията включва освен закупуване на медицинската апаратура, и интервенции в инфраструктурата на лечебните заведения, като на територията на лечебното заведение ще бъдат изградени минимум зала за практическо обучение с инсталиран симулатор, учебна зала, спомагателни помещения. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектите са изцяло насочен към реализиране на дейности, целящи осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура, в резултат на което ще се намали до минимум консумацията на ел. енергия на центъра. С реализирането на инвестиционните мерките, ще се подпомогне изпълнението на целите и приоритетите по отношение на осигуряване на висока енергийната ефективност на центровете.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на проекта ще доведе до подобряване на условията за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания и създаване на условия за следдипломно обучение на специалисти в

областта на ендоваскуларното лечение на мозъчно-съдовите заболявания в България чрез създаването на национална мрежа от високотехнологични мозъчно-съдови центрове за диагностика и лечение („stroke“ центрове) на територията на страната. Изпълнението на тази цел ще доведе до намаляване на смъртността и инвалидизацията на пациентите с настъпил инсулт. Въз основа на казаното по-горе може да се заключи, че дейностите по инвестицията ще окажат **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Инвестицията цели създаването на национална мрежа от спешни центрове за лечение на хора с мозъчно-съдови заболявания. Проектът пряко адресира и това, че България изостава спрямо Европа на намаляване на смъртността в следствие от мозъчно-съдова болест. Мозъчно-съдовите центрове в страната ще позволят и по-доброто обучение на медицински специалисти. Проектът адресира много значим обществен проблем и има много висок потенциал за позитивно социално въздействие. Той ще спомогне и за намаляване на неравенствата и бедността, чрез намаляването на инвалидизирането се предотвратяват социални и икономическите за семействата и близките на пострадалите.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 53–Модернизация на психиатричната помощ

Проектът е насочен към подобряване на материално-техническата база в структурите от системата на психиатричната помощ за предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото.

Проектът има за цел да модернизира инфраструктурата на поне 18 лечебни заведения, предоставящи психиатрична помощ, чрез:

- Обновяване и модернизиране на сградния фонд на лечебните заведения от системата на психиатричната помощ,
- Осигуряване на съвременна медицинска апаратура за лечебните заведения от системата на психиатричната помощ.

Изборът на лечебните заведения, които ще бъдат подпомогнати, ще се основава на анализ на специфичните нужди за ремонт/ново строителство и обновяване на техните съоръжения. В същото време проектът предвижда и действия за осигуряване на модерно медицинско оборудване за лечебните заведения от системата за психиатрична помощ, съобразено с индивидуалните нужди на всяка структура, като се вземат предвид функциите, които изпълнява, присъствието на медицински специалисти и съществуващи структури.

С предвидените мерки за модернизация и обновяване на материално-техническата база ще се постигнат и значителни икономии на средства от повишената енергийна ефективност, намалените разходи за поддръжка на съоръженията и

апаратурата. Това ще доведе до оптимизиране на разходите в системата на психиатричната помощ и преразпределянето им за укрепване на устойчивостта на психиатричните грижи в страната.

Същевременно дейностите по проекта ще допълнят усилията за създаване на мотивираща среда за медицинския персонал, зает с психичната здравна грижа и задържането им в България.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

С реализирането на предвидените инвестиции в материалната база и обновяване и модернизиране на медицинското оборудване и обзавеждане в структурите на психиатричната помощ, ще се изпълнят мерки за енергийна ефективност, свързани с топлоизолация, подмяна на дограма, обновяване на ел. инсталации и ОВК инсталации. Чрез закупуването на нови, съвременна медицинска апаратура и оборудване ще се намали разходът на ел. енергия в дружествата. Всичко това ще доведе до намаление на въглеродния отпечатък от дейността на психиатричните клиники и отделения в лечебните заведения.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна психиатрична инфраструктура е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Дейностите по промяна на горивната база за отопление с по-екологични горива ще доведе до допълнително намаление на емисиите на вредните вещества във въздуха и до подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) през отоплителния сезон.

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Повърхностни води

Програмата предвижда изграждане на **нова сграда за** нуждите на държавната психиатрична болница **ДПБ-Царев брод** и преместване на **ДПБ-Курило** и на центърът за психично здраве **ЦПЗ-София ЕООД в нови сгради**, което има слабо предвидимо отрицателно въздействие по отношение на повърхностните води.

Дейностите ще доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. За да се минимизира неблагоприятното въздействие върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им е необходимо да се спазват законодателните норми при проектиране на ВиК системи и обектите да се заустват към градската канализационна мрежа или да се изгради за тях локална ПСОВ.

Не се очаква неблагоприятно въздействие (-) върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Не се очаква въздействие по отношение на елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на проекта **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

Дейностите няма да доведат до допълнителен шум в околната среда, вибрации и вредни лъчения.

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към вредните физични фактори.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда строително-монтажни работи за обновяване на сградния фонд само на територията на съществуващите болници. Другите дейности са свързани само с доставка на медицинска апаратура. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

С реализирането на предвидените инвестиции в материалната база и обновяване и модернизиране на медицинското оборудване и обзавеждане в структурите на психиатричната помощ, ще се изпълнят мерки за енергийна ефективност, свързани с топлоизолация, подмяна на дограма, обновяване на ел. инсталации и ОВК инсталации. Чрез закупуването на нови, съвременна медицинска апаратура и оборудване ще се намали разходът на ел. енергия в дружествата.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Население и човешко здраве

Реализирането на проекта ще доведе до предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, нуждаещи се от лечение в структурите от системата на психиатричната помощ, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото. Това от своя страна ще окаже **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху населението и най-вече върху здравето на нуждаещите се от психиатрично лечение.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е ограничено и средносрочно.

Проектът предвижда единствено реновация и модернизиране на 18 структури на психиатричната помощ в страната. Не предвижда увеличаване на кадровия състав, квалификация и подкрепа на оказващите грижи на психично болните пациенти, не се предвиждат и дейности в посока превантивна дейност. Индиректно подобрените условия на труд в болничните заведения и структурите на психиатричната грижа могат да привлекат квалифицирани кадри за работа в тях, както и да повишат битовия комфорт на пациентите, но въпреки това, проектът по-скоро **не показва висок потенциал за положителен социален ефект** сред населението като цяло.

Потенциал за въздействие – положителен, нисък (2).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 54–Изграждане на система за спешна медицинска помощ по въздух

Проектът има за цел да създаде система за предоставяне на модерна и квалифицирана спешна медицинска помощ по въздух в рамките на така наречения "златен час" с последващ транспорт на пациенти и ранени, при необходимост, от и до всяка географска точка на страната, транспорт на пациенти между медицинските заведения и доставяне на медицинско оборудване, кръв, органи и лекарства. В резултат се очаква, че ще има намаление с приблизително 20% в броя на смъртните случаи от пътнотранспортни произшествия, трудови злополуки, специфични заболявания, изискващи спешна медицинска помощ.

Освен това се очаква да има по-малко престои в болница и/или отпуск по болест в резултат на навременна спешна медицинска помощ, от една страна, и навременен транспорт на ранените до специализирани болници, от друга. Като се вземат предвид характеристиките на страната като топография, климатични условия, състоянието на републиканската пътна мрежа, непрекъснато нарастващият трафик в областните градове и столицата, ще бъде внедрена системата за оказване на спешна медицинска помощ по въздух, използвайки най-добрата практика на хеликоптерната спешна

медицинска служба (HEMS¹⁹) с последващо транспортиране на пациентите до специализирани лечебни заведения.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът е изцяло насочен към осигуряването на най-съвременна летателна техника, в резултат на което ще се гарантира минимум замърсяване на въздуха и околната среда.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на използване на съвременни летателни средства е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Оценката на въздействие по отношение на замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества по време на полет също е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

¹⁹ HEMS (Helicopter Emergency Medical Service) - Спешна медицинска помощ с хеликоптер.

Използването на хеликоптерната спешна медицинска служба (HEMS) с последващо транспортиране на пациентите до специализирани лечебни заведения може да доведат до допълнителен шум в околната среда и вибрации.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на върху населението е с **незначителен потенциал (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда като бази да се използват съществуващи летища. Останалите дейности са свързани с доставка на оборудване и апаратура, обучение на персонал и др. под. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът е изцяло насочен към осигуряването на най-съвременна летателна техника, в резултат на което ще се гарантира минимум замърсяване на въздуха и околната среда.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **много висок положителен потенциал (5)**.

Население и човешко здраве

Проектът има за цел да създаде система за предоставяне на модерна и квалифицирана спешна медицинска помощ по въздух в рамките на така наречения "златен час" с последващ транспорт на пациенти и ранени, при необходимост, от и до всяка географска точка на страната, транспорт на пациенти между медицинските заведения и доставяне на медицинско оборудване, кръв, органи и лекарства. В резултат се очаква, че ще има намаление с приблизително 20% в броя на смъртните случаи от пътнотранспортни произшествия, трудови злополуки, специфични заболявания, изискващи спешна медицинска помощ. Всичко това ще доведе до **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Инвестицията възнамерява да адресира ограничения достъп до спешна медицинска помощ за големи части от населението. В момента България не разполага с нито един хеликоптер за предоставяне на спешна медицинска помощ с последващо транспортиране до медицинско заведение. Както се посочва в аргументацията, около 1 000 000 души в България живеят в райони, които са с време за достъп до спешна

медицинска грижа от над 30 минути. Тук намерението е пряко свързано с неговия потенциал за намаляване на географските неравенства, но, от друга страна, трябва да се има предвид, че възможността за спешна медицинска помощ по въздух не може да компенсира необходимостта от качествени здравни заведения по места. Проектът си поставя за цел 20 % намаляване на смъртните случаи в резултат от ПТП, трудови злополуки и други заболявания, изискващи спешна медицинска помощ. Всичко това създава много висок потенциал за позитивно социално въздействие от гледна точка на инклузивността, всеобхватността, устойчивостта.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 55–Национална дигитална платформа за медицинска диагностика

Националната дигитална платформа за медицинска диагностика е предназначена да обхваща за всички здравни направления, но обхватът на проекта ще включи четирите медицински направления, – онкология, диагностична радиология, дерматология и патология. Ще бъдат избрани по пет медицински заведения (болници, клиники, лаборатории, извънболнични практики) от всяко от четирите направления, за да се постигне максимално покритие на сценариите при разработката на платформата.

Като пилотен сценарий, включващ всички нейни основни възможности, ще бъде избрано медицинско направление, в което има възможно най-голямо припокриване с други национални приоритети в областта на здравеопазването, а такова е онкологията и свързаният с нея бъдещ Национален план за борба с рака в Република България 2021-2027 г.

Чрез платформата ще се попълни липсата на централизирани данни и последваща ефикасна диагностика, което чувствително ще ускори процесът по спасяване на човешки животи. Специалистите, които работят в сферата на онкологията, ще повишат своята квалификация, особено що се отнася до боравенето с иновативните дигитални инструменти, а медицинските изследвания по това направление ще навлязат в нова по-модерна фаза. Като допълнителен ефект е и възможността към трансгранична интеграция с европейските и световни партньори.

Платформата ще бъде изградена с фокус здравната система, но нейното използване няма да е ограничено само до нея. Следните заинтересовани страни (освен представители на здравната система) следва да имат регламентиран достъп, позовавайки се на европейските директиви като GDPR и националните такива, до части от информацията и процесите в платформата:

Положителните ефекти са:

- **достъп до информация** за общо практикуващи медицински специалисти, която ще повиши чувствително качеството на медицински услуги и ще спомогне развитието на специалистите и техните диагностични познания;
- **насърчаване на иновациите и развитието** на българския ИКТ сектор, в който се разработват решения в сферата на медицинската диагностика и

който имат нужда от информация за верификация и усъвършенстване на своите продукти;

- **създаването/привличането на таланти** в областта за представителите на частния ИКТ бизнес.
- **диагностична информация за валидация на лекарствени методи и продукти** за представителите на фармацевтичен сектор за усъвършенствани лекарствени продукти;
- **регламентиран достъп до анонимизирана информация** на университети и други образователни организации до актуални методи и процеси свързани с медицинската диагностика, което от една страна ще създаде предпоставка за адекватна подготовка на подрастващите кадри и повиши готовността на здравната система.

Бъдещата платформа е инструмент, който ще обхване цифровата диагностика във всички медицински специалности и ще създаде възможност за генериране на база данни от цифрови изображения, както и вторична обработка посредством валидирани алгоритми за машинно самообучение, невронни мрежи и др. в съответствие с европейското и националното законодателство за защита на личните данни и съответните стандарти за информационна и мрежова сигурност.

Дигитална платформа за медицинска диагностика ще бъде интегрирана с Националната здравно информационна систем (НЗИС) и не само ще подобри диагностиката и проследяването на българските пациенти и ще повиши качеството на здравните услуги в различни медицински специалности, но и притежава огромен научен потенциал и може да има важно икономическо въздействие, тъй като ще допринесе за разработването, валидирането и прилагането на базирани на изкуствен интелект цифрови здравни решения с висока добавена стойност и ориентация към износ.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Проектът е изцяло насочен към реализиране на дейности, целящи модерна дигитална платформа спазваща изискванията за оптимално използване на ел. енергия. Централизирането на медицинска образни информация ще доведе до освобождаване на локална инфраструктура в болничните заведения, което чувствително ще намали ползването на ел. енергия на национално ниво.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата свързано със заложените цели за намаляване на началното и крайното енергийно потребление е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Проектът няма да доведе до увеличаване на вредните емисиите във въздуха и влошаване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Оценката на въздействие е - **няма пряко отношение** към КАВ.

Повърхностни води

Осъществяването на инвестицията **няма пряко отношение** към повърхностните води.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на проекта **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

След изпълнението на пилотния сценарий дейността на дигиталната платформа ще бъде разширена към следните медицински направления: диагностична радиология, дерматология и патология. Заедно с онкологията тези четири направления произвеждат основната част на медицинския снимков материал, който е във фокуса на описания проект, и те ще бъдат главните страни, които ще доставят данни за дейността на платформата.

Снимковият материал от диагностичните процедури се събира с методи, включващи използването на рентгенови лъчи, радионуклиди – източници на алфа, бета, гама лъчение, ЯМР съоръжения с излъчване на постоянни и променливи магнитно поле, нискочестотни полета и радиовълни.

Фактори, подлежащи на оценка: ултразвук, йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения – постоянни магнитни полета, нискочестотни, радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета, оптични, лазерни лъчения.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на физическите фактори върху медицинския персонал съществува за всички цитирани фактори може да оцени като **нисък (-2)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда единствено дигитални дейности. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

С реализирането на инвестиционните мерките, ще се подпомогне изпълнението на целите и приоритетите, определени в Интегрирания национален план „Енергетика и климат“ по отношение на осигуряване на висока енергийната ефективност и устойчиво планиране на националните ресурси в здравния сектор.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **много висок положителен потенциал (5)**.

Население и човешко здраве

Чрез платформата ще се попълни липсата на централизирани данни и последваща ефикасна диагностика, което чувствително ще ускори процесът по спасяване на човешки животи. Специалистите, които работят в сферата на онкологията, ще повишат своята квалификация, особено що се отнася до боравенето с иновативните дигитални инструменти, а медицинските изследвания по това направление ще навлязат в нова по-модерна фаза. Като допълнителен ефект е и възможността към трансгранична интеграция с европейските и световни партньори. Предвид изложеното до тук реализацията на дейностите по проекта ще окажат **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Проектът цели изграждането на Национална дигитална платформа за медицинска диагностика в България, която да допълва вече изграждащата се Национална здравна информационна система. Изграждането на такава централизация на здравните „големи данни“ може да се използва за вторичен компютърен анализ на здравни аспекти населението. Такава база данни има и голям научен потенциал. Тя би могла да има позитивно социално въздействие от гледна точка на това, че може да спомогне не само за по-точната диагностика, но и за изготвянето на по-уместни и по-точно насочени здравни политики за подобряване на здравния статут на населението, превенцията и други, както и да спомогне за по-точната диагностика. По-точната диагностика би могла да спомогне за постигането на позитивно развитие от гледна точка на социалното въздействие.

От друга страна, няма толкова преки позитивни социални ефекти от изследователския потенциал, който такъв инструмент би представлявал, за намаляването на неравенствата и бедността, или за борбата с дискриминацията на маргинализирани социални групи, а зависи от това за какви цели би се използвал.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 56–Подобряване на националната система за спешни комуникации 112

Основната цел на проекта е осигуряване на качествена европейска услуга Единен европейски номер 112 за оказване съдействие на гражданите при необходимост от помощ и повишаване обхвата на предоставяната услуга в съответствие с напредъка и развитието на технологиите, чрез създаване на развиваща се единна комуникационно-информационна платформа, гарант за сигурност и доверие.

Сред основните задачи е изграждане на центрове за комуникации от следващо поколение (Next Generation 112), свързани в електронна съобщителна мрежа с пакетна комутиация (Packet Switching), осигуряване на широколентов обмен на информация в мрежата на Националната система 112 – видео, данни, глас и текст в реално време и надграждане на системите с нови и съвременни услуги.

Проектът предвижда:

- да се закупят нови 1012 стационарни и 830 мобилни работни станции, като,
- софтуерна платформа, комуникационна, мрежова и информационна инфраструктура, лицензи и интеграции,
- да обслужва общо 4081 работни станции, както ново-закупените 1842 стационарни и мобилни работни станции, така и 2239 съществуващи работни станции в службите за спешно реагиране.

Мрежата на националната система 112 ще позволява маршрутизиране на спешните комуникации до най-подходящия PSAP (Public Safety Answering Points) въз основа на различни фактори (местоположение, съответния език на говорещия, естеството на повода за повикване и др.). Това прави системата отворена, което ще позволи интегриране в една бъдеща оперативно съвместима общо европейска мрежа и ще даде възможност за участие в бъдещи транс-гранични и мулти-национални проекти, като PSAPs ще могат автоматично да прехвърлят различни видове информация помежду си. Това ще даде възможност за решаване на съществуващи трансгранични проблеми при обслужване на повиквания в граничните региони на Р. България - бъдещо свързването на системата 112 към системите на Румъния и Гърция.

Реализирането и функционирането на Национална Система 112 осигурява необходимите условия за работа на службите за спешно реагиране и органите на местната власт в усилията за предоставяне на адекватна защита на населението и ефективност в противодействието на престъпността за компетентните структури на МВР и местната власт, както и превенцията и защитата от бедствия и аварии.

Чрез реализирането на проекта ще се съкрати времето за реакция при възникнали аварии и аварийни ситуации по газопреносната и електропреносната мрежа, което от своя страна ще повиши действията по превенцията и защита на газовата, и на електропреносната инфраструктура, предотвратявайки замърсяването на въздуха, околната среда и водите, като глобален риск за живота, здравето и имуществото на хората.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на бързо реагиране при аварии със залпово изпускане на парникови газове (газопроводи) е положително и дълготрайно със **среден потенциал (3)**.

Оценката на въздействие по отношение на замърсяването на атмосферния въздух и недопускане на влошаване на КАВ в резултат на бързо реагиране при аварии със залпово изпускане на вредни вещества (пътни катастрофи, битови, индустриални и горски пожари) е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Повърхностни води

Чрез реализирането на проекта ще се съкрати времето за реакция при бедствия (индустриални и горски пожари, наводнения, залпово изпускане на вредни вещества във водите и др.) и възникнали аварии по газопреносната и електропреносната мрежа, което от своя страна ще повиши действията по превенцията и защита на газовата и на електропреносната инфраструктура, предотвратявайки замърсяването на водите. Това отговаря на принципите за екологична устойчивост и принципа за „ненанасяне на значителни вреди“ върху устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси в страната.

Дейностите по проекта ще имат благоприятно въздействие върху количеството на повърхностните води и тяхното качество, както и върху тяхното екологично състояние.

Оценката на въздействие по отношение на повърхностните води е с положителен характер и с **нисък положителен потенциал (+2)**.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Чрез реализирането на проекта ще се съкрати времето за реакция при възникнали аварии и аварийни ситуации по газопреносната и електропреносната

мрежа, което от своя страна ще повиши действията по превенцията и защита на газовата, и на електропреносната инфраструктура, предотвратявайки замърсяването на въздуха, околната среда и водите. Предвид това може да се очаква, че реализирането на мярката ще има **положително въздействие със среден потенциал (+3)** върху фактор отпадъци, дължащо се основно на намалените количества образувани отпадъци, в резултат от възникнали аварийни събития.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

По тази инвестиция ще бъдат изградени центрове за комуникации от следващо поколение, свързани в електронна съобщителна мрежа с пакетна комутация (Packet Switching PS), осигуряване на широколентов обмен на информация в мрежата на Националната система 112 (видео, данни, глас и текст в реално време) и надграждане на системите с нови и съвременни услуги. Прилагането на безжични комуникации при това надграждане е неизбежно, особено въвеждането на 5G технологията, излъчваща микровълново лъчение.

Фактори, подлежащи на оценка: радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на електромагнитните полета върху населението е с **незначителен потенциал (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда реконструкция и обновяване на два центъра за данни и четири работни зали в РЦ 112. Останалите дейности са свързани с доставка на оборудване и апаратура, дигитални дейности. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Чрез реализирането на проекта ще се съкрати времето за реакция и изпращане на реагиращи единици на мястото на инцидента след подаване на сигнал на телефон 112 за възникнали аварии и аварийни ситуации по газопреносната и електропреносната мрежа, което от своя страна ще повиши действията по превенцията и защита на газовата, и на електропреносната инфраструктура, предотвратявайки замърсяването на въздуха, околната среда и водите, като глобален риск за живота, здравето и имуществото на хората.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **висок положителен потенциал (4)**.

Население и човешко здраве

Чрез реализирането на проекта ще се съкрати времето за реакция при възникнали аварии и аварийни ситуации по газопреносната и електропреносната мрежа, което от своя страна ще повиши действията по превенцията и защита на газовата, и на електропреносната инфраструктура, предотвратявайки замърсяването на въздуха, околната среда и водите, като глобален риск за живота, здравето и имуществото на хората. Може да се заключи, че проектните дейности ще доведат до **въздействие с много висок положителен потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Проектът включва закупуване на софтуер и патенти за целите на изграждането на интегрирана софтуерна платформа 112. Наред с това ще бъде закупен и необходима физически капитал (работни станции и т.н.) за изграждането на платформата. Намерението е да се подсигури по-добра свързаност между отделните центрове. Наред с това проектът си поставя за цел да надгради спешната линия с нови функционалности като това гражданите да могат да се свързват със служителите от спешната линия не само по телефон, а като се възползват и през интернет приложения. Това, от своя страна, ще даде възможност на със слухови и/или говорни увреждания да използват спешната линия. Новата платформа ще даде възможност за обмен и на видео, текст и снимки, което може да направи работата на служителите в спешната помощ по-ефикасна. Всичко това дава висок потенциал на проекта за позитивно социално въздействие от гледна точка на всеобхватността и инклузивността. Новите възможности на системата ще имат ефекти не само върху здравеопазването, а и за останалите услуги, предлагани от аварийната линия „112“. Възможността на хора с увреждания да ползват линията има позитивни за включване на хора с увреждания, което като цяло не е особено застъпено в проектите от плана.

От друга страна, проектът няма потенциал да намали неравенствата или бедността, защото няма отношение към случаите, в които не свързването със спешната линия, а изпращането на екип на спешна помощ се оказва проблем.

Потенциал за въздействие – положителен, среден (3).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

Инвестиция 57– Развитие на извънболничната помощ.

Проектът е насочен към подобряване на общественото здраве и включва инвестиции за укрепване и приоритизиране на извънболничната медицинска помощ в страната.

Проектното предложение предвижда инвестиции в:

1. Създаването на амбулатории за извънболнична помощ и консултативни медико-социални звена за профилактично-промотивна дейност и в региони с ограничен достъп до здравни грижи, с минимален обхват на населението от 1 700 000 души, които да получат достъп до извънболнична помощ;

2. Създаване на единен Национален интердисциплинарен център за разгръщане на широко-обхванат пренатален и неонатален скрининг и скрининг на социално-значимите заболявания, оборудван с високо технологична медицинска апаратура. Чрез центъра ще се подобри регионалният достъп до извънболнична медицинска помощ и в малки населени места и ще се даде възможност да бъдат извършени дейности по профилактика и промоция на здраве, и превенция на социално-значимите заболявания.

В рамките на проекта се предвижда и изграждането на дигитализирана платформа и създаване на услуги за подпомагане на диагностиката и лечението на социално-значимите заболявания - като сърдечно-съдови (инфаркт), мозъчно-съдови (инсулт) и диабет. Функционалностите на дигиталната платформа ще позволяват постигането на следните цели:

1. намаляване на смъртността чрез прилагането на унифициран подход, базиран на рецензирани научни доказателства;
2. осигуряване на пряк достъп на медицинските специалисти до най-актуалната клинично значима информация за отделните социално-значими заболявания;
3. създаване на възможности за комуникация на отдалечените амбулаторни звена с лекари-специалисти и болнични заведения;
4. създаване на възможност за извършване на мониторингов процес чрез обективен анализ на случаите в реално-време, и възможност за професионална он-лайн консултация и помощ;
5. съхраняване на информация и създаване на база данни за ретроспективен анализ на отделни случаи, поотделно и по групи.

Атмосферен въздух и смекчаване на изменението на климата

С реализирането на предвидените инвестиции в реновиране и изграждане на нова материална база (амбулатории за извънболнична помощ) ще се изпълнят мерките за енергийна ефективност, свързани с топлоизолация, подмяна на дограма, екологично строителство и др. Чрез закупуването на нова съвременна медицинска апаратура и оборудване ще се намали разходът на ел. енергия. Всичко това ще доведе до намаление на въглеродния отпечатък.

Въздействието по отношение на смекчаване на изменението на климата в резултат на енергийно ефективна инфраструктура е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Дейностите по промяна на горивната база за отопление с по-екологични горива ще доведе до допълнително намаление на емисиите на вредните вещества във въздуха и до подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) през отоплителния сезон.

Оценката на въздействие по отношение на атмосферния въздух е положително и дълготрайно със **среден положителен потенциал (3)**.

Повърхностни води

Дейностите няма да доведат до допълнителни количества отпадъчни води и до увеличаване на водопотреблението. **Не се очаква неблагоприятно въздействие (-)** върху количеството на повърхностните води и влошаване на качеството им.

Подземни води

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към подземните води.

Морска околна среда

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към морската околна среда.

Земни недра, Сеизмичен риск

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към геоложката основа, земните недра и сеизмичния риск.

Почви и земеползване

Оценката на въздействие е – **няма пряко отношение** към компонентите.

Ландшафт

Реализацията на проекта **няма пряко отношение** към елементите на ландшафта.

Отпадъци

Реализирането на инвестицията **няма пряко отношение (-)** към фактор отпадъци.

Вредни физични фактори – шум, вибрации, вредни лъчения

По отношение на медицинското оборудване, проектът е насочен към осигуряване на съвременна апаратура за диагностика. Голяма част от тази апаратура използва йонизиращи и нейонизиращи лъчения за получаване на образна информация от вътрешните органи на човека.

Фактори, подлежащи на оценка: ултразвук, йонизиращи лъчения, нейонизиращи лъчения – постоянни магнитни полета, радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета, оптични, лазерни лъчения.

Характерът на въздействието е **отрицателно**. Рискът за въздействие на физическите фактори върху населението е нисък и потенциалът за всички цитирани фактори може да оцени като **незначителен нисък (-1)**.

Биологично разнообразие- флора, фауна, защитени зони по Натура 2000

Инвестицията предвижда създаването на единен Национален интердисциплинарен център за провеждане на широко-обхванат пренатален и неонатален скрининг и скрининг на социално-значими заболявания, в съществуваща сграда в гр. София, създаването на амбулатории за извънболнична помощ и консултативни медико-социални звена в малки, отдалечени и труднодостъпни населени места, в съществуващи сгради, доставка на медицинска апаратура. Предвидените дейности нямат потенциал да окажат въздействие върху флората и фауната.

Реализацията на инициативата **няма пряко отношение** към биологичното разнообразие.

Горски екосистеми

Реализацията на инвестицията **няма пряко отношение** към горските екосистеми.

Културно-историческо наследство

Дейностите **нямат пряко отношение** към културно-историческото наследство.

Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)

Проектът е насочен към реализиране на дейности, целящи осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура и превозни средства, в резултат на което ще се намали до минимум консумацията на ел. енергия и замърсяване на околната среда.

Въздействието по отношение на МА-ЕП е положително и дълготрайно с **нисък положителен потенциал (2)**.

Население и човешко здраве

Проектът е насочен към подобряване на общественото здраве и включва инвестиции за укрепване и приоритизиране на извънболничната медицинска помощ в страната. Ето защо реализирането на проектните дейности ще има **положително въздействие с много висок потенциал (+5)** върху населението и човешкото здраве.

Социални аспекти

Очакваното въздействие от дейностите на проекта ще е широкообхватно и дългосрочно. Ефектите от проекта биха били подобряване на качеството на живот, ограничаване на тежестта на хроничните незаразни болести, по-добро управление на системата на здравеопазване в страната и подобряване на общественото здраве. Крайната стратегическа цел на проекта е да се подобри здравето на населението и да се повиши качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемост и последствията за здравето (инвалидизация) от основните хроничните незаразни болести (ХНБ) - сърдечно-съдови заболявания, злокачествени новообразувания, хронични белодробни болести, диабет. Предвидените дейности, включително осигуряване на по-равномерен достъп до здравни грижи в цялата страна, включително малки и отдалечени населени места чрез даване на възможност на сестри, акушерки, фелдшери и рехабилитатори да откриват свои частни практики в бази (вкл. чрез финансови стимули), развити в рамките на този проект и на МЗ, създават добри условия за постигане на определените в проекта цели.

Очакваните положителни социални ефекти като подобряване на здравния статус, намаляване на инвалидизация и снижаване на смъртността, както и намаляването на разходите за здравни грижи от страна на гражданите, ще са за 1 700 000 души.

Потенциал за въздействие – положителен, много висок (5).

Трансгранично въздействие

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната.

7.1.4 *МАТРИЦА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО*

Обобщените оценки за потенциалните въздействия върху компонентите на околната среда (елементите по чл. 95, ал. 4 от ЗООС) и на населението от реализацията на заложените в **Плана** инвестиционни проекти (57 на брой по всички 12 компонента), са представени в *Матрица на потенциалните въздействия* - **Таблица 7.1-2**.

Таблица 7.1-2 – Матрица на потенциалните въздействия от инвестиционни проекти в Плана за възстановяване и устойчивост.

Съдеб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сеизмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения								
Иновативна България	1-Образование и умения																								
	1. STEM центрове и иновации в образованието.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-1	-	-1	-1	-	-	-	-	-	3	3	4
	2. Модернизация на образователната инфраструктура.	2	3	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	2	-2	-1	-1	-	-	-1	-	-	5	3	2	4
	3. Предоставяне на обучения за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	3	4	-
	4. Младежи центрове.	2	3	-	-	-	-	-	-	-1	4	-	2	-	-	-	-	-	-1	-	-	-	3	3	2
	2-Научни изследвания и иновации																								
	5. Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-2	-2	-2	-2	-	-	-	-	5	3	2	-
	6. Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии.	2	-	2	2	1	3	1	-	5	5	-	3	-1	-1	-1	-1	-	-	1	-	5	3	1	-
	3-Интелигентна индустрия																								
	7. Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални зони, паркове и сходни територии и привличане на инвестиции (AttractInvestBG).	4	-	3	3	2	-	-	-1	-2	-2	-	3	-	-	-	-	-4	-4	-	-4	-	3	1	4
	8. Програма за икономическа трансформация.	4	-	4	4	2	4	1	-	4	4	2	4	-1	-1	-1	-	-3	-3	-	-3	4	3	2	4

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сеизмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)	
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения									
Зелена България	4-Нисковъглеродна икономика																									
	9. Енергийна ефективност в сграден фонд.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-3	4	-	-	3	5	4	
	10. Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-1	-	-	-	3	-	-	3	5	4	
	11. Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-1	-	-	2	1	5	2	
	12. Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика.	4	-	5	5	-	-2	-	-	-	-	-	3	-1	-	-1	-	-1	-1	-	-1	-	1	3	4	
	13. Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз.	5	5	2	2	1	4	2	-	5	5	-	3	-	-	-	-	1	1	-	1	-	3	2	4	
	14. Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1.4 GW БЕИ и батерии.	5	5	-	-	3	4	4	-	5	5	-1	3	-	-	-2	-	-1	-1	-	-1	-	3	3	5	
	15. Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия.	4	4	-	-	-	-	-1	-1	-2	-2	-1	3	-2	-	-2	-	-1	-1	2	-1	-	3	2	5	
	16. Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от БЕИ (RESTORE).	5	5	2	2	-	-	-	-	5	5	-1	3	-	-	-1	-	-4	-4	-1	-4	-	3	2	5	
	5-Биоразнообразие																									
	17. Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата "Натура 2000".	4	-	5	5	4	-	-	-	5	5	5	-	-	-	-	-	5	5	5	5	-	-	3	-	

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сейсмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения								
Зелена България	18. Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт.	3	-	5	5	2	4	-	-	5	5	5	-	-	-	-	-	-2	-2	4	-2	-	-	3	-
	6-Устойчиво селско стопанство																								
	19. Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство.	2	-	5	5	5	1	3	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-2	-2	2	-2	3	2	2	1
	20. Дигитализация на процесите от фермата до трапезата.	1	-	4	4	2	-	-	-	5	5	-	2	-	-	-1	-	-	-	1	-	-	2	2	-
Свързана България	7-Цифрова свързаност																								
	21. Широкомасхабно разгръщане на цифрова инфраструктура.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	-1	-1	-	-1	-	-	1	1
	22. Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа.	4	4	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-1	-	-2	-2	2	-2	-	4	-	4
	23. Дигитална трансформация на Български пощи и предоставяне на комплексни услуги.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	1
	8-Транспортна свързаност																								
	24. Извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав.	3	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-2	-2	-2	-	-	-	-	-	-	1	4	4
	25. Внедряване на Европейската система за управление на влаковете (ERTMS) на бордово оборудване на магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове, които	3	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-1	-1	-2	-	-	-	-	-	-	1	3	4

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сеизмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
	оперират по конвенционалната жп мрежа на Р България.																								
Свързана България	26. Цифровизация по широкообхватната TEN-T мрежа чрез внедряване на ERTMS, ниво 2 в железопътен участък Русе – Каспичан.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	4	1
	27. Осигуряване на бърза и конкурентна транспортна връзка с пазарите за бизнеса в Северна България чрез изграждане на интермодален терминал за товарни превози в района на гр. Русе.	1	-1	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-1	-1	-1	-	-	-1	-	-	-	2	2	1
	28. Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	-
	29. Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участък от Линия 3 на метрото в гр. София.	4	4	1	-	-2	-	-2	-	-1	-1	-	-	-2	-2	-2	-	-	-	-	-	1	2	1	5
	30. Зелена мобилност“– пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи.	3	3	1	1	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-1	-	2	2	-	2	-	2	3	2
	9–Местно развитие																								
	31. Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.	4	-	5	5	4	4	2	-	3	-1	2	-2	-	-	-	-	-3	-3	-	-3	1	5	1	4

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сейсмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения								
	32. Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите.	3	-	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	-1	-1	1	-1	-	1	1	4
Справедлива България	10-Бизнес среда																								
	33. Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	34. Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	35. Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	36. Подобряване на качеството и устойчивостта на услугите в сферата на сигурността .	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	2	-	-
	37. Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	38. Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България.	2	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
	39. Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4	3	1	-

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сеизмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)	
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения									
Справедлива България	40. Надграждане на Центъра за аерокосмически наблюдения (ЦАН) - МВР с цел достигане на национално значение в космическата политика, изпълнение на европейските изисквания и ползите за хората.	4	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	2	2	-	2	-	3	4	4
	41. Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	4	-
	42. Инструмент за по-добро стратегическо планиране и управление на изпълнението.	4	4	4	4	4	2	-	-	2	2	2	3	3	-	3	-	-	-	4	-	-	-	2	-	-
	43. Осигуряване на адекватна информационна и административна среда за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост.	2	2	3	3	3	1	-	-	2	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-
	11-Социално включване																									
	44. Модернизиране на дългосрочната грижа.	3	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-3	-3	-	-3	-	4	1	4
	45. Предоставяне на помощни средства за лица с трайни увреждания.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-
	46. Развитие на социалната икономика.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	47. Модернизиране на Агенция за социално подпомагане.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2
	48. Модернизиране на Агенция по заетостта.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-
49. Развитие на културните и творчески сектори.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	
50. Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	
12-Здравеопазване																										

Стълб	Инвестиционни проекти	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сейсмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения								
Справедлива България	51. Модернизиране на лечебни заведения за болнична помощ.	4	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-2	-2	-2	-2	-	-1	-	-	-	5	5	4
	52. Центрове за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2	-2	-2	-2	-	-	-	-	-	5	5	4
	53. Модернизация на психиатричната помощ.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	3
	54. Изграждане на система за оказване на спешна медицинска помощ по въздуха.	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	5	5	5
	55. Национална дигитална платформа за медицинска диагностика.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2	-2	-2	-2	-	-	-	-	-	5	3	5
	56. Подобряване на националната система за спешни комуникации 112.	3	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	5	3	4
	57. Развитие на извънболничната помощ.	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-	-	-	5	5	2

7.2 ОБОБЩЕНИ ОЦЕНКИ

7.2.1 ПО ОТНОШЕНИЕ НА ФАКТОРИТЕ/ КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО СОЦИАЛНИТЕ АСПЕКТИ

Обобщената оценката на потенциалното въздействие върху компонентите и факторите на околната среда ще установи доколко предложените инвестиции са екологосъобразни в контекста на целите на Зелената сделка и Цифровия преход.

По отношение на всеки един от компонент или фактор на околната среда-
Таблица 7.2-1:

- най-високо покрива **екологичните цели и изисквания** компонентът „**Климатични изменения**“ – **75%** от оценките му имат положителен потенциал, като **25%** от инвестиционните проекти нямат отношение към него. Няма отрицателен потенциал.
- най-ниска положителна екологична оценка има компонент „**Биоразнообразие**“ - и четирите елемента имат само **2%**, положителен потенциал като от **58%** до **74%** (за горските екосистеми) от инвестиционните проекти нямат отношение към компонента. С отрицателен потенциал са оценени проектите в от **23%** до **33%**, с изключение на горските екосистеми, които имат отрицателен потенциал само **2%** от случаите.
- най-малко екологично отношение към инвестиционните проекти има фактор „**Сеизмичен риск**“, т.е. инвестиционните проекти не са рискови по отношение на сеизмична опасност, поради факта, че при реализиране на съответните обекти и инфраструктури винаги се осъществява контрол за съответствието на проектите и тяхното изпълнение с изискванията на Правилника за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.
- с най-висок отрицателен потенциал е оценен факторът „**Нейонизиращи лъчения**“ (в **47%** от случаите) поради факта, че НПВУ предвижда широко внедряване на източници на радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета в почти всички сфери - образованието, науката, медицината, радиокommunikационните съоръжения, безжични комуникации (5G технологията) и т.н.

7.2.2 ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ В НПВУ

По отношение на всеки един от 57-те инвестиционни проекта - **Таблица 7.2-2:**

- **най-висок екологичен потенциал** показва инвестиционният проект 13- *Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз* - **67%** положителен потенциал, следван от **проекта 42- Инструмент за по-добро стратегическо планиране и управление на изпълнението** с **58 %** и **проект 30-„Зелена мобилност“**– пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи с **54%**. Останалите проекти са с **<=50%**.
- с **най-ниска** положителна екологична стойност са проектите от групата на съдебната система, което е естествено, поради факта, че те нямат отношение към екологичните цели, но имат отношение към социалните аспекти.
- **най-висок отрицателен потенциал** показва инвестиционен проект 15- *Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия* – **42%**.

ТАБЛИЦА 7.2-1 – ОБОБЩЕН ПОТЕНЦИАЛ ПО КОМПОНЕНТИ/ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Вид на потенциалното въздействие	Цифрова стойност	Климатични изменения	Атмосферен въздух	Повърхностни води	Питейни води	Подземни води	Морска околна среда	Земни недра	Сейсмична опасност	Почви	Земеползване	Ландшафт	Отпадъци	По отношение на човешко здраве				Флора	Фауна	Горски екосистеми	Защитени зони	Културно-историческо наследство	Здравно-хигиенни аспекти	Социални аспекти	Материални активи с екологично предназначение (МА-ЕП)
														Шум	Вибрации	Нейонизиращи лъчения	Йонизиращи лъчения								
Положителен потенциал	5	5%	5%	11%	11%	4%				12%	12%	4%						2%	2%	2%	2%	9%	14%	12%	11%
	4	30%	11%	7%	7%	5%	9%	2%		2%	4%		5%							5%		4%	9%	9%	32%
	3	16%	14%	5%	5%	4%	2%	2%		9%	4%	4%	19%	2%		2%				7%		4%	32%	26%	2%
	2	16%	4%	7%	7%	7%	2%	4%		4%	4%	5%	14%					4%	4%	5%	4%	2%	16%	19%	9%
	1	9%	5%	4%	2%	5%	4%	4%				2%	2%					4%	4%	5%	4%	4%	9%	25%	9%
не се очаква въздействие	–	25%	60%	67%	68%	74%	82%	86%	96%	60%	63%	81%	58%	72%	79%	51%	88%	68%	58%	74%	68%	79%	21%	9%	39%
Отрицателен потенциал	-1		2%					2%	4%	11%	11%	5%		12%	11%	32%	5%	9%	16%	2%	9%				
	-2					2%	2%	2%		4%	4%		2%	14%	11%	16%	7%	5%	5%		5%				
	-3																	5%	7%		5%				
	-4																	4%	4%		4%				
	-5																								

ТАБЛИЦА 7.2-2 – ОБОБЩЕН ПОТЕНЦИАЛ ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ.

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
Иновативна България	1–Образование и умения											
	1. STEM центрове и иновации в образованието.						71%	13%				
	2. Модернизация на образователната инфраструктура.	4%	4%	8%	13%		46%	21%	4%			
	3. Предоставяне на обучения за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни.		4%	4%	8%		79%	4%				
	4. Младежи центрове.		4%	13%	13%		63%	8%				
	2–Научни изследвания и иновации											
	5. Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации.	4%	4%	4%	4%		67%		17%			
	6. Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии.	13%		13%	13%	17%	29%	17%				
	3–Интелигентна индустрия											
	7. Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални зони, паркове и сходни територии и привличане на инвестиции (AttractInvestBG).		8%	17%	4%	4%	42%	4%	8%		13%	
8. Програма за икономическа трансформация.		38%	4%	13%	4%	17%	13%		13%			

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
Зелена България	4–Нисковъглеродна икономика											
	9. Енергийна ефективност в сграден фонд.	4%	13%	4%	4%		71%			4%		
	10. Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради.	4%	8%	8%	4%		71%	4%				
	11. Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление.	4%	4%	4%	8%	4%	71%	4%				
	12. Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика.	8%	8%	8%		4%	46%	21%	4%			
	13. Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз.	17%	8%	8%	17%	17%	33%					
	14. Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1.4 GW БЕИ и батерии.	21%	8%	17%			33%	17%	4%			
	15. Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия.	4%	8%	8%	8%		29%	25%	17%			
	16. Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от БЕИ (RESTORE).	21%		8%	13%		33%	13%			13%	
	5–Биоразнообразие											
	17. Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата “Натура 2000”.	38%	8%	4%			50%					
	18. Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт.	21%	8%	8%	4%		46%		13%			
	6–Устойчиво селско стопанство											
	19. Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство.	13%		17%	17%	8%	33%		13%			

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
	20. Дигитализация на процесите от фермата до трапезата.	8%	8%		17%	8%	54%	4%				
Свързана България	7-Цифрова свързаност											
	21. Широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура.					13%	71%	17%				
	22. Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа.		17%	8%	4%		54%	4%	13%			
	23. Дигитална трансформация на Български пощи и предоставяне на комплексни услуги.		4%	4%		13%	79%					
	8-Транспортна свързаност											
	24. Извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав.		8%	13%		4%	63%		13%			
	25. Внедряване на Европейската система за управление на влаковете (ERTMS) на бордово оборудване на магистрални нулевоемисионни електрически локомотиви и нулевоемисионни електрически мотрисни влакове, които оперират по конвенционалната жп мрежа на Р България.		4%	17%		4%	63%	8%	4%			
	26. Цифровизация по широкообхватната TEN-T мрежа чрез внедряване на ERTMS, ниво 2 в железопътен участък Русе – Каспичан.		4%		8%	4%	79%	4%				
	27. Осигуряване на бърза и конкурентна транспортна връзка с пазарите за бизнеса в Северна България чрез изграждане на интермодален терминал за товарни превози в района на гр. Русе.				8%	8%	54%	29%				
	28. Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност.		4%	4%		8%	83%					
29. Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участък от Линия 3 на метрото в гр. София.	4%	8%		4%	13%	42%	8%	21%				

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
	30. „Зелена мобилност“ – пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи.			21%	21%	13%	42%	4%				
	9–Местно развитие											
	31. Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 еж.	13%	17%	4%	8%	8%	29%	4%	4%	13%		
	32. Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите.	13%	4%	4%		13%	50%	17%				
Справедлива България	10–Бизнес среда											
	33. Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата.					4%	96%					
	34. Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване.					4%	96%					
	35. Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена.						100%					
	36. Подобряване на качеството и устойчивостта на услугите в сферата на сигурността .	4%		4%	4%	4%	83%					
	37. Въвеждане на способности за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация.			4%			96%					
	38. Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/BIM) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България.		4%	13%	4%	4%	75%					
	39. Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството.		4%	13%		4%	79%					

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
Справедлива България	40. Надграждане на Центъра за аерокосмически наблюдения (ЦАН) - МВР с цел достигане на национално значение в космическата политика, изпълнение на европейските изисквания и ползите за хората.		21%	4%	13%		58%	4%				
	41. Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри.		4%			13%	83%					
	42. Инструмент за по-добро стратегическо планиране и управление на изпълнението.		25%	13%	21%		42%					
	43. Осигуряване на адекватна информационна и административна среда за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост.			17%	25%	8%	50%					
	11-Социално включване											
	44. Модернизиране на дългосрочната грижа.		8%	4%		4%	63%	8%		13%		
	45. Предоставяне на помощни средства за лица с трайни увреждания.		4%			4%	92%					
	46. Развитие на социалната икономика.					4%	96%					
	47. Модернизиране на Агенция за социално подпомагане.			13%	4%	8%	75%					
	48. Модернизиране на Агенция по заетостта.			4%	4%		92%					
	49. Развитие на културните и творчески сектори.			8%			92%					
	50. Дигитализация на колекции на музеи, библиотеки и архиви.	4%			4%		92%					
	12-Здравеопазване											
	51. Модернизиране на лечебни заведения за болнична помощ.	8%	8%				54%	13%	17%			

Стълб	Инвестиционни проекти	Характер на въздействието										
		Положителен потенциал					Не се очаква въздействие	Отрицателен потенциал				
		Много висок	Висок	Среден	Нисък	Незначителен		Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
		5	4	3	2	1	-	-1	-2	-3	-4	-5
Справедлива България	52. Центрове за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдовите заболявания.	8%	8%				67%		17%			
	53. Модернизация на психиатричната помощ.	4%		13%	4%		79%					
	54. Изграждане на система за оказване на спешна медицинска помощ по въздуха.	13%	8%				71%	8%				
	55. Национална дигитална платформа за медицинска диагностика.	8%	4%	4%			67%		17%			
	56. Подобряване на националната система за спешни комуникации 112.	4%	8%	13%			63%	4%				
	57. Развитие на извънболничната помощ.	8%		4%	8%		71%	8%				

7.2.3 АГРЕГИРАНА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА ПО 12-ТЕ КОМПОНЕНТИТЕ НА НПВУ

ТАБЛИЦА 7.2-3 – АГРЕГИРАНА ОЦЕНКА ЗА НПВУ.

Стълб	Положителни	Отрицателни	Не се очаква въздействие	Компоненти	Положителни	Отрицателни	Не се очаква въздействие
 Иновативна България	34.7%	18.1%	47.2%	1-Образование и умения	22.9%	12.5%	64.6%
				2-Научни изследвания и иновации	35.4%	16.7%	47.9%
				3-Интелигентна индустрия	45.8%	25.0%	29.2%
 Зелена България	43.2%	10.1%	46.7%	4-Нисковъглеродна икономика	35.9%	15.6%	48.4%
				5-Биоразнообразие	45.8%	6.3%	47.9%
				6-Устойчиво селско стопанство	47.9%	8.3%	43.8%
 Свързана България	29.6%	14.3%	56.1%	7-Цифрова свързаност	20.8%	11.1%	68.1%
				8-Транспортна свързаност	26.2%	13.1%	60.7%
				9-Местно развитие	41.7%	18.8%	39.6%
 Справедлива България	17.9%	5.1%	77.0%	10-Бизнес среда	21.6%	0.4%	78.0%
				11-Социално включване	11.3%	3.0%	85.7%
				12-Здравеопазване	20.8%	11.9%	67.3%

Агрегираният анализ на потенциалните въздействия на НПВУ е показан в Таблица 7.2-3, че:

- **най-висок положителен потенциал** показва стълб „Зелена България“ с 43.2%, както и най-нисък брой на инвестиции, от които не се очаква въздействие – 46.7%.
- в този стълб **най-висок положителен потенциал** показва компонент **6-Устойчиво селско стопанство** (47.9%), следван от компонент **5-Биоразнообразие** (45.8%), който въпреки отрицателните преценки на самия екологичен компонент „Биологично разнообразие“ по останалите компоненти и фактори на околната среда е събрал най много положителни оценки.

7.2.4 СПРАВЕДЛИВ СОЦИАЛЕН ПРЕХОД

7.2.4.1 МЕТОДИКА

Оценката **по отношение на справедливия социален преход** касае както развитието на човешкия капитал (напр. образованието и придобиване на компетенции), така и социалния капитал (развитие на общностите и групите), но и специфичното

измерение на т.нар. енергийна бедност (с четирите базисни индикатора „Невъзможност да се поддържа домът с адекватна стайна температура“, „Невъзможност за заплащане на енергийните сметки навреме“, „Относителен дял на енергийните разходи спрямо дохода“, „Абсолютен дял на енергийните разходи“). Това са комплексни индикатори и необходимостта от проследяването на ефектите от предложените мерки *ex-ante* са задължителни в процеса на стратегическо планиране, но и *ex-post* на последващото изпълнение на ниво програми и проекти.

На база предварителната (обща) *ex-ante* потенциална оценка на социалното въздействие на предложените политики и мерки, направена в **Таблица 7.1-2, оценката за справедлив социален преход** предлага една максимално опростена матрица²⁰, която задава качествена (относителна) оценка по отношение на четири основни измерения на социалното въздействие чрез въвеждането на индикаторите „всеобхватност“, „инклузивност“, „устойчивост“ и „неравенства и бедност“, както следва:

ТАБЛИЦА 7.2-4 – ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА АСПЕКТИТЕ НА СПРАВЕДЛИВ СОЦИАЛЕН ПРЕХОД.

Измерение/Степен	висока	средна	ниска
Всеобхватност колко общо души се възползват?	+++	++	+
Инклузивност кои групи хора (не) се възползват?	+++	++	+
Устойчивост за какъв период от време се възползват?	+++	++	+
Неравенства и бедност сметкава ли социалните неравенства и бедността?	+++	++	+

Измерението **всеобхватност** разглежда степента на масовост на дадена политика или мярка, но и по отношение на разпределението на ползите от тях, т.е. секторните политики или политики, касаещи конкретни технологии или подсектори (транспорт, възгледобив и т.н.) биха имали като цяло по-скоро средна и ниска степен на обхват. В този индикатор се включва и измерението „достъп до“, разбрано като степента, в която се разширява достъпа до качествени социални услуги, инфраструктура, качествени работни места и доходи за населението.

Измерението **инклузивност** разглежда степента на включване/интегриране в дадената политика или мярка на хора с ниски доходи или други маргинални групи от хора. Дадени политики и мерки имат особено, когато се касае за навлизането на нови технологии (напр. електрически коли) положителен ефект върху целеви групи с високи доходи като изключват тези с ниски нива. В този индикатор се включва и измерението на „гражданското участие“, разбрано като степента, в която разнородни групи, със специален фокус върху маргинализирани общности, са активно включени в планираната мярка.

По отношение на измерението **устойчивост** оценката взема времеви аспект, доколко дългосрочността на потенциалните ефекти от всяка инвестиция са взети предвид или постижими.

Измерението **неравенства и бедност** обобщава социалните рискове по отношение на относителните и абсолютни нива на разпределение на общественото благосъстояние.

²⁰ авторска методика на д-р Мартин Иванов, ИФС-БАН.

Качествената оценката на потенциалното социално въздействие (Таблица 7.2-5) ще установи доколко предложените инвестиции са насочени към широките слоеве от българското население при реализацията на заложените цели в НПВУ за изграждане на справедливо, демократично и проспериращо общество в България с дългосрочен хоризонт за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските.

7.2.4.2 Оценки

Таблица 7.2-5 – Матрица за оценка на справедлив социален преход.

Стълб	Компоненти	Всеобхватност	Инклузивност	Устойчивост	Неравенства и бедност
		колко общо души се възползват	кои групи хора (не) се възползват	за какъв период от време се възползват	сметчава ли социалните неравенства и бедността
 Иновативна България	1-Образование и умения	+++	++	+++	++
	2-Научни изследвания и иновации	+	++	+++	+
	3-Интелигентна индустрия	++	+	+++	+
 Зелена България	4-Нисковъглеродна икономика	+	++	+++	+
	5-Биоразнообразие	++	++	+++	++
	6-Устойчиво селско стопанство	+	+	++	+
 Свързана България	7-Цифрова свързаност	+	+	+++	+
	8-Транспортна свързаност	++	++	+++	++
	9-Местно развитие	++	++	++	++
 Справедлива България	10-Бизнес среда	+	+	++	+
	11-Социално включване	+	+	++	+
	12-Здравеопазване	+++	+++	+++	+++

7.2.4.3 ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обобщената оценката на социално въздействие ще установи доколко предложените инвестиции са насочени към широките слоеве от българското население при реализацията на заложените цели в НПВУ за изграждане на справедливо, демократично и проспериращо общество в България с дългосрочен хоризонт за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските.

Оценките по индикатора „всеобхватност“, „инклузивност“, „устойчивост“ и „неравенства и бедност“ (Таблица 7.2-5) имат еднаква тежест (ранг = 1) в оценката на социалното въздействие по отношение на заложените в НПВУ 12 компонента, но различна качествена стойност (+++ = 3, ++ = 2, + = 1).

Анализът от социалната оценка е както следва:

1. По отношение на всеки един от 4-ри индикатора:
 - а. най-високо измерение има индикаторът „устойчивост“ – качествена стойност от 32 пункта (89%),
 - б. най-малко е застъпено измерението по индикатор „неравенства и бедност“ – 18 (50%).
2. По отношение на цялостното покритие по всички 4-ри индикатора:
 - а. компонент **12-Здравеопазване** показва най-високо покритие от 12 пункта (100% - пълно покритие), следван от компонента **1-Образование и умения** - 10 пункта или 83%,
 - б. най-ниско социално покритие (само 5 пункта или 42%) показват компонентите: **6-Устойчиво селско стопанство**, **10-Бизнес среда** и **11-Социално включване**.

7.2.5 ПОТЕНЦИАЛ НА ИКОНОМИЧЕСКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА МЕРКИТЕ В НПВУ

7.2.5.1 МЕТОДИКА

Методиката на Оценката на икономическото въздействие използва икономически индикатори, които се фокусират върху очаквания потенциал на мерките (разпределени по 4-те стълба, и по 12-те компонента), заложените в НПВУ брутния вътрешен продукт (БВП), въздействие спрямо инфлацията, въздействие спрямо държавния дълг и общо въздействие върху икономиката и обществото

ТАБЛИЦА 7.2-6 – ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА АСПЕКТИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕРКИ В НПВУ.

Потенциал на икономическо въздействие					
Не се очаква въздействие	Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
0	1↑↓	2↑↓	3↑↓	4↑↓	5↑↓

7.2.5.2 ОЦЕНКИ

ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ

1-Образование и умения

Компонентът има потенциал да допринесе индиректно и значително условно за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е минимален но положителен. Компонентът има минимално влияние върху инфлацията, но индиректно, чрез повишаване образованието и уменията на населението има потенциал за минимален и пак положителен ефект. Компонентът решително не води до увеличаване на държавния дълг, доколкото нито инвестициите по НПВУ, нито държавната политика не взимат дълг за образованието и повишаване на уменията. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за сериозно положително въздействие върху икономиката и обществото.

2–Научни изследвания и иновации

Компонентът има потенциал да допринесе индиректно и значително условно за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като отново от икономическа гледна точка този потенциал е минимален и положителен. Компонентът има минимално влияние върху инфлацията, но индиректно, чрез повишаване качеството на научните изследвания и увеличаване броя и качеството на иновациите има потенциал за минимален и пак положителен ефект. Компонентът решително не води до увеличаване на държавния дълг, доколкото нито инвестициите по НПВУ, нито държавната политика не взимат дълг за извършването на научни изследвания и за разработването на иновации. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за сериозно положително въздействие върху икономиката и обществото.

3–Интелигентна индустрия

Компонентът има добър потенциал да допринесе индиректно и значително условно за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е положителен, макар и не особено силно изразен икономически. Компонентът има слабо влияние върху инфлацията, но индиректно и инструментално има потенциал за умерен положителен ефект. Компонентът решително не води до увеличаване на държавния дълг, доколкото нито инвестициите по НПВУ, нито държавната политика не взимат дълг за образованието и повишаване на уменията. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за сериозно положително въздействие върху икономиката и обществото.

ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

4–Нисковъглеродна икономика

Компонентът има значителен потенциал да допринесе директно за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е висок и положителен. Компонентът има умерено положително влияние върху инфлацията, и в дългосрочен аспект има потенциал за висок положителен ефект. Компонентът не води до увеличаване на държавния дълг. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за изключително високо положително въздействие върху икономиката и обществото.

5–Биоразнообразие

Компонентът има известен слаб потенциал да допринесе индиректно и значително условно за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е минимален, но положителен. Компонентът не влияе върху инфлацията. Компонентът не води до увеличаване на държавния дълг. В

дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за минимално, но все пак положително въздействие върху икономиката и обществото.

6–Устойчиво селско стопанство

Компонентът има потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е нисък до среден и положителен. Компонентът има потенциал за слабо до средно положително влияние върху инфлацията. Компонентът не води до увеличаване на държавния дълг и при благоприятна прогноза всъщност може да доведе до минимално намаляване на дълга. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за значимо положително въздействие върху икономиката и обществото.

СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ

7–Цифрова свързаност

Компонентът има висок потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект. Компонентът има потенциал за слабо но все пак положително влияние върху инфлацията. Компонентът не води до увеличаване на държавния дълг. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за минимално но положително въздействие върху икономиката и обществото.

8–Транспортна свързаност

Компонентът има значим потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект, като от икономическа гледна точка този потенциал е среден и положителен. Компонентът има потенциал за слабо до средно положително влияние върху инфлацията. Компонентът, особено в контекста на мерките по НПВУ, не води до увеличаване на държавния дълг и при благоприятна прогноза всъщност може да доведе до минимално намаляване на дълга. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за много високо положително въздействие върху икономиката и обществото.

9–Местно развитие

Компонентът “Местно развитие” има среден потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект. Компонентът има потенциал за слабо положително влияние върху инфлацията. Компонентът не води до увеличаване на държавния дълг. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за значимо положително въздействие върху икономиката и обществото.

СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ

10–Бизнес среда

Компонентът има минимален потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект. Компонентът има потенциал за минимално положително влияние върху инфлацията. Компонентът, особено в контекста на мерките по НПВУ, не води до увеличаване на държавния дълг и при благоприятна прогноза всъщност може да доведе до значимо намаляване на дълга. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за значително положително въздействие върху икономиката и обществото.

11–Социално включване

Компонентът има минимален потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект. Компонентът няма потенциал за влияние върху инфлацията. Компонентът, особено в контекста на мерките по НПВУ, не води до увеличаване на държавния дълг. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за положително въздействие върху икономиката и обществото.

12-Здравеопазване

Компонентът има слаб потенциал да допринесе за повишаване на БВП в дългосрочен аспект. Компонентът няма потенциал за влияние върху инфлацията. Компонентът, особено в контекста на мерките по НПВУ, не води до увеличаване на държавния дълг и при благоприятна прогноза всъщност може да доведе до минимално намаляване на дълга. В дългосрочна перспектива компонентът има потенциал за средно положително въздействие върху икономиката и обществото.

7.2.5.3 ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обобщената оценката на е показана в **Таблица 7.2-7**.

ТАБЛИЦА 7.2-7 – МАТРИЦА ЗА ОЦЕНКА НА АСПЕКТИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕРКИ В НПВУ.

Стълб	Компоненти	Принос към брутен вътрешен продукт (БВП)	Антиинфлационен потенциал	Индекс спрямо държавен дълг	Индекс на икономическо въздействие върху държавата и обществото
		принос към БВП	устойчивост на инфлацията	рът на държавния дълг	потенциал на икономическо въздействие
 Иновативна България	1-Образование и умения	1↑	1↑	5↓	3↑
	2-Научни изследвания и иновации	1↑	1↑	5↓	3↑
	3-Интелигентна индустрия	2↑	2↑	5↓	3↑
 Зелена България	4-Нисковъглеродна икономика	3↑	3↑	4↓	5↑
	5-Биоразнообразие	1↑	0	0	1↑
	6-Устойчиво селско стопанство	2↑	2↑	1↑	2↑
 Свързана България	7-Цифрова свързаност	3↑	1↑	0	1↑
	8-Транспортна свързаност	2↑	2↑	1↑	5↑
	9-Местно развитие	2↑	1↑	0	3↑
 Справедлива България	10-Бизнес среда	2↑	1↑	4↓	3↑
	11-Социално включване	1↑	0	0	2↑
	12-Здравеопазване	1↑	0	1↑	2↑

Анализът на икономическата оценка е както следва:

1. По отношение на всеки един от 4-ри индикатора:

- а) най-висок *принос към БВП* имат компонентите **4-Нисковъглеродна икономика** и **7-Цифрова свързаност** – принос **3↑**,
- б) най-висок *антиинфлационен потенциал* показва компонента **4-Нисковъглеродна икономика** – **3↑**,
- в) най-нисък *потенциал за увеличаване на държавния дълг* показват и трите компонента на **стълб Иновативна България** – **5↓**,
- а) най-висок *потенциал на икономическо въздействие върху държавата и обществото* показват компонентите **4-Нисковъглеродна икономика** и **8-Транспортна свързаност** – **5↑**.

2. По отношение на цялостното покритие по всички 4-ри индикатора:

- а) компонент **4-Нисковъглеродна икономика**, следвана от **3-Интелигентна индустрия** показват най-високо покритие на икономическо положително въздействие
- б) най-ниско покритие на икономическите въздействия показва **11-Социално включване**.